

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยการบูรณาการแนวคิด พหุสัมพันธ์ และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติภายใต้พื้นฐานการเรียนรู้รวม เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ความสนใจและความคงทนในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้
2. ความรู้เกี่ยวกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน
3. การเรียนรู้รวม
4. การประเมินความสามารถด้านการอ่าน
5. กรอบแนวคิดในการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยการบูรณาการแนวคิด พหุสัมพันธ์ และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติภายใต้พื้นฐานการเรียนรู้รวม เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ความสนใจ และความคงทนในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษา

ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้

จากการศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ได้นำเสนอรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้
2. การจัดการยุทธศาสตร์
3. การออกแบบและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้
4. ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน
5. แนวคิดในการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน

1. ความหมายของยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้

1.1 ความหมายของยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ มีรากฐานมาจากภาษากรีก Strategia มีความหมายเบื้องต้น คือ วิธีการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ยุทธศาสตร์ คือ แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดเพื่อให้เกิดผลที่เป็นข้อได้เปรียบ และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์อันใดอันหนึ่งหรือหลายวัตถุประสงค์พร้อมกัน โดยมีความเสี่ยงน้อยที่สุด (ทรงพล โสภณ, 2546: 23) ส่วนความหมายยุทธศาสตร์ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง การพัฒนาและการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ จิตวิทยา และกำลังรบทางทหารตามความจำเป็นทั้งในยามสงบและยามสงคราม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2545)

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของยุทธศาสตร์ ซึ่งได้แก่ แชนด์เลอร์ (Chandler, 1998: 143) ให้ความหมายว่า ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายระยะยาวของธุรกิจและการกำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือการปฏิบัติการ และการจัดสรรทรัพยากรอันจำเป็นในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ควินน์ (Quinn, 1997: 123) ได้ให้ความหมายของยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ว่า เป็นแบบแผน (pattern) หรือแผนที่รวมเอาจุดมุ่งหมายหลัก นโยบายและแนวทางการดำเนินงานขององค์กรไว้ด้วยกัน เพื่อช่วยจัดสรรทรัพยากรขององค์กรไปในทางที่มีเอกลักษณ์และเป็นไปได้ โดยคำนึงถึงความเข้มแข็งและจุดอ่อนขององค์กร และคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหวของกลุ่มคู่แข่ง

เดวิด (David, 1995) ชงชัย สันติวงษ์ (2537: 67) และฤทธิไกร ตูลวรรธนะ (2545: 87) ได้ให้ความหมายของยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกันว่า ยุทธศาสตร์ เป็นวิถีทางเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ระยะยาว และเป็นแผนงานที่มีความพร้อมสมบูรณ์ ครอบคลุม ครบถ้วนทุกด้าน และประสานสอดคล้องเข้ากันได้ ที่จะทำให้องค์กรมีข้อได้เปรียบ ที่จะเผชิญกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งยุทธศาสตร์ถูกกำหนดขึ้นเพื่อประกันว่าวัตถุประสงค์ของกิจการจะบรรลุสำเร็จได้แน่ คือ การมุ่งเน้นหรือผลักดันเพื่อให้องค์กรหรือกิจการ ได้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้งานที่มุ่งเน้นนำพาองค์กรหรือกิจการไปสู่ความสำเร็จ

สรุปได้ว่ายุทธศาสตร์ คือ กลวิธีหรือแนวทาง หรือวิธีการในการจัดการปัจจัยและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการเรียนรู้ หรือสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบและประสานสัมพันธ์อย่างสอดคล้องกัน ภายใต้การวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ความหมายของการจัดการการเรียนรู้

ความหมายของการจัดการการเรียนรู้ผู้วิจัยได้นำเสนอความหมายเพื่อมีความเข้าใจที่ชัดเจน โดยแยกคำออกเป็น 2 คำ คือ “การจัดการ” กับ “การเรียนรู้” สรุปความหมายได้ ดังนี้

1.2.1 ความหมายของการจัดการ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่าจัดการไว้ดังนี้

จอร์จ (George, 1989) และกริฟฟิน (Griffin, 1999) ให้ความหมายของการจัดการที่สอดคล้องกันว่าเป็นกระบวนการที่กำหนดการใช้ทรัพยากรบุคคล วัสดุ เครื่องจักร วิธีการงบประมาณ และตลาด ผ่านกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินงาน การควบคุมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายขององค์การในลักษณะที่มีประสิทธิภาพและผลลัพธ์สูงสุด พวงรัตน์ เกสรแพทย์ (2543) ไพโรจน์ คิ้ววิเศษ (2543) และศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2551) ได้ให้ความหมายของการจัดการที่สอดคล้องกันว่าเป็นกระบวนการให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในองค์การ ใช้กระบวนการวางแผน (Planning) การจัดการองค์การ (Organizing) การนำ หรือ การสั่งการ (Leading/ Directing) และ การควบคุม (Controlling) ดังนั้นการจัดการจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้องค์การบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุด โดยการพัฒนา และประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยผ่านกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินงาน การควบคุม และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

1.2.2 ความหมายของการเรียนรู้ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมาย ของคำว่า การเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน คือ เฮล์ม (Helm, 2001) สุพิน บุญชูวงศ์ (2544) ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2545) และสุมน อมรวิวัฒน์ (2546) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการจัดการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนที่ต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสลับซับซ้อนต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นกระบวนการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เป็นขั้นตอนที่วางไว้อย่างเป็นลำดับตั้งแต่ต้นจนบรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์นั้นไปใช้ได้ นอกจากนี้ กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า เป็นการจัดสถานการณ์ การเรียนการสอน ซึ่งรวมถึง 1) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 2) กระบวนการตัดสินใจในการวางแผนออกแบบการสอนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์สำหรับสถานการณ์ การสอน และการเรียนรู้ 3) ประเมินผลการออกแบบ และเผยแพร่การเรียนการสอน

สรุปความหมายของการจัดการการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการจัดการใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้จัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ได้ฝึกหัด หรือกระทำ โดยได้รับการเสริมแรงอย่างมีประสิทธิภาพสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและประสานงานกัน เพื่อให้เกิด

ประสิทธิผลมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นอย่างค่อนข้างถาวรกับผู้เรียน ตามขีดความสามารถที่มีให้เด็กได้รับประสบการณ์และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมากๆ จะช่วยให้เด็กดูดซึมข้อมูลเข้าสู่โครงสร้างทางสติปัญญาของเด็กได้ดี ดังนั้นผู้จัดการเรียนรู้หรือผู้สอน จึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ การจัดการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล การใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และวางแผนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง นอกจากนี้แนวคิดที่ได้ในความหมายของการจัดการการเรียนรู้ที่วิเคราะห์ และสรุปช่วยให้ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นองค์ประกอบในการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านต่อไป

2. การจัดการยุทธศาสตร์

การจัดการยุทธศาสตร์ (Strategic Management) เป็นกระบวนการที่มีความสอดคล้องต่อเนื่องกับการวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) มีขอบเขตเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร เช่นเดียวกัน กล่าวคือ จะมีขอบเขตเกี่ยวกับการวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร และการปฏิบัติ การจัดการยุทธศาสตร์จะเป็นขั้นตอนของการใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อการบริหารและควบคุมการปฏิบัติ ตามแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวให้สำเร็จและบังเกิดผลดีที่สุด ซึ่งในการจัดการยุทธศาสตร์นี้ สมยศ นาวิกาน (2544: 22) ได้เสนอกระบวนการจัดการยุทธศาสตร์ไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

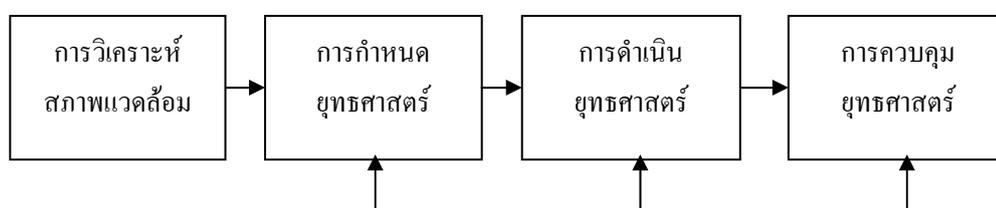
ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดยุทธศาสตร์

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินยุทธศาสตร์

ขั้นตอนที่ 4 การควบคุมยุทธศาสตร์

กระบวนการจัดการยุทธศาสตร์ของสมยศ นาวิกาน (2544: 22) แสดงได้ดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 กระบวนการจัดการยุทธศาสตร์

เซอร์โต และปีเตอร์ (Certo & Peter, 1991: 138) เสนอกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์ไว้ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environment Analysis) คือ การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็งภายในองค์กร และวิเคราะห์ โอกาส และอุปสรรค ภายนอกองค์กรซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

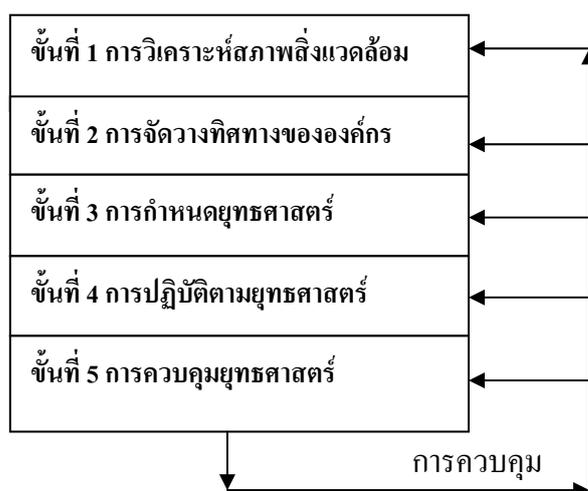
ขั้นที่ 2 การจัดวางทิศทางขององค์กร (Establishing Organizational Direction) คือ การกำหนดตัวชี้วัดขององค์กร มี 2 ตัว ได้แก่ กำหนดภารกิจ (Mission) ขององค์กรซึ่งเน้นเหตุผลในการมีองค์กร และการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร

ขั้นที่ 3 การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategic Formulation) เป็นกระบวนการออกแบบและเลือกยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ จากการวิเคราะห์ทางเลือกด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ ได้แก่ การกำหนดยุทธศาสตร์ระดับแผนงาน ระดับโครงการ และระดับกิจกรรม

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ (Implementing Organizational Strategy) เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยคำนึงถึงโครงสร้างขององค์กร วัฒนธรรมขององค์กร เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ

ขั้นที่ 5 การควบคุมยุทธศาสตร์ (Strategy Control) เป็นการติดตามผลการปฏิบัติงาน ประเมินผลกระบวนการ ประเมินผลสำเร็จขององค์กร

กระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์ 5 ขั้นของเซอร์โต และปีเตอร์ (Certo & Peter, 1991: 138) แสดงได้ดังภาพที่ 3



ภาพที่ 3 กระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์ ของเซอร์โต และปีเตอร์

คอตเลอร์และมอร์ฟี (Kotler & Murphy, 1981: 88) ได้เสนอกระบวนการพัฒนา ยุทธศาสตร์ไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกขององค์กร (Environment Analysis) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ ดังนี้ 1) ธรรมชาติของสถาบัน คุณค่า ความคาดหวัง และ ทัศนคติของสถาบันว่าอีก 10 ข้างหน้าต้องมีลักษณะอย่างไร 2) จุดแข็ง จุดอ่อนของสถาบัน ประกอบด้วย บุคลากรขององค์กร งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก หลักสูตร และลักษณะ ทางกายภาพในอนาคต 3) ความสามารถของผู้นำ 4) สภาพแวดล้อมภายนอก ทั้งด้านสังคมและ วัฒนธรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง และกฎหมาย

ขั้นที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Goal Formulation) เมื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายนอกแล้วจะทราบว่ามีโอกาสอะไรบ้างที่จะทำในอนาคต โดยกำหนดภารกิจ วัตถุประสงค์และ เป้าหมายให้ชัดเจน

ขั้นที่ 3 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Formulation) จากการประเมิน สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ทำให้มองเห็นภาพสถาบันในอนาคตที่ตั้งเป้าหมาย ว่าควรเป็น อย่างไร โดยใช้เทคนิควิธีการต่างในการดำเนินการ เพื่อให้ได้แผนซึ่งเป็นข้อความที่ชัดเจนว่า ต้องทำอะไร

ขั้นที่ 4 การออกแบบองค์กร (Organization Design) เมื่อมีภารกิจและวัตถุประสงค์ ใหม่ก็ต้องมีการจัดการองค์กร ให้เอื้อต่อภารกิจเกี่ยวกับการจัดองค์กรบุคลากรและวัฒนธรรมใน องค์กร

ขั้นที่ 5 การออกแบบระบบการปฏิบัติงาน (System Design) เป็นการออกแบบ ระบบการปฏิบัติงานทั้งระบบ เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

เจลีชว บุรีภักดี (2549: 7- 8) ได้เสนอตัวแบบความคิดของยุทธศาสตร์การพัฒนา สามารถนำมาใช้งานได้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก นำมาใช้ในการออกแบบยุทธศาสตร์โดยทำ ตามขั้นตอน ตั้งแต่ข้อ 1 จนถึงข้อ 5 ลักษณะที่ 2 นำมาใช้ในการปฏิบัติ ใช้หรือทดลองยุทธศาสตร์ ในการออกแบบแล้ว โดยดำเนินการตามขั้นตอนย้อนกลับตั้งแต่ข้อ 5 จนถึงข้อ 1 การสร้าง ยุทธศาสตร์การพัฒนาจะประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การระบุและวิเคราะห์ปัญหา

ขั้นที่ 2 การกำหนดและวิเคราะห์ปัญหา

ขั้นที่ 3 การกำหนดเป้าหมายของยุทธศาสตร์

ขั้นที่ 4 การสร้างระบบการทำงาน

ขั้นที่ 5 การจัดหาทรัพยากร

3. การออกแบบและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้

การออกแบบและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงปฏิบัติการในห้องเรียนของผู้เรียนและผู้สอนด้วย (Kemp & Smellie, 1989: 223) นอกจากนี้เนิร์ค และ กุสตาฟสัน (Knirk & Gustafson, 1986) ยังให้ข้อเสนอแนะการออกแบบการจัดการการเรียนรู้จะต้องพัฒนาถึงแบบสารถการสอนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนรู้ด้วย โดยให้ข้อเสนอแนะว่าในการวางแผนโปรแกรมการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ให้คำนึงถึงเรื่องการรับรู้ แรงจูงใจ การฝึกปฏิบัติ และการถ่ายโยงการเรียนรู้

แมดฮุมมิตา และคูมา (Madhummita & Kumar, 1999: 224) อธิบายถึงข้อควรปฏิบัติในการออกแบบและพัฒนาการจัดการการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

3.1 การออกแบบและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต้องเริ่มจากวัตถุประสงค์และเน้นวัตถุประสงค์อยู่ตลอดตั้งแต่การวางแผน ไปจนถึงการประเมินผลการสื่อสารเรื่องวัตถุประสงค์กับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมจะทำให้ผู้เรียน ได้เตรียมตัวเพื่อกระบวนการเรียนการสอนตลอดจนการประเมินผล

3.2 สร้างขอบข่ายหรือคุณลักษณะเกี่ยวกับผู้เรียนและความคาดหวังของผู้เรียนก่อนการสอน ในเหตุการณ์ทั้งหลายของการเรียนรู้ ควรออกแบบให้สอดคล้องกับความสามารถ โครงสร้างการเรียนรู้และความคาดหวังของผู้เรียน

3.3 จัดระดับการสอนให้สอดคล้องกับการรับรู้ของผู้เรียน เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องจัดระบบของเนื้อหาความรู้ทั้งด้านมโนทัศน์ หลักการและอื่น ๆ ให้เป็นไปตามลำดับที่สอดคล้องกับระดับกระบวนการทางสมองของผู้เรียนและให้เอื้อต่อกระบวนการสมมูลของปัญญาทั้งด้านการซึมซับ (Assimilation) การปรับโครงสร้าง (Accommodation) และการปรับตัว (Adaptation)

3.4 ให้แรงจูงใจผู้เรียนโดยการแนะนำเนื้อหาความรู้ที่สอดคล้องกับความสำคัญและประโยชน์ในอนาคต ความต้องการของผู้เรียนทั้งความต้องการในปัจจุบันและความต้องการสำหรับอนาคต

3.5 ให้ความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ก่อนการเรียน เพื่อเป็นการอธิบายเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนมาแล้วในอดีตและในการกระตุ้นการใช้กลยุทธ์ด้านการเข้ารหัสของผู้เรียนได้อย่างดี

3.6 แยกกิจกรรมการเรียนรู้ที่ซับซ้อนออกเป็นหน่วยเล็กๆ ให้การเรียนรู้ในแต่ละหน่วยย่อยนั้นประสบความสำเร็จเป็นลำดับขึ้นไป ควรจัดกิจกรรมจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องที่ยากหรือจากเรื่องที่เป็นรูปธรรมสู่นามธรรม

3.7 ใช้วิธีการต่าง ๆ ของการจัดรูปแบบความคิด (Methods of Schematization) เพื่อส่งเสริมระบบการรับรู้ให้แก่ผู้เรียน

3.8 จัดสารสนเทศที่สลับซับซ้อนให้อยู่ในโครงสร้างที่ง่ายต่อการจำ จัดเนื้อหา ข้อมูล ความรู้ในลักษณะของตัวชี้นำ (Cue) รูปแบบความคิด (Schematics) การอธิบายด้วยภาพ (Graphic) การกำหนดสัญลักษณ์เพื่อช่วยจำ (Memonics) และอื่นๆ ให้เชื่อมโยงกับการเรียนรู้เดิมที่มี อยู่จะช่วยในการขยายการเรียนรู้ การระลึกได้และการจำ

3.9 เชื่อมโยงสิ่งเร้าใหม่ เหตุการณ์ที่เป็นไปในทางบวกกับกิจกรรมการเรียนการสอน จะทำให้การเรียนรู้ง่ายขึ้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการนี้ได้อีกด้วยตนเอง

3.10 การสอนที่มีกิจกรรมที่หลากหลายจะทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจอยู่เสมอ

3.11 ควรมีการประเมินความเข้าใจผู้เรียนและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วยการถาม ตอบระหว่างผู้สอน

3.12 ให้ความรู้ผู้เรียนอย่างเพียงพอสำหรับกระบวนการทางปัญญา

3.13 สร้างบรรยากาศให้ส่งเสริมการเรียนรู้

3.14 ใช้การเรียนรู้แบบรู้แจ้งกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ค่อนข้างยาก

3.15 พัฒนาความสามารถทางสมองในระดับสูงโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมีการโต้ตอบ สนทนาปัญหาในการเรียน

3.16 พัฒนาทักษะด้านการรู้จักของผู้เรียน

3.17 ใช้วิธีการเสริมแรงตามอัตราส่วนที่ไม่แน่นอนเพื่อเพิ่มความสนใจของ ผู้เรียนให้มียู่เป็นเวลานาน

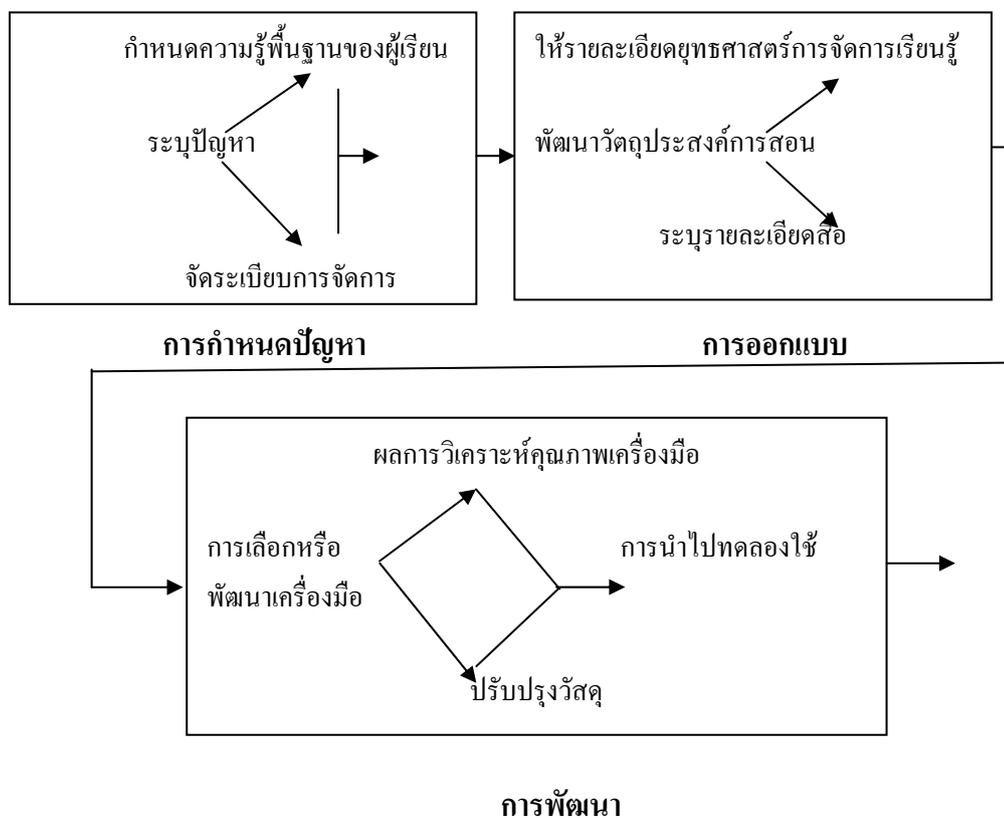
3.18 ให้ผู้เรียนมีการวางแผนปฏิบัติและฝึกปฏิบัติ การฝึกปฏิบัติของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนผ่านการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ และผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่มีความหมายซึ่งจะเป็น การเพิ่มพูนและถ่ายโยงการเรียนรู้

3.19 ควรมีการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างทันทีทันใดต่อการตอบสนองของผู้เรียน

3.20 มีการเตรียมแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.21 ควรมีการสรุปจุดเด่นที่สำคัญเชื่อมโยงไปยังการเรียนในปัจจุบันสู่การเรียนในอนาคตอาจทำได้โดยการให้มโนทัศน์ไว้ล่วงหน้า และมีการคาดหวังสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนไว้ การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้มีนักการศึกษาเสนอรูปแบบของการ ออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ไว้หลายท่าน ดังนี้

เนียร์ค และ กุสตาฟสัน (Knirk & Gurtafson, 1986) ได้ออกแบบพัฒนากิจกรรม การเรียนรู้ แสดงได้ดังภาพที่ 4



ภาพที่ 4 การออกแบบและพัฒนากิจการการเรียนรู้ของเนิร์คและกุสตาฟสัน

จากภาพที่ 4 การพัฒนากิจการการเรียนรู้ของเนิร์คและกุสตาฟสัน ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดปัญหาเริ่มด้วยการระบุปัญหา หรือสิ่งที่ต้องการแล้วกำหนดพฤติกรรมของผู้เรียนและจุดประสงค์ทั่วไปของการสอน จากนั้นจึงจัดระเบียบการจัดการซึ่งจะเข้าสู่ขั้นตอนของการออกแบบซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ 2 โดยเริ่มที่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ กำหนดรายละเอียดของยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ กำหนดรายละเอียดของสื่อที่ใช้ จากนั้นเข้าสู่ขั้นตอนขององค์ประกอบที่ 3 คือ การพัฒนาซึ่งเริ่มด้วยการคัดเลือกหรือพัฒนาเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากผลของการวิเคราะห์เครื่องมือหรือการปรับปรุงเครื่องมือจากนั้นจะนำไปทดลองใช้ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายขององค์ประกอบในการออกแบบ และพัฒนากิจการการเรียนรู้

การวิเคราะห์ความต้องการ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัญหาและการวิเคราะห์ขอบข่ายของปัญหาตลอดจนความต้องการในการจัดการเรียนการสอน

การเลือกและการจัดลำดับเนื้อหา ประกอบด้วย การวิเคราะห์งานและการจัดลำดับของงานว่าในการจัดการเรียนการสอนนั้นควรจะนำสาระใดไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอันแรก สาระใดควรจะนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในอันดับต่อไป

การพัฒนาบทเรียน ประกอบด้วย การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะใช้ในการสอนแต่ละครั้ง แล้วจึงทดลองใช้รูปแบบที่ได้ออกแบบไว้

การประเมินการสอน เป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำหลังจากได้ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น

จากการออกแบบและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ที่ได้นำเสนอมาข้างต้นสรุปได้ว่าการออกแบบและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้นั้นควรประกอบด้วย ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง 2) การกำหนดและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้อ่าน 3) การตรวจสอบยุทธศาสตร์ และ 4) การนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้กำหนดขั้นตอนในการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้อ่านเป็น 3 ขั้นตอน แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนายุทธศาสตร์

ขั้นตอนการวิจัย	การพัฒนายุทธศาสตร์
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้อ่านเพื่อเสริมสร้างความสามารถ ความสนใจ และความคงทนในการอ่าน	ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง
ระยะที่ 2 การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้อ่าน	ขั้นที่ 2 การกำหนดและพัฒนายุทธศาสตร์ ขั้นที่ 3 การตรวจสอบยุทธศาสตร์
ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้อ่าน	ขั้นที่ 4 การนำยุทธศาสตร์ไปใช้

4. ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้อ่านสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้อ่าน

ผดุง อารยะวิญญู (2545: 8-18) ศรียา นิยมธรรม (2549: 33-34) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้อ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้อ่านที่มีความสอดคล้องกันว่าในการจัดการเรียนรู้อ่านสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้อ่านควรมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

4.1 ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP)

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (2551) มาตรา 8 ได้ระบุว่า ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นเครื่องมือสำหรับกระบวนการตรวจสอบและกระบวนการเรียนการสอนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นแผนกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ (Special Need) ของนักเรียนที่มีความพิการแต่ละบุคคล เป็นแผนที่กำหนดแนวทางจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการหรือบุคคลที่มีความบกพร่อง ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นแผนที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละบุคคล

ดังนั้น ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นั้น ก่อนลงมือจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนจะต้องเตรียมเด็กให้พร้อมโดยมีการวินิจฉัยเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นรายบุคคลว่าเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จริงหรือไม่ จากนั้นจึงลงมือจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ซึ่งในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของเด็กที่มีความบกพร่องมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

4.1.1 ขั้นการคัดแยก (Identification) เป็นกระบวนการในการค้นหาเด็ก และตัดสินเด็กคนนั้นว่าเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities: LD) จริงหรือไม่และมีปัญหาในการเรียนอย่างไรบ้างซึ่งบางครั้งอาจใช้คำว่า การคัดกรอง การคัดเลือกเด็ก เป็นต้น ซึ่งทุกคำมีจุดมุ่งหมายเดียว คือ พิจารณาเด็กว่า เดิมมีปัญหาในการเรียนอย่างไร ในด้านใดบ้าง และในระดับใด การคัดแยกอาจกระทำได้ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

4.1.1.1 การประเมินผลอย่างเป็นทางการ (Formal assessment) เป็นการคัดแยกเด็กโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่นที่เชื่อถือได้ และมีเกณฑ์ปกติสำหรับใช้ในการเปรียบเทียบเพื่อการตัดสินใจในการคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มักมีการประเมินเด็กใน 2 ประเด็นดังนี้

1) ประเด็นที่ 1 การวัดระดับความสามารถของเด็ก ความสามารถในที่นี้หมายถึงความสามารถทางสมอง นั่นคือ ระดับสติปัญญา ผู้วัดส่วนใหญ่เป็นนักจิตวิทยาแบบทดสอบมาตรฐานที่จะนำมาใช้ในการทดสอบระดับสติปัญญา เพื่อตัดสินว่าเป็นเด็กที่มี

ความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือไม่ ควรใช้แบบทดสอบที่ไม่มีการทดสอบความสามารถด้านภาษา (Nonverbal Test) เพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อาจด้อยความสามารถในการทำข้อสอบที่มีภาษาเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้ไม่ได้ระดับสติปัญญาที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด แบบทดสอบที่นิยมใช้ในการคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อาจเป็น

Color Progressive Matrices

2) ประเด็นที่ 2 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะต้องทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กใน 3 ด้านเป็นอย่างน้อย นั่นคือ ด้านการอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ แล้วนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ แบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้ในการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบที่นิยมใช้มาก คือ Wide Range Achievement Test เมื่อได้คะแนนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วให้นำมาเปรียบเทียบกับระดับสติปัญญาของเด็ก โดยเทียบตามชั้นหรืออายุ นักวิชาการมีความเชื่อว่า เด็กที่มีระดับสติปัญญาสูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตามไปด้วย เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำมักจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แต่ถ้าเด็กที่มีระดับสติปัญญาสูง แต่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แสดงว่าเด็กอาจมีปัญหาบางอย่าง โดยทั่วไปเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าชั้นที่เรียนอยู่ ประมาณ 2 ปี

4.1.1.2 การประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Assessment) เป็นการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หรือหาข้อสอบมาใช้ รวมไปถึงทดสอบเป็นรายบุคคล และการสังเกตพฤติกรรมของเด็กด้วย ครูอาจทำการทดสอบเด็กด้วยตนเอง หาข้อมูลจากผู้ปกครองที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด หรือจากแหล่งข้อมูลอื่นที่เชื่อถือได้ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าเด็กมีปัญหาในการเรียนรู้ลักษณะใด และขาดทักษะใดบ้าง สมอบที่มีความลำบากในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสมอบซีกใด

หากสมอบซีกซ้ายบกพร่องหรือมีความลำบากในการจัดกระทำข้อมูล เด็กอาจมีปัญหา ดังนี้ ด้านการอ่าน ปัญหาที่พบ คือ ประสมคำไม่ได้ อ่านช้า จำรายละเอียดสิ่งที่อ่านไม่ได้ ด้านการเขียน ปัญหาที่พบ คือ เขียนช้า เขียนตัวอักษรกลับหลัง เขียนเพิ่ม หรือเขียนตกหล่น เขียนอักษรสลับที่กัน ด้านคณิตศาสตร์ ปัญหาที่พบ คือ บวก ลบ คูณ หาร ง่ายๆ ไม่ได้ จำขั้นตอนทางคณิตศาสตร์ไม่ได้ ด้านการสื่อสารและอื่นๆ

หากสมอบซีกขวาบกพร่องหรือมีความลำบากในการจัดกระทำข้อมูล เด็กอาจมีปัญหา ดังนี้ ด้านการอ่าน ปัญหาที่พบ คือ ไม่เข้าใจข้อความการเปรียบเทียบ ไม่เข้าใจเรื่องที่อ่านด้านการเขียน ปัญหาที่พบ คือ การเขียนที่ใช้จินตนาการไม่ได้ ด้านคณิตศาสตร์ ปัญหาที่พบ คือ นำความรู้และทักษะไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ไม่ได้ และด้านอื่น ๆ เมื่อเด็กผ่านขั้นตอน

การวินิจฉัยและได้รับการพิจารณาถึงความเห็นแล้วว่าเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จริง
ขั้นต่อไปจึงดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

4.1.2 ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP)

การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ครูจะต้องจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งครูจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางการเรียนของเด็กว่าเด็กมีปัญหาในแต่ละด้านอย่างไร จากการวินิจฉัยมาแล้ว ซึ่งได้แก่ ด้านการอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ และพฤติกรรมอื่นๆ หลังจากได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของเด็กแล้ว ครูจึงวางแผนแก้ปัญหาในด้านต่างๆ หรืออาจวางแผนแก้ปัญหาด้านใดด้านหนึ่งก่อน หรือหลายด้านไปพร้อมๆ กันก็ได้ ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของปัญหาระยะเวลาในการฝึก (ผดุง อารยะวิญญู, 2542; เบญจาชลธารันนท์, 2546) ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างจุดมุ่งหมายในการแก้ไขการอ่านของเด็ก เช่น เด็กรู้จักพยัญชนะ สระทุกตัว เด็กอ่านคำง่ายๆ ได้ เด็กประสมคำง่ายๆ ได้ และเด็กอ่านจับใจความได้ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอาจจัดทำในระยะเวลา 1 เดือน หรือ 2 เดือน

ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลมี 5 ขั้น ดังนี้ (สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์, 2549)

ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจและขออนุญาตผู้ปกครองของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและสถานศึกษาในการช่วยเหลือ พัฒนาส่งเสริมความก้าวหน้า

ขั้นที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินความสามารถพื้นฐานเกี่ยวกับเด็ก

ขั้นที่ 3 ประชุมจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยมีกลุ่มรับผิดชอบซึ่งจะเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือพัฒนาเด็กโดยตรง ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้แทนครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัดและนักเรียน (กรณีที่สามารถเข้าร่วมประชุมได้) โดยผู้รับผิดชอบเหล่านี้จะประชุมร่วมกันเขียนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วมีการลงนามของผู้รับผิดชอบ

ขั้นที่ 4 ใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยยึดจุดมุ่งหมายระยะยาวเป็นหลักนำไปกำหนด จุดมุ่งหมายระยะสั้น และนำจุดมุ่งหมายระยะสั้นไปจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individualized Implementation Plan: IIP)

ขั้นที่ 5 การติดตามและประเมินผล โดยคณะผู้จัดทำจะมีการประชุมประเมินความก้าวหน้า เพื่อปรับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษคนนั้นใหม่ เมื่อเด็กคนนั้นพัฒนามาจนบรรลุจุดมุ่งหมายระยะยาวที่วางไว้แล้ว โดยปกติจะมีการติดตามประเมินผลปีละ 1 ครั้ง

องค์ประกอบของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (2551: 29) ได้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลประกอบด้วยข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไป เช่น วัน เดือน ปีเกิด ประเภทความพิการ ชื่อตัว ชื่อสกุล และที่อยู่ของผู้เรียน บิดา มารดา ผู้ปกครอง เป็นต้น
2. ข้อมูลด้านการแพทย์ หรือด้านสุขภาพ
3. ข้อมูลด้านการศึกษา
4. การกำหนดแนวทางการศึกษาและการวางแผนการจัดการศึกษาพิเศษ
5. ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
6. คณะกรรมการจัดทำแผน
7. ความเห็นของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้เรียน
8. ข้อมูลอื่นๆ ที่จำเป็น

กระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยต้องประกอบด้วย ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 30)

1. จัดประเมินระดับความสามารถ และความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
2. กำหนดเป้าหมายระยะยาว 1 ปี เป้าหมายระยะสั้นหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. ประเมินความต้องการจำเป็นของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
4. กำหนดกระบวนการเรียนรู้และปัจจัยที่มีความต้องการจำเป็นทางการศึกษา
5. กำหนดรูปแบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.2 ด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการอ่าน

การกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ศรียา นิยมธรรม (2549: 58-64) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนกลุ่มนี้ว่า โปรแกรมการจัดการเรียนรู้จะเน้นที่เรื่องใหญ่ 4 เรื่อง ดังนี้

4.2.1 การรับรู้ทางสายตา การรับรู้ทางสายตา คือ การที่เราตีความของสิ่งที่มองเห็น ทั้งนี้เชื่อกันว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จะมีปัญหาทางการเรียนวิชาต่างๆ ในโรงเรียน เช่น การอ่าน ควรมีการฝึกการรับรู้ทางสายตาให้ดี แต่มีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ศึกษาเปรียบเทียบด้วยวิธีการอันเหมาะสมระหว่างเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านการอ่านกับเด็กที่อ่านได้ดี ผลงานวิจัยยังระบุว่า การรับรู้ที่ผิดปกติ อาจมิได้เป็นปัญหาด้านอ่านด้วยตัวของมันเอง ดังนั้นการพยายามฝึกฝนการรับรู้ทางสายตา อาจมิใช่วิธีที่มีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ โดยเฉพาะด้านการอ่าน ซึ่งปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในด้านการอ่านที่พบส่วนใหญ่ ก็คือ เรื่องการรับรู้ทางสายตาของเด็ก ซึ่งมีวิธีการที่ครูจะช่วยเหลือเด็กได้ดังนี้

4.2.1.1 การใช้รูปภาพในการสื่อสารร่วมไปกับตัวหนังสือ หรือการแยกแยะตัวอักษรโดยใช้ภาพประกอบ อย่างเช่นตัว ก ไก่ ครูจะต้องยกภาพไก่ให้คู่กับตัวหนังสือ แล้วครูก็วางตัวอักษร ก ไก่ กับภาพไว้ที่เดียวกันเด็กก็จะสามารถจำตัวอักษรนี้ได้ หรือครูอาจออกเสียงพยัญชนะ เช่น ก ไก่ แล้วให้เด็กหยิบ ภาพหรือบัตรพยัญชนะขึ้นมา ก็จะช่วยให้เด็กเก็บข้อมูลและจำได้ อีกวิธีหนึ่งที่ช่วยได้ก็คือ การใช้หน่วยของเสียงฝึกแยกเสียงพยัญชนะและสระ เช่น ก - อา - กา , ข - อา - ขา ให้เด็กได้ฝึกออกเสียงพยัญชนะ สระ แล้วนำมาผสมออกมาเป็นคำให้เห็นได้อย่างชัดเจน

4.2.1.2 การใช้สีเป็นรหัส เช่น การสอนสระเอื้อ เอื้อ ก็จะใช้ภาพของเอื้อให้เด็กเห็นตัวสระอาจใช้สีแดง ตัวพยัญชนะอาจใช้สีคำหรือน้ำเงิน เพื่อแยกสระให้เห็นชัดเจน จะทำให้เด็กจดจำได้ดีว่า ตัวใดเป็นสระ ตัวใดเป็นพยัญชนะ และเพื่อให้อ่านออกเสียงได้ถูกต้อง ครูอาจออกเสียงนำแล้วให้เด็กออกเสียงตามอย่างถูกต้องและชัดเจน เมื่อเด็กอ่านออกเสียงผิดครูควรแก้ไขทันที

4.2.1.3 การฝึกอ่าน โดยเน้นคำที่ผสมด้วยเสียงสระ และพยัญชนะเดียวกันตามวิธีของจิลลิงแฮม (Gillingham Method) วิธีนี้จะใช้แยกเสียงสระและพยัญชนะต่างกัน จะต้องจัดหมวดหมู่คำที่มีสระเหมือนกัน เช่น สระ เอา ครูอาจจะยกตัวอย่างคำว่า เกา เหา เคา (ใช้พยัญชนะที่ต่างกัน แต่สระจะเหมือนเดิม) เราจะเน้นที่การใช้สระ ส่วนเสียงของพยัญชนะครูอาจยกตัวอย่างคำว่า เกา กา กิน ตัวพยัญชนะเป็นตัว ก ไก่ เหมือนกันหมด แต่ว่าเสียงสระเป็นคนละเสียง เด็กก็จะต้องแยกเสียงนี้ให้ออกว่า ตรงนี้ใช้พยัญชนะเหมือนกัน ตรงนี้ใช้สระเหมือนกัน ครูอาจนำไปใช้ในเรื่องราวหรือของเสียง

4.2.1.4 วิธีของเฟอร์นาลด์ เรียกว่า เป็นการฝึกโดยเน้นประสาทสัมผัสหลายด้านตามวิธีของเฟอร์นาลด์ (The Fernald method) เราจะใช้วิธีที่ว่าถ้าเด็กอยากเรียนคำอะไร

ก็ให้ครูเขียนคำนั้นด้วยตัวอักษรโตๆ แล้วให้เด็กเอามือลากไปตามตัวอักษร ระหว่างที่ลากไปนี้ ให้ครูออกเสียงแล้วนักเรียนออกเสียงตาม เช่น คำว่า กา เมื่อเด็กลากที่ตัวอักษร ก ไก่ ให้เด็กออกเสียง ก เมื่อลากที่สระอา ให้เด็กออกเสียงอา แล้วผสมมาเป็นคำ ก – อา – กา จะทำให้เด็กเรียนรู้โดยฟังเสียงที่ครูพูดออกเสียงตามครู และได้สัมผัสกับตัวอักษร ทำให้เด็กเก็บข้อมูลได้โดยการสัมผัส เป็นการฝึกเด็กแอลดี ให้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าครบบริบูรณ์ คือ ฟัง ดู สัมผัสด้วยการเอามือคลำหรือลูบตาม ที่สำคัญ ถ้าใช้คำที่มีภาพประกอบได้จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดี และสามารถจดจำคำเหล่านั้นได้ดีขึ้น

4.2.1.5 การฝึกอ่านคำจากภาพ ครูควรเริ่มจากมีภาพนำ เป็นภาพของคำที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้ ครูอาจชูภาพขึ้นแล้วถามว่า ภาพที่เด็กมองเห็นเป็นภาพอะไรแล้วครูก็นำคำที่ตรงกับภาพให้เด็กดูเพื่อให้เด็กเห็นภาพกับคำไปพร้อมกัน จากนั้นครูให้เด็กออกเสียงคำนั้น แล้วให้เด็กอ่านตาม หลังจากนั้น ครูจะใช้วิธีการเล่นเกมโดยให้เด็กคนหนึ่งถือภาพ อีกคนถือคำ แล้วให้นำภาพกับคำมาจับคู่กัน แล้วให้เด็กออกเสียง วิธีการเล่นอย่างนี้จะช่วยให้เด็กอ่านคำ เห็นภาพและบอกคำได้ เด็กจะมีความรู้สึกว่าคุณอ่านคำได้ ช่วยเหลือเด็กเรียนรู้คำได้ดีขึ้น หลังจากนั้นให้เด็กแต่งประโยค หรือเขียนโดยไม่เห็นคำ แต่เห็นภาพ เป็นการสอนอ่านคำ ซึ่งครูกับเด็กอาจจะต้องอ่านไปพร้อมกันแต่บางครั้งเด็กจะนึกไม่ออก ครูอาจจะอ่านนำก่อนแล้วเด็กค่อยอ่านตาม ครูควรเริ่มด้วยการอ่านคำแล้วจึงอ่านประโยคสั้นๆ โดยอาจเปลี่ยนประธาน กิริยา กรรม ซึ่งเด็กจะต้องฝึกอ่าน

4.2.1.6 การสอนโดยองค์รวมของภาษา (Whole Language Approach) หรือการฝึกทักษะสี่ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน วิธีการฟังก็คือ ครูอาจจะออกเสียงคำให้เด็กฟัง แล้วนำคำให้เด็กเห็น จากนั้นให้เด็กอ่านคำ และฝึกพูดโดยให้เด็กพูดคำนั้นออกมา เมื่อเด็กเห็นคำและพูดออกมาด้วยตนเองแล้ว ให้เด็กเขียนคำโดยไม่เห็นคำ ถ้าเด็กเขียนไม่ได้ ครูก็นำคำนั้นขึ้นมาให้เด็กเห็นอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เด็กเก็บข้อมูลและจำจดคำเหล่านั้นได้แล้วจึงให้เด็กเขียน วิธีนี้จะนำเด็กไปสู่การเรียนรู้คำและเขียนประโยคได้ด้วย

4.2.2 การรับรู้ทางการได้ยิน การรับรู้ทางการได้ยิน หมายถึง การตีความ และการเข้าใจเสียงที่ได้ยินเมื่อเปรียบเทียบกับรับรู้ทางสายตา เรื่องนี้ไม่ค่อยมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการซ่อมเสริมความบกพร่องทางการได้ยิน จนดูเหมือนว่าการฝึกฝนในเรื่องนี้มีคุณค่าต่อการช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จากการฟัง หากเขาเข้าใจผิด ตีความผิดจากสิ่งที่ได้ยิน ตัวอย่างเช่น การฝึกฟังคำว่า มีพยัญชนะ สระใดผสมอยู่บ้าง เช่น ปาก = ป + อา + ก + ปาก และการมีทักษะนี้จะทำให้การฟังมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ในด้านการเรียนวิชาต่างๆ เช่น การอ่าน ก็ดูจะไม่ได้ประโยชน์โดยตรงจากการฝึกฟัง

4.2.3 การรับรู้ทางประสาทสัมผัส การรับรู้ทางประสาทสัมผัสจะเกี่ยวข้องกับ

การสัมผัสภายนอก (Tactile) และการสัมผัสที่จะเกิดจากการเคลื่อนไหวของร่างกาย เด็กที่มีปัญหาด้านการรับรู้จากการสัมผัสภายนอกมักไม่สามารถบอกได้ว่าวัตถุนั้น คืออะไรหากให้เขาสัมผัสโดยไม่ให้ดู ส่วนเด็กบางคนอาจไม่ตระหนักถึงการทำงานของส่วนต่างๆ ในร่างกายและความรู้สึกจากการทำงานของกล้ามเนื้อ เช่น การดึง หรือการผ่อนคลาย เด็กเหล่านี้ส่วนมากมักแสดงให้เห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการรับรู้ในด้านร่างกาย และประสาทสัมผัสของกลไกการเคลื่อนไหว

4.2.4 การรับรู้การทำงานของกลไกการเคลื่อนไหว เรื่องนี้เป็นเรื่องที่นักวิจัยในสาขา

ปัญหาทางการเรียนรู้ในยุคแรกๆ ให้ความสำคัญมาก ด้วยคิดกันว่าพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมและการรับรู้ข้อมูลที่แม่นยำ จะเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้และคิดขั้นสูง ข้อมูลต่างๆ ที่รับรู้จากประสาทสัมผัสทั้งหลาย จะต้องมีการตีความอย่างแม่นยำ และประมวลกันได้อย่างดีจึงสามารถเข้าใจได้ การตีความของข้อมูลจากประสาทสัมผัสนั้น ก็คือเรื่องการเรียนรู้ ดังนั้น การรับรู้ด้านการเคลื่อนไหวจึงหมายถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการของการรับรู้ และกิจกรรมด้านการเคลื่อนไหว กิจกรรมการเคลื่อนไหวส่วนมากจะเกิดขึ้นในระดับของการแสดงออก หรือการรับรู้ การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตาก็เกี่ยวข้องกับการทำงานหลายอย่าง เช่น การผูกเชือกรองเท้า การหยิบของ เป็นต้น

สาขาวิชาปัญหาทางการเรียนรู้เน้นเป็นที่รู้จักกันว่าเน้นถึงการจัดโปรแกรมการฝึกฝน การรับรู้ของกลไกการเคลื่อนไหว ปัจจุบันอาจลดน้อยลงบ้างในเรื่องการเน้นเรื่องนี้ ทั้งนี้เพราะผลการวิจัย ไม่ได้ให้น้ำหนักสนับสนุนเรื่อง การฝึกการรับรู้เกี่ยวกับกลไกการเคลื่อนไหวว่ามีประโยชน์โดยตรง เช่น ในการช่วยเหลือเด็กที่ปัญหาทางการเรียนรู้ เมื่อเด็กมีปัญหายุ่งยากทางวิชาการ อย่างไรก็ดี การสอนทักษะการเคลื่อนไหวโดยตรง เช่น ในชั่วโมงพลศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยแก้ไขเรื่องการประสานสัมพันธ์ในการทำงานของกล้ามเนื้อ ก็ไม่ควรละเลยทีเดียวว่าไม่มีส่วนช่วยในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ การฝึกฝนการรับรู้กลไกการเคลื่อนไหวอาจช่วยเรื่อง การประสานสัมพันธ์ เพื่อจะนำไปสู่ทักษะการอ่านที่ดีขึ้น

บาร์ (Bard, 1974 อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู, 2545: 129) ได้กล่าวถึงการสอนอ่านสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านภาษาไว้ว่า ทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นต่อการอ่านของเด็กที่มีปัญหาในการอ่านนั้น ได้แก่ การจำคำ การเข้าใจความหมายของคำศัพท์ และความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่อ่าน มีรายละเอียดดังนี้

1. การจำคำได้ การที่เด็กจะจำคำได้นั้นต้องอาศัยความพร้อมในการอ่าน ความพร้อมในการอ่านด้านการจำคำได้ มีเนื้อหา ดังนี้

1.1 การจับคู่ภาพเหมือน

- 1.2 การจับคู่ตัวอักษรที่เหมือนกัน
- 1.3 การจับคู่คำที่เหมือนกัน
- 1.4 การตั้งใจที่ฟัง
- 1.5 การจำแนกเสียงพยัญชนะต้น ตัวสะกด และพยัญชนะควบกล้ำ
- 1.6 การจำแนกเสียงสระสั้น และยาว
- 1.7 การจำแนกเสียงสระแท้ และสระประสม

เมื่อเด็กมีทักษะทั้งหมดนี้แล้ว เด็กจะสามารถจำคำได้ ซึ่งเป็นความพร้อมอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กสามารถอ่านหนังสือได้ในโอกาสต่อไป

2. การเข้าใจความหมายของคำศัพท์ การที่เด็กจะสามารถอ่านหนังสือได้นั้น จำเป็นต้องรู้คำศัพท์จำนวนมากมาก่อนแล้ว และก่อนที่เด็กจะรู้คำศัพท์เป็นจำนวนมากได้นั้น จะต้องมีทักษะเบื้องต้นดังนี้

- 2.1 จัดกลุ่มคำที่มีความหมายเหมือนกันได้
- 2.2 จัดกลุ่มคำที่มีความหมายตรงกันข้ามได้
- 2.3 บอกได้ว่าคำไหนสะกดผิด
- 2.4 ใช้พจนานุกรมเป็น
- 2.5 จัดกลุ่มคำที่มีความหมายเดียวกันได้
- 2.6 ให้ความหมายโดยใช้คำที่กำหนดได้
- 2.7 ให้ความหมายของคำตามที่ปรากฏในประโยคได้
- 2.8 จัดประเภทของคำได้
- 2.9 เดาความหมายของประโยคได้ถูกต้อง แม้จะมีคำขาดหายไปบ้าง

3. การเข้าใจความหมายในสิ่งที่อ่าน การเข้าใจความหมายในสิ่งที่อ่านเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นความสามารถในการใช้ภาษาอย่างหนึ่ง ผู้อ่านจะต้องมีทักษะดังนี้

- 3.1 ทักษะเกี่ยวกับระบบเสียงในภาษาไทย แต่ละคำสามารถออกเสียงได้และจะต้องออกเสียงให้ถูกต้องตามวรรณยุกต์ จึงจะสามารถเข้าใจได้ถูกต้อง
- 3.2 ทักษะเกี่ยวกับการเข้าใจความหมาย คำแต่ละคำมีความหมายในตัวของมันเอง นักเรียนจะต้องจำความหมายของคำให้ได้ จึงจะสามารถอ่านหนังสือและเข้าใจความหมาย
- 3.3 ทักษะเกี่ยวกับการเรียงคำ นั่นคือการเรียงคำหลายคำมาเรียงกันเป็นวลี หรือประโยค และจะต้องเรียงกันในลักษณะที่ถูกต้องจึงจะมีความหมาย

สรุปขั้นตอนในการสอนอ่าน มีดังนี้ 1) ขั้นเตรียม ได้แก่ การเตรียมตัวที่จะสอนตั้งแต่การพัฒนาความพร้อมและการแก้ไขช่วยเหลือให้เด็กได้เรียน และได้เล่นร่วมกันไปด้วย

2) ชั้นเริ่มอ่าน หมายถึง การเริ่มอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องราวสั้นๆ นิทานกิจวัตรประจำวัน โดยใช้วิธีจำรูปคำ และภาพประกอบ 3) ชั้นอ่านหนังสือแตกหรือมีความก้าวหน้าในการอ่าน ได้แก่ สามารถใช้เวลาในการอ่านได้ยาวนานขึ้น โดยสามารถใช้วิธีสะกดตัวผสมคำช่วยในการอ่านคำแปลกๆ ใหม่ๆ 4) ชั้นเสริมสร้างนิสัยในการอ่านได้ดี หมายถึง สามารถอ่านในใจได้ สามารถอ่านเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ หาความเพลิดเพลินจากการอ่าน โดยวิธีอ่านคร่าวๆ และ 5) ชั้นอ่านหนังสือได้อย่างกว้างขวาง หมายถึง สามารถสังเกตเห็นคุณค่าประโยชน์ของการอ่าน เกิดรสนิยมในการอ่านหนังสือประเภทใดประเภทหนึ่ง จนชักชวนให้ผู้อื่นสนใจภาษาได้

4.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม

การเรียนรวมระหว่างเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างที่มีความสำคัญมากก็คือ การปรับสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก (ผดุง อารยะวิญญู, 2542: 46–53) ซึ่งมีการจัดประเภทของสภาพแวดล้อม 2 ประเภท ดังนี้

4.3.1 ประเภทที่ 1 การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ห้องเรียนควรมีเนื้อที่ว่างสำหรับเด็กได้ใช้ในการเคลื่อนไหวและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ โดยไม่รู้สึกรัดอึด ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เสริมสร้างความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ควรจัดดังนี้

4.3.1.1 จัดให้มีผู้ช่วยครู ซึ่งอาจมีหน้าที่หลายด้านแล้วแต่จะกำหนด แต่หน้าที่อย่างหนึ่ง คือ ช่วยอ่าน คำหรือข้อความให้เด็กฟังโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีความยากลำบากในการอ่าน

4.3.1.2 จัดชั้นเรียนแบบเรียนรวมเพื่อให้เด็กปกติและเด็กพิเศษได้เรียนร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อช่วยเหลือกันในการอ่าน

4.3.1.3 จัดมุมใดมุมหนึ่งในห้องเรียน ให้เป็นมุมสำคัญเพื่อจุดประสงค์เฉพาะอย่าง เช่น มุมสงบสำหรับอ่านหนังสืออาจได้แก่หนังสือนิทานต่างๆ

4.3.1.4 จัดให้มีสื่ออุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมการอ่านอาจประกอบด้วยบัตรคำแบบฝึกส่งเสริมการอ่าน เทปเสียงอ่านคำ บัตรภาพพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ดินน้ำมันหรือเชือก กระดาษทราย เพื่อให้เด็กได้ฝึกในการเขียน และอ่านคำจากที่เรียนมาแล้ว

4.3.1.5 จัดให้มีป้ายนิเทศเพื่อแสดงผลงานของนักเรียนหรือติดข้อมูลที่สำคัญในการเรียน และป้ายแสดงบัตรคำจากเนื้อหาที่นักเรียนเคยอ่านมาแล้ว มาแสดงให้นักเรียนเห็นบ่อยๆ เพื่อเสริมสร้างความคงทนในการอ่าน

4.3.1.6 การจัดโต๊ะและเก้าอี้ให้อยู่ในลักษณะที่ครูและนักเรียนสามารถ

เคลื่อนไหวได้สะดวก เหมาะสมกับกิจกรรมและส่งเสริมการเรียนรู้

4.3.1.7 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน จัดบรรยากาศที่เป็นกันเอง

การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน การแสดงความรัก ความอบอุ่นและการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก

4.3.1.8 การควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนอาจกระทำได้ คือ ให้การเสริมแรงแก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางบวก

4.3.1.9 กำหนดการลงโทษไว้อย่างเป็นลำดับขั้นและเป็นระบบเมื่อเด็กทำผิดให้ลงโทษตามที่ตกลงกันได้

4.3.2 ประเภทที่ 2 การจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน เป็นการจัดแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน จัดสภาพแวดล้อมที่มีการคงสภาพที่เป็นธรรมชาติ มีสนามเด็กเล่นให้เด็กได้ออกกำลังกาย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย ควบคู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา มีกระบะทรายสำหรับฝึกเขียนและอ่านคำ มีพื้นที่ว่างสำหรับเคลื่อนไหว หรือทำกิจกรรม มีมุมส่วนหย่อมให้เด็กได้เห็นสภาพธรรมชาติที่สวยงามเพื่อลดความเครียด มีต้นไม้พุ่มไม้ได้โดยครูอาจนำคำมาจากเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ จัดทำป้ายบัตรคำติดไว้ตามต้นไม้ หรือสวนหย่อมหน้าอาคารเรียน และจัดสถานการณ์ภายนอกให้เชื่อมโยงกับหน่วยการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่าน และความคงทนในการเรียนที่ดี

ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียนถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ในการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ประสบการณ์ภายนอกห้องเรียนไม่ได้มีไว้สำหรับเด็กวิ่งเล่นหรือพักผ่อนในสนามเด็กเล่น เด็กต้องการโอกาสสำหรับการเสี่ยง และการท้าทาย เพื่อให้เด็กสามารถทำกิจกรรมดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอื่นๆ เช่น การค้นพบโดยผ่านการพูดคุย การปลูกต้นไม้ หรืออ่านหนังสือ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนจึงมีความสำคัญต่อเด็กมาก ดังนั้นการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกไว้ดังนี้

บุญเยี่ยม จิตรคอน (2533: 331) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมนับว่ามีอิทธิพลและมีความสำคัญแก่เด็กอย่างยิ่งควรจัดเตรียมทั้งสภาพภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่างๆ ควรมีให้เพียงพอ เหมาะสมกับวัยและความสนใจ และตกแต่งให้น่าดู จัดวางไว้ให้เด็กได้เลือกเล่นอย่างสนุก เลือกใช้และทดลองอย่างสะดวกสบาย ปลอดภัย สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาควรจัดให้มีสภาพคล้ายคลึงบ้านของเด็กให้มากที่สุด เพื่อเด็กจะ

ได้มีความอบอุ่น มั่นใจ สนใจ รักและอยากมาโรงเรียน สภาพภายนอกห้องเรียนควรตกแต่งให้สวยงามและให้ได้ประโยชน์ เช่น ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ ต้นไม้ใหญ่ เพื่อให้ร่มเงา ความสวยงาม ความปลอดภัย พื้นสนาม ควรปรับให้เรียบสม่ำเสมอ ปลูกหญ้าเพื่อความสดชื่นน่าดู ควรดูแลความปลอดภัย ไม่มีเศษแก้ว เศษไม้ หินคม เพราะอาจจะเป็นอันตรายต่อเด็กได้ บริเวณสนามควรดูแลรักษาให้สะอาดเรียบร้อย มีที่ทิ้งขยะเป็นสัดส่วน ในสนามควรมีเครื่องเล่นสนามและเครื่องเล่นสำหรับเด็กได้ ออกกำลังกาย นอกจากนี้ควรมีที่เลี้ยงสัตว์ที่ทำให้ทั้งความสวยงามและฝึกนิสัยเด็ก ให้มีความเมตตา กรุณา

กรมวิชาการ (2546: 98-101) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม มี 2 ลักษณะ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน หลักสำคัญในการจัดต้องคำนึงถึงความปลอดภัยความสะดวก ความเป็นตัวของเด็กเอง ให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ และมีความสุข อาจแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรม โดยแบ่งพื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและครู พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว และพื้นที่จัดมุมส่งเสริมการเรียนรู้ หรือมุมเล่นต่างๆ

2. สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณรอบๆ โรงเรียน รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่น พร้อมเครื่องเล่นสนาม จัดระวางรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณโรงเรียนและบริเวณนอกโรงเรียน ดูแลรักษาความสะดวกสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2543: 10) ได้กล่าวถึงการจัดสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กนั้น ครูต้องมีความเข้าใจถึงวุฒิภาวะ ขั้นพัฒนาการต่างๆ ตลอดจนความต้องการของเด็กเพื่อเป็นแนวทางในการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

นภเนตร ธรรมบวร (2546: 176) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรปฐมวัย ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยให้ครูบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้

การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจำเป็นต้องวางแผนสำหรับเด็ก รายบุคคลและเด็ก เป็นกลุ่มใหญ่ นอกจากนั้นครูต้องเข้าใจประสบการณ์ที่ผ่านมา และพัฒนาการของเด็กทั้งหมดตลอดถึงส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และความเป็นตัวของตัวเองในเด็ก ครูและเด็กจะใช้เวลาอยู่ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ด้วยเหตุนี้ครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนอย่างเหมาะสมกับความสนใจ อายุ และพัฒนาการของเด็ก

อารมณ สุวรรณपाल (2537: 78–79) ได้สรุปความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม ดังนี้

1. ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5
2. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ในการเข้าสังคม และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการใช้ชีวิตต่อไปในสังคม
3. ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็น ค้นคว้า ทดลอง สังเกต คิดหาเหตุผล และแก้ปัญหา ซึ่งเป็นพื้นฐานของกระบวนการคิดของเด็กต่อไปในอนาคต
4. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็ก ซึ่งต้องคำนึงถึงและเตรียมให้พร้อม เพื่อให้เด็กๆ ได้เรียนรู้อย่างสะดวก ปลอดภัย และมีความสุข โดยสิ่งแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ของเด็กควรจัด ให้ได้สี่บ้นและสำรวจสิ่งรอบตัว ผ่านทางการเล่น นอกจากนี้ควรคำนึงถึงพื้นที่ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดให้เหมาะสมกับการเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล

4.4 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองมีบทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลือและสนับสนุน ได้แก่ การช่วยเหลือในเรื่องของวัสดุสิ่งของ ทรัพย์สิน แรงงาน รวมทั้งการให้คำแนะนำ และการเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องต่างๆ ตามความสามารถ ความเหมาะสม และความถนัด เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยทางโรงเรียนควรให้ความรู้และข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการเรียนรวมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ เช่น ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการเรียนรวม วิธีปฏิบัติต่อเด็กจะได้รับจากการเรียนรวม วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่บ้าน ลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แนวทางการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง ดังนี้ การเรียนรวมจะประสบผลสำเร็จได้ดี ควรได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และผู้ปกครองควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรวม (ศรียา นิยมธรรม, 2531: 38-39, ผดุง อารยะวิญญู, 2533: 201- 202, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรื, 2543)

ในการพัฒนาความสามารถในการอ่านจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือประสานงานกันระหว่างบ้านและโรงเรียน เพราะพ่อแม่คือครูคนแรกของเด็ก ถึงแม้เด็กเข้าโรงเรียนแล้ว เด็กยังต้องได้รับการกล่อมเกลาเลี้ยงดูจากพ่อแม่ไปจนโต หรืออาจกล่าวได้ว่า ครอบครัวเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเด็ก พ่อแม่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ 2542 ซึ่งเชื่อว่าพ่อแม่เป็นครูที่ดีที่สุด มีพลัง ทุกสิ่งทุกอย่าง รวมทั้งความตั้งใจและความปรารถนาดีต่ออนาคตของลูกหลานตนเอง จึงมีสาระสำคัญเกี่ยวกับผู้ปกครอง 2 ส่วนสำคัญ คือ การจัดการศึกษาเป็นสิทธิของผู้ปกครองที่จะเข้าไปใช้สิทธิแทนลูกหลาน และทุกฝ่ายในสังคมจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพราะฉะนั้นผู้ปกครองจึงมีบทบาทในการจัดการศึกษาในอดีตที่ผ่านมาโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้นำเอาศักยภาพของผู้ปกครองมามีส่วนร่วมสนับสนุนในการจัดการศึกษา โดยเข้าใจว่าภารกิจในการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของครูหรือโรงเรียนเท่านั้น (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 2) วิธีการจัดการศึกษาและความคาดหวังต่อระบบการศึกษาในลักษณะดังกล่าวจึงทำให้โรงเรียนและบ้าน หรือครูและผู้ปกครองมีบทบาทเกี่ยวข้องกับชีวิตของเด็กแบบแยกส่วน หลายสิ่งที่เด็กเรียนรู้จากโรงเรียนเด็กไม่ได้นำไปใช้ที่บ้าน พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกที่บ้านและโรงเรียนมีความแตกต่างกันสะท้อนให้เห็นถึงความแตกแยกและแตกต่างระหว่างบ้านกับโรงเรียน ซึ่งการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาต้องเป็นการจัดการศึกษาให้มีความต่อเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียนและจากโรงเรียนสู่บ้าน ดังนั้นการร่วมมือจึงมีความหมายมากต่อการพัฒนาทักษะการอ่าน ครูและผู้ปกครองควรมีการสื่อสารกันตลอดเวลาเพื่อความเข้าใจตรงกันและพร้อมร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก การเข้ามามีส่วนร่วมจะเกิดผลดีทั้งกับเด็ก ครูและผู้ปกครองเองดังนั้นนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้ดังนี้

อรุณี หรดาล (2546: 6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึงการที่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการและการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ด้วยการใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวผู้ปกครองอาจจะกระทำด้วยตนเอง หรือให้ความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

และนิตยา ประพุดติกิจ (2549: 264) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองโดยเปิดโอกาส ให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการช่วยพัฒนา จัดการศึกษาและร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ ของเด็กและคุณภาพการศึกษา การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองว่ามีผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในด้านต่างๆ ดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erickson, 1989 อ้างถึงใน Steinberg; & Meyer, 1995: 193-194) บ่งชี้อย่างชัดเจนถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่มีอิทธิพลต่อจิตสังคมของเด็ก ตามระยะของพัฒนาการว่า หากผู้ปกครองให้โอกาสแก่เด็ก ให้เด็กได้คิดริเริ่ม ให้เด็กมีความมั่นใจ เด็กจะเจริญเติบโตด้วยความมั่นใจ และมีความเป็นมิตรด้วย

มอนเตสซอรี (Montessori, 1992 อ้างถึงใน นกเนตร ธรรมบวร, 2546: 4-5) กล่าวว่า พ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญในการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพราะพ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่เด็กรู้จัก เป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานใน

การดำรงชีวิต และให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก เด็กจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพเช่นไร ขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูทางบ้านเป็นสำคัญ

สันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2543: 1) กล่าวว่า ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น พ่อแม่ ผู้ดูแลเด็ก ควรตระหนักถึงความสำคัญ และเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสมอง ของเด็กในวัยนี้ให้เจริญเติบโต และพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เพื่ออนาคตของเด็ก และประเทศชาติ ต่อไป

นภเนตร ธรรมบวร (2546: 31) กล่าวว่า การที่ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการ จัดการศึกษาของทางโรงเรียนเพื่อพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่าง ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กและ โรงเรียน รายละเอียดดังนี้

1. ความสำคัญต่อเด็ก มีดังนี้

1.1 เด็กมีความรู้สึกปลอดภัยขณะอยู่ที่โรงเรียน เพราะผู้ปกครองมีความคุ้นเคย สนิทสนมกับบุคคลในโรงเรียน

1.2 เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และมีความสนใจในการทำกิจกรรมต่างๆ

1.3 เด็กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง การที่ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ กับเด็กได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเด็ก ทำให้เด็กมีสติปัญญาสูงขึ้น

2. ความสำคัญต่อผู้ปกครอง มีดังนี้

2.1 ผู้ปกครองสามารถแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แก่สถานศึกษา อันเป็น ประโยชน์ต่อบุตรหลานของตน

2.2 ผู้ปกครองมีความกระตือรือร้นในการร่วมมือช่วยกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น

2.3 ผู้ปกครองมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา เพราะได้เห็นปัญหาและอุปสรรคต่างๆ

2.4 ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการพัฒนาเด็ก หลักการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ให้เด็กที่บ้านมากขึ้น

3. ความสำคัญต่อสถานศึกษา มีดังนี้

3.1 สถานศึกษารู้ถึงความต้องการความสนใจของผู้ปกครอง สามารถจัดกิจกรรม ต่างๆ ได้ตรงตามความต้องการ

3.2 การที่ผู้ปกครองอาสาสมัครเข้ามาช่วยในสถานศึกษา ทำให้อัตรากำลังจำนวน ผู้ใหญ่ต่อเด็กถูกต้องตามหลักวิชาการ

3.3 สถานศึกษาอาจให้ผู้ปกครองที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางเป็นแหล่ง ความรู้ให้แก่เด็กและครูได้

3.4 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทำให้คำนึงถึงตัวเด็ก (Child Oriented) มากกว่าความรู้ด้านวิชาการที่จะให้เด็ก (Text Oriented)

3.5 การให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้ปกครอง ช่วยให้ครูปรับปรุงการทำงาน และภาคภูมิใจในการทำงานมากขึ้น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542: 23-24) กล่าวว่า คุณภาพของโรงเรียนจะดีได้ ต้องมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับเด็ก โรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัว เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งทางโรงเรียนและผู้ปกครอง การที่โรงเรียนทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้จะมีประโยชน์มาก สิ่งที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง คือ คุณค่าของความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับโรงเรียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครอง นักเรียน และโรงเรียน ดังนี้

1. ผู้ปกครองและโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับสถานการณ์ที่บ้านและโรงเรียนของเด็กที่ผู้ปกครองสามารถบอกครู ครูสามารถบอกผู้ปกครองที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพได้ ลดข้อขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครอง

2. ผู้ปกครองและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับการพัฒนาเด็ก การสอนหลักสูตร และการดำเนินการเชิงบริหารงานการศึกษาร่วมกันระหว่างครูและโรงเรียน

3. โรงเรียนสามารถใช้โอกาสการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง ทั้งทางด้าน การเลี้ยงดู พัฒนาการ การร่วมแก้ปัญหาเด็กกับการเลี้ยงดู และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสานต่อการเรียนของเด็กระหว่างโรงเรียนและบ้านด้วย

ซึ่งบทบาทของผู้ปกครองในฐานะของผู้ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. การเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตในสังคมโดยตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ได้รับความรัก ความอบอุ่น ไม่ว่าจะพ่อแม่จะยากจนหรือร่ำรวย ตอบสนองความต้องการพื้นฐานให้เด็กอย่างเพียงพอ

2. การอบรมและให้การศึกษาเบื้องต้น ได้แก่ การอบรมให้เด็กรู้จักระเบียบของสังคม วัฒนธรรม เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ การปลูกฝังคุณลักษณะที่ดี การปลูกฝังมารยาท และเจตคติที่ดีให้กับเด็ก

3. การส่งเสริมความสนใจของลูก เด็กวัยนี้มีความสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยจัดหาอุปกรณ์ที่ลูกมีความสนใจ เช่น อุปกรณ์ระบายสี หนังสือนิทาน เครื่องเล่นที่เหมาะสม หรือพาไปทัศนศึกษา

4. การส่งเสริมทางสติปัญญา โดยส่งเสริมความคิดและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ส่งเสริมทักษะทางภาษา เพื่อให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับต่อไป

5. การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม อบรมให้เข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีไทย เพื่อให้เด็กได้รู้จักคุณค่ามรดกวัฒนธรรมไทย

นอกจากนี้ กลุยา ดันติผลาชีวะ (2542: 34-36) ยังได้ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. กิจกรรมโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม โดยทางโรงเรียนเป็นฐานในการจัดกิจกรรม เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแนะนำโรงเรียน กิจกรรมการฝึกอบรม กิจกรรมการแสดงของนักเรียน กิจกรรมอื่นๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในโอกาสพิเศษต่าง ๆ
2. กิจกรรมสานสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ และความคุ้นเคยกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสนทนา การเขียนเขียน เช่น การประชุมปรึกษา เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน พร้อมๆ กับการแลกเปลี่ยนความรู้กัน การแก้ปัญหาาร่วมกัน การเยี่ยมบ้าน เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สร้างสานความสัมพันธ์บ้านและโรงเรียน การเยี่ยมบ้านจะไม่ทำบ่อยนัก อาจเป็นภาคเรียนละ 1 ครั้ง หรือปีละ 1 ครั้ง ตามความเหมาะสม
3. กิจกรรมการสื่อสารสนเทศ กิจกรรมนี้จะเน้นให้ผู้ปกครองเป็นผู้รับข้อมูลเป็นหลัก ส่วนใหญ่ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น โทรศัพท์สายด่วน จดหมายข่าว โสมเพจ แผ่นพับข้อมูลโรงเรียน
4. กิจกรรมการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้าถึงชั้นเรียน ทั้งเป็นผู้สอน เป็นผู้ช่วยครู ตลอดถึงเป็นที่ปรึกษาสำหรับผู้ปกครองด้วยกัน
5. กิจกรรมบริการ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่สังคมและครอบครัว ได้แก่ ห้องสมุดของเล่น ศูนย์ดูแลเด็ก ศูนย์แลกเปลี่ยนสิ่งของที่ผู้ปกครองเหลือใช้
6. กิจกรรมการตัดสินใจ เป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองระดับสูงที่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการตัดสินใจ และวินิจฉัยสั่งการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม คือ การวางแผนนโยบายโรงเรียน การสรรหาบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

สุมาลี คุ่มชัยสกุล (2543: 12) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาว่านอกจากจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กแล้ว ยังเกิดประโยชน์ต่อครูและโรงเรียน ตลอดจนผู้ปกครองกันเองอีกด้วย ดังนี้

1. ด้านประโยชน์ต่อครูและโรงเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกระตุ้นให้การดำเนินงานของครูและโรงเรียน เป็นไปโดยคำนึงถึงคุณภาพ ตามปรัชญา หลักการ ความคาดหวัง หลักสูตร ทั้งในส่วนของการกำหนดแนวนโยบาย แผนงาน และการตรวจสอบติดตามผล โดยผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติการกิจกรรม หรือมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองคนอื่นๆ เกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานของโรงเรียน หรือแม้แต่เป็นหลักในการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงให้ผู้ปกครองที่รู้จักกันอยู่แล้ว มีความเข้าใจในบทบาทของผู้ปกครองที่ควรจะเป็น และช่วยให้เกิด การขยายกลุ่มของผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นได้

2. ด้านประโยชน์ต่อผู้ปกครอง ผู้ปกครองที่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมจะเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และมีความมั่นใจมากขึ้นในการแสดงบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการอบรมเลี้ยงดูลูกของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ประโยชน์ของการมีบทบาทในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองยังสามารถพัฒนาสู่ระดับอุดมการณ์ได้ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย จริงจัง ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ จะทำให้เกิดการเรียนรู้และเกิดเครือข่ายของผู้ปกครอง และอาจรวมถึงครูและชุมชน ซึ่งสามารถนำไปสู่ความร่วมมือในระดับที่กว้างขึ้น และส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กได้สอดคล้องกับสภาพชีวิตในความเป็นจริงที่เด็กดำรงอยู่

สุมาลี คุ่มชัยสกุล (2543: 34-35) ยังได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในเนื้อหาหรือระดับใดก็ตาม ฐานคิดที่สำคัญที่ต้องทำความเข้าใจและถือเป็นหลักการสำคัญในการทำงานร่วมกัน คือ หลักการลด ละ การใช้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ในการทำงาน หรือความพยายามสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และหลักการทำงานที่ถือว่าประสบการณ์ร่วมกันเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน และนำไปสู่การพัฒนาทั้งในด้านความสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วม และผลที่จะเกิดขึ้นกับเด็กเป็นสำคัญ หากความสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วมได้รับการพัฒนาจากฐานของความเท่าเทียม เสมอภาค และรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ร่วมกัน ในบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยอาจเป็นผลให้เกิด “สภาครูผู้ปกครอง” ที่เข้มแข็งได้ ดังนั้นผู้ปกครองมีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กร่วมกับครูและทางโรงเรียน เพราะผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กที่บ้านให้ต่อเนื่องจากทางโรงเรียน ทั้งยังเกิดประโยชน์ต่อครู โรงเรียน และผู้ปกครองเองด้วย ซึ่งโรงเรียนต้องพยายามชี้ให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการมีส่วนร่วม พ่อแม่ผู้ปกครองมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก

พ่อแม่ผู้ปกครองจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้ความรักความอบอุ่น อบรมเลี้ยงดู ให้เด็กเติบโตอย่างสมบูรณ์ เพื่อเป็นอนาคต ของสังคมต่อไป

สรุปได้ว่า แนวทางในการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับพื้นฐานความคิดของการสร้างความสัมพันธ์อันดี กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นอยู่กับทางโรงเรียนจะเลือกให้เหมาะสมกับสภาพสังคม ครอบครัว เจตคติและความเชื่อของผู้ปกครอง โดยอาจจัดหลายกิจกรรมประกอบกัน ทั้งนี้ทางโรงเรียนต้องชี้ให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม และจัดกิจกรรมให้ตรงตามต้องการของผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีบทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลือและสนับสนุนในเรื่องของวัสดุสิ่งของ ทรัพย์สิน แรงงาน รวมทั้งการให้คำแนะนำ และการเป็นที่ปรึกษาให้กับโรงเรียนในเรื่องต่างๆ ตามความสามารถและความเหมาะสม

5. แนวคิดในการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน

การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้นำเสนอรายละเอียดดังนี้

5.1 แนวคิดพหุสัมผัส

แนวคิดพหุสัมผัส (Multi-Sensory Approach) เป็นแนวการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนรับรู้ข้อมูลโดยผ่านประสาทสัมผัสหลาย ๆ ทาง ได้แก่ ทางการเห็น ทางการได้ยิน ทางการสัมผัส และทางการเคลื่อนไหวร่างกายโดยให้ความสำคัญในการรับรู้ แต่ละช่องทางอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสในส่วนที่ทำงานได้ดีไปชดเชยความบกพร่องในการรับรู้ของประสาทสัมผัสบางด้านของนักเรียน ในขณะที่เดียวกันประสาทสัมผัสส่วนที่บกพร่องนั้นก็ถูกใช้งานและมีการพัฒนาขึ้นได้ด้วย ครูสามารถใช้แนว การสอนแบบพหุสัมผัสในการสอนเรื่องการออกเสียงของตัวอักษรและการเขียนพร้อมๆ ซึ่งขณะเขียนและอ่านออกเสียงจะทำให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะของตัวอักษรและเสียงของตัวอักษรนั้น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการอ่านและการสะกดคำ การใช้แนวการเรียนการสอนแบบนี้ใช้สำหรับฝึกหัดการอ่านและการสะกดคำ จะส่งผลให้มีการพัฒนาความจำในเรื่องของลัทศาสตร์และยังจะส่งผลต่อไปยังทักษะในการเขียนและการทำงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย (Townend, 1998: 2) จากการศึกษาค้นคว้ามีผู้สนใจที่นำแนวการสอนแบบพหุสัมผัสไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิธีสอนให้เหมาะสมกับลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน หลายท่านได้แก่ เฟอร์นาล ซึ่งได้เสนอแนวการสอนที่ใช้แนวการเรียนการสอนแบบพหุสัมผัสที่เน้นการเรียนรู้อยู่โดยการรับรู้ข้อมูลผ่านทางตา หู การเคลื่อนไหว ที่ผสมผสานกัน ส่วนกิลลิงแฮมและสติลแมน (Gillingham & Stillman, 1970 cited by Mercer, 1992: 527) นั้นเสนอวิธีสอนที่ใช้

การเคลื่อนไหวและการสัมผัสเช่นกันแต่ไม่ได้ผสมผสานการรับรู้ของส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีแนวการสอนของเฮกคลิกและคลิก ได้สังเคราะห์แนวการสอนขึ้นมาใหม่เพื่อพัฒนาความสามารถในด้านกรอมองและการฟังโดยเน้นเรื่องเสียงและตัวอักษรในขณะที่แบบของเฟอร์นาลนั้นเน้นการสอนคำทั้งคำ

เมอร์เซอร์ (Mercer, 1992: 524-528) ได้นำเสนอวิธีสอนที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดแบบพหุสัมผัสเพื่อใช้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านซึ่งนิยมใช้กันมาก มี 3 วิธี ดังนี้

1. วิธีการสอนแบบ VAKT ของเฟอร์นาล

เมอร์เซอร์อธิบายว่าวิธีการสอนแบบนี้ประกอบด้วย 4 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกคำที่ต้องการอ่าน ครูเขียนคำดังกล่าวลงบนกระดาษด้วยสีเทียมน ด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ แล้วให้นักเรียนใช้นิ้วมือลากตามสีเทียมน ในขณะที่นักเรียนลากเส้นด้วยนิ้วมือ นักเรียนพูดไปด้วยว่าเป็นตัวอักษรอะไร ให้ปฏิบัติหลายครั้ง จนกว่าจะอ่านและเขียนได้

ชั้นที่ 2 เรียนรู้คำใหม่ด้วยวิธีเดิม แต่เป็นการเรียนรู้คำใหม่ ครูเขียนคำใหม่ลงบนกระดาษ ให้นักเรียนอ่านออกเสียงตามครู แล้วให้นักเรียนลอกคำลงในสมุด

ชั้นที่ 3 เรียนรู้คำใหม่จากหนังสือ อ่านออกเสียง นักเรียนรู้คำใหม่จากการอ่าน หากมีปัญหาให้กลับไปชั้นที่ 1 ใหม่

ชั้นที่ 4 จัดกิจกรรมการอ่านให้ยากขึ้น เพื่อนักเรียนจะได้นำความรู้เกี่ยวกับคำที่ได้เรียนไปแล้วไปใช้ในการอ่านหลังจากนักเรียนอ่านไปแล้วให้นักเรียนเขียน

การสอนของเฟอร์นาลด์ เน้นการใช้ประสาทสัมผัสการรับรู้หลายด้าน ทั้งการฟัง ทางสายตา และการสัมผัส

2. วิธีของกิลลิงแฮม

กิลลิงแฮมได้เสนอวิธีสอนนี้โดยเน้นว่า หากนักเรียนได้มีการฝึกทักษะบ่อยๆ ก็จะทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านมากขึ้น วิธีสอนของกิลลิงแฮมกำหนดการอ่านไว้ อย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน สอนโดยการนำหลักวิทยาศาสตร์และวิชาสรีรวิทยามาใช้นั้นคำที่ประสมด้วยเสียงสระและเสียงพยัญชนะเดียวกัน ใช้บัตรคำในการสอนนักเรียน นักเรียนจะได้เรียนรู้ว่า คำนั้นประสมด้วยตัวอักษรตัวใด แนวการสอนของกิลลิงแฮมประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ 6 ประการ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 V-A เป็นการแปลสัญลักษณ์ที่เห็นให้เป็นเสียง
องค์ประกอบที่ 2 A-V เป็นการแปลงเสียงของสัญลักษณ์ที่ได้ยินให้เป็นภาพ
ของสัญลักษณ์

องค์ประกอบที่ 3 A-K เป็นการแปลงเสียงสัญลักษณ์ที่ได้ยินออกมาในลักษณะ
ของการตอบสนองโดยการใช้กล้ามเนื้อเพื่อแปลงเสียงและการเขียน

องค์ประกอบที่ 4 K-A เป็นการเคลื่อนไหวของมือเพื่อเขียนตัวอักษรตามเสียง
ของตัวอักษรที่ได้ยิน

องค์ประกอบที่ 5 V-K เป็นการแปลสัญลักษณ์ทางการมองเห็นเป็น
การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อในการแปลงเสียงและการเขียน

องค์ประกอบที่ 6 K-V เป็นการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อในการพูดหรือเขียน
ตัวอักษรเพื่อช่วยให้เกิดภาพสัญลักษณ์ของตัวอักษร

นอกจากนี้กลิตลิ่งแสม แนะนำข้อปฏิบัติในการสอนไว้ 3 ประการ คือ

1. การเตรียมตัวนักเรียนก่อนเริ่มใช้โปรแกรม โดยอธิบายการประเมินผล
การเขียน

2. ฝึกอ่านและสะกดคำด้วยตัวสัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียงในภาษา

3. การเขียนคำอ่านด้วยสัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียงต่างๆ ในภาษานั้นใช้สำหรับ
ฝึกอ่าน ไม่ใช่เพื่อการสะกดคำ

การสอนให้รู้จักตัวอักษรมีขั้นตอนในการสอนดังนี้

1. ฝึกทักษะเพื่อให้รู้จักแยกแยะระหว่างรูปสระกับเสียงสระ

2. สอนให้รู้จักตัวอักษรและเสียงของตัวอักษรจากการอ่านคำจากบัตรคำ เช่น

a apple b boy เป็นต้น

การสอนอ่านตามแบบของกลิตลิ่งแสมนั้นมีขั้นตอน ดังนี้

1. การอ่าน ให้นักเรียนฝึกอ่านคำจากบัตรคำ โดยวางบัตรคำลงบนโต๊ะแล้วให้
นักเรียนอ่านออกเสียงหลายๆ ครั้ง

2. การสะกด หลังจากสอนให้อ่านคำแล้วสอนให้นักเรียนสะกดคำโดยอ่านคำ
นั้นซ้ำ แปลงเสียงตัวอักษรที่อยู่ในคำ เขียนและออกเสียงอักษรที่เขียน แล้วอ่านคำที่เขียนนั้น ฝึกทำ
เช่นนี้เป็นประจำนักเรียนจะสามารถตรวจสอบการอ่านและสะกดคำได้เอง

3. กฎการสะกดคำ หลังจากนักเรียนสามารถอ่านและสะกดคำได้แล้วจึงสอน
ให้รู้จักกฎของการสะกดคำ

3. วิธีของเฮก คลิก และคลิก

ไมเยอร์ และแฮมมิล (Myers & Domald, 1976: 273-279) อธิบายว่า วิธีสอนของ เฮก คลิก และคลิก ได้พัฒนาขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1936 เขาเห็นว่า ในการสอนให้นักเรียนรู้จักตัวอักษร นั้น ควรให้นักเรียนได้รับรู้โดยเชื่อมโยงระหว่างภาพของตัวอักษรกับเสียงของตัวอักษรในหลายๆ แบบ เช่น การเรียนเกี่ยวกับตัว a ควรเสนอทั้งตัวที่อยู่ในคำที่ต้องออกเสียงยาวและสั้น ต่างกัน เช่น cat rat และ car far เป็นต้น และแนะนำว่า ก่อนทำการสอนควรเตรียมตัวนักเรียนให้มีความพร้อมในเรื่องต่อไปนี้เป็น คือ เตรียมนักเรียนให้พร้อมในการสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น อธิบายวิธีการเรียนให้นักเรียนฟังอย่างชัดเจน สอน หรือทบทวนเสียงสระและเสียงที่คล้ายคลึงกันสอนเรื่องเกี่ยวกับเสียง การแยกแยะส่วนประกอบของคำนอกจากนั้นยังได้เสนอแนะข้อควรปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1. การฝึกทุกครั้งควรเริ่มจากการฝึกในเรื่องง่ายๆ ก่อนเสมอ เพราะการทำสิ่งใดสำเร็จจะเป็นแรงจูงใจให้ฝึกสิ่งที่ยากขึ้นต่อไป
2. สอนโดยเน้นเสียงของสัญลักษณ์ที่ละตัว
3. ฝึกอ่านออกเสียงในการฝึกทุกครั้ง
4. เน้นความถูกต้องของการฝึกโดยไม่เน้นความเร็ว
5. ไม่เร่งนักเรียนหรือไม่ข้ามการฝึกทักษะใดทักษะหนึ่ง
6. ฝึกทักษะตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดให้
7. ใช้วิธีการเขียนและพูดในการฝึกทักษะการเขียนและอ่าน โดยให้นักเรียนเขียนตัวอักษรหรือคำที่ครูให้แล้วเขียนจากความจำ ออกเสียงตัวอักษรหรืออ่านคำขณะที่เขียนให้ทำเช่นนี้หลายๆ ครั้ง จากนั้นให้นักเรียนหลับตาแล้วเขียนและพูดไปพร้อมๆ กัน หลังจากนั้นให้นักเรียนเขียนตามคำบอก
8. ใช้การอธิบายที่เป็นรูปธรรมหรือมีความหมายประกอบการสอน เช่น เมื่อสอนการออกเสียง “sh” ครูใช้นิ้วชี้แตะที่ริมฝีปากแล้วเปล่งเสียง “sh” เป็นสัญญาณบอกให้นักเรียนเงิบเมื่อมีเสียงดังเกิดขึ้น
9. คำที่เป็นคำยกเว้น หรือมีลักษณะพิเศษอาจสอนโดยให้นักเรียนจำทั้งคำ
10. ในการเริ่มอ่านประโยคควรให้นักเรียนฝึกอ่านประโยคง่ายๆ และสอนคำศัพท์ที่จำเป็นก่อน เช่น สอนให้นักเรียนรู้จักคำ the, is, was เป็นต้น แล้วจึงให้อ่านประโยค
11. การเริ่มให้นักเรียนอ่านเรื่องควรให้นักเรียนเริ่มอ่านเมื่อนักเรียนมีความสามารถอ่านได้ใกล้เคียงกับนักเรียนที่มีอายุใกล้เคียงกัน

จะเห็นว่าการสอนที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้นนั้นใช้แนวการเรียนการสอนแบบ พหุสัมพันธ์ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการสอนที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนจะแตกต่างกันใน รายละเอียดของกิจกรรมซึ่งขึ้นกับจุดประสงค์ของการเรียนการสอน แนวคิด ความเชื่อของผู้พัฒนา วิธีการสอนแต่ละคน สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีแนวคิดสอดคล้องกับ ฮิลการ์ดและโบเวอร์ (Hilgard & Bower, 1975: 145-147) ซึ่งสรุปหลักการเรียนรู้ในกลุ่มทฤษฎีนี้ได้ดังนี้

1. การจัดและรวมความรู้เข้าด้วยกันเป็นสิ่งสำคัญที่ครูหรือนักวางแผน การศึกษาต้องคำนึงถึงการจัดหน่วยการเรียนรู้จากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งยาก ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ ปัญหาการเรียนรู้ได้ดี
2. การเรียนรู้ต้องอาศัยความเข้าใจจะอยู่ได้นานและสามารถถ่ายโยงไปสู่ การเรียนอย่างอื่นได้ดีกว่าการอาศัยการท่องจำหรือเรียนจากสูตร
3. การแสดงความเข้าใจเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะบอกว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
4. การตั้งเป้าหมายของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญต่อการเกิดแรงจูงใจให้เกิด การเรียนรู้
5. วิธีการคิดเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ รวมทั้งค้นพบสิ่งใหม่

5.2 แนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ

จากการศึกษาแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติของผู้วิจัย พบว่า ได้มีนักการศึกษาหลาย ท่านที่ทำการศึกษาแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งบางท่านเรียกแนวคิดนี้ว่า เป็นแนวคิดการสอน ภาษาโดยองค์รวม บางท่านเรียกแนวคิดนี้ว่าแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Moss & Noden, eds., 1933; Spodek & Saracho, 1994; Stanek, 1933; บุญบง ตันติวงศ์, 2536) และเยาเวา เดชะคุปต์ (ม.ป.ป.) ได้เรียกแนวคิดนี้ว่าเป็นแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติหรือภาษาแบบองค์รวมซึ่ง ภาษาอังกฤษจะใช้คำเดียวกัน คือ Whole Language Approach ในการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยจะขอใช้ คำว่าแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ เป็นแนวคิดใหม่ในการสอนภาษา เกิดจากความพยายามของนักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์ ซึ่งมองเห็นปัญหาการเรียนรู้ภาษาของเด็ก ซึ่งเกิดจากการสอนที่คร่อมเน้นสาระทางภาษาเป็นหลัก ทำให้การเรียนการสอนไม่น่าสนใจ ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ คือ ไม่เหมาะกับวัย ความสนใจและ ความสามารถของเด็ก และเมื่อคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจำเป็นต้องใช้ภาษาในการเรียน และ การสื่อสารในชีวิตจริง พบว่า การสอนภาษาแบบเดิม ไม่เน้นความสำคัญของประสบการณ์ และ ภาษาที่เด็กใช้ในชีวิตจริง จึงไม่ได้ให้โอกาสเด็กเรียนรู้ภาษาและใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมี ความหมายเท่าที่ควร

5.2.1 ความหมาย

แนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ คือ ปรำชญา และระบบความเชื่อซึ่งทำให้เกิดแนว การสอนภาษาโดยองค์รวม ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ((Moss & Noden, eds., 1933; Spodek & Saracho, 1994; Stanek, 1933)

แนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ คือ ปรำชญา และระบบความเชื่อที่มีทฤษฎี พื้นฐานมาจากทฤษฎีว่าด้วยระบบของภาษา ทฤษฎีว่าด้วยภาษา ความคิดและสัญลักษณ์สื่อสาร และทฤษฎีว่าด้วยการอ่าน เขียนในระบบภาษา (บุษบง ต้นดวงศ์, 2536)

แนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ คือ การเรียนการสอนโดยองค์รวม เป็นการ จัด ประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กที่เน้นการเรียนรู้จากสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตประจำวันของเด็ก โดยนำสิ่งที่เขาประสบพบเห็นในชีวิตประจำวันซึ่งรวมถึงวัฒนธรรม การดำรงชีวิตของเด็กแต่ละ คนมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนเป็นการเรียนอย่างมีชีวิตชีวา จากสิ่งที่เป็นธรรมชาติ จากสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงและจากสิ่งที่เป็นอยู่จริงในชีวิตประจำวัน โดยเด็กเป็นผู้คิดค้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตัวเองกับเพื่อนๆ ไม่มุ่งเน้นการสอน เขียน อ่าน ไวยากรณ์ หรือการใช้หนังสือแบบเรียน เพราะเป็นเรื่องที่ yak ต่อความเข้าใจของเด็ก โดยเฉพาะเด็ก ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และไม่ใช่ว่าสิ่งที่เขาพบเห็นในชีวิตจริง (เยาวพา เดชะคุปต์, มปป.: 1)

5.2.2 หลักการและทฤษฎีที่มีอิทธิพล

แนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ เกิดจากหลักการและแนวคิดทฤษฎีของ นักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์ที่มีชื่อเสียง อาทิ คิวอี้ (Dewey) เปียเจต์ (Piaget) ไวก็อตสกี (Vygotsky)

ฮอลลิเดย์ (Halliday) และ โรเซนแบลตต์ (Rosenblatt) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญ ของการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการคิด และภาษาของเด็กในบริบททางสังคมวัฒนธรรม การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ตลอดจนการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ธรรมชาติ และเหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย หลักการเหล่านี้เมื่อนำมาเป็นแนวคิดใน การปรับเปลี่ยนการสอนภาษา จะทำให้เด็กมีความสนใจในการเรียน เกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ภาษาได้ ดีขึ้นเพราะสิ่งที่เรียนมีความหมายและไม่เกิดความรู้สึกว่าการเรียนภาษาเป็นเรื่องยากลำบาก

กู๊ดแมน (Goodman, 1970) มีความเชื่อว่าการสอนภาษาเป็นเรื่องสำคัญ สำหรับชีวิตเด็ก และโดยที่เด็กต้องเรียนรู้ภาษา ต้องใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้ครูจะต้องตระหนัก ในความสำคัญ และจากการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยาสังคมวิทยา มนุษย์วิทยา ปรำชญา การรู้ หนังสือ และการจัดหลักสูตร กู๊ดแมน ได้รับการยกย่องในฐานะผู้บุกเบิกแนวทางการสอนภาษา โดยองค์รวม มีผู้ให้ความสนใจนำความคิดไปใช้ในประเทศต่างๆ และมีผู้ให้การสนับสนุนเผยแพร่

อย่างกว้างขวาง

5.2.3 ทฤษฎีภาษาแบบธรรมชาติ

แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ มีทฤษฎีพื้นฐานมาจากทฤษฎีที่ว่าด้วยธรรมชาติของภาษา และทฤษฎีที่ว่าด้วยธรรมชาติการเรียนรู้ การอ่าน การเขียน ในระบบภาษา ดังนี้ (บุษบง ต้นดวงศ์, 2536: 143-150)

5.2.3.1 ทฤษฎีว่าด้วยระบบของภาษา ประกอบด้วย 3 ระบบ คือ ระบบความหมาย ระบบไวยากรณ์ และระบบเสียง ทฤษฎีนี้เชื่อว่าความหมายเป็นหัวใจของภาษา ส่วนไวยากรณ์และเสียงเป็นเพียงส่วนประกอบสถานการณ์กำหนดคำ ซึ่งกำหนดความหมายในการสื่อสาร เด็กจะไม่พยายามอ่านและเขียนด้วยการสะกดคำไปที่ละตัว แต่จะคิดคำที่สื่อความหมายได้เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้น ด้วยเหตุนี้เด็กจึงไม่จำเป็นต้องรู้จักเสียงของตัวอักษรก่อนที่จะสามารถสื่อความหมายโดยการอ่านเขียน

5.2.3.2 ทฤษฎีว่าด้วยภาษา ความคิด และสัญลักษณ์สื่อสาร ทฤษฎีนี้เชื่อว่าภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่ไม่สามารถสื่อความหมายทุกเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อความหมาย จึงจำเป็นต้องใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายและถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ หลายรูปแบบ ด้วยเหตุนี้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนด้วยภาษาตามแนวความเชื่อของทฤษฎีนี้ จึงรวมกับศิลปะ ดนตรี และละครเป็นส่วนสำคัญของการเรียนการสอน ถ้าเด็กไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวจากภาษาได้ครบถ้วน เขาก็จะสามารถคาดคะเนเรื่องราวจากท่าทาง ภาพประกอบหรือดนตรีที่เข้ากับเหตุการณ์สำคัญของเรื่องได้

5.2.3.3 ทฤษฎีว่าด้วยการอ่านเขียนในระบบภาษา ทฤษฎีนี้เชื่อว่าทุกคนต้องสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ต่อไป ความก้าวหน้าในการใช้ภาษาไม่ว่าในด้านใดต้องอาศัยองค์ประกอบทางภาษาหลายด้าน เช่น ความก้าวหน้าในการอ่านเกิดจากการได้ฟัง คำสั่ง และฟังนิทาน การได้พูดคุยกับเพื่อน และการได้พยายามเขียนถ่ายทอดประสบการณ์เนื่องจากการอ่านเขียนจะช่วยให้เด็กเห็นการคาดคะเนลักษณะต่างๆ ตามความคิดของผู้อื่นซึ่งจะ让他เข้าใจความหมายของเรื่องมากขึ้นการคาดคะเนซึ่งเป็นประสบการณ์จากการอ่านจะช่วยในการสื่อความหมายเมื่อเด็กเขียนการสื่อความหมายซึ่งเป็นประสบการณ์จากการอ่านจะช่วยในการคาดคะเนเมื่อเด็กอ่าน การอ่านและเขียนเป็นระบบที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน

5.2.4 หลักการสอนตามแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ

มีนักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอหลักการสอนตามแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติไว้ดังนี้

อารี สัททหวิ (2535: 22-23) ได้เสนอหลักการของการสอนตามแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติไว้ดังนี้

1. การสอนภาษาจะต้องสร้างสิ่งแวดล้อมให้เด็กได้คุ้นเคยกับสิ่งที่เรียน หรือสิ่งที่อ่านจากหนังสือเพื่อให้เรื่องราวในหนังสือได้ซึมซับเข้าไปซึ่งจะส่งเสริมต่อความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดี โดยครูอ่านหนังสือให้ฟังทุกวันและสนทนาพูดคุยกับเด็กให้เด็กเล่าเรื่องจากการพูด และการเขียน หรือการวาด การแสดง

2. การสอนภาษาจะต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูจะต้องศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลและจัดการเรียนการสอนตามระดับความสามารถ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเด็กอาจมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ครูเพื่อการเตรียมและวางแผนในการสอน

3. การสอนภาษาส่งเสริมให้เด็กสนใจและรักที่จะเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง ให้เด็กได้มีโอกาสได้เลือกสิ่งที่ต้องการเรียน หรือหนังสือที่ตนเองสนใจ

4. การสอนภาษาจะต้องให้เด็กได้รู้ถึงประโยชน์ของการใช้ภาษา และความมุ่งหมายในการใช้ภาษาต่างๆ เช่น การอ่านจดหมาย อ่านหนังสือพิมพ์ อ่านป้ายประกาศ ฉลากยา

5. การสอนภาษาจะต้องเป็นประสบการณ์ที่ทำให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูการปฏิสัมพันธ์นี้จะนำไปในทางสนับสนุนให้กำลังใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

6. การสอนภาษาควรให้เด็กมีความมั่นใจกล้าเสี่ยงที่จะพูด

นฤมล เนียมหอม และคณะ (2543: 1-2) ได้สรุปเป็นหลักการสำคัญของการสอนตามแนวภาษาแบบธรรมชาติดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อม การสอนภาษาต้องสร้างสภาพแวดล้อมให้เด็กได้คุ้นเคยกับการใช้ภาษาอย่างมีความหมายและเป็นองค์รวม ตัวหนังสือที่ปรากฏในห้องเรียนต้องมีเป้าหมายในการใช้จริงๆ หนังสือที่ใช้จะต้องเป็นหนังสือที่ใช้ภาษาที่มีความสมบูรณ์ในตัว ไม่แบ่งเป็นทักยะย่อยๆ และจะต้องให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดการจัดสภาพแวดล้อม

2. การสื่อสารที่มีความหมาย การสอนภาษาควรให้เด็กมีโอกาสสื่อสาร โดยมีพื้นฐานจากประสบการณ์จริงที่มีความหมายต่อเด็ก ครูจะต้องจัดเวลาให้เด็กมีโอกาสอ่านเขียนอย่างมีจุดมุ่งหมายจริงๆ ไม่ใช่เป็นเพียงกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการฝึกหัด และให้ได้ใช้เวลาในการอ่านและเขียนตามโอกาสตลอดทั้งวัน โดยไม่ต้องกำหนดตายตัวว่าช่วงเวลาใดต้องอ่านหรือช่วงเวลาใดต้องเขียน

3. การเป็นแบบอย่าง การสอนภาษาจะต้องให้เด็กเห็นประโยชน์ของการใช้ภาษาในความมุ่งหมายต่างๆ ครูต้องอ่านและเขียนโดยมีจุดมุ่งหมายในการใช้จริงๆ ให้เด็กได้เห็น เช่น เพื่อการสื่อสาร เพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อค้นหาวิธีการ ฯลฯ นอกจากนี้ครูต้องเป็นแบบอย่าง

ที่ดีให้เด็กเห็นว่าการอ่านเป็นเรื่องสนุกเพื่อสร้างให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการอ่าน

4. การตั้งความคาดหวัง การสอนภาษาจะต้องเป็นไปในทางเดียวกันกับที่เด็กเรียนรู้ที่จะพูด ครูควรเชื่อมั่นว่าเด็กจะอ่านและเขียนได้ดีขึ้น ถูกต้องยิ่งขึ้น เด็กมีความสามารถในการอ่านและการเขียนตั้งแต่ยังอ่านและเขียนไม่เป็น ดังนั้นเด็กจึงควรได้รับโอกาสที่จะอ่านและเขียนตั้งแต่วันแรกที่มาโรงเรียน และที่สำคัญคือครูไม่ควรคาดหวังให้เด็กอ่านและเขียนได้เหมือนผู้ใหญ่

5. การคาดคะเน การสอนภาษาควรให้เด็กมีโอกาสดูที่ทดลองกับภาษาสร้างสมมุติฐานเบื้องต้นของตน และมีโอกาสเดาหรือคาดคะเนคำที่จะอ่านและมีโอกาสคิดประดิษฐ์สัญลักษณ์และคิดสะกดเพื่อการเขียน

6. การให้ข้อมูลย้อนกลับ การสอนภาษาควรตอบสนองความพยายามในการใช้ภาษาของเด็กในทางบวก ยอมรับการอ่านและการเขียนของเด็กว่าเป็นสิ่งที่มีความหมายแม้ว่ายังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ และพยายามตอบสนองเด็กให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ ครูอาจให้เด็กได้เห็นตัวอย่างเป็นธรรมชาติ เช่น การอ่านหนังสือที่เด็กชอบอ่านให้เด็กฟังในโอกาสอื่นๆ หรือเขียนให้ดูเมื่อมีการสนทนาในกลุ่มใหญ่

7. การยอมรับนับถือ การสอนภาษาจะต้องตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กในทางบวก ยอมรับการอ่านและเขียนอย่างแตกต่างกัน ตามช่วงเวลาและอัตราที่แตกต่างกัน ครูต้องศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ศึกษาความสนใจ ความสามารถ และสอนเด็กตามความสามารถที่แตกต่างกันของเด็ก เด็กต้องได้ตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ในช่วงเวลาเดียวกันเด็กไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมอย่างเดียวกันหรือทำกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน เพราะการเรียนรู้ภาษาไม่มีลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องตายตัว

8. การสร้างความรู้สึกเชื่อมั่น การสอนภาษาต้องส่งเสริมให้เด็กรู้สึกปลอดภัยที่จะคาดคะเนในการอ่านหรือเขียน แม้ว่าไม่เคยอ่านหรือเขียนมาก่อน ครูจะต้องทำให้เด็กไม่กลัวที่จะขอความช่วยเหลือด้านการอ่านและเขียนเมื่อจำเป็น เด็กต้องไม่ถูกตราหน้าว่าไม่มีความสามารถในการอ่านและการเขียน ดังนั้นการสอนภาษาจึงต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการและความสามารถของเด็ก เพื่อให้เด็กมีความเชื่อมั่นว่าตนมีความสามารถที่จะอ่านและเขียนได้

จากแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สรุปได้ว่าเด็กเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมายสมบูรณ์จากประสบการณ์จริงในสิ่งแวดล้อม และการได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเด็กจะสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ต่อไป

5.2.5 แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านตามแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ

โฮลดาเวย์ (Holdaway, 1979: 145) ได้เสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ ดังนี้

1. ขั้นการค้นหา (Discovery) การแนะนำประสบการณ์ใหม่โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการค้นหาคำ และการคาดเดาประโยคที่มีโครงสร้างซ้ำๆ และใช้กลวิธีต่างๆ ในการแก้ปัญหาในการอ่าน

2. ขั้นการสำรวจ (Exploration) เป็นการสำรวจความต้องการในการอ่านหนังสือซ้ำๆ ของเด็ก ครูสามารถนำหนังสือมาให้อ่านซ้ำ เมื่อเด็กแสดงความต้องการเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยในการอ่าน

3. ขั้นใช้ประสบการณ์ และสื่อสารอย่างอิสระ (Independent Experience and Expression) การนำประสบการณ์เดิมในการอ่านหนังสือจากที่มีเพื่อน และครูคอยแนะนำมาใช้ เมื่อเด็กอ่านหนังสืออย่างอิสระคนเดียวหรือ อ่านกับเพื่อนในกลุ่มย่อย จะเป็นการให้เด็กได้สำรวจความสามารถในการอ่านอย่างสร้างสรรค์ ได้แสดงออกทางภาษาและศิลปะอย่างมีความหมาย

บังกอร์ พานทอง (2541: 6-9) และอารี สัททหวิ (2535: 24-27) ได้ให้ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติไว้ว่า จะต้องแจ้งให้เด็กทราบจุดประสงค์ในการอ่าน การเขียน การพูด และการฟัง และการใช้ทักษะทั้งสี่จะต้องมีการใช้อย่างบูรณาการในหลักสูตรการเรียนการสอน โดยต้องคำนึงถึงประสบการณ์ของผู้เรียน ไม่ยึดหนังสือแบบเรียนเพียงเล่มเดียวแต่ควรเป็นบทเรียนสามารถนำความรู้เดิมเข้ามาช่วยในการเรียนรู้ นอกจากนี้ได้สรุปการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. เด็กจะเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนและการวางหลักสูตร ครูผู้สอนต้องค้นหาความสนใจและพื้นความรู้ของผู้เรียนแล้วนำมาเป็นจัดการเรียนการสอนต่อไป กิจกรรมที่จะรู้จักเด็ก อาจทำได้ด้วยการสัมภาษณ์ ให้เด็กเล่าประสบการณ์ส่วนตัว เขียนประวัติส่วนตัว หรือสมุดภาพเกี่ยวกับครอบครัว ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กสนใจ

2. ควรอ่านหรือเล่าเรื่องที่นำเสนอใจให้เด็กฟังเสมอๆ เลือกเรื่องที่น่าสนใจ แฝงคติสอนใจหรือมีแบบแผนการใช้ภาษาที่ดี ในระหว่างเล่าหรือควรจะหยุดบางครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ติดตามหรือเพิ่มเติมประสบการณ์ของตนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง เด็กจะตื่นตัวตลอดเวลาการได้รับฟังตัวอย่าง ภาษาดีๆ เป็นประจำเด็กจะเกิดความเข้าใจและนำมาใช้ในการเรียนหรือช่วยในการทำความเข้าใจในการอ่าน

3. เด็กควรมีโอกาสอ่านหนังสือทุกวัน โดยเฉพาะวรรณกรรมที่มีคุณค่า บทความที่ดีตลอดจนถึงตีพิมพ์ทุกชนิด เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร โปสเตอร์ และหนังสือประเภท

ต่างๆ หรือรูปภาพสวยๆ ก็จะช่วยให้ดียิ่งสำหรับผู้เริ่มเรียน นอกจากนี้ควรมีกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมการอ่านของเด็ก ดังนี้

3.1 Shared Book Experience ซึ่งเป็นกิจกรรมในครอบครัว โดยบิดา มารดา อ่านหนังสือให้ลูกฟังบ่อยๆ จะเป็น โอกาสที่บุคคลในครอบครัว ได้มีกิจกรรมร่วมกัน

3.2 Literature Group เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกระดับ ผู้สอนควร เลือกรหาหนังสือที่น่าสนใจอย่างน้อย 5-6 เรื่อง ในแต่ละครั้งที่สอน แต่ละครั้งที่สอน แต่ละเรื่องควรมีจำนวนเท่ากับจำนวนสมาชิกในกลุ่มควรเป็นเรื่องที่เด็กให้สนใจ ระดับความยากควรให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของเด็ก จากนั้นแบ่งกลุ่มเด็ก ครูแนะนำหนังสือแต่ละเล่มแล้วให้แต่ละกลุ่ม เลือกรหาหนังสือเรื่องที่พอใจ อ่านเรื่องร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลืออธิบายเพิ่มเติม จากนั้นแต่ละกลุ่มก็จะออกมาพูดให้เพื่อนๆ ในห้องเรียนฟังจะทำให้เด็กอื่นๆ ได้ทราบเรื่องที่ต่างออกไป และอาจเกิดความสนใจต้องการอ่านด้วยตนเองเพิ่มเติม

3.3 Assisted Reading เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับช่วยผู้อ่านที่มีปัญหา หรือผู้ที่เริ่มอ่าน (เด็กปฐมวัย) ครูจะอ่านพร้อมกับเด็กหรือผู้อ่านที่มีปัญหาทำให้มีกำลังใจและมีความพยายามมากขึ้น นอกจากนั้นก็ควรเลือกรหาหนังสือที่เหมาะสม ไม่ยากจนเกินไปจะทำให้ผู้อ่านมีกำลังใจ และสามารถอ่านตามเพื่อนอื่นๆ ได้เช่นกัน

3.4 Sustained Silent Reading จะใช้ช่วงเวลาประมาณวันละ 5-10 นาที ให้เด็กและครูผู้สอนหาสิ่งซึ่งตนสนใจนำมาอ่านในช่วงเวลานี้ ครูผู้สอนอาจเตรียมบทเรียนสั้นๆ สำนองไว้บ้างเพื่อใช้ในกรณีที่เด็กบางคนไม่เตรียมมา ในบางครั้งอาจเรียกเด็กคนใดคนหนึ่งหรืออาสาสมัครขึ้นมา เพื่อเล่าเรื่องที่อ่าน แล้วให้โอกาสทุกคนซักถามหรือเพิ่มเติมรายละเอียดหากตน มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ

4. ให้เด็กได้มีโอกาสเขียนมากที่สุด โดยอาจจะเริ่มจากการเขียนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง หรือสิ่งทีเด็กมีประสบการณ์มาบ้างแล้ว ซึ่งเรียกว่าการเขียนตามสภาพจริง (Authentic Writing) แล้วจึงเริ่มยากขึ้นในรูปแบบการเขียนแบบอื่นๆ เช่น อาจให้ทำกิจกรรมประจำด้วยการเขียนบันทึกประจำวัน (Journal) เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ของตนเองภายในโรงเรียน หรือเหตุการณ์ที่พบในแต่ละวัน อาจมีการจัดที่สำหรับเขียนบันทึกประจำวัน ระหว่างครูและเด็กไว้ที่มุมหนึ่งของห้องเรียนก็ได้ซึ่งจะเป็นแหล่งที่สื่อสารระหว่างครูและผู้เรียน ได้อีกรูปแบบหนึ่ง

5. Kid-watching เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการเฝ้าดูพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสามารถทำได้ทั้งเด็กเล็กและเด็กโต ดูว่าแต่ละคนมีคนมีจุดบกพร่องอย่างไรครูผู้สอนจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นและตรงจุด ผู้ที่เป็น Kid-watching จะต้องทำงานอย่างสม่ำเสมอ และกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลและแก้ไขเป็นช่วงๆ ต่อไป

หน่วยบูรณาการที่สัมพันธ์กับวิชาภาคต่างๆ และสัมพันธ์กับชีวิตประสบการณ์ของผู้เรียน

เยาพา เตชะคุปต์ (ม.ป.ป.: 1) ได้กล่าวถึงหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติไว้ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อม การสอนภาษาต้องสร้างสภาพแวดล้อมให้เด็กได้คุ้นเคยกับการใช้ภาษาอย่างมีความหมาย และเป็นองค์รวม ตัวหนังสือที่ปรากฏในห้องเรียนต้องมีเป้าหมายในการใช้จริงๆ หนังสือที่ใช้จะต้องเป็นหนังสือที่ใช้ภาษาที่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวไม่แบ่งเป็นทักยะย่อยๆ และจะต้องให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมด้วย

2. การสื่อสารที่มีความหมาย การสอนภาษาควรให้เด็กมีโอกาสสื่อสารโดยมีพื้นฐานจากประสบการณ์จริงที่มีความหมายต่อเด็ก ครูจะต้องจัดเวลาให้เด็กมีโอกาสอ่านเขียนอย่างมีจุดมุ่งหมายจริงๆ ไม่ใช่เป็นเพียงกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการฝึกหัด และให้เด็กใช้เวลาในการอ่านและเขียนตามโอกาสตลอดทั้งวัน โดยไม่ต้องกำหนดตายตัวว่าช่วงเวลาใดต้องอ่าน หรือช่วงเวลาใดต้องเขียน

3. การเป็นแบบอย่าง การสอนภาษาจะต้องให้เด็กเห็นประโยชน์ของการใช้ภาษาในความมุ่งหมายต่างๆ ครูต้องอ่านและเขียนโดยมีจุดมุ่งหมายในการใช้จริงให้เด็กได้เห็น เช่น เพื่อสื่อสาร เพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อค้นหาวิธีการ ฯลฯ

4. การตั้งความหวัง การสอนภาษาจะต้องเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับที่เด็กเรียนรู้ที่จะพูด ครูควรเชื่อมั่นว่าเด็กจะสามารถอ่านและเขียนได้ดีขึ้น และถูกต้องยิ่งขึ้น เด็กมีความสามารถในการอ่านและการเขียนตั้งแต่ยังอ่านและเขียนไม่เป็น ดังนั้น เด็กจึงควรได้รับโอกาสที่จะอ่านและเขียนตั้งแต่วันแรกที่มา โรงเรียนและที่สำคัญ คือ ครูไม่ควรคาดหวังให้เด็กอ่านและเขียนได้เหมือนผู้ใหญ่

5. การให้ข้อมูลย้อนกลับ การสอนภาษาควรตอบสนองความพยายามในการใช้ภาษาของเด็กในทางบวก ขอมรับการอ่าน และเขียนของเด็กว่าเป็นสิ่งที่มีความหมายแม้ว่ายังไม่ถูกต้องสมบูรณ์และพยายามตอบสนองเด็กให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ ครูอาจให้เด็กได้เห็นตัวอย่างที่ถูกต้องอย่างเป็นธรรมชาติ เช่น การอ่านหนังสือเล่มที่เด็กชอบอ่านให้เด็กฟังในโอกาสอื่นๆ หรือเขียนให้ดูเมื่อมีการสนทนาในกลุ่มใหญ่ เป็นต้น

6. การยอมรับนับถือ การสอนภาษาจะต้องตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กว่าเด็กเรียนรู้การอ่านและเขียนอย่างแตกต่างกัน ตามช่วงเวลา และอัตราที่แตกต่างกัน ครูต้องศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ศึกษาความสนใจ ความสามารถและสอนเด็กตามความสามารถที่แตกต่างกันของเด็ก เด็กต้องได้ตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ในช่วงเวลาเดียวกัน

เด็กไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมอย่างเดียวกัน หรือทำกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน เพราะการเรียนรู้ภาษา ไม่มีลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องและตายตัว

7. การสร้างความรู้สึกรู้สึกเชื่อมั่น การสอนภาษาต้องส่งเสริมให้เด็กรู้สึกปลอดภัย ที่จะคาดคะเนในการอ่านหรือเขียนมาก่อน ครูต้องทำให้เด็กไม่กลัวที่จะขอความช่วยเหลือด้านการอ่านและเขียนเมื่อจำเป็นเด็กต้องไม่ถูกตราหน้าว่าไม่มีความสามารถในการอ่านและเขียน ดังนั้น การสอนภาษาจึงต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ และความสามารถของเด็ก เพื่อให้เด็กมีความเชื่อมั่นว่าตนมีความสามารถที่จะอ่านและเขียนได้

8. การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็กสรุปได้ดังนี้

8.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียนที่สอนภาษาแบบธรรมชาติ จัดให้มีมุมประสบการณ์ต่างๆ โดยมีมุมที่เด่นชัด คือ มุม ห้องสมุด มุมอ่าน มุมเขียน ส่วนมุมอื่นๆ ที่อาจจัดไว้ได้แก่ มุมบทบาทสมมติ มุมวิทยาศาสตร์ มุมบล็อก ฯลฯ โดยมีมุมทุกมุมสามารถจัดให้เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาได้โดยจัดให้มีป้ายสัญลักษณ์ หรือ เครื่องหมายต่างๆ ที่มีความหมายในการสื่อสารกับเด็ก มีวัสดุ อุปกรณ์ที่สามารถกระตุ้นให้เด็กที่จะเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก

8.2 บรรยากาศภายในห้องเรียน ในห้องเรียนที่สอนภาษาแบบธรรมชาติจะมีบรรยากาศของการเรียนรู้แบบร่วมมือ เด็กมีโอกาสและเวลาที่ตัดสินใจเลือกลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เด็กสนใจที่จะอ่านและเขียนจากความเข้าใจและประสบการณ์ ทั้งนี้ จะต้องเป็นห้องเรียนที่เด็กได้เรียนรู้ด้วยความสุข

9. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ของเด็ก จึงจำเป็นต้องจัดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนที่สอนภาษาแบบธรรมชาติสรุปได้ ดังนี้

9.1 ผู้ปกครองควรศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และการเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งครูควรเป็นผู้สื่อสารให้ผู้ปกครองรับทราบด้วยวิธีการต่างๆ การที่โรงเรียนแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และแนวทางที่ผู้ปกครองควรปฏิบัติ ทำให้ผู้ปกครองสามารถพัฒนาเด็กในทิศทางเดียวกันกับทางโรงเรียน ทั้งนี้ ผู้ปกครองควรใจเย็นและมีความอดทนเพียงพอที่จะเฝ้ารอดูผลงานของเด็กซึ่งจะพัฒนาขึ้นทีละน้อย

9.2 ผู้ปกครองอาจมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยการร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เข้าร่วมประชุมกับทางโรงเรียน เยี่ยมชมชั้นเรียน สังเกตการณ์สอน ฯลฯ หรือให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนการดำเนินการของโรงเรียน เช่น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าของเด็ก เป็นอาสาสมัครในการอ่านหนังสือให้เด็กฟังที่โรงเรียน ฯลฯ

9.3 ผู้ปกครองสามารถช่วยพัฒนาภาษาของเด็กได้โดยการสนทนา และตอบคำถามของเด็กอย่างสม่ำเสมอ จัดหาหนังสือนิทานให้เด็ก อ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำทุกวัน ส่งเสริมให้เด็กอ่านจากสิ่งแวดลอม เช่น ป้ายโฆษณา กล่องสินค้า ป้ายประกาศ ฯลฯ จัดให้เด็กมีโอกาอ่าน และเขียนทุกวัน ให้ความสนใจในสิ่งที่เด็กอ่านหรือเขียนเพื่อเป็นกำลังใจแก่เด็ก และเพื่อให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และการเขียน พยายามไม่วิพากษ์วิจารณ์ หรือตำหนิสิ่งที่เด็กเขียนเพราะจะทำให้เด็กขาดความมั่นใจว่าตนเองมีความสามารถในการอ่านแล้เขียน และผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา

กล่าวโดยสรุป คือ เด็กเรียนรู้ภาษาโดยวิธีธรรมชาติตลอดเวลาจากสภาพแวดล้อมที่เด็กอยู่ทั้งที่บ้านและโรงเรียน เด็กจะจดจำและการเรียนรู้ภาษา ความหมาย และความรู้สึกต่างๆ ไปพร้อมกันและการที่เด็กมีโอกาสอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ประกอบด้วยภาษา และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือครูได้รับประสบการณ์โดยตรงจากสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย เป็นแบบอย่างที่ดี ได้รับการยอมรับส่งเสริมให้กำลังใจ เด็กจะสามารถพัฒนาอย่างเป็นธรรมชาติในบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียดหรือบีบบังคับ เด็กจะมีความสุขและเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนและมีความมั่นใจในการเรียนมากขึ้น

5.2.6 บทบาทครูตามแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ

บุษบง ดันติวังศ์ (2536: 44) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูว่า ครูควรคำนึงถึงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาให้กับเด็ก ครูจะแนะนำให้เด็กเข้าใจการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ที่เด็กประสบในชีวิตประจำวัน และจะเปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจ โดยเสี่ยงกับความล้มเหลวน้อยที่สุดเพราะเด็กสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้เสมอ เด็กจะได้รับประสบการณ์และทัศนคติที่ดีต่อภาษาไปพร้อมๆ กัน ครูจะถือว่าการตัดสินใจเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการทางภาษา เมื่อเด็กได้เริ่มงานแล้ว เด็กจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจในการนำเสนอผลงานของตนเอง ครูจะจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็ก เชิญชวนให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์นั้น และสนับสนุนให้เด็กสื่อสาร และเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น

นอกจากนี้ ฉันทนา ภาคบงกช (2536: 35) ยังได้กล่าวถึงบทบาทครูเพิ่มเติมอีกว่า บทบาทครูตามแนวคิดการสอนแบบธรรมชาติ ควรมี ดังนี้

1. รักเด็กและมีความเข้าใจในพัฒนาการเด็ก
2. รู้หลักการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมและการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาของเด็ก
3. ให้โอกาสเด็กฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อให้เด็กแต่ละคนพัฒนาไปตามศักยภาพ

5.2.7 บทบาทเด็กตามแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ

นักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายบทบาทของเด็กในห้องเรียนที่สอนภาษาแบบธรรมชาติ สรุปได้ดังนี้

5.2.7.1 เด็กเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านและการเขียนด้วยการอ่านและการเขียนอย่างมีความหมายจริงๆ

5.2.7.2 เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตั้งแต่การสร้างหัวข้อที่จะเรียนร่วมกัน การตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการและใช้ในชีวิตจริงของเด็กและการประเมินผลงานของตัวเอง

5.2.7.3 เด็กเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครูเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เด็กได้เรียนรู้แบบร่วมมือมากขึ้น

5.2.8 การประเมินผลตามแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ

อารี สัมหลวี (2535: 30-38) ได้กล่าวถึง การประเมินผลตามแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติว่า ครูอาจใช้การประเมินผลโดยการตรวจเพิ่มสะสมงานของเด็กซึ่งเพิ่มสะสมงานของเด็กจะเป็นการรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวกับพฤติกรรมในการเรียนของเด็กจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และเป็นการรวบรวมทั้งผลงานและหลักฐานแสดงกระบวนการทำงานของเด็กที่แสดงความพยายาม ความก้าวหน้าและความสำเร็จ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเลือกผลงานหรือเอกสารทุกชิ้นที่เกี่ยวกับพัฒนาการ และการเรียนรู้ของตนซึ่งแนวคิดในการใช้เพิ่มรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมมีรายละเอียด ดังนี้

1. ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้
2. เป้าหมายคือสิ่งที่เด็กสามารถทำได้
3. เชื่อมโยงการประเมินได้หลายวิธีมีความต่อเนื่องในการประเมินมากกว่าเป็นคะแนนและเกรด

4. ให้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดของพฤติกรรมเด็กมากกว่าการทดสอบ

กีห์เรนเบค และแฮงส์ (Gehrenbeck & Hanks, 1990: 176) ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างการประเมินตามแนวภาษาแบบธรรมชาติกับแนวการสอนอ่าน เขียนปกติว่า แนวการสอนอ่าน เขียนปกติครูจะประเมินความยาวของข้อความเมื่อเด็กอ่าน เขียนเสร็จ แต่แนวภาษาแบบธรรมชาติครูจะเตรียมให้คำชี้แนะขณะที่เด็กอ่านเขียน เพราะฉะนั้นเด็กสามารถใช้คำชี้แนะในการพัฒนาการอ่านเขียนของตัวเอง การประเมินจะมุ่งไปที่กระบวนการที่เด็กใช้ ซึ่งแนวการประเมินภาษาแบบธรรมชาติมีจุดมุ่งหมายที่คำนึงถึงความต้องการของเด็กแต่ละคน การสังเกตที่ต่อเนื่องจะช่วยให้ครูสามารถวางแผน ในการสอนที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญและตรงกับพัฒนาการของเด็ก

สกลอสเซอร์ และวิกกี (Schlosser & Vicki, 1991: 133) ได้กล่าวถึงวิธีการประเมินการสอนตามแนวภาษาแบบธรรมชาติที่สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เป็นการประเมินที่ยึดผู้เรียนมากกว่ายึดหลักเกณฑ์ปกติ หรือยึดเกณฑ์มาตรฐาน
2. เป็นการประเมินสิ่งที่เด็กรู้ ไม่ใช่การประเมินที่เริ่มต้นจากสิ่งที่เด็กไม่รู้
3. เป็นการประเมินที่เริ่มต้นจากการประเมินตัวเอง และประเมิน โดยเพื่อนครู ผู้ปกครอง
4. เป็นการประเมินที่สอดคล้องกับกระบวนการ ไม่ใช่พิจารณาผลงานอย่างเดียว
5. เป็นการประเมินที่ต่อเนื่องทั้งหลักสูตร และการสอนไม่ใช่ขัดแย้งกับหลักสูตร
6. เป็นการประเมินที่ไม่มีการกำหนดล่วงหน้า สามารถจัดระบบและแก้ไขได้เมื่อต้องการ
7. เป็นการประเมินที่ไม่แยกเฉพาะทักษะย่อยของภาษา
8. เป็นการประเมินที่ประกอบด้วยการประเมินเนื้อหา ภาษา ความคิด และการสนทนา
9. เป็นเทคนิคการประเมินทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
10. เป็นการประเมินที่อยู่บนพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน

6.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน ได้แก่ งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดพหุสัมพันธ์ และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ ดังนี้

อารม คล้ายคลุ่ม (2540) ทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการรับรู้ทางสายตา (พหุสัมพันธ์) ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ อายุ 9-12 ปี ระหว่างวิธีฝึกทักษะด้วยการเล่นเกม และวิธีฝึกทักษะด้วยการใช้แบบฝึก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนเรียนร่วม จำนวน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียน โดยวิธีฝึกทักษะด้วย

การเล่นเกมส์ และวิธีฝึกทักษะด้วยการใช้แบบฝึก มีความสามารถในการรับรู้ทางสายตาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

อำพร ศรีหิรัญ (2540) ได้ศึกษาเรื่อง ความสนใจของเด็กปฐมวัยที่จัด ประสบการณ์ด้วยการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ได้รับการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ มีความสนใจในการอ่าน และการเขียนสูงกว่าเด็ก ปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

อรพินท์ เหล่าสุวรรณพงษ์ (2541) ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถใช้ ประสาทสัมผัสของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นก่อนประถมศึกษา ระหว่างวิธีสอนแบบมอนเตสซอรีกับวิธีสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถใช้ ประสาทสัมผัสของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นก่อนประถมศึกษา สูงขึ้นหลังการสอนด้วยวิธีแบบมอนเตสซอรีและหลังการสอนตามคู่มือครูอยู่ในระดับพอใช้

มนธา ไร่ทิม (2544) ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบาย สีโดยใช้กิจกรรมฝึกประสาทสัมผัสทั้งห้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสีโดยใช้กิจกรรมที่ฝึกประสาทสัมผัสทั้งห้าของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามแนวคิด ของเบอร์ไนซ์แมคคาร์ธี 4 แมท ไม่มีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จรัสลักษณ์ จิรวินบูลย์ (2545) ทำการศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่าน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านตามแนวคิด พหุสัมผัสและแนวคิดสื่อกลางการสอน ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มทดลองมี ความสามารถในการอ่าน มีการเห็นคุณค่าในตนเองและความสนใจในการเรียนหลังการทดลองสูง กว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 2) นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มทดลองมีความสามารถ ในการอ่าน ความคงทนในการเรียนรู้ การเห็นคุณค่าในตนเองและความสนใจในการเรียนสูงกว่า นักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

มนต์เชียร พัฒนาวงศ์ (2548) ทำการศึกษาความสามารถทางการอ่านและการ เขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จากการใช้ชุดการสอนทักษะการ อ่านและการเขียนผ่านประสาทสัมผัสสามด้าน ผลการศึกษาพบว่า 1) ความสามารถทางการอ่านของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังการสอนด้วยชุดการสอนทักษะอ่าน และเขียนผ่านประสาทสัมผัสสามด้านอยู่ในระดับดี 2) ความสามารถทางการอ่านของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังการสอนด้วยชุดการสอนทักษะอ่านและเขียน ผ่านประสาทสัมผัสสามด้านสูงขึ้น

อุทัย คิ้วงใหญ่ (2549) ทำการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติที่มีต่อพัฒนาการด้านการอ่าน เขียนและความสนใจในการเรียนของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีพัฒนาการด้านการอ่าน เขียน และความสนใจในการเรียนสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีพัฒนาการด้านการอ่าน เขียนและความสนใจในการเรียนสูงขึ้นตามลำดับ

อุบล ศรีทัยแก้ว (2549) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการสื่อภาษาตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language Approach) ที่มีต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองปลิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมการสื่อภาษาตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติมีความสามารถทางภาษาสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิวกร สุวรรณไตรย์ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ พฤติกรรมการกล้าแสดงออกทางความคิด และเจตคติต่อการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์และเทคนิคผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนเขียนโดยใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์ และเทคนิคผังความคิด มีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนเขียนโดยใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์ และเทคนิคผังความคิด มีเจตคติต่อการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนเขียนโดยใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์ และเทคนิคผังความคิด มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกทางความคิด ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คืออยู่ในระดับสูง

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ไวท์ (White, 1986) ได้ศึกษาผลของการใช้แนวการสอนแบบพหุสัมพันธ์และการสอนโดยตรงในการสะกดคำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่าน การสอนแบบพหุสัมพันธ์ประกอบด้วย การฟังการมองเห็น การเคลื่อนไหวร่างกายซึ่งเรียนรู้เกี่ยวกับเสียงของตัวอักษร (Alphabetic-phonetic System) ในตอนต้นของบทเรียน โดยเริ่มจากคำที่มีเสียงพยางค์เดียว ส่วนการสอนแบบ direct instruction เน้นที่การให้นักเรียนดูตัวอย่างและเสนอคำ ทั้งทำให้ดูการศึกษานี้ใช้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 127 คน ซึ่งผ่านการทดสอบด้วยแบบทดสอบ Slingerland Screening Tests พบว่า มีนักเรียนที่มีความบกพร่องในด้านการฟังและ

การมองเห็นที่มีความสามารถในการเขียนสะกดคำจำนวน 84 คน แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มที่มีความบกพร่องทางการฟัง กลุ่มที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นกลุ่มที่มีความบกพร่องในการฟังและการมองเห็น และกลุ่มที่ไม่มีความบกพร่องในการฟังและการมองเห็น ผลการทดลองพบว่า กลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการฟัง การมองเห็นและกลุ่มที่มีความบกพร่องทั้งการฟังและการมองเห็นที่ได้รับการสอนแบบพหุสัมผัสเกี่ยวกับเสียงของตัวอักษร โดยตรงจากครูนี้มีความสามารถในการสะกดคำนักเรียนกว่าการสอนแบบให้เห็นคำทั้งคำ และเมื่อทดสอบความคงทนในการจำพบว่า กลุ่มที่สอนด้วยวิธีการเรียนแบบพหุสัมผัสเกี่ยวกับเสียงของตัวอักษร โดยตรงมีความสามารถในการสะกดคำดีกว่ากลุ่มที่เรียนแบบให้เห็นคำทั้งคำ

คลีมอน (Clemons, 1989) ได้ศึกษาผลการทดลองใช้การสอนแบบพหุสัมผัสกับนักเรียนซึ่งเรียนอยู่เกรด 1-3 จำนวน 58 คน เป็นนักเรียนปกติที่ไม่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านแต่มีคะแนนการอ่านต่ำจำนวน 54 คน และนักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านด้านการอ่านจำนวน 12 คน การวิจัยครั้งนี้ครูที่สอนในเกรด 1-3 ในโรงเรียนต่างๆ 3 โรงเรียนรวม 6 คน การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบพหุสัมผัสคือให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการเคลื่อนไหว อย่างสนุกสนานในระหว่างเรียน โดยใช้การสอนแบบองค์รวมและการทำกิจกรรมการอ่านแบบพหุสัมผัส ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านมากขึ้น

คีฟ เดวิส และแอนดรูว์-เบค (Keefe, Davis & Andrews, 1997) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเขียนเรียงความของนักเรียนระดับประถมศึกษา 2 กลุ่มใช้เวลาในการศึกษา 8 สัปดาห์ โดยจัดบรรยากาศการเรียนการสอนแบบ Whole Language ในการฝึกทักษะการเขียนเน้นจัดแหล่งวิทยาการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้อิสระในการเขียน และใช้กลวิธีในการเรียนรู้และแสวงหาวิธีเรียนรู้ ผลจากการศึกษาพบว่านักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้สามารถพัฒนาการเรียนและการเขียนผลงาน โดยใช้กลวิธีที่หลากหลายและมีพัฒนาการในการเขียนที่เป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

ความรู้เกี่ยวกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

การศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านได้นำเสนอรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
2. ลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน
3. ปัญหาของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

4. การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

1. ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

รัฐบาลสหรัฐ (U.S Department of Education, 1999: 476) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือปัญหาทางการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นความผิดปกติ หรือความบกพร่อง (Disorder) เกี่ยวกับการรับข้อมูลและจัดกระทำกับข้อมูล (Process Information) เพื่อทำความเข้าใจ โดยเฉพาะการใช้ภาษา เพื่อ ฟัง พูดและเขียน ที่นำไปสู่การขาดความสมบูรณ์ในการคิด พูด อ่าน เขียน สะกดคำ หรือการคิดคำนวณ ซึ่งรวมถึงความบกพร่องทางการเรียนรู้ อันเกิดจากสมองถูกทำลาย (Dyslexia) สมองทำงานได้ไม่ปกติ (Asphyxia) แต่ไม่รวมความบกพร่องทางการเรียนรู้อันเนื่องมาจากความพิการทางสายตา หูหนวก ปัญญาอ่อน หรือปัญหาเนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ความยากจน

แคช และ ไมเคิลบัสท์ (Kass & Myklebust, 1969) เรโนลด์ และ เบิร์ช (Reynolds & Birch, 1997) กล่าวถึงนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ว่าเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ทำให้นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้จากการศึกษาที่จัดให้กับนักเรียนปกติ จึงจำเป็นต้องให้บริการทางการศึกษาที่แตกต่างไปจากนักเรียนปกติ หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการศึกษาพิเศษจึงจะทำให้ให้นักเรียนประเภทนี้เรียนได้ นักเรียนเหล่านี้มีร่างกายปกติแต่มีปัญหาในด้านภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพูด การอ่าน การเขียน และยังมีปัญหาในการเรียนคณิตศาสตร์ด้วย เนื่องจากนักเรียนเหล่านี้มีปัญหาในการเคลื่อนไหว การรับรู้ อารมณ์ และพฤติกรรม จึงทำให้มีผลการเรียนรู้ต่ำ นอกจากนั้นปัญหาในการเรียนรู้อยังเป็นความยุ่งยากในการแปลความสิ่งที่บุคคลได้เห็นและได้ยินหรือติดต่อ สื่อสารด้วยเนื่องจากความผิดปกติในบางส่วนของสมองที่แสดงผลให้เห็นได้หลายแบบทั้งทางการพูด การเขียน การควบคุมตนเอง ความสนใจ ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ในด้านการอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์

ศรียา นิยมธรรม (2537) ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544: 142) และเบญจพร ปัญญาขง (2543: 145) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกันว่า นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึง นักเรียนที่มีความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างของขบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความเข้าใจการใช้ภาษาพูด หรือภาษาเขียน ซึ่งความผิดปกตินี้อาจเห็นได้ในลักษณะของการมีปัญหาในการรับฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกด หรือการคำนวณ ตลอดจน การรับรู้อันเป็นผลจากความผิดปกติทางสมอง แต่ไม่รวมถึงนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อันเนื่องมาจากการมองไม่เห็น ปัญญาอ่อน

การไม่ได้ยิน การเคลื่อนไหวไม่ปกติเนื่องจากร่างกายพิการ มีอารมณ์แปรปรวน หรือนักเรียนที่
ด้อยโอกาสทางการศึกษา

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางกระบวนการทางจิตวิทยา ซึ่งทำให้นักเรียนมีความลำบากหรือมี
ปัญหาในด้านทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการให้เหตุผลทาง
คณิตศาสตร์ มีปัญหาในการเรียนรู้หรือทำความเข้าใจสิ่งที่เรียน เป็นผลมาจากความผิดปกติของ
สมองส่วนกลาง ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ของนักเรียน ซึ่งปัญหาดังกล่าวไม่ได้มีสาเหตุมาจากความ
บกพร่องทางด้านร่างกาย การมองเห็น การได้ยิน ความบกพร่อง ทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และ
สภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัวนักเรียน

2. ลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

ลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ศรียา นิยมธรรม (2541:
89) ผดุง อารยวิญญู (2545: 10-12) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 109)
ได้อธิบายลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านที่สอดคล้องกันไว้ ดังนี้

- 1) การเคลื่อนไหวที่แสดงอาการเกรียด เช่น อารมณ์เสีย หน้าอ 2) อ่านหลงบรรทัด อ่านซ้ำคำ
- 3) อ่านตกหล่น อ่านเพิ่มคำ หาคำมาแทนที่หรืออ่านกลับคำ 4) อ่านเรียงลำดับผิด สับสนตำแหน่ง
ประธาน กริยา กรรม 5) อ่านสับสนระหว่างอักษรหรือคำที่คล้ายคลึงกัน 6) อ่านซ้ำและตะกุกตะกัก
- 7) อ่านด้วยความลังเลไม่แน่ใจ 8) อ่านจับใจความไม่ได้ 9) บอกลำดับเรื่องราวไม่ได้ 10) จำประเด็น
สำคัญของเรื่องราวไม่ได้ 11) แยกสระเสียงสั้น – ยาว ไม่ได้ 12) ขมวดคิ้ว นิ้วหน้าเวลาอ่าน
- 13) หลงบรรทัด อ่านซ้ำคำ 14) อ่านสลับคำ อ่านข้ามคำ 15) อ่านสลับตัวอักษร 16) การอ่านซ้ำ
การอ่านถอยหลัง 17) อ่านออกเสียงไม่ชัด 18) จับใจความเรื่องที่อ่าน หรือลำดับเรื่องที่อ่านไม่ได้
- 19) จำใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ 20) เล่าเรื่องที่อ่านไม่ได้ 21) หลงบรรทัด อ่านซ้ำคำ
- 22) อ่านซ้ำและตะกุกตะกัก 23) จำข้อเท็จจริงพื้นฐานไม่ได้ 24) อ่านคำในตำแหน่งที่ไม่ถูกต้อง
- 25) ไม่สามารถบอกลำดับของเรื่องราวได้ 26) สับสนระหว่างอักษรหรือคำที่คล้ายคลึงกัน
- 27) ไม่สามารถจำประเด็นสำคัญของเรื่องราวได้ 28) อ่านตกหล่น อ่านเพิ่มคำ หาคำมาแทนที่
อ่านกลับคำ 29) จำตัวอักษรไม่ได้ ทำให้อ่านเป็นคำไม่ได้ 30) จำตัวอักษรได้บ้าง แต่อ่านเป็นคำ
ไม่ได้ 31) ความสามารถในการอ่านต่ำกว่านักเรียนอื่นในชั้นเรียนเดียวกัน 32) ระดับสติปัญญาของ
นักเรียนอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยหรือสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย เมื่อวัดโดยใช้แบบทดสอบชาวปัญญาที่เชื่อถือได้
- 33) นักเรียนบางคนอาจมีความไวในการใช้สายตา 34) นักเรียนสามารถเข้าใจภาษาได้ดี หากให้ฟัง
หรือมีคนอ่านหนังสือให้ฟังหรือฟังจากเทป แต่ถ้าให้อ่านเองนักเรียนจะอ่านไม่ได้ อ่านไม่เข้าใจ

หรือจับใจความไม่ได้ 35) อ่านคำโดยสลับตัวอักษร เช่น กบ เป็น บก, มอง เป็น ของ, ยอด เป็น คอย, กาบ เป็น บาก เป็นต้น 36) ไม่เข้าใจว่าตัวอักษรใดมาก่อน – หลัง ตัวอักษรใดอยู่ทางซ้ายหรือขวาไม่สามารถแยกเสียงสระในคำได้

จากลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้ทางการอ่าน อาจสรุปได้ว่าปัญหาการเรียนด้านการอ่านนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด ของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ เพราะถ้านักเรียนอ่านไม่ได้ ก็จะไม่สามารถที่จะเรียนวิชาอื่นได้ดี เพราะจะต้องใช้ทักษะการอ่านเป็นสำคัญ เนื่องจากความบกพร่องทางการอ่านของนักเรียนแต่ละคนแต่ละวัย จะมีความแตกต่างกัน ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือ การแก้ไข ฝึกฝน การเรียนการสอนให้กับนักเรียนแต่ละคน จึงควรเลือกใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมกับความบกพร่อง และความต้องการของแต่ละบุคคล

3. ปัญหาของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

การศึกษาปัญหาของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านนั้น ได้มีนักการศึกษา ได้แก่ ทอมสัน (Thompson, 1998) สมาคม Learning Disabilities Association of Ontario (1999) สมาคม British Dyslexia Association (1999) ได้สรุปลักษณะปัญหาของความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านไว้ดังนี้

- 3.1 มีปัญหาในการเรียนอ่าน เขียน และการสะกดคำ
- 3.2 มีปัญหาในการพูด
- 3.3 มีปัญหาในการฟังและทำตามคำสั่ง
- 3.4 มีปัญหาในเรื่องการจำ การจัดลำดับคำ การแปลความหมายสัญลักษณ์
- 3.5 มีปัญหาในการออกเสียงคำต่างๆ และการพูดเพื่อสื่อความคิดให้ถูกต้อง
- 3.6 มีปัญหาในการเรียนรู้ตัวอักษร มีการมองเห็นกลับทาง เช่น b เป็น d
- 3.7 มีปัญหาในเรื่องซ้าย-ขวา
- 3.8 มีปัญหาในการเรียงลำดับตัวอักษรหรือตัวเลข มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องคำคล้องจอง
- 3.9 มีปัญหาในการใช้กล้ำมเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ในการทำงาน การเคลื่อนไหว
- 3.10 ขาดความมั่นใจและสมาธิสั้น

นักเรียนกลุ่มนี้แต่ละคนอาจมีพฤติกรรมดังกล่าว มากบ้าง น้อยบ้าง แตกต่างกันไป เนื่องจากนักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้มีความลำบากในการเรียนภาษา ดังนั้นครูจึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวนักเรียนและสังเกตพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียนว่ามีปัญหาด้านใดบ้าง เพราะนักเรียนแต่ละคนอาจมีปัญหาหลายด้าน หรือเพียงด้านเดียว การที่ครูทราบปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนภาษาของนักเรียนจะช่วยให้ครูประสบความสำเร็จได้เหมาะสมกับนักเรียนมากขึ้น

4. การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นำเสนอ ดังนี้

4.1 ความหมายของการอ่าน

การอ่านที่มีประสิทธิภาพนั้นจะทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลไปอย่างถูกต้องตรงตามที่ต้องการ ดังนั้นการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของแต่ละบุคคลจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ซึ่งควรพัฒนาตั้งแต่เยาว์วัย ในการจัดการศึกษาแก่นักเรียนในเกือบทุกประเทศจะเน้นการสอนให้นักเรียนและเยาวชนสามารถอ่านออกเขียนได้เป็นสิ่งสำคัญ สำหรับลักษณะการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถอ่านได้นั้น ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบในการกำหนดการจัดการเรียนการสอนว่ามีความเห็นเกี่ยวกับนิยามของการอ่านว่าหมายความว่าอย่างไร ดังนั้นการให้นิยามของการอ่านจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับการสอนอ่านมีผู้อธิบายถึงความหมายของการอ่านไว้ หลายท่าน ได้แก่ รัญจวน อินทรกำแหง (2519: 17) ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และประภาศรี สีหอำไพ (2520: 44) อธิบายความหมายของการอ่านที่มีความสอดคล้องกันไว้ว่า การอ่านหมายถึง การแปลความหมายหรือการสื่อความหมายจากภาพหรือตัวอักษรให้เป็นเรื่องเป็นราวเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและชัดเจน การอ่านเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การมองเห็นคำและตัวอักษรชัดเจนการแปลความหมายและเข้าใจความหมายนั้น การรู้จักเลือกใช้ความหมายที่ถูกต้องและการนำความหมายที่ได้จากการอ่านนั้น ไปใช้ รูเมลฮาร์ท (Rumelhart, 1994: 864 cited by Lue & Kinzer, 1995: 9) ได้กล่าวถึงการอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการของการทำความเข้าใจภาษาเขียนซึ่งเริ่มจากการรับรู้ทางสายตาและจบลงที่ความสามารถที่จะเข้าใจสิ่งผู้เขียนนำเสนอไว้โดยผู้อ่านจะต้องมีความสามารถที่จะใช้ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการรับรู้ ได้แก่ ต้องมีความเข้าใจความหมายของคำ ความหมายของประโยค และมีความเข้าใจในการใช้คำพูดต่างๆ ในบริบทของข้อความที่อ่าน ส่วนประเทิน มหาจันทร์ (2530: 23) ได้อธิบายความหมายของการอ่านโดยกล่าวถึงประสบการณ์เดิมของผู้อ่านไว้ด้วยโดยอธิบายว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการในการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่บันทึกไว้ กระบวนการในการอ่านเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนประกอบด้วย การแปลความ การตอบสนอง การกำหนดความมุ่งหมาย และการจัดลำดับภาพของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่ผู้อ่านเห็นจะกระตุ้นการทำงานของสมองซึ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพและปริมาณของประสบการณ์ซึ่งผู้อ่านมีมาก่อน ซึ่งคล้ายกับ แบล ทูเนอร์ และสคูดท์ (Blair, Tuner & Schaudt, 1992: 5) ที่อธิบายว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความเข้าใจโดยมีการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลใหม่กับข้อมูลความรู้เดิมที่มีอยู่ ส่วนกูดแมน (Goodman, 1976: 498 cited by Lue & Kinzer, 1995: 9) เน้นที่ความสำคัญของการรับรู้ข้อมูลของสิ่งที่อ่าน โดยอธิบาย

ว่า การอ่านเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรื่องของความคิดกับเรื่องของภาษา การอ่านที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นได้จากการรับรู้ที่ถูกต้อง ความสามารถในการแยกแยะส่วนประกอบของสิ่งที่อ่านรวมทั้งประสบการณ์เดิม ในการที่ผู้อ่านสามารถใช้ทักษะต่างๆ เพื่อตีความหมายของสิ่งที่อ่านได้ถูกต้อง นอกจากนั้นในทำนองเดียวกัน ลิว และคินเซอร์ (Lue & Kinzer, 1995: 11) กล่าวถึงการอ่านว่าเป็นเรื่องของการพัฒนาการตอบสนองต่อสัญลักษณ์ และเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งขึ้นกับความสามารถของบุคคลในการที่จะเข้าใจข้อความรู้เกี่ยวกับภาษา

จากความหมายของการอ่านที่ได้นำเสนอมาขั้นต้นนั้นสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่จะแปลสัญลักษณ์ต่างๆ ที่มองเห็นได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ที่เริ่มจากการรับรู้สัญลักษณ์หรือตัวอักษรเข้ามาทางสายตา ผ่านกระบวนการต่างๆ จนกระทั่งสามารถเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ที่เห็น ซึ่งบุคคลจะสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านได้ดีมากน้อยเพียงไรนั้นขึ้นกับความสามารถในการรับรู้ ความรู้หรือประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องภาษาและบริบทของสิ่งที่อ่าน ความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูลใหม่กับข้อมูลเดิมที่มีอยู่การอ่านทำให้ได้ข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเท็จจริงเพื่อนำไปประมวลให้เกิดภูมิปัญญา และอัจฉริยภาพ ส่วนตน รวมทั้งได้นำข้อมูลที่ได้นับสนุนความเชื่อของตนเองรวมถึงการพิสูจน์ยืนยันความถูกต้องในเรื่องที่ตนเองสนใจการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่จะช่วยให้คุณภาพชีวิตและหน้าที่การงานเจริญก้าวหน้าขึ้น

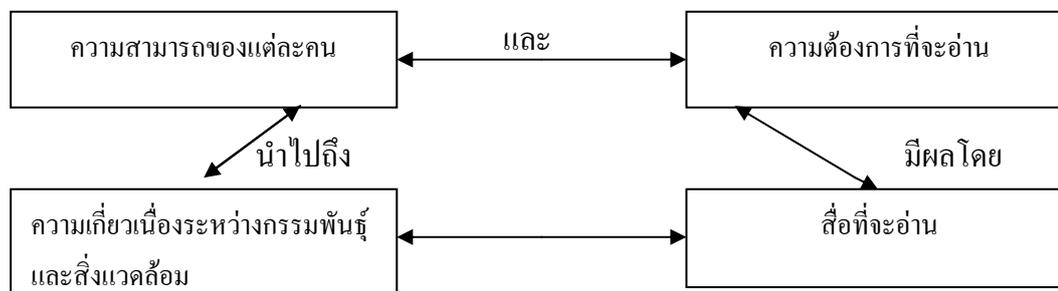
4.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านที่ผู้วิจัยได้ศึกษาได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการอ่านของออสเทล (Ausbel) แนวคิดการอ่านของบรูเนอร์ (Bruner) แนวคิดเกี่ยวกับการอ่านของ ลิว และคินเซอร์ (Lue & Kinzer) ทฤษฎีของเปียเจท์ (Piaget) ทฤษฎีของเฮบบ์ ทฤษฎีเคมีของสมิธและคาร์ริแกน (Smith & Carrigan) นำเสนอตามลำดับดังนี้

4.2.1 ทฤษฎีการอ่านของออสเทล

ออสเทล ได้กล่าวว่า การอ่านที่มีประสิทธิภาพและได้รับผลดีนั้นจะต้องมีความพร้อมในการอ่าน ความพร้อม คือ ความสามารถที่มีอยู่ในตัวที่จะรับเอาสิ่งนั้นๆ และการอ่านจะได้ผลดีความพร้อมจะต้องสัมพันธ์กับความต้องการของการที่จะอ่านจากสิ่งนั้น ความพร้อม คือ ความสามารถที่มีอยู่ ความสามารถที่มีอยู่ คือ ผลที่ได้จากกรรมพันธุ์ วุฒิภาวะ และคุณสมบัติประจำตัว เช่น ประสบการณ์การเรียนรู้ ความสามารถที่จะบรรลุถึงเป้าหมายของแต่ละคนนั้น ต้องให้เขามีเวลาในการที่จะรับมรดกตกทอดและมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นจากการเรียนรู้ ความต้องการของการที่จะอ่านหรือที่จะเรียนรู้ต้องขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าด้วย เพราะสิ่งเร้านั้นจะทำให้มีส่วนช่วยในความต้องการ ซึ่งออสเทล สรุปความพร้อมในการอ่านขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์กับสื่อหรือสิ่งที่จะอ่าน

จากทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่านของออสูเบล แสดงได้ดังภาพที่ 5



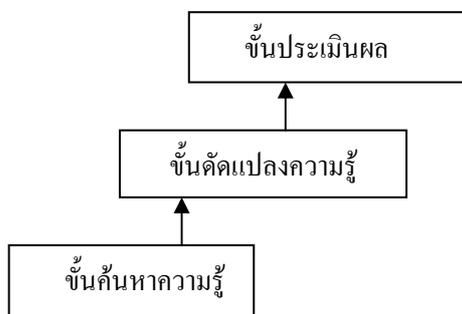
ภาพที่ 5 ความพร้อมในการอ่านขึ้นอยู่กับ ความสัมพันธ์กับสื่อหรือสิ่งที่จะอ่าน

4.2.2 ทฤษฎีการอ่านของบรูเนอร์

ทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนอ่านของบรูเนอร์ (Bruner's Theory of Instruction) ได้นำเสนอว่าเด็กจะเกิดการเรียนรู้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้จะเกิดจากการค้นพบจากสิ่งที่พบเห็นได้อ่าน เนื่องจากเด็กมีความอยากรู้อยากเห็นซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัว และเกิดการเรียนรู้โดยการค้นพบ ให้เด็กสามารถสร้างความก้าวหน้าในการคิดจากขั้นหนึ่งไปอีกขั้นหนึ่งได้ ดังนั้นครูจึงต้องมีบทบาทสำคัญ ในการจัดการเรียนรู้จากการให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ลงมือกระทำจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรมเพื่อให้เด็กได้เกิดการค้นพบความรู้ จากการอ่าน โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะและให้ความช่วยเหลือ ทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่านตามทัศนะของบรูเนอร์นั้น จะเป็นการผสมผสานกระบวนการต่างๆ 3 กระบวนการต่อไปนี้เข้าด้วยกัน ซึ่งทั้ง 3 กระบวนการนั้นอาจเกิดขึ้นเรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ขั้นค้นหาความรู้ (Acquisition) ขั้นค้นหาความรู้ คือ กระบวนการของการรวบรวมความรู้จากการอ่านใหม่ๆ เข้าแทนที่ความรู้เก่า หรือเป็นการจัดระเบียบ โครงร่างของความรู้ที่ได้รับมาให้เป็นระเบียบมากขึ้น
2. ขั้นดัดแปลงความรู้ (Transformation) ขั้นดัดแปลงความรู้เป็น กระบวนการเปลี่ยนแปลงข่าวสารความรู้ที่ได้รับมาจากการอ่านนั้น ให้เกิดประโยชน์ต่อ ประสบการณ์ หรือสถานการณ์ใหม่ๆ หรือเกิดแนวความคิดใหม่ๆ ที่จะจัดระเบียบ โครงร่างของ ข่าวสารความรู้เดิมนั้น เพื่อให้สัมพันธ์หรือต่อเนื่องกับสถานการณ์หรือความรู้ใหม่
3. ขั้นประเมินผลความรู้ (Evaluation) ขั้นประเมินผลความรู้เป็น กระบวนการที่ต่อเนื่องกับข้อ 2 โดยผู้เรียนหรือผู้อ่านจะประเมินว่าสิ่งเปลี่ยนแปลงไปนั้น เป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี หรือทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ก้าวหน้าขึ้นหรือไม่เพียงไร

ทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่านของบรูเนอร์ แสดงได้ดังภาพที่ 6



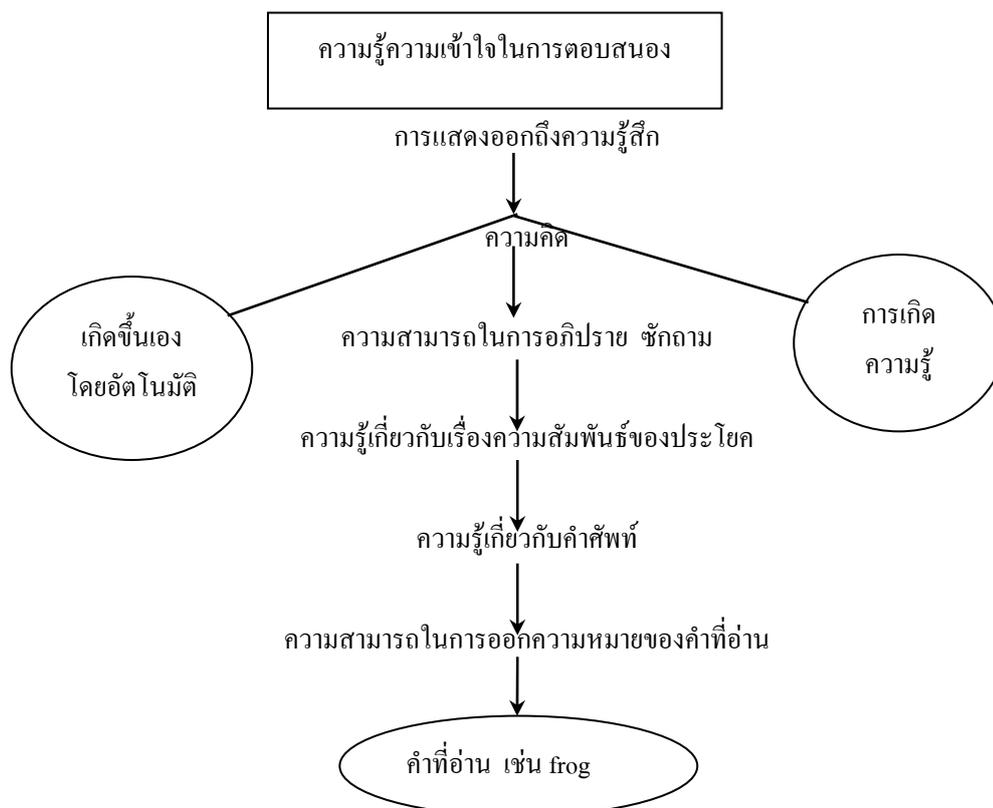
ภาพที่ 6 กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการอ่านของบรูเนอร์

4.2.3 ทฤษฎีการอ่านของลูอี และคินเซอร์

ลูอี และคินเซอร์ (Lue & Kinzer, 1995: 45- 53) ได้สรุปแนวคิดในการอ่านไว้ 3 แนวคิด ดังนี้ แนวคิดที่ 1 เน้นความสำคัญที่ผู้อ่าน แนวคิดที่ 2 เน้นความสำคัญของเนื้อหาที่อ่าน และ แนวคิดที่ 3 เน้นปฏิสัมพันธ์ของทุกองค์ประกอบ

พื้นฐานของแนวคิดที่เน้นความสำคัญของผู้อ่าน คือ ความเชื่อว่าบุคคลจะสามารถอ่านได้โดยใช้ความรู้พื้นฐานเดิมที่มีอยู่ในการเดาสิ่งที่อ่าน ดังนั้นสิ่งที่ผู้อ่านควรมี คือ ความรู้เกี่ยวกับการรู้คิดความสามารถในการสนทนาอภิปรายพูดคุยซักถาม กับคนรอบข้างโดยเฉพาะที่บ้านหรือการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ของประโยคและความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ (Goodman, 1993 cited by Lue & Kinzer, 1995: 47)

ลูอี และคินเซอร์เสนอรูปแบบของการอ่านที่เน้นความสำคัญของผู้อ่าน แสดงได้ดังภาพที่ 7



ภาพที่ 7 การสอนอ่านแบบ “A reader-based model” ของ ลูอี และกินเซอร์

จากภาพที่ 7 อธิบายได้ว่าการสอนอ่านแบบเน้นผู้อ่านมีลำดับของการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

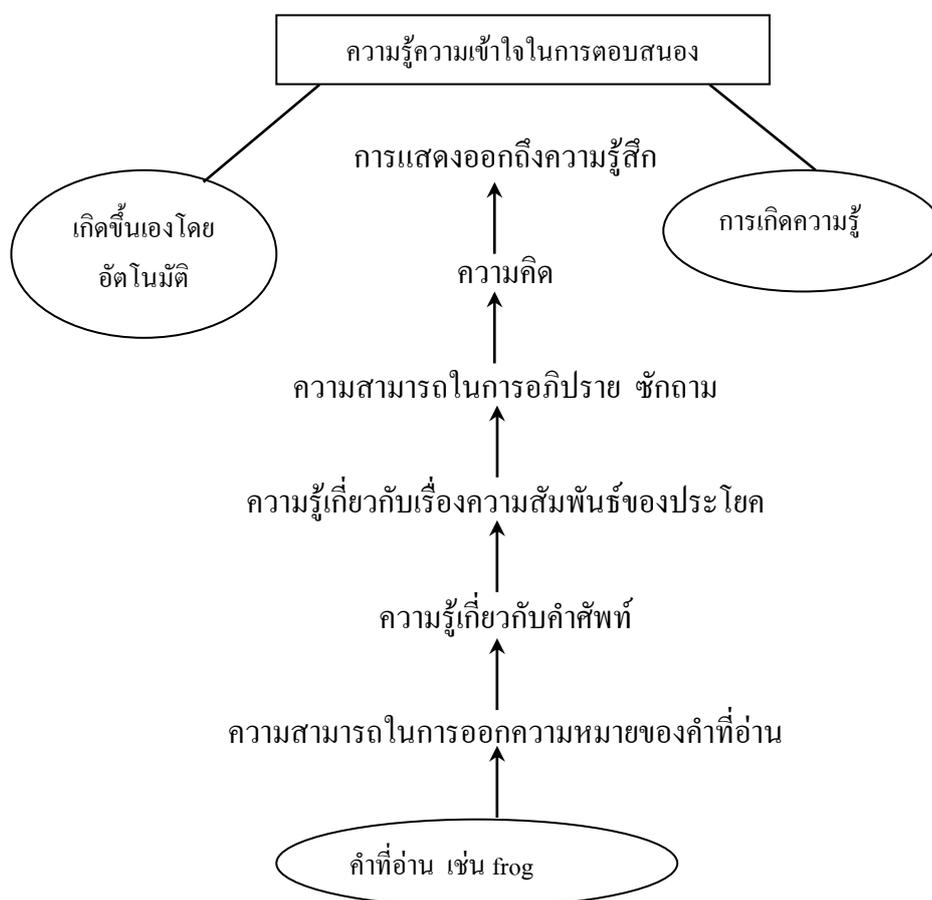
1. กระตุ้นความสนใจของผู้อ่านที่มีต่อสิ่งที่ผู้อ่าน
2. การแปลความของผู้อ่านเมื่อเห็นประโยคหรือข้อความแรกที่อ่านและการคาดเดาเรื่องจะเป็นอย่างไรในตอนจบ
3. หลังจากให้นักเรียนอ่านประโยคแรกของเรื่องแล้วให้อภิปรายว่าเหตุใดจึงเดาว่าเรื่องที่อ่านนี้เป็นนิทาน
4. ให้ความรู้ส่วนประกอบของประโยคจากประโยคที่นักเรียนอ่านตลอดจนอธิบายให้เห็นว่าส่วนใดของประโยคที่ทำให้คาดเดาว่าประโยคที่อ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับนิทาน แล้วให้นักเรียนหาคำสำคัญและตัวละครที่สำคัญของเรื่อง

5. ศึกษาความหมายของความสำคัญของเรื่องที่อ่าน และศึกษาความหมายอื่นที่แตกต่างจากความหมายของคำในเนื้อเรื่องสำคัญ เช่น หากในการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ประโยชน์จากการอ่านเรื่องเจ้าชายกบ ก็ให้นักเรียนค้นหาความหมายของคำว่ากบในความหมายอื่น

6. แปลความหมายและเรียนรู้การสะกดคำที่เป็นความสำคัญ

7. วิเคราะห์เนื้อหาและหาคำศัพท์ที่เรียนจากเนื้อเรื่อง สรุปความหมายของประโยคแรกของเรื่องที่กล่าว

การอ่านอีกรูปแบบหนึ่งของลูอี และคินเซอร์ คือ การอ่านที่เน้นหน่วยการเรียนรู้ แสดงได้ดังภาพที่ 8



ภาพที่ 8 การสอนอ่านแบบ “A Text - based model” ของ ลูอีและคินเซอร์

จากภาพที่ 8 อธิบายขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการสอนอ่านที่เน้นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีขั้นตอนของการจัดการเรียนการรู้อย่างนี้

1. การเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องสัญลักษณ์ โดยให้นักเรียนเรื่องส่วนประกอบของคำ และการออกเสียงคำ เช่น คำว่า frog
2. หาความหมายของคำที่เรียน ตัวอย่างเช่น ให้นักเรียนค้นหาความหมายของว่า คำ “frog” ซึ่งมีหลายความหมาย หากเป็นคำนามหมายถึง สัตว์บกครึ่งน้ำตัวสีเขียวหากเป็น คำคุณศัพท์หมายถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกบ เป็นต้น
3. การเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์คำที่ปรากฏ
4. การฟังการอธิบายหรือฟังเรื่องราวเกี่ยวกับคำที่ศึกษา ได้แก่ การฟังนิทาน เรื่องเจ้าชายกบ
5. การพิจารณาเลือกประโยคที่สำคัญของเรื่อง
6. การคาดเดาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไป

สำหรับแนวคิดที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทุกองค์ประกอบ (Interactive Explanation)

เชื่อว่าทุกองค์ประกอบมีความสำคัญต่อการอ่าน ลูอีและกินเซอร์มีความเชื่อว่าในขณะที่คนเราอ่าน อยู่ นั้นจะมีการใช้ความสามารถในการเดาคำศัพท์ การวิเคราะห์ การอธิบายและใช้ความสามารถ ในการรู้คิดไปพร้อมๆกัน (Lue & Kinzer, 1995: 51)

4.2.4 ทฤษฎีของเพียเจต์

ทฤษฎีของเพียเจต์ มีขั้นของการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการอ่าน ดังนี้

ทฤษฎีที่ 1 ความสัมพันธ์ของพัฒนาการทางกายและจิตวิทยา ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กันนับแต่เริ่มปฏิสนธิ ได้แก่ ระบบเซลล์ประสาท และเซลล์สมอง การเลี้ยงดูของพ่อแม่ ในเรื่องสุขภาพ อนามัย การให้อาหาร การปราศโรคภัยไข้เจ็บ

ทฤษฎีที่ 2 การช่วยส่งเสริมให้ประสบการณ์ในเรื่อง การจัดสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกให้แก่เด็ก เพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตทางสติปัญญา กระบวนการเรียนรู้ และความเฉลียวฉลาด ด้วยเหตุเช่นนี้ ผลการทดลองเอาเด็กมาเลี้ยงและศึกษาอายุสมองปรากฏว่า อายุสมองเด็ก 2 คนที่เกิดจากมารดามีสติปัญญา ทราบทั้งคู่ I.Q. 46 และ I.Q. 35 ตามลำดับ เมื่อส่งเด็ก ไปอยู่ในสถาบันบำบัดเกี่ยวกับสติปัญญาทราบเป็นเวลา 8 เดือน I.Q. ของเด็ก เปลี่ยนแปลงเป็น 77 และ 87 และพอ 1 ปีให้หลัง เด็กเปลี่ยนมาเกือบเท่าคนธรรมดา วิธีการเลี้ยงดู คือ จัดหาผู้หญิงมาดูแลอย่างใกล้ชิด ให้ความอบอุ่น ร้องเพลงให้ฟัง ให้ของเล่น เด็กได้รับความ สนใจ ความรัก ความเอ็นดู ความอบอุ่น สิ่งเหล่านี้เป็นยาชูกำลังให้เด็กเปลี่ยนได้ และสิ่งเหล่านี้ มีผลต่อการเรียนภาษา การเรียนอ่านเป็นอย่างมาก ฉะนั้นผลการค้นคว้าวิจัยต่างๆ ช่วยสนับสนุนให้ เห็นว่าเด็กวัยก่อนวัยเรียนนั้นมีความต้องการเป็นอย่างมากในเรื่องที่ครู โรงเรียน หรือศูนย์รับเลี้ยง เด็ก หรือแม่แต่ในบ้านของเด็กเอง พ่อแม่ผู้ปกครอง แม่บ้านในสถานพยาบาลที่เลี้ยงจำเป็นต้องจัด

สิ่งแวดล้อมให้แก่เด็กวัยนี้ก่อน จึงจะช่วยปูพื้นฐานการเรียนรู้การอ่านของเด็กตลอดจนการเรียนรู้ภาษาของเด็กในโอกาสต่อไป

ทฤษฎีที่ 3 คือ การประสมกลมกลืนระหว่างการจัดประสบการณ์ทางภาษา ในส่วนกว้าง เพื่อเสริมประสบการณ์และเพื่อพัฒนาในทางการอ่าน กิจกรรมทางภาษาต่างๆ เช่น การเล่านิทาน การท่องกลอน การร้องรำทำเพลง การเล่นเกม การเชิดหุ่น ฯลฯ กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยทำให้เด็กมีพื้นฐานทางภาษากว้างขวางขึ้น ในทางทักษะการเรียนรู้ภาษาโดยเฉพาะ เช่น การออกเสียง และการเขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ อ่านคำ วลี ประโยคได้ สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะโดยตรงเกี่ยวกับการอ่านการเขียน เป็นกิจกรรมที่ขึ้นอยู่กับผู้สอนที่เห็นสมควรว่าจะนำมาสอนเด็กได้ในระยะใด

ทฤษฎีที่ 4 เกี่ยวกับการเรียนภาษานั้น ควรจะเริ่มจากจุดสนใจของเด็ก ความสนุกเพลิดเพลิน ความพอใจ และสนใจอยากเรียน ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่จะต้องจัดกิจกรรมซ้ำๆ ให้เด็กเล่น เรียน อยู่บ่อยๆ เสมอๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และช่วยให้อยากเรียน

ทฤษฎีที่ 5 สมรรถภาพในการเรียน การอ่าน จะดีหรือไม่ดี ก็ตาม มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายๆ อย่าง อาจซับซ้อนหรือไม่ซับซ้อน แต่เป็นปัญหาสืบเนื่องเกี่ยวเนื่องกัน

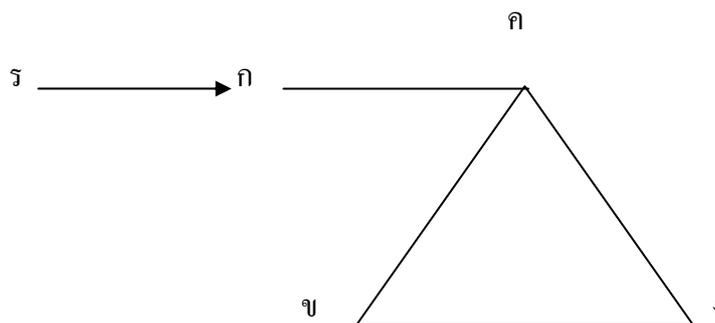
ทฤษฎีที่ 6 การวิเคราะห์ปัญหาเมื่อมีอะไรเกิดขึ้น เพื่อทราบสถานการณ์ขณะนั้น ครูและบรรณารักษ์จะต้องศึกษาสาเหตุ และทราบข้อมูลของปัญหาด้วย

ทฤษฎีที่ 7 วางวัตถุประสงค์ของความมุ่งหมายในเรื่องการสอนอ่าน หรือการแนะนำการอ่านว่าจะสอนอ่านหรือแนะนำการอ่านเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางอะไร เช่น 1) เพื่ออ่านออก 2) เพื่อมีทักษะในการอ่านเท่านั้นหรือ 3) เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของผู้อ่านในเรื่องของกระบวนการอ่าน อาจกล่าวได้ว่า การสอนอ่านมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้อ่านได้มีทักษะดีเยี่ยม มีความสนใจ เข้าใจความหมาย และเอาไปใช้ได้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อ่านในเรื่องพัฒนาตนเอง

4.2.5 ทฤษฎีของเฮบบ์

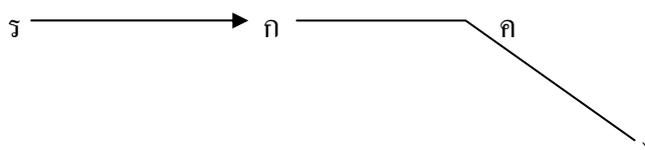
ทฤษฎีของเฮบบ์ เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงกระบวนการของการเรียนรู้ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ ที่เรียกว่ากระบวนการ Central Mediation กล่าวคือ ในขณะที่การเรียนรู้ นั้นเกิดกระบวนการรวมเซลล์และเกิดภาคสัมพันธ์ขึ้น กระบวนการดังกล่าวเกิดจากการยิงอย่าง สุ่มๆ ของนิวโรน แต่เมื่อเครื่องรับถูกกระตุ้นซ้ำๆ อยู่เสมอก็จะเกิดภาคสัมพันธ์ขึ้น เฮบบ์ อธิบายถึง กระบวนการรวมเซลล์และกระบวนการภาคสำคัญว่าในการเรียนรู้ของมนุษย์นั้น ข้อมูลในอดีตจะถูกบันทึกไว้โดยอัตโนมัติโดยวงจรประสาทกระบวนการนี้เรียกว่า การรวมเซลล์ และอนุกรมของการรวมเซลล์หรือการเอาระบบของการรวมหลายระบบมาสัมพันธ์กัน เรียกว่า ภาคสัมพันธ์ และภาคสัมพันธ์นี้เองเป็นพื้นฐานของสรีรภาพเบื้องต้นของการคิด เฮบบ์ได้แสดงตัวอย่างกระบวนการ

รวมเซลล์และกระบวนการภาคสัมพันธ์ โดยสมมติให้ ก ข และ ค เป็นเซลล์ 3 เซลล์ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เมื่อมี ร มากระตุ้น ก นั้น ข และ ค ก็จะถูกระตุ้นไปด้วยเหตุนี้จะทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่าง ก กับ ค และ ข กับ ค จะเห็นได้ว่าการกระตุ้นที่ ก เพียงตัวเดียวส่งผลไปยังเซลล์ใหม่ คือ ง ทั้งนี้เพราะ ง สัมพันธ์กับทั้ง ข และ ค ความเกี่ยวพันของระบบเซลล์ดังกล่าวเฮบบ์ เรียกว่า ภาคสัมพันธ์ แสดงได้ดังภาพที่ 9



ภาพที่ 9 ภาคสัมพันธ์ของเฮบบ์

จากภาพที่ 9 อธิบายเรื่อง ภาคสัมพันธ์ของเฮบบ์ว่า มีลักษณะคล้ายกับการทดลองเรื่องสุนัขกับการสั่นกระดิ่งของพาฟลอฟ คือ เมื่อกระดิ่งสั่นโดยไม่ต้องมีอาหาร สุนัขก็น้ำลายไหลได้ การทดลองของเฮบบ์ อธิบายว่า เมื่อกลุ่มเซลล์ได้รับการกระตุ้นจนเคยชินกระตุ้นเซลล์ ก เพียงเซลล์เดียวก็จะส่งผลไปถึงเซลล์ ง แสดงได้ดังภาพที่ 10



ภาพที่ 10 การเรียนรู้ส่งผลต่อการสัมผัสอย่างกว้างขวาง

การทดลองของเฮบบ์ แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ค่าใหม่ๆ นั้น หากนักเรียนได้มีประสบการณ์นั้นมาก่อนแล้ว แม้นักเรียนจะไม่เห็นคำนั้นทั้งหมดก็สามารถจำคำนั้นได้ เช่น คำว่าเสาไฟฟ้า นักเรียนเห็นเพียง เสาไฟฟ้าก็จะเข้าใจทันที เป็นต้น เฮบบ์อธิบายว่าการกระตุ้นอยู่เสมอจะก่อให้เกิดความเจริญเติบโตของปุ่มประสาท (Synaptic Knobs) ซึ่งปุ่มเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดการสัมผัสอย่างกว้างขวางระหว่างแอกซอนและนิวโรนปุ่มประสาทจะช่วยให้แรงต้านระหว่าง

นิวโรน 2 ตัว ลดน้อยลงทำให้การส่งผ่านแรงกระตุ้นภายในเส้นประสาทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.6 ทฤษฎีเคมีของสมิทและคาริแกน

สมิทและคาริแกน (Smith & Carrigan, 1991) พบว่า การอ่านของมนุษย์จะถูกควบคุมโดยการส่งผ่านแรงขับเคลื่อนประสาท (Synap) ซึ่งเป็นส่วนปลายของประสาทในระบบประสาท การส่งผ่านในลักษณะดังกล่าวจะถูกขัดขวาง ถ้าหากร่างกายถูกระทบกระเทือน โดยการขาดความสมดุลทางเคมีระหว่าง acetylcholine และ cholinesterase ทฤษฎีดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีของเฮบบ์ คือ สมิท กล่าวว่า การอ่านที่ขาดประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการทำงานที่บกพร่องที่ซีแนปส์ หรือเรียกว่า ทฤษฎีการอ่านที่บกพร่อง อันเนื่องมาจากการส่งผ่านที่ซีแนปส์ สารเคมีที่เรียกว่า อาซีติล โคลีน (acetylcholine) โคลีนเอสเตอเรส (cholinesterase) จะทำหน้าที่ควบคุมการส่งผ่านแรงกระตุ้นที่เส้นประสาทจากนิวโรนหนึ่งไปยังอีกนิวโรนหนึ่ง การไหลของอาซีติล โคลีนจากนิวโรนหนึ่งก่อให้เกิดการส่งผ่านซึ่งมีต่อเนื่องกันไปจนกระทั่งโคลีนเอสเตอเรสตัดวงจรโดยการทำให้อาซีติล โคลีนกลายเป็นส่วนผสมของโคลีนเอสเตอเรสไป

4.3 การสอนอ่านในระดับประถมศึกษา

สำหรับแนวการสอนอ่านที่ใช้ทั่วไปในระดับประถมศึกษา มีหลายแนวทาง ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวทางไว้ดังนี้

ประเทิน มหาจันทร์ (2530: 152) ได้เสนอวิธีการสอนอ่านในระดับประถมศึกษาว่า ครูผู้สอนควรเข้าใจในการสอนอ่าน ต่อไปนี้ คือ การอ่านสะกดคำ การอ่านออกเสียง และการอ่านจับใจความ ซึ่งมีรายละเอียดในการสอนอ่านดังนี้

4.3.1 การอ่านสะกดคำ

การสะกดคำเป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการอ่านของนักเรียน เพราะการสะกดตัวจะช่วยให้เด็กเรียนออกเสียงคำหรือสัญลักษณ์ที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ได้อย่างถูกต้อง ทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความหมายกับสัญลักษณ์ได้อย่างถูกต้อง (ประเทิน มหาจันทร์, 2530: 152) สำหรับการสอนสะกดคำในระดับประถมศึกษานั้น มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญดังนี้ (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539: 113)

1. ให้นักเรียนเขียนสะกดคำต่างๆ ได้ถูกต้องตามแบบแผนที่นิยมใช้ และตรงตามความหมายของคำ
2. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคำต่างๆ ได้กว้างขวาง
3. ให้นักเรียนค้นคว้าหาคำใหม่ๆ ได้ตามต้องการ
4. ให้นักเรียนรู้จักคำต่างๆ ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน

5. ให้นักเรียนออกเสียงคำต่างๆ ได้ถูกต้อง

4.3.2 องค์ประกอบของการสะกดคำ

พัชรี วรจรัสสี และช่อนกลิ่น รัตนโยสินทร์ (2540: 56) อธิบายว่า ความสามารถในการสะกดคำนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไปนี้ คือ

1. วุฒิภาวะในการเห็นซึ่งต้องอาศัยตา การฟังซึ่งต้องใช้หู การออกเสียงซึ่งใช้ปาก อวัยวะเหล่านี้ต้องดี จึงจะส่งผลให้มีความสามารถในการสะกดคำดีด้วย
2. ความสามารถในการวิเคราะห์คำ จำส่วนที่คล้ายกันได้ซึ่งนักเรียนจะต้องมีความจำดี
3. การอ่านหนังสือมากและสนใจคำยากเป็นพิเศษ
4. ความจำเป็นในการสื่อสาร โดยใช้การพูดและการเขียนบ่อยๆ
5. การฝึกหัดและฝึกสะกดคำอยู่เสมอๆ จะช่วยให้มีความสามารถในการสะกดคำดีขึ้น การสะกดคำอาศัยความรู้พื้นฐานมาจากการแจกรูป เมื่อนักเรียนอ่านคำใดไม่ได้หรือสงสัยการอ่านการเขียนคำใด ให้ลองแจกลูกคำนั้น แต่ถ้าไม่ทราบว่าจะสะกดคำด้วยเสียงใด ก่อนหลังก็จำเป็นต้องทบทวนการแจกลูกพื้นฐานเดิมใหม่ การสะกดคำและแจกลูกเป็นหลักสำคัญที่นักเรียนจะนำมาใช้ช่วยตัวเองในการอ่านเขียนต่อไปตลอดชีวิต ถ้ายังจำหลักนี้ได้ก็สามารถอ่านออกเสียงได้ (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539: 78)

ประเทิน มหาจันทร์ (2530: 58) กล่าวถึงการสะกดคำและวิธีสอนสะกดคำไว้ว่า การสะกดคำจะได้ผลต่อเมื่อครูให้ออกเสียงต้นอักษรซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสะกดคำ เพราะนักเรียนได้ฟังเสียงที่ตนเองเปล่ง มองเห็นตัวอักษร วิธีการสอนสะกดคำมีลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความหมายและการออกเสียง ครูต้องให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำมองดูคำพร้อมกับออกเสียงคำนั้นๆ และสามารถที่จะพูดออกมาให้เป็นประโยค โดยใช้คำเหล่านั้นได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 2 การมองเห็นรูปคำ ในขั้นนี้ครูต้องให้นักเรียนเห็นคำที่สะกดและเห็นส่วนประกอบต่างๆ ให้นักเรียนแยกคำนั้นออกเป็นพยางค์ๆ ออกเสียงคำนั้นเป็นพยางค์ๆ ไปแล้วสะกดคำนั้น อีกครั้ง การเห็นรูปคำนี้ช่วยในการสะกดได้มาก เมื่อนักเรียนได้เห็นคำในข้อความจะเป็นพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ตาม ให้นักเรียนเห็นทั้งหมดเสียก่อนแล้วจึงแยกเป็นส่วนย่อยๆ ภายหลัง

ขั้นที่ 3 การระลึกถึงคำ ให้มองดูคำทั้งคำแล้วสะกดตัวโดยไม่ต้องมองคำๆ นั้นแล้วลองตรวจดูว่าการสะกดตัวถูกต้องหรือไม่ หากสะกดผิดก็ขยับไปขั้นที่หนึ่งสองและสามอีกครั้ง

ขั้นที่ 4 การเขียนคำนั้นให้ถูกต้องจากความจำ ใส่วรรณยุกต์ให้ถูกต้องแล้ว
ตรวจสอบดูความถูกต้อง

ขั้นที่ 5 การทบทวนให้นักเรียนเขียนคำโดยไม่ต้องดูแบบ ถ้าเขียนถูกต้องถึง
สามครั้ง ก็แสดงว่านักเรียนรู้จักคำนั้นดีแล้ว และถ้าให้นักเรียนจำได้แม่นก็ให้นักเรียนนำคำนั้นไป
ใช้ในการเขียนประโยค เขียนเรียงความหรือเขียนจดหมายต่อไป

สำหรับกิจกรรมพัฒนาทักษะการสะกดคำมีหลายวิธี วิธีที่จะนำเสนอ
ต่อไปนี้เป็นวิธีการพัฒนาทักษะการสะกดคำที่เรียงลำดับจากวิธีที่ง่ายไปหาวิธีที่ยาก สรุปได้ดังนี้
(สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539: 80)

1. กิจกรรมแบบแจกลูก เป็นการนำวิธีการแจกลูกเพื่ออ่านมาเน้นวิธีฝึก
เขียนคำเบื้องต้นโดยครูกำหนดพยัญชนะให้หนึ่งตัว แล้วให้นักเรียนเขียนแจกไปตามสระ เช่น ครู
กำหนด ก ให้นักเรียน เขียน กะ กา กิ กิ เป็นต้น ในทางกลับกัน ครูอาจกำหนดสระให้แล้วให้
นักเรียนหาตัวพยัญชนะที่รู้จักมาแจก เช่น ครูกำหนดสระ -า ให้นักเรียนเขียน กา ขา จา ปา นา
เป็นต้น
2. กิจกรรมประสมอักษร เป็นการนำเอาสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์มา
ประสมกันออกเสียงเป็นพยางค์หนึ่ง เช่น กะ กา อะ อา ตา ปิ เป็นต้น เริ่มสอนใหม่ก็ควรให้
ประสมอักษรสามส่วนที่มีพยัญชนะ สระ และเสียงวรรณยุกต์ก่อนแล้วจึงค่อย ๆ พัฒนาทักษะการ
เขียนพยางค์ที่มีสี่ส่วน ได้แก่ พยางค์ที่ประกอบด้วยพยัญชนะต้น สระ ตัวสะกดและวรรณยุกต์
จากนั้นจึงพัฒนาการสะกดพยางค์ที่ประกอบด้วยพยัญชนะต้น ตัวควบกล้ำ สระ ตัวสะกด และ
วรรณยุกต์ ตามลำดับ
3. กิจกรรมการเขียนตามคำบอกหรือการสอนเขียนไทย เป็นกิจกรรม
พัฒนาทักษะการเขียนที่นิยมใช้โดยทั่วไป การเขียนตามคำบอกนี้ นอกจากเป็นกิจกรรมพัฒนา
ทักษะ การเขียนสะกดคำแล้วยังมีคุณค่าช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาในเรื่องอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ทักษะ
การฟังอย่างมีสมาธิก่อนที่จะเขียน การจำคำและประโยคที่เขียน การเข้าใจความหมายของคำและ
ประโยคความละเอียดรอบคอบในการเขียนสะกดคำ ความสามารถในการสะกดคำให้รวดเร็ว และ
ช่วยพัฒนาทักษะ การเขียนโดยการเขียนตามคำบอกอย่างสม่ำเสมอ
4. กิจกรรมการประสมคำ ในการเขียนจำเป็นต้องรวบรวมประมวลคำไว้
มากจึงจะสามารถเลือกคำมาใช้ตามความต้องการ การพัฒนาทักษะการเขียนจำเป็นต้องมีทักษะการ
สร้างคำและหาคำใหม่ด้วย การประสมคำเป็นวิธีการสร้างทักษะการประมวลคำอย่างหนึ่ง โดยนำ
คำประสมกันให้เกิดคำใหม่ขึ้น ดังนั้นครูควรฝึกให้นักเรียนประสมคำหลายลักษณะ เช่น ขัน
ประสมกับ น้ำ เป็น ขันน้ำ เป็นต้น

นอกจากนั้นประทีน มหาจันทร์ (2530: 152) ยังได้แนะนำกิจกรรมในการฝึกทักษะการสะกดคำไว้ดังนี้ คือ

1. การฝึกทักษะการสะกดคำโดยให้นักเรียนออกเสียงพร้อมๆ กันทั้งชั้นหรือเป็นกลุ่ม โดยให้นักเรียนเห็นตัวอักษรขณะที่ออกเสียง
2. การฝึกสะกดคำเป็นรายบุคคล โดยให้นักเรียนสะกดคำที่เคยอ่านมาแล้ว
3. การฝึกสะกดคำจากคำที่พบเห็นอยู่ทั่วไป เช่น ชื่อนักเรียน ชื่อสิ่งของ ชื่ออาคาร ชื่อห้างร้าน เป็นต้น

4. การใช้วัสดุทัศนอุปกรณ์เพื่อเป็นเครื่องหมายในการสะกดคำ เช่น ภาพฉาย
5. การเล่นเกมต่างๆ บัตรเลื่อน บัตรหมุน เป็นต้น

จากการศึกษาแนวการสอนภาษาไทยตามที่ได้เสนอมาย่างตั้นนั้นจะเห็นว่าสิ่งที่ครูควรคำนึงถึงในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนคือ การพัฒนาความสามารถในการสะกดคำ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการเชื่อมโยงเสียงกับสัญลักษณ์อย่างถูกต้อง ออกเสียงคำที่สะกดได้ถูกต้อง จึงจะสามารถสะกดคำและส่งผลให้อ่านออกเสียงได้ถูกต้อง

4.3.3 การอ่านออกเสียง

กรรณิการ์ พวงเกษม (2535: 68) อธิบายว่า การอ่านออกเสียงนั้นมีทั้งอ่านข้อความที่เป็นความเรียง ซึ่งเรียกว่าการอ่านบทร้อยแก้ว และอ่านข้อความที่มีคำสัมผัสคล้องจองซึ่งเรียกว่า อ่านบทร้อยกรอง การอ่านออกเสียงในระดับประถมศึกษาที่ครูควรคำนึงถึงได้แก่

1. อ่านชัดเจน ฝึกอ่านออกเสียงพยัญชนะทุกตัวให้ชัดเจน โดยเฉพาะการออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำ ร ล ว เป็นต้น
2. อ่านถูกต้อง สามารถอ่านได้ถูกต้องตามอักขรวิธีของไทย ไม่อ่านตกหล่นหรือเพิ่มเติมขึ้น
3. อ่านคล่อง รู้จักการกวาดสายตาล่วงหน้าไปก่อน และออกเสียงตามภายหลังเพื่อให้อ่านข้อความได้ต่อเนื่องไม่หยุดชะงัก
4. การเว้นจังหวะและวรรคตอนที่ถูกต้อง รู้จักการเน้นคำและแบ่งวรรคตอนหยุดออกเสียงในที่ควรหยุด ถ้าหยุดผิดที่จะทำให้ข้อความนั้นมีความผิดไปจากเดิม
5. น้ำเสียงแสดงอารมณ์ตามเนื้อเรื่องเป็นคำพูดหรือท่าทาง ในการอ่านเน้นการจับหนังสือที่ถูกต้อง การเว้นระยะห่างจากสายตา การมองผู้ฟังและทำขึ้นที่งดงามน่าดู

ในการอ่านออกเสียงถ้านักเรียนอ่านไม่ถูก ครูจะต้องฝึกให้อ่านซ้ำ เช่น อ่านคำควบกล้ำไม่ถูก ครูจะต้องฝึกออกเสียงคำนั้นใหม่หลายๆ ครั้ง แล้วจึงให้อ่านข้อความที่มีคำนั้นซ้ำ นักเรียนอ่านผิดวรรคตอน อ่านตกหล่น อ่านเพิ่มเติม ครูให้อ่านซ้ำ ข้อความเดิมจนเห็นว่าอ่านถูกจึงให้อ่านข้อความอื่นต่อไป

4.3.4 การอ่านจับใจความสำคัญ

4.3.4.1 ความหมาย

นักการศึกษาหลายท่านได้แก่ อรุณี สายเสมา (2536: 18) สายสุณี สกุดแก้ว (2534: 24) บันลือ พฤษะวัน (2533: 29) ให้ความหมายของการอ่านจับใจความสำคัญ ที่สอดคล้องกัน ว่า การอ่านจับใจความสำคัญเป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง เป็นการอ่านเพื่อต้องการทราบว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีความสำคัญตรงไหน อย่างไร และหมายความว่าอย่างไร จะเห็นได้ว่า การอ่านจับใจความสำคัญส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องของการเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ค้นหาสาระสำคัญ หรือประเด็นที่สำคัญของเรื่องที่อ่านได้

4.3.4.2 องค์ประกอบของการอ่านจับใจความสำคัญ

วิลาวลัย เจริญพงศ์ (2547) ได้สรุปถึงองค์ประกอบของการอ่านจับใจความสำคัญ ว่ามีองค์ประกอบดังนี้

1. ชนิดของความเข้าใจในการอ่าน บุคคลจะเข้าใจสิ่งที่อ่านแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์เดิมของตน และความคิดอันเป็นวัตถุประสงค์ของการอ่านที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งวัตถุประสงค์ของการอ่าน มีดังนี้

- 1.1 อ่านเพื่อเก็บใจความสำคัญ
- 1.2 อ่านเพื่อศึกษารายละเอียดที่สำคัญ
- 1.3 อ่านเพื่อศึกษาคำแนะนำต่างๆ
- 1.4 อ่านเพื่อคาดการณ์ว่าเรื่องจำลองอย่างไร
- 1.5 อ่านเพื่อศึกษาคุณค่าของสิ่งที่อ่าน

2. พิสัยความเข้าใจในการอ่าน เด็กจะอ่านได้ดีขึ้น และถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับพิสัยของหมุก้าที่เด็กอ่านเข้าใจได้ และขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญา ชนิดของประสบการณ์เก่าและความยากง่ายของข้อความที่เด็กอ่านด้วย

3. ความถูกต้องของความเข้าใจในการอ่าน ช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องราวที่อ่านมากขึ้นต่างกัน ความถูกต้องในการเข้าใจของเด็กย่อมแตกต่างกันมากขึ้นตามประสบการณ์และความยากง่ายของข้อความนั้นๆ

4. ระดับความเข้าใจในการอ่าน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน เป็นต้นว่า สติปัญญา ความสามารถในการอ่าน ความเข้าใจศัพท์ที่อ่าน และวิธีการพิเศษเฉพาะตัวของผู้อ่านแต่ละคน รวมทั้งประสบการณ์เดิมของแต่ละคน

5. ความเร็วของความเข้าใจในการอ่าน ต้องอาศัยความเข้าใจในศัพท์ความสามารถในการนิยามสิ่งที่อ่าน ความยากง่ายของข้อความและสิ่งอื่นๆ

4.3.4.3 หลักการฝึกอ่านจับใจความสำคัญ

ชาดา กลิ่นเจริญ (ม.ป.ป.: 101-102 อ้างถึงใน วิลาวัลย์ เจริญพงศ์, 2547: 32) ได้เสนอแนะหลักการฝึกอ่านจับใจความสำคัญว่าแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ฝึกอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อหาสิ่งที่น่าสนใจหรือสิ่งที่ต้องการของผู้อ่าน ได้แก่

1.1 อ่านเรื่องราว หรือบทความ เพื่อรู้ว่ากล่าวถึงเรื่องอะไร ทำนองใด

1.2 ถ้าเป็นบทร้อยกรองอาจอ่านบทร้อยกรองซัก 2- 3 หน้า เพื่อดูว่ามีคุณค่า น่าสนใจมากน้อยเพียงใด

1.3 ให้อ่านตลอดทั้งเรื่อง เพื่อประเมินดูว่า เรื่องนั้นให้ประโยชน์ทางใด มีจุดเด่นตรงไหน ตอนไหนบ้าง

ตอนที่ 2 ฝึกอ่านเก็บใจความสำคัญ ได้แก่

2.1 ฝึกให้อ่านนิทานแล้วเล่าเรื่องอย่างย่อๆได้

2.2 ฝึกให้อ่านเรื่องราวจากนิทาน โดยครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบเป็น

ตอนๆ

2.3 ฝึกให้อ่านแล้วรายงานด้วยปากเปล่าหน้าชั้น

4.3.4.4 ขั้นตอนการฝึกอ่าน มี 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 อ่านเรื่องราวต่างๆ โดยตลอด เพื่อให้รู้ว่าเรื่องนั้นว่าด้วยเรื่องอะไรบ้าง ตอนใดเป็นตอนสำคัญของเรื่อง

ขั้นที่ 2 อ่านซ้ำเรื่องที่ไม่เข้าใจ และตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นที่ 3 ตอบคำถามสั้นๆ ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร

ขั้นที่ 4 ตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบ

ขั้นที่ 5 สรุปเรื่องที่ฟังอาจเขียนย่อๆ หรือเป็นแผนภาพก็ได้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนวการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาไว้หลายแนวทางดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535: ก-ฐ)

1. การสอนภาษาไทยโดยใช้ประสบการณ์ทางภาษา การสอนวิธีนี้เป็นลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสร้างประสบการณ์ทางภาษาให้นักเรียน ให้นักเรียนได้คิด ฟัง พูด อ่าน และเขียนเป็นหลัก การสอนอ่านโดยใช้ประสบการณ์ทางภาษานี้จะสัมพันธ์กับการพูด ฟัง และเขียน

2. การสอนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเรียน การสอนวิธีนี้เป็นการสอนโดยยึดหนังสือเรียนเป็นหลักซึ่งได้จัดลำดับเนื้อหาตามความยากง่ายของบทเรียนไว้แล้ว บทเรียนแต่ละบทเน้นการอ่าน การสะกดคำ และการใช้ภาษา คำที่อยู่ในเนื้อหาเป็นคำคุ้นตาที่นักเรียนรู้จักและเป็นคำพื้นฐานที่นักเรียนจำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน การสอนจะให้นักเรียนอ่านเป็นคำและเป็นประโยค รูปภาพประกอบเพื่อให้รู้ความหมายและจำคำได้ จากนั้นจึงสอนสะกดคำเพื่อให้เป็นกฎแก่ใจไปสู่การอ่านคำใหม่ได้ด้วยตนเองและเนื้อหาทางหลักภาษาให้ใช้ภาษาได้ถูกต้อง

3. การสอนภาษาไทยโดยใช้วิธีการทางหลักภาษา เป็นการสอนสะกดคำ แจกลูกผันอักษร โดยจะเริ่มจากการให้นักเรียนรู้จักเสียงพยัญชนะ สระ และจํารูปพยัญชนะสระให้ได้ก่อน จึงจะนำมาสะกดและแจกลูก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การสะกดคำ หมายถึง การออกเสียงตามพยัญชนะและสระที่ประสมกัน เป็นคำ เช่น กอ-อา-งอ-กวาง หรือจะสะกดทีละชั้น เช่น กอ-อา-กา-กา-งอ-กวาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูจะถนัดอย่างไร

3.2 การแจกลูก หมายถึง การออกเสียงคำที่ประสมด้วยเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์และตัวสะกด โดยมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงหลักแล้วเปลี่ยนเสียงสระไปตามลำดับ หรือเปลี่ยนเสียงสะกดไปที่ละมาตรา เช่น

กะ กา กิ กี่ เป็นการแจกลูกที่มีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงหลักแล้วเปลี่ยนเสียงสระไปตามลำดับ

กง กัง กาง กิง เป็นการแจกลูกที่มีเสียงพยัญชนะต้นและตัวสะกด เป็นหลักแล้วเปลี่ยนเสียงสระไปตามลำดับ

การแจกลูกที่ยึดมีเสียงสระเป็นหลักแล้วเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นหรือเสียงตัวสะกด เช่น คัง จัง บัง ปัง

การสอนโดยวิธีการทางหลักภาษานี้ ควรเริ่มจากการสะกดคำและแจกลูกปากเปล่า จนคล่องเสียก่อนแล้วจึงให้สังเกตรูปคำและเขียนคำ พร้อมกับสะกดคำไปด้วยจะช่วยให้เด็กอ่านและเขียนได้อย่างถูกต้อง

4. การสอนภาษาไทยโดยอ่านหนังสือเป็นรายบุคคล การสอนวิธีนี้จะช่วยให้นักเรียนรักการอ่านหนังสือ ขั้นตอนการสอนมี 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกหนังสือ ให้นักเรียนเลือกหนังสืออ่านตามความสนใจและความสามารถของแต่ละคน ขั้นนี้ครูนำหนังสือมาให้ให้นักเรียนดู แล้วนักเรียนเลือกอ่าน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

ขั้นที่ 2 ตั้งจุดหมายและวางแผนงาน ให้นักเรียนตั้งจุดมุ่งหมายการอ่าน เช่น อ่านแล้วจะทำกิจกรรมอะไรบ้าง จะใช้เวลาอ่านนานเท่าใด จะให้จบในกี่วัน เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติ เมื่อนักเรียนตั้งจุดมุ่งหมายการอ่านแล้ว นักเรียนแต่ละคนจะทำงานตามที่วางแผนไว้และเสนอผลการอ่านกับครูทุก ๆ 2 วัน ครั้งละ 5 นาที โดยจัดกลุ่มมาพบครูทุกคน เสนอผลการอ่านให้ครูฟังพร้อมกับสามารถบอกแนวคิดสำคัญในเรื่องที่อ่าน ครูกับนักเรียนจะอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนอ่าน นักเรียนจะต้องบอกรายละเอียดของเรื่องที่อ่านได้

ขั้นที่ 4 ทำกิจกรรมหลังการอ่าน นักเรียนแต่ละคนจะทำกิจกรรมดังนี้

- 1) เขียนเรื่องย่อ ทำบทละครจากเรื่องที่อ่าน
- 2) เขียนข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน
- 3) วาดภาพในเรื่องแล้วเขียนคำบรรยายประกอบภาพ
- 4) หาความหมายของคำในหนังสือที่อ่านจากพจนานุกรม
- 5) อภิปรายเรื่องที่อ่านกับเพื่อน
- 6) เล่าเรื่องและบอกข้อคิดในเรื่องที่อ่านให้เพื่อนฟัง
- 7) คัดและเขียนคำหรือข้อความที่นักเรียนชอบ
- 8) วิพากษ์วิจารณ์เรื่องที่อ่าน

ขั้นที่ 5 เสนอผลงานและประเมินผลงาน นักเรียนเสนอผลงาน โดยนำกิจกรรมในขั้นที่ 4 มาเสนอให้ครูและเพื่อนทราบ และประเมินผลงาน

สมิท (Smith, 1991: 436-438) ได้เสนอแนวการสอนอ่านไว้เพิ่มเติมอีกมี 6 แนวทางการสอน ดังนี้

1. แนวการสอนแบบภาพรวม เป็นแนวการเรียนการสอนที่รู้จักในชื่อการสอนแบบ “ดูและพูดตาม” (look-say) เพราะเป็นการสอนให้จำลักษณะความแตกต่างของตัวอักษรและจำตัวอักษรในคำนั้น ในคำนั้นลักษณะภาพโดยรวม โดยมีเส้นแสดงรูปร่างตามลักษณะความสูงต่ำของตัวอักษรเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถจำคำที่อ่านได้ เช่น การบ ดันไม้ ว่า บางครั้งมีการใช้แนวการสอนแบบนี้ผู้อ่าน

2. แนวการสอนแบบเทียบเสียง แนวการสอนแบบนี้เน้นการสอนเรื่องเสียงโดยให้นักเรียนได้ใช้ทักษะในการฟังเสียงวิเคราะห์เสียง ประสมเสียงของตัวอักษรเข้าด้วยกันแล้ว

สะกดคำใหม่ การสอนที่เน้นเรื่องเสียงนี้จะยากสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาในการแยกแยะความแตกต่างของเสียง การประสมเสียงในคำ การจำเสียงตัวอักษรและคำ

3. แนวการสอนแบบภาษาศาสตร์ แนวการสอนแบบนี้เน้นความสำคัญที่เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตัวสัญลักษณ์ หรือตัวอักษรของคำและเรื่องทักษะการออกเสียงโดยทั่วไป มักใช้ร่วมกับการสอนแบบเทียบเสียงและแบบภาพรวมของคำ

4. แนวการสอนที่เน้นประสบการณ์ทางภาษา เป็นแนวการสอนที่มีความเชื่อพื้นฐานว่าภาษาประกอบด้วย 3 ระบบ คือ ระบบเสียง ระบบไวยากรณ์และระบบความหมาย โดยเห็นว่า ความหมายเป็นสิ่งสำคัญของภาษา ไวยากรณ์และเสียง เป็นส่วนประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการฟังและพูด

5. แนวการสอนเฉพาะบุคคล เป็นแนวการสอนอ่านที่มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยแก้ไขภาพพจน์ที่ไม่ดีในด้านการอ่านแก่นักเรียน แนวการสอนนี้จะให้นักเรียนเลือกสิ่งที่ต้องการจะอ่านเองและอ่านตามความสามารถของแต่ละคน ซึ่งสามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการอ่านสูง

6. การสอนแบบโปรแกรม การสอนแบบนี้เน้นให้นักเรียนรู้ด้วยตนเองตามโปรแกรมที่จัดไว้ ครูเป็นเพียงผู้แนะนำการใช้โปรแกรมเท่านั้น

จากการศึกษาเกี่ยวกับการสอนสะกดคำ การอ่านออกเสียง และการอ่านจับใจความ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่าความสามารถในการสะกดคำและการอ่านออกเสียง และการอ่านจับใจความนั้น มีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากความสามารถในการสะกดคำเป็นพื้นฐานของความสามารถในการอ่านออกเสียง และการออกเสียงก็เป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การเพื่อเข้าใจเรื่องที่อ่านหรือเพื่อจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการอ่านสะกดคำ อ่านออกเสียง และอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านไปพร้อมๆ กัน

4.4 การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้านอ่านสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นักการศึกษาหลายท่าน ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

คารณี อุทัยรัตนกิจ (2538: 99) และบันลือ พุกกะวัน (2538: 100) ได้กล่าวถึงแนวการสอนอ่านที่มีความสอดคล้องกันว่า จากสภาพปัญหา ลักษณะความบกพร่องในด้านการอ่านของนักเรียน การสร้างหลักสูตรเฉพาะให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน จึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ การปรับโปรแกรมการอ่านในชีวิตประจำวันของนักเรียนทำได้โดยครูคอยให้กำลังใจ ไปจนถึงการปรับวิธีการสอน การใช้เทคนิคการสอนอ่านที่เหมาะสมกับแบบการคิดหรือแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน และในการสอนอ่านจะต้องศึกษา และทำความเข้าใจมิติหรือ

ขอบข่ายในการสอนอ่าน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเรียนการสอน เช่น ต้องเข้าใจถึงธรรมชาติที่มาของตัวอักษร ที่มาของวิธีการสอน และวิธีเรียนอ่านของนักเรียน เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่าควรจะสอนอ่านด้วยวิธีใด จึงจะส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบสำคัญในการสอนการอ่าน มีดังนี้

1. ประวัติการคิดตัวอักษร หรือมติดีเกี่ยวกับธรรมชาติที่มาของตัวอักษร

1.1 เริ่มแรกนั้นเมื่อมนุษย์ได้มีภาษาพูดขึ้นใช้แล้วต้องการจะบันทึกที่ที่จะสื่อความหมายนั้น มนุษย์ได้ใช้ภาพในการสื่อ ที่เรียกว่า Pictograph ดังจะเห็นได้จากภาษาจีน ที่ใช้พู่กันจีนในการเขียนภาพ จนกลายเป็นตัวหนังสือ

1.2 มนุษย์ใช้ความหมายของภาพในการสื่อ เนื่องจากภาพที่ใช้สื่อ โดยตรงนั้นใช้ได้ในวงจำกัดมนุษย์จึงใช้ความหมายของภาพในการสื่อ ยุคนี้จึงใช้แปลความหมายของภาพเข้าช่วยในการอ่าน ทั้งภาพและความหมายของภาพนี้ สามารถใช้สื่อความหมายได้ดีพอสมควร ดังจะเห็นปรากฏตามผนัง โบสถ์ วิหาร ซึ่งใช้ตัวแทนตัวหนังสือได้ หรือบางทีก็ใช้ตัวหนังสืออธิบายประกอบเพื่อความกระจ่างได้มากขึ้น

1.3 มนุษย์ใช้เสียงของภาพในการสื่อ จากความต้องการที่มนุษย์ต้องการหาทางที่จะสื่อความหมายโดยการบันทึกให้ได้กว้างขึ้น มนุษย์จึงได้ใช้เสียงของภาพ โดยการอ่านภาพเป็นประโยค เมื่อฟังแล้วเกิดความเข้าใจได้เช่นกัน

จากการที่มนุษย์ใช้เสียงของภาพนี้เอง มนุษย์ก็ได้แนวคิดในการกำหนดตัวอักษรขึ้นใช้ผสมเสียงอ่านออกเสียงให้ตรงคำพูดที่ใช้พูดจากันได้ เฉพาะของไทยเรานอกเหนือจากพยัญชนะและสระแล้ว เรายังมีวรรณยุกต์ช่วยกำหนดเสียงสูงต่ำได้ด้วย การประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นใช้ต่างๆ กัน จึงได้กำหนดแนวคิดในการผสมเสียงอ่านเป็นวิธีสอนอ่านขึ้นวิธีแรก เรียกว่า วิธีสอนอ่านแบบสะกดตัวผสมคำ

2. วิธีสอนอ่าน ได้นำเสนอวิธีการสอนหลักๆ ไว้ 3 วิธี คือ

2.1 วิธีสอนอ่านแบบสะกดตัว ผสมคำ (Synthetic Method) วิธีสอนอ่านแบบสะกดตัวผสมคำนี้เป็นวิธีการสอนแบบดั้งเดิม ชาวอเมริกันเรียกวิธีสอนอ่านแบบนี้ว่า Discard Method เป็นวิธีสอนอ่านที่เลิกลาหรือล้าสมัยแล้ววิธีสอนอ่านแบบสะกดตัวผสมคำนี้ได้แนวคิดมาจากการที่มนุษย์ใช้เสียงของภาพและสอดคล้องกับความหมายของการอ่าน คือ อ่านออก

2.2 วิธีสอนอ่านแบบอ่านเป็นคำเป็นประโยค (Basal Readers Approach) วิธีสอนอ่านแบบนี้ มุ่งให้อ่านเฉพาะคำหรือเรื่องราวที่มีความหมาย โดยมีภาพเป็นเครื่องล่อใจ ช่วยบอกเรื่อง เป็นที่สนใจให้นักเรียนอยากอ่าน การอ่านเป็นคำ เป็นประโยค ซึ่งสอดคล้องกับจิตวิทยาในการสอนอ่านตามทฤษฎีเกสตัลท์ ที่ว่า การเรียนรู้เป็นส่วนรวม คือ อ่านเป็นคำๆ เป็นประโยค แล้วจึง

แยกตัวสะกด ผสมคำ ฝึกอ่านภายหลังซึ่งมีส่วนสอดคล้องสนองความต้องการ ความสนใจ และ
 ทันใจของผู้เรียน ทำให้นักเรียนอยากอ่านทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุดังนี้

2.2.1 บทเรียนอ่าน มีภาพช่วย เป็นเครื่องล่อใจให้อยากอ่าน

2.2.2 ลักษณะของบทอ่านเป็นเรื่องราว น่าสนใจสำหรับนักเรียน

2.2.3 คำที่นักเรียนอ่านควรเป็นคำที่นักเรียนคุ้นเคย หรือมีประสบการณ์

ในการพูดของนักเรียนมาก่อน เมื่อนักเรียนอ่านคำเหล่านั้นเขาจะเข้าใจได้ดี เพราะเคยใช้พูดจากัน

2.2.4 แต่ละบทอาจ ใช้คำน้อยคำ มีการซ้ำคำ ช่วยให้จำแม่น ใช้เป็นตัวนำ

ในการแจกลูกได้ดี นั่นคือ มีคำแม่บท

2.2.5 การดำเนินเรื่องรวดเร็วสอดคล้องกับช่วงความสนใจของนักเรียนทำให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะอ่าน ไม่ต้องใช้เวลานาน โดยเฉพาะนักเรียนที่เริ่มเรียน

การสอนอ่านเป็นคำเป็นประโยค จะต้องสอนให้อ่านเรื่องราว ทีละประโยคเพื่อ
 มุ่งให้ฟัง การอ่านแล้วรู้เรื่อง ฟังหลายๆ ประโยคก็สามารถสรุปเรื่องได้ จึงมีความสอดคล้องกับ
 ความหมายของการอ่าน คือ อ่านได้ หรือสอนอ่าน เพื่อให้อ่านได้ และยังมีความสัมพันธ์กับ
 ธรรมชาติที่มาของตัวอักษรที่ใช้ภาพเป็นสื่อในการอ่านอีกด้วย การใช้ภาพเป็นสื่อในการอ่าน
 จึงเป็นการส่งเสริมการอ่านเพื่อการอ่านได้

2.3 วิธีสอนอ่าน แบบใช้แผนภูมิประสบการณ์ การสอนอ่านแบบนี้ คือ
 การนำเอาประสบการณ์ที่นักเรียนเล่ามา มาเรียบเรียงเป็นเรื่องราวโดยการจัดรูปประโยค จังหวะ
 ลีลาให้น่าอ่าน เหมาะกับช่วงความสนใจในการอ่าน แล้วมีบทหรือประโยคสรุปให้ได้ความ
 กะทัดรัด เป็นการหลอมรวมประสบการณ์ของผู้เรียน ไปสู่ข้อสรุปที่เป็นคำศัพท์รวม หรือคำศัพท์ที่มี
 การสรุปเป็นมโนทัศน์ ได้อีกด้วย

3. วิธีเรียนอ่านของนักเรียน

แมรีและลอว์เรนซ์ (Mary & Lawrence, 1983 อ้างถึงใน บันลือ พุกกะวัน, 2538:
 90) ได้ทำการค้นคว้าและพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้สามารถ เรียนรู้ด้าน
 การอ่านได้ 3 ทางด้วยกัน คือ

3.1 นักเรียนเรียนอ่านทางตา นักเรียนใช้สายตาอ่านภาพที่สัมพันธ์กับคำ หรืออ่าน
 บัตรคำ ประกอบภาพ พอรู้จักเรียกชื่อภาพนั้นเขาก็อ่านคำได้ ซึ่งถือว่าเป็นวิธีอ่านที่ง่ายที่สุด บัตร
 ประโยคประกอบภาพก็อ่านกิริยาอาการของภาพ แล้วพูดเป็นประโยคตามความเห็นภาพนั้นๆ อ่านภาพ
 บอกเรื่องแล้วฝึกอ่านคำได้ภาพเป็นหัวใจสำคัญที่นักเรียนใช้ช่วยในการอ่าน แบบเรียนที่ดี หนังสือ
 สำหรับนักเรียนที่ดี น่าจะใช้ประโยชน์จากภาพนำมาช่วยในการอ่านให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อจะส่งเสริม
 ให้นักเรียนประสบความสำเร็จจากการอ่านแต่ต้น นักเรียนจะได้มีกำลังใจในการอ่านมากขึ้น

เมื่อนักเรียนมีกำลังใจ และสนใจในการอ่านแล้วขอมนำไปฝึกอ่านหนังสือได้ดี

3.2 นักเรียนเรียนอ่านทางหู ให้หูวิเคราะห์เสียง และผสมเสียงอ่านเป็นคำๆ การอ่านลักษณะนี้ นักเรียนจะใช้เสียงพาไป และนำมาช่วยในการอ่าน และการอ่านแบบนี้บางที่นักเรียนเกือบไม่ใช้สายตาช่วยในการอ่านเลย ถ้าสังเกตนักเรียนอ่านบทแจกลูกแม่ ก. กา หรือคำที่มีตัวสะกดด้วย นักเรียนก็สามารถใช้เสียงพาไป เช่น จาน จอ อา จา, จา นอ = จาน พอหัวหน้าออกเสียงตัว งอ นักเรียนสามารถไล่สะกดคำได้ทันที เพราะได้แนวจากโครงสร้างของคำที่อ่านมาแล้ว ช่วยการอ่าน นั่นก็คือ การไล่สะกดคำอ่านโดยใช้เสียงพาไป การเรียนอ่านด้วยหูของนักเรียน จึงมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติที่มาของภาษา ที่ใช้เสียงของภาพในการสื่อ แล้วยังมีส่วนสัมพันธ์กับวิธีการสอนแบบสะกดตัวผสมคำอีกด้วย

3.3 นักเรียนเรียนอ่าน โดยการจำรูปคำโครงสร้าง และรูปคำของตัวอักษรที่มีความหมายเด่น และได้อ่านซ้ำๆ บ่อยครั้งก็จะจำได้ดี เพราะนี่ภาพออกได้เด่นชัด ความหมายของภาพที่นักเรียนแปลจากคำอ่าน จะมีความสัมพันธ์กับคำที่จำได้ การจำรูปคำจึงเป็นการเรียนอ่านทางสมอง โดยสมองจะระลึกภาพได้จากการเข้าใจความหมายของคำนั้นๆ เช่น นักเรียนอ่านคำว่า ยักษ์ แล้วระลึกถึงรูปยักษ์ได้ดี เพราะเคยเห็นภาพยักษ์จากโทรทัศน์ หรือหน้าประตูโบสถ์วิหาร หรือ โขน คำว่า ยักษ์ สัตว์ และสัตว์ นักเรียนยอมจำคำแรกได้ดีกว่า เพราะความหมายเด่นกว่าคำอื่น

อัญชลี สารรัตน์ (2550: 19) ได้กล่าวถึงเทคนิคการเรียนรู้ที่สามารถช่วยเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านให้เรียนได้ดีขึ้นอีกวิธีหนึ่ง คือ เทคนิค PEP เป็นเทคนิคในการสร้างแผนผังความคิด (Road Map) สิ่งที่อ่านใน 3 ประเด็นของ PEP คือ Person (บุคคล) Event (เหตุการณ์) Place (สถานที่) และให้นำสิ่งนี้ไปทำแผนผังในการอ่านสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

ผดุง อารยะวิญญู (2545: 24- 29) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ว่าการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านมีทั้งหมด 8 วิธี ดังนี้

1. การฝึกให้รู้จักพยัญชนะและสระ (Consonant & Vowel Identification)
2. การจำแนกตัวอักษร (Letter Discrimination)
3. การสอนเป็นคำ (Word Attack)
4. การวิเคราะห์คำ (Word Analysis)
5. วิธีโฟนิกส์ (Phonics Method)
6. การบันทึกรุ่นนำ (Guided Note)
7. วิธีก้างปลา (Herring Bone Method)
8. วิธีกำหนดคำสำคัญของเรื่อง (Story Mapping)

วิธีที่ 1 – 5 เป็นการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนด้านอ่านคำภาษาไทย ส่วนวิธีที่ 6 – 8 เป็นการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความ ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

1. การฝึกให้รู้จักพยัญชนะและสระ

หลักการ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านส่วนใหญ่มักจะจำรูปพยัญชนะ และสระไม่ได้ หรือจำได้ก็มักจะจำสลับกัน เช่น พยัญชนะตัว ม กับ น เป็นต้น ฉะนั้น ก่อนที่จะเรียนรู้เรื่องการอ่านหนังสือ เด็กจะต้องรู้จักตัวพยัญชนะและสระทุกตัวในภาษาไทย

เนื้อหา จัดหาภาพพยัญชนะและสระให้เด็กได้ดู และทำความเข้าใจกับรูปร่าง และเสียงของพยัญชนะและสระทุกตัว

วิธีฝึก ครูนำภาพพยัญชนะและสระที่ละตัวให้เด็กดู พร้อมบอกชื่อพยัญชนะและสระให้นักเรียนได้รู้ ครูทำซ้ำ 3–5 ครั้ง หรือจนกระทั่งนักเรียนสามารถบอกชื่อพยัญชนะและสระได้ถูกต้องด้วยตนเอง

2. การจำแนกตัวอักษร

หลักการ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มักมีความสับสนระหว่างพยัญชนะที่มีรูปร่างคล้ายคลึงกัน เช่น ก กับ ภ ฅ, ข กับ บ ปร เป็นต้น จึงจำเป็นต้องฝึกให้เด็กเห็นความแตกต่างของพยัญชนะที่คล้ายคลึงกันทุกคู่ เมื่อเด็กจำแนกความแตกต่างของตัวพยัญชนะได้แล้วจึงอ่านคำต่อไป

เนื้อหา พยัญชนะที่มีรูปร่างคล้ายคลึงกันทุกตัว ซึ่งอาจมีถึง 60 คู่ เมื่อเด็กสามารถจำแนกตัวพยัญชนะได้แล้ว ครูอาจฝึกจำแนกสระด้วยก็ได้

วิธีฝึก ครูชี้ไปที่พยัญชนะที่ละตัว (จากทั้งหมด 2 ตัวที่คล้ายกันเช่น ม ,น) ครูถามนักเรียนว่า นี่ตัวอะไร เมื่อเด็กตอบได้ ให้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพยัญชนะทั้ง 2 ตัว หากเด็กตอบไม่ได้ ครูบอกคำตอบให้ แล้วจึงทบทวนอีก 1 – 2 ครั้งในแต่ละคู่

3. การสอนเป็นคำ

หลักการ การสอนอ่านเป็นคำเป็นวิธีสอนที่เหมาะสมในการสอนอ่านแก่เด็กที่เริ่มเรียนภาษาไทย เป็นการให้เด็กอ่านออกเสียงตามครู ในขั้นนี้ยังไม่จำเป็นต้องประสมคำ เมื่อเด็กเรียนรู้คำศัพท์ได้บ้างแล้ว จึงสอนวิธีประสมคำ

เนื้อหา เป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นคำง่ายๆก่อน โดยจัดคำเป็นหมวดหมู่ตามประเภทของคำศัพท์ เช่น หมวดผัก ผลไม้ อาหาร สัตว์ เครื่องครัว ของใช้ เครื่องแต่งกาย เครื่องเขียน แบบเรียน ยานพาหนะ สิ่งก่อสร้าง เครื่องนุ่งห่ม เวลา ดอกไม้ อวัยวะ เครื่องใช้ไฟฟ้า สี เครื่องเล่นกีฬา เป็นต้น

วิธีฝึก มีขั้นตอน ดังนี้

- 1) ครูและนักเรียนช่วยกันเลือกคำที่แน่ใจว่านักเรียนเข้าใจความหมายของคำ ซึ่งเป็นคำที่อยู่ในเนื้อเรื่องที่อ่าน
- 2) แสดงคำให้นักเรียนดูทีละคำโดยใช้เวลา 5 วินาที แล้วอ่านคำนั้น 2 ครั้ง
- 3) สลับบัตรคำและถาม ให้นักเรียนอ่านคำในบัตรคำ แต่ละใบ ครูคอยบอกคำที่อ่านถูกต้องให้นักเรียนถ้านักเรียนอ่านคำนั้นผิด และถ้านักเรียนไม่ตอบหรือไม่อ่านคำภายใน 5 วินาที ให้ครูอ่านคำนั้นให้นักเรียนฟังอีก
- 4) แสดงคำทั้งหมดอีกครั้ง โดยใช้วิธีเดียวกับขั้นตอนที่ 2
- 5) ให้นักเรียนอ่านหรือออกเสียงคำแต่ละคำอีกครั้ง โดยใช้วิธีเดียวกับขั้นตอนที่ 3 อย่างน้อย 2 ครั้ง หรือจนกระทั่งนักเรียนอ่านได้โดยอัตโนมัติ

4. การวิเคราะห์คำ

หลักการ วิธีการวิเคราะห์คำเด็กจะอ่านได้เมื่อทราบว่า คำแต่ละคำประกอบด้วย พยัญชนะ สระ และตัวสะกด คำหนึ่งคำ อาจประกอบด้วยพยางค์เดียว หรือหลายพยางค์ก็ได้ จึงควรฝึกให้เด็กสามารถวิเคราะห์คำได้

เนื้อหา คำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ คำหลายพยางค์ที่ประกอบขึ้นด้วย พยัญชนะต้น สระ และตัวสะกด

วิธีฝึก ครูชี้ไปที่คำใดคำหนึ่ง ให้เด็กอ่านคำนั้น หากเด็กอ่านไม่ได้ ครูอ่านให้เด็กฟัง แล้วจึงให้เด็กอ่านตาม หากเด็กอ่านได้แล้ว ครูถามเด็กว่าคำนั้นๆ ประกอบด้วยพยัญชนะ และสระใดบ้าง เพื่อให้เด็กได้ประโยชน์จากการฝึกมากขึ้น ครูควรสอนความหมายของคำด้วย

5. วิธีโฟนิกส์

หลักการ เป็นการนำหลักการทางภาษาศาสตร์มาใช้ในการสอนอ่าน สอนเขียน โฟนิกส์เป็นคำคุณศัพท์ คำนาม Phone แปลว่า เสียง ในที่นี้หมายถึงเสียงในภาษา นั่นคือ เสียง พยัญชนะ และสระ คำประกอบขึ้นด้วยพยัญชนะ สระ และตัวสะกด วิธีนี้ใช้สีเป็นตัวกำหนดเสียง (สระหรือพยัญชนะ) เช่น คำที่ประสมด้วยสระอา ในหน้าเดียวกัน สระอา อาจใช้สีแดง ทั้งหมด ทุกครั้งที่เด็กได้ยินเสียงสระอา ก็จะเห็นสีแดงทุกครั้ง ตัวสระอาเท่านั้นที่เป็นสีแดง ส่วนพยัญชนะที่ประกอบขึ้นเป็นคำอาจใช้สีอื่น การที่นักเรียนได้ยินเสียงอา และมองเห็นตัวลากข้าง สีแดง จะช่วยให้เด็กเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระ กับสี และรูปทรง เมื่อเด็กเข้าใจ จำได้ จะช่วยให้เด็กถ่ายโยงความรู้ได้ เมื่อพบคำอื่นที่ประสมกับสระอา ทำให้เด็กอ่านได้ เสียงพยัญชนะเดียว พยัญชนะควบกล้ำ ตัวสะกดก็ใช้หลักการเดียวกัน

เนื้อหา คำที่นำมาสอนประกอบด้วย พยัญชนะต้นที่เป็นพยัญชนะเดี่ยว พยัญชนะต้นที่เป็นพยัญชนะควบกล้ำ สระเสียงสั้น สระเสียงยาว สระเสียงประสม ตัวสะกดทุกมาตรา

วิธีฝึก ครูอ่านคำให้เด็กฟังก่อนทีละคำ ให้เด็กอ่านตามครู ให้เด็กอ่านเอง

6. การบันทึกชี้นำ

หลักการ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ส่วนมากเรียนรู้ได้ดีโดยการใช้สายตามากกว่าการฟัง หลายคนเรียนรู้ได้ดีจากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้หลายด้านรวมกัน ดีกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว เด็กแอลดีที่อ่านหนังสือออกแต่ไม่เข้าใจความหมายในสิ่งที่อ่าน อ่านจับใจความไม่ได้ อาจเนื่องมาจากการที่เด็กไม่สามารถแยกคำที่มีความสำคัญมากออกจากคำที่มีความสำคัญน้อยได้ในการอ่านมักมีคำสำคัญของเรื่อง อยู่หลายคำหากเด็กเข้าใจความหมายของคำสำคัญเหล่านั้น แล้วนำคำสำคัญมารวมกันเข้า จะทำให้เด็กเข้าใจว่า กำลังอ่านเรื่องอะไร อยู่การบันทึกชี้นำทางสายตาอาจใช้เทคนิคหลายอย่าง เช่น การขีดเส้นใต้คำสำคัญของเรื่อง หรือพิมพ์ตัวลีคำหรือตัวเอน เมื่อเด็กฝึกจนเกิดทักษะแล้ว จึงลดขนาดตัวอักษรให้เท่ากับปกติ และไม่มีขีดเส้นใต้คำอีกต่อไป

เนื้อหา ข้อความที่มีความยาวประมาณ 2-3 บรรทัด เมื่อเด็กมีทักษะแล้ว จึงเพิ่มความยาวของเรื่องที่อ่านให้ยาวขึ้น นำสายตาเด็กด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น การขีดเส้นใต้ คำสำคัญของเรื่อง หรือการพิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่และมีสีเข้มเป็นต้น

วิธีฝึก ครูอ่านเรื่องให้เด็กฟัง ครูให้เด็กอ่านตาม ครูชี้ไปที่คำที่พิมพ์สีเข้ม แล้วให้เด็กอ่านเฉพาะคำนั้นๆ ครูถามเด็กว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องอะไร ครูให้เด็กอ่าน โดยละเอียดเพื่อเก็บใจความสำคัญ

7. วิธีกางปลา

หลักการ ใช้หลักการเดียวกันกับวิธีการบันทึกชี้นำ นั่นคือ ใช้สิ่งนำสายตาสู่การเข้าใจเรื่องที่อ่าน แต่ใช้รูปกางปลาแทน หมายความว่า ลักษณะของกางปลาจะประกอบด้วยกางใหญ่อยู่ตรงกลาง และกางแขนงย่อยๆ อีกมากมาย กางตรงกลางแทนใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน หรือหัวข้อที่อ่าน ส่วนกางแขนงแทนใจความสำคัญ กางใหญ่แทนใจความใหญ่ กางเล็กแทนใจความเล็ก วิธีนี้จะช่วยให้เด็กสามารถบอกได้ว่า ข้อความใดเป็นข้อความสำคัญ ข้อความใดเป็นข้อความย่อย

เนื้อหา ข้อความที่เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก จากเรื่องสั้นไปสู่เรื่องยาว

วิธีฝึก ครูสาธิตให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง แล้วเด็กลงมือปฏิบัติตาม เมื่อเด็กเข้าใจหลักการแล้ว จึงลดรูปก้างปลา และหายไปทีละจุด ให้คงเหลือเฉพาะข้อความให้อ่านจับใจความเท่านั้น

8. วิธีกำหนดคำสำคัญของเรื่อง

หลักการ ใช้หลักการเดียวกันกับวิธีที่ 6 และ 7 คือ กำหนดให้มีสิ่งนำทางสายตาของเด็กไปสู่การเข้าใจความหมายของคำว่ากำหนดคำสำคัญของเรื่อง มาจากภาษาอังกฤษว่า Story Mapping ซึ่งมีผู้ใช้คำภาษาไทยหลายคำ อาจแตกต่างกันไปจากคำข้างบน ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการนำมาใช้ วิธีดังกล่าวครูจะเป็นผู้กำหนดชื่อเรื่องให้ซึ่งแทนด้วยคำที่อยู่ตรงกลาง แล้วให้นักเรียนช่วยหาคำที่เกี่ยวข้องกับคำที่อยู่ตรงกลางนั้น คำที่อยู่ตรงกลางเป็นชื่อเรื่อง ควรเป็นตัวอักษรขนาดใหญ่ ส่วนคำที่เป็นส่วนย่อยของส่วนใหญ่ อาจเป็นตัวอักษรที่มีขนาดเล็กกว่าคำที่อยู่ตรงกลางแทนเรื่องและคำสำคัญเมื่อหาคำที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องแล้ว ครูเขียนคำลงบนกระดานแล้วให้เด็กฝึกอ่านคำนั้นๆ

นอกจากนี้ผศ. อารยะวิญญู (2542: 86 - 87) ยังได้กล่าวถึงวิธีการสอนอ่านที่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งกับนักเรียนปกติ และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาวิธีการสอนที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านมาใช้ผสมผสานในการสอนอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

1. วิธีสอนอ่านเป็นคำ

เป็นการสอนนักเรียนให้อ่านเป็นคำๆ และให้นักเรียนอ่านก่อนที่นักเรียนจะจำตัวอักษรได้เมื่อนักเรียนอ่านคำได้มากพอสมควรแล้ว จึงสอนให้รู้จักตัวสระ และพยัญชนะในภายหลัง ครูอาจใช้บัตรคำในการสอน ให้นักเรียนอ่านตาม ให้ดูภาพประกอบ นักเรียนอาจอ่านคำได้โดยการจำ ครูอาจทำโดยการบันทึกเสียงลงบนเทปก็ได้ แล้วจึงเปิดเสียงให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนอ่านบัตรคำ การสอนวิธีนี้จะทำให้นักเรียนอ่านคำโดยใช้สายตา

2. วิธีสอนหน่วยเสียง

เป็นการสอนให้นักเรียนอ่านโดยวิธีให้นักเรียนเข้าใจหน่วยเสียงในภาษา เช่น เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และให้นักเรียนเปล่งเสียงให้ถูกต้อง หน่วยเสียงสระ และพยัญชนะจะปรากฏในคำ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า วิธีนี้เป็นการสอนอ่านเป็นคำๆ ในแต่ละคำมีที่ให้สังเกตหน่วยเสียงได้อย่างชัดเจน

3. วิธีสอนอ่านเบื้องต้น

วิธีการสอนอ่านเบื้องต้นเป็นการสอนอ่าน โดยมีเนื้อหาเป็นชุดตามระดับความสามารถของนักเรียนตั้งแต่ง่าย ไปถึงยาก เริ่มจากการอ่านคำ อ่านฟังเสียง ไปจนถึงการอ่าน

เพื่อเข้าใจความหมาย เนื้อหามีตั้งแต่สั้นๆ ไปจนถึงเนื้อหาที่มีความยาวหลายหน้ากระดาษ ภายในชุด การสอนอาจประกอบด้วย บัตรคำ บัตรภาพ เนื้อหาสาระที่จะให้นักเรียนอ่าน มีการจำกัดคำยาก และเพิ่มปริมาณคำยากขึ้น ตามลำดับ มีคู่มือครูและมีการทดสอบไว้สำหรับแต่ละคนแต่ละชุด บันลือ พฤษะวัน (2538: 102) กล่าวว่า การที่นักเรียนอ่านโดยการอ่านเป็นคำ มีภาพ ประกอบใน การช่วยอ่าน นักเรียนได้ฝึกอ่านคำประกอบภาพ เป็นการเสริมแรงให้นักเรียนสนใจ ทำท่าย ให้อ่านออก ให้ผู้เรียนเห็นว่าการอ่านนั้นง่าย

จากการสอนอ่านข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการที่จะจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านให้ ได้ผลตามวัตถุประสงค์นั้น จะต้องศึกษาและเข้าใจในธรรมชาติของภาษาธรรมชาติการเรียนรู้ของ นักเรียน และหลักการ วิธีการสอนให้สอดคล้องกัน การจะเลือกใช้วิธีการสอนอ่านแบบใด จึงขึ้นอยู่กับ ลักษณะปัญหาความบกพร่อง จุดที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนาในตัวนักเรียน เพราะวิธีการสอน อ่านในแต่ละวิธีจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามระดับปัญหาของการเรียนรู้ของนักเรียนและ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการสอนที่จะช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถอ่านและเข้าใจความหมาย ได้ดียิ่งขึ้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่ความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

งานวิจัยในประเทศ

สกุณา นองมณี (2549) ได้พัฒนาทักษะการอ่านคำที่มีสระประสมของนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้เพลง พบว่า 1) การพัฒนาทักษะการอ่านคำที่ ประสมด้วยสระ เอีย เอือ อัว ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับช่วงชั้นที่ 1 ที่ได้รับ การฝึกโดยใช้เพลง อยู่ในระดับดี 2) ความสามารถในการอ่านคำที่ประสมด้วยสระ เอีย เอือ และอัว ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่ได้รับฝึกโดยใช้เพลง สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

กรุณา พูลสวัสดิ์ (2549) ได้พัฒนาความสามารถในการอ่านคำของนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยใช้เทคนิคการสอนอ่านด้วยบทร้อยกรอง พบว่า 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการอ่านระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4- 6 ที่ได้รับ การสอนอ่านคำโดยใช้เทคนิคการสอนอ่านด้วยบทร้อยกรองมีความสามารถในการอ่าน หลังการ ทดลองอยู่ในระดับดี 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการอ่านระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4- 6 ที่ได้รับการสอนอ่านคำโดยใช้เทคนิคการสอนอ่านด้วยบทร้อยกรอง มีความสามารถในการ อ่านคำก่อนและหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พัชนี บุญรัมย์ (2550) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีความสามารถในการอ่านคำหลังการสอนโดยใช้ชุดการสอนสระลครูปอยู่ในระดับดี และเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านคำก่อนและหลังการสอนโดยใช้ชุดการสอนสระลครูป นักเรียนมีความสามารถในการอ่านคำสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฉวีวรรณ โยคิน (2550) ได้ศึกษาผลของการสอนอ่านเป็นคำที่มีต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านที่ได้รับการสอนอ่านเป็นคำมีความสามารถในการอ่านคำระหว่างเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านมีความสามารถในการอ่านอยู่ในระดับดีและนักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดารณีย์ จันทร์หอม (2550) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านคำของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกการอ่านคำคล้องจอง พบว่า แบบฝึกคำคล้องจองมีประสิทธิภาพ 94.10/90.63 ความสามารถในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการอ่านคำคล้องจอง หลังการทดลองอยู่ในระดับดี และความสามารถในการอ่านคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการอ่านคำคล้องจองมีความสามารถในการอ่านคำก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลดาวลัย เมืองศรี (2550) ได้ศึกษาความสามารถในการสะกดคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีความสามารถในการสะกดคำหลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัมพา นกอิม (2550) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านคำพื้นฐานของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เกมทางภาษา พบว่า 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ที่ได้รับการรับสอนโดยใช้เกมทางภาษา มีความสามารถในการอ่านคำพื้นฐานอยู่ในระดับดีมาก 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมทางภาษามีความสามารถอ่านคำพื้นฐาน หลังการสอน สูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

ฟราลิ่ง (Fraling, 1981: 437) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเพิ่มทักษะความเข้าใจในการอ่าน โดยการยึดการเรียนรู้เตรียมการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า นักเรียนที่ยึดการเรียนรู้ โดยการเตรียมการอ่านประสบความสำเร็จในการเพิ่มทักษะความเข้าใจในการอ่าน โดยมีความแตกต่างจากกลุ่มที่ไม่ได้ยึดการเรียนรู้ที่มีการเตรียมการอ่าน

แมรี่ และ เบิร์ตแตรม (Mary & Bertram, 1997 อ้างถึงใน ดวงใจ วรณสังข์, 2541) ได้ศึกษากลวิธีการสอนอ่านและเขียนสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จากครูการศึกษาพิเศษ และนักการศึกษาทั่วไปศึกษาจากนักเรียนเกรด 2 และเกรด 5 ว่าใช้วิธีการสอนแบบใดบ้าง ผลการสำรวจพบว่า กลุ่มครูผู้สอนนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ใช้วิธีอ่านแล้วเติมคำตอบร้อยละ 90.7 การอ่านเป็นรายบุคคล ร้อยละ 87.0 การแลกเปลี่ยนหนังสือกันร้อยละ 81.5 และการเปลี่ยนกันอ่านร้อยละ 74.1 เป็น 4 วิธีในลำดับแรกที่ใช้มากที่สุด และยังมีอีก 17 วิธีที่ใช้สอนนักเรียนปกติ และนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

เบนเดอร์ (Bender, 1993) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการสอนอ่านเป็นคำไว้ว่าการสอนวิธีนี้ใช้ได้ ทั้งนักเรียนพิเศษ และนักเรียนปกติ ซึ่งดีในด้านการจำคำ นักเรียนจะเรียนรู้คำศัพท์ได้มากกว่า และใช้เวลาน้อยกว่าการเรียนรู้โดยวิธีปกติ

ฮิดดิง (Heath, 1992) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับการให้การสนับสนุนในชั้นเรียนร่วม จากการศึกษาพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติที่ได้รับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสมและให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น และสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนในวัยเดียวกันได้ดีขึ้น

กอดดอน (Gordon, 1992) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของการอบรมเรื่อง ระบบเสียงในการสะกดคำของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความบกพร่องในการเรียน โดยทดลองใช้วิธีสอนที่เน้นระบบเสียงกับวิธีสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 26 คน โดยให้นักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก มีการทดสอบย่อยทุกวัน การดูจากตัวแบบและให้มีการตรวจแก้ไขด้วยตัวนักเรียนเอง การเรียนแบบปกติเป็นการให้นักเรียนทำงานในสมุดแบบฝึกหัด ส่วนการสอนแบบเน้นระบบเสียงงานที่ให้ทำจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของเสียงเช่น คำคล้องจอง การแยกคำและการรวมคำ ผลการทดลองพบว่าความสามารถในการสะกดคำของนักเรียนสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คัทรัมบอส (Kutumbos, 1993) ได้ศึกษาผลการสอนเรื่องหน่วยเสียงแก่นักเรียน โดยใช้โปรแกรมการอ่านของลินดามูด ออดัน กิลลิงแฮม (Lindamood, Orton-Billingham LOG

Program) ซึ่งเป็นโปรแกรมสำหรับสอนอ่านและสอนสะกดคำสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่าน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน กลุ่มควบคุมสอนแบบการสอนซ่อมเสริมปกติ กลุ่มทดลองสอนโดยใช้โปรแกรม แอล โอ จี เป็นเวลา 3 เดือนพบว่า ความสามารถในการอ่านและการสะกดคำของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จากการประมวลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีเทคนิคและรูปแบบในการจัดการเรียนรู้หลายอย่างโดยควรเลือกให้เหมาะสมกับลักษณะความบกพร่องของนักเรียนแต่ละคน ว่าควรจะใช้วิธีการจัดการเรียนในรูปแบบใดจึงจะเหมาะสมและส่งเสริมต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

การเรียนรู้รวม

การศึกษาเกี่ยวกับหลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้รวมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้นำเสนอรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของการเรียนรู้รวม
2. แนวคิดปรัชญาพื้นฐานการเรียนรู้รวม
3. หลักการบริหารจัดการเรียนรู้รวม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้รวม

ความหมายการเรียนรู้รวม

การเรียนรู้รวม (Inclusive Education) หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กทุกคนในชุมชนให้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นการเรียนรวมกันโดยไม่แบ่งแยกเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กผู้ชาย เด็กผู้หญิง เด็กจากชนกลุ่มน้อย ผู้ลี้ภัย นักท่องเที่ยว นักธุรกิจ เด็กที่พูดภาษาอื่น เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา เด็กปัญญาเลิศ เด็กเจ็บป่วย เด็กยากจน เด็กเร่ร่อน เด็กที่ถูกทอดทิ้ง และเด็กอื่นๆ ในสังคม (Bartlett, Weisenstien, & Etscheidt, Susan, 2002 อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู, 2551) นอกจากนี้ คลีเวอร์ (Kliewer, 2007) และอีสท์ (East, 2007) ยังได้อธิบายความหมายของการเรียนรู้รวมว่า หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ยึดปรัชญาของการอยู่ร่วมกัน (Inclusion) เป็นหลัก นั่นคือ การสอนที่ดี เป็นการสอนที่ครูกับนักเรียนช่วยกันให้ทุกคนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน โดยการสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ให้กับชุมชนและโรงเรียน การอยู่ร่วมกันจึงเป็นการทำให้ทุกคนเป็นสมาชิกที่ดี เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังนั้น การอยู่ร่วมกันจึงมี

ความหมายรวมไปถึงกิจกรรมทุกชนิด ที่จะนำไปสู่การสอนที่ดีเป็นการกำหนดทางเลือกหลายๆทางให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรวมกันได้ไม่ว่าเขาจะมีความบกพร่องหรือไม่ก็ตาม

นอกจากนี้ยูเนสโกได้ให้นิยามของการเรียนรวมที่แตกต่างจากชาติอื่นๆ ว่า “การเรียนรวม เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันและตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนที่มีลักษณะของความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายเกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมและชุมชนเป็นกระบวนการที่พยายามลดการแบ่งแยกหรือแยกออกจากกันทางการศึกษา เป็นกระบวนการที่เน้นให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหรือเนื้อหาที่จะนำมาใช้สอนเด็ก วิธีที่ครูจะนำมาใช้สอน ตลอดจนกลไกต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ รวมไปถึงการวัดผลประเมินผลซึ่งจะต้องครอบคลุมการศึกษาสำหรับเด็กทุกคน ตามความเหมาะสมกับอายุและความสามารถของเด็ก และถือเป็นความรับผิดชอบของระบบของการศึกษาที่จะต้องดำเนินการดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ ” (ยูเนสโก, 2005 อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู, 2551)

แนวคิด ปรัชญาพื้นฐานการเรียนรวม

การศึกษาแบบเรียนรวม เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมกับเด็กทั่วไปในชั้นเรียนของโรงเรียนทั่วไป เป็นการเสนอให้นักการศึกษาพิจารณาค่าถึงคุณค่าของการพัฒนาชีวิตคน ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาทุกด้านของวิถีแห่งชีวิต เพื่อให้มีความสามารถ ความรู้ และทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและสังคมได้อย่างเป็นสุขและมีคุณค่า และยังเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่กลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น เพราะการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการประหยัด และไม่ต้องรอคอยงบประมาณในการจัดซื้อที่ดิน การก่อสร้างอาคารเรียนซึ่งต้องสิ้นเปลืองเงินงบประมาณจำนวนมาก หากแต่จัดให้เด็กพิเศษได้แทรกเข้าไปเรียนในชั้นเรียนของโรงเรียนทั่วไปในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งมีโรงเรียนตั้งอยู่ทั่วไปทั่วประเทศอยู่แล้ว พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งผลให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้งด้านการแพทย์การจัดการศึกษาอาชีพและบุคคลทั่วไปในสังคม ทั้งภาครัฐรวมทั้งเอกชนให้ความตระหนักต่อการพัฒนาคนพิการ เปิดโอกาสให้คนพิการได้รับการศึกษาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมมากยิ่งขึ้นซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้คนพิการพัฒนาความสามารถในการพึ่งพาตนเองและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

1. แนวคิดการเรียนรวม

นักการศึกษาพิเศษมีความเชื่อในเรื่อง แนวคิดการเรียนรวมว่า แนวคิดการเรียนรวม

มีบทบัญญัติ 10 ประการ ดังนี้ (เบญจา ชลธารันนท์, 2544)

1.1 โอกาสที่เท่าเทียมกัน (Equal Opportunity) ทุกคนควรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าเขาจะยากดีมีจน หรือพิการหรือไม่ก็ตาม

1.2 ความหลากหลาย (Diversity) ในมวลหมู่มนุษย์ย่อมมีความหลากหลายแตกต่างกัน จะให้เหมือนกันทุกคนไม่ได้ การให้การศึกษาจะต้องยอมรับความแตกต่างในหมู่มนุษย์ การศึกษาที่ให้จะต้องแตกต่างกันแต่ทุกคนจะต้องเคารพในความหลากหลาย

1.3 ทุกคนมีความปกติอยู่ในตัว (Normalization) ทุกคนมีความปกติอยู่ในตัวและจะต้องยอมรับความปกตินั้นๆ ทุกคนอยากเหมือนกัน ไม่มีใครอยาก “ผ่าเหล่าผ่ากอ” ทุกคนจึงควรได้รับการศึกษาไปพร้อมๆ กัน ห้ามให้การศึกษาแยกตามเหล่า

1.4 สังคมที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Multicultural Society) ในหนึ่งสังคมย่อมมีความหลากหลายวัฒนธรรม เราต้องยอมรับความหลากหลายเหล่านั้น การให้การศึกษาจะต้องคำนึงถึงความหลากหลายวัฒนธรรมในสังคม

1.5 ศักยภาพ (Potential) มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะโง่หรือฉลาดย่อมมีศักยภาพทั้งนั้น แต่ละคนมีศักยภาพไม่เท่ากัน การให้การศึกษาต้องให้จนบรรลุศักยภาพของแต่ละคน ไม่ใช่ให้การศึกษาในปริมาณที่เท่ากันคุณภาพเท่ากัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละคน

1.6 มนุษยนิยม (Humanism) คนเก่งคือคนที่เข้าใจมวลหมู่มนุษย์ และช่วยให้มวลหมู่มนุษย์ดำรงอยู่ร่วมกันได้ ไม่ใช่คนเก่งแต่วิชาการแต่ทำให้เกิดการแตกแยก

1.7 กระบวนการสังคมประกิต (Socialization) มนุษย์เป็นสังคม เราไม่สามารถจะแยกมนุษย์ออกจากกันได้ เพราะธรรมชาติของเขาต้องมีสังคม การให้การศึกษาโดยการแยกออกไปจึงไม่สอดคล้องกับการเป็นมนุษย์

1.8 ความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualization) มนุษย์แต่ละคนมีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนใครและไม่มีใครเหมือน การให้การศึกษาถึงแม้จะให้เรียนรวมกันไปก็ต้องการเฉพาะของแต่ละคน

1.9 การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Dependency) มนุษย์เราควรพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้สังคมน่าอยู่

1.10 สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment) การให้การศึกษาจะต้องให้ในสภาพที่เข้าเรียนได้ และจะต้องนำเขาสู่สังคมปกติโดยเร็วที่สุด

ในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษนั้นต้องคำนึงถึงความต้องการพิเศษ ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งการจัดการศึกษาพิเศษนั้น เป็นการจัดการด้านการเรียนการสอน และการบริการให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์

สังคม และสติปัญญาให้ได้รับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย จิตใจ และความสามารถ ซึ่งแท้ที่จริงแล้วหลักในการจัดการศึกษาพิเศษที่สำคัญก็คือ การจัดประสบการณ์ในการเรียน การสอนให้ทุกคนได้รับประโยชน์เต็มที่

2. ปรัชญาพื้นฐานการเรียนรวม

การเรียนรวมมีปรัชญาพื้นฐานดังนี้

2.1 เด็กที่มีความบกพร่อง หรือเด็กพิการ หากได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตั้งแต่แรกเกิดหรือทันทีที่พบความพิการ โดยเฉพาะในช่วง 3 ปีแรกของชีวิต การบริหารดังกล่าวจะช่วยพ่อแม่และครอบครัวให้มีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจในการเลี้ยงดู เพื่อพัฒนาศักยภาพของลูกพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ทุกคนในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้การที่เด็กพิการได้รับการบริการ สอนเสริมโดยตรงจากผู้ปกครองหรือบุคลากร ทำให้สามารถพัฒนาทักษะการใช้งาน (Functional Skills) ของส่วนที่พิการหรือมีความบกพร่องได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นจะทำให้สามารถเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนได้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย

2.2 การจัดการเรียนรวมให้กับเด็กที่มีความบกพร่อง จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมีการจัดให้นักเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (The Least Restrictive Environment: LRE) ซึ่งโดยทั่วไปหมายถึงชั้นเรียนปกติ ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้นั้น อาจทำได้หลายรูปแบบโดยยึดหลักการว่าต้องให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นเฉพาะบุคคล

2.3 การจัดการเรียนรวมต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาอาชีพ (Transdisciplinary Team) และพ่อแม่หรือผู้ปกครองในลักษณะการรวมพลัง (Collaboration) คือ การร่วมตัดสินใจ รับผิดชอบ วางแผน ดำเนินการ และติดตามประเมินผลตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการร่วมกัน

2.4 การจัดให้เด็กพิการที่มีความแตกต่างเฉพาะบุคคลเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปนั้น ต้องอาศัยแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อช่วยให้เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องได้เรียนร่วมอยู่ในชั้นเรียนปกติอย่างมีประสิทธิภาพ และโรงเรียนสามารถให้บริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ

3. หลักการบริหารจัดการเรียนรวม

หลักการบริหารจัดการเรียนรวมเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สนับสนุนยุทธศาสตร์ การจัดการการเรียนรู้ ด้านการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการอ่านภายใต้ พื้นฐานการเรียนรวมซึ่งมีหลักการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 การบริหารจัดการเรียนรวมภายใต้โครงสร้าง SEAT

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการบริหารจัดการเรียนรวม ภายใต้โครงสร้าง SEAT ของ เบญจา ชลธารันนท์ (2546) และได้เพิ่มเติมในส่วนที่จำเป็นที่ได้ไปศึกษาเอกสารเพิ่มเติม จึงได้ ตั้งเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญที่สนับสนุน ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นมี 5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.1.1 ครอบครัว (Family: F)

ครอบครัว หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกันในบ้านกับนักเรียนที่มีความ บกพร่องหรือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อาจได้แก่ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้ำ อา ซึ่งถือว่าเป็นผู้ปกครองของนักเรียน ทางโรงเรียนควรให้ความรู้และข้อมูลที่จำเป็น เกี่ยวกับการเรียนรวม ระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่อง หรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกับ นักเรียนปกติ เช่น ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการเรียนรวม วิธีเรียนรวมปรัชญาของการศึกษา พิเศษและการเรียนรวม วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่บ้าน ลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แนว ทางการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองมีบทบาทใน ฐานะเป็นผู้ช่วยเหลือและสนับสนุนได้แก่การช่วยเหลือในเรื่องของวัสดุสิ่งของทรัพย์สิน แรงงาน รวมทั้งการให้คำแนะนำ และการเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้บริหาร โรงเรียนในเรื่องต่างๆ ตาม ความสามารถ ความเหมาะสม และความถนัด เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความ เรียบร้อยทางโรงเรียนควรให้ความรู้และข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการเรียนรวมระหว่างเด็กที่มี ความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ดังนั้น การเรียนรวมจะประสบผลสำเร็จได้ดีควรได้รับความร่วมมือ จากผู้ปกครอง และผู้ปกครองควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรวม (ศรียา นิยมธรรม, 2531: 38-39, ผดุง อารยะวิญญู, 2533: 201-202, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2543: 79)

3.1.2 กิจกรรมการเรียนการสอน (Activities : A)

กิจกรรมการเรียนการสอน คือ กิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษได้รับการพัฒนา ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งประกอบด้วย

1. หลักสูตร ควรมีการปรับหลักสูตรทั่วไป คือ การปรับหลักสูตรที่ใช้กับ นักเรียนทั่วไปมาใช้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะ คือ หลักสูตรที่เป็นแนวทางการศึกษาดั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งถือเป็น หลักสูตรเฉพาะบุคคล โดยพิจารณาจากระดับของความต้องการจำเป็นพิเศษจากแผนการจัด การศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียน (IEP) โรงเรียนอาจประยุกต์ตามแนวทางของกรมวิชาการซึ่งใน สภาพปัจจุบันการเรียนการสอนยังไม่เหมาะสมกับเด็กแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง (บังอร ต้นปาน,

2539) และมีการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ทักษะการดำรงชีวิตทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก

2. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

1) ความหมายของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ความสะดวกช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ, 2551)

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล คือ แผนการจัดการศึกษาที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล จัดทำโดยคณะกรรมการจัดทำแผนและได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองของเด็กโดยที่ครูเป็นเครื่องมือในการจัดการกับกระบวนการสอนทั้งหมด (Hallahan & Kauffman, 2006)

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล คือ แผนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ในการจัดทำควรได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสามารถของเด็ก และช่วยให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาตามสภาพความแตกต่างของแต่ละบุคคล เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนและการพัฒนาของเด็กแต่ละคนให้เป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน และเป็นการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับเด็กคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ มีข้อมูลในการจัดเด็กเข้ารับบริการทางการศึกษา และบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (ผดุง อารยะวิญญู, 2542; เบญจมา ชลธารินทร์, 2546; จรี ทองคำ, 2548)

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล คือ แผนที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการประเมินผลสำหรับใช้ในการกำหนดความก้าวหน้าของเด็กว่าเป็นไปตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์, 2549)

2) วัตถุประสงค์ของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มีดังนี้

2.1) ผู้เกี่ยวข้องทุกคนตระหนัก รับผิดชอบ และร่วมกันจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไปในทิศทางเดียวกัน

2.2) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับนักเรียนตั้งแต่เริ่มต้นเข้ารับบริการทางการศึกษา

2.3) โรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแนวทางในการจัดหาหรือบริการสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม

2.4) เพื่อประเมินผลการจัดการศึกษาและประกันคุณภาพการศึกษา
สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

3) กระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มี 5 ขั้นตอน
ดังนี้ (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ, 2551)

ขั้นตอนที่ 1 การติดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น โดยครู
ทุกคน พ่อแม่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนหรือตัวนักเรียนเองก็สามารถเป็นผู้ให้ข้อมูล การรวบรวม
ข้อมูลนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การคัดแยก การสังเกต การสัมภาษณ์หรือวิธีการหลายวิธี
ร่วมกันซึ่งข้อมูลที่ต้องเก็บรวบรวมควรประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลทางครอบครัว ข้อมูล
ทางการแพทย์/สุขภาพ ข้อมูลทางการศึกษา ข้อมูลความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ
บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ข้อมูลด้านสวัสดิการสังคม และข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้อง
ได้แก่ ผู้ปกครอง ครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพ แพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ ผู้บริหาร
สถานศึกษา หรืออื่นๆ ที่จำเป็น

ขั้นตอนที่ 2 การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ
บุคคล คณะกรรมการจัดทำ IEP ควรมีไม่น้อยกว่า 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน โดยบุคคลหลัก คือ
ผู้บริหารสถานศึกษา บิดา/มารดา หรือผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลที่มีความบกพร่อง ครูประจำชั้น/
ครูแนะแนว หรือครูการศึกษาพิเศษ หรือครูที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาพิเศษที่ผู้บริหารมอบ
หมายเป็นคณะกรรมการและเลขานุการ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความสามารถ คณะกรรมการดำเนินการรวบรวม
ข้อมูล ความสามารถปัจจุบันจากการประเมินผล โดยใช้แบบทดสอบ แบบประเมินพัฒนาการ
แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 4 การจัดการเรียนการสอนตาม IEP เป็นขั้นตอนการจำทำ
แผนการจัดการเรียนรู้ เฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) ปฏิบัติการสอน และ
ประเมินวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละคาบเรียน ประเมินวัตถุประสงค์ระยะยาว ติดตาม
ความก้าวหน้า ประเมินความต้องการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก นำเสนอรายงานผลการประเมิน
ความก้าวหน้าทางการเรียนและพัฒนาการ ต่อคณะกรรมการจัดทำ IEP

ขั้นตอนที่ 5 การส่งต่อ เป็นการนำ ส่ง IEP และรายงานการประเมิน
ความก้าวหน้า รายงานการดำเนินงานตาม IEP เพิ่มประวัติ และเพิ่มสะสมผลการเรียนของ
นักเรียนเมื่อจบการศึกษาแต่ละระดับหรือย้ายสถานศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาต่อไป

3. แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP)

ซึ่งเป็นแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องคนนั้น ๆ ในวิชาหรือทักษะที่เป็นจุดอ่อน แผนการสอนเฉพาะบุคคลนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุ จุดประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน IEP ซึ่งจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายระยะยาวและ ระยะสั้น วิธีการสอน สื่อ กระบวนการประเมินที่ใช้และเกณฑ์การประเมิน ระยะเวลา และ ผลการประเมิน รวมทั้งเขียนแผนการสอนแต่ละเรื่อง และจัดการเรียนการสอนและการบำบัดฟื้นฟู ตามที่กำหนดพร้อมทั้งประเมิน ติดตามความก้าวหน้าของเด็กเป็นระยะเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ระยะยาวที่กำหนดไว้ใน IEP (สุวิมล อุคมพิริยศาสตร์, 2549) เกณฑ์การวัดและประเมินผลควรมี อย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้ง หรือภาคเรียนละ 1 ครั้ง หรือมากกว่านั้นตามความเหมาะสมของเด็ก (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2545)

4. การตรวจสอบทางการศึกษา (Education Implementation) หมายถึง กระบวนการที่ใช้วิธีการต่างๆ หลายวิธี ในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวกับนักเรียน โดยมี วัตถุประสงค์ในการที่จะกำหนดปัญหาและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ พฤติกรรมและร่างกาย รวมทั้งตัดสินใจเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องการส่งต่อ การคัดแยก การกำหนด ประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของ นักเรียน

5. เทคนิคการสอน โดยมีเทคนิคการสอนที่หลากหลายรูปแบบ คือ การวิเคราะห์ ้ งานการสอน โดยใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน

6. การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การติดตามความก้าวหน้าของ นักเรียนในปัจจุบันใช้วิธีการทบทวนและปรับ IEP ปีละอย่างน้อย 2 ครั้ง รวมทั้งมีการรายงาน ความก้าวหน้าของนักเรียนโดยสรุปจาก IEP ที่ใช้สอนเด็กในแต่ละสาระการเรียนรู้ ทักษะและ กิจกรรมต่างๆ

7. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียนและชุมชน นอกจาก กิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องจัดในห้องเรียนแล้วและภายในโรงเรียนแล้ว ยังมีกิจกรรมนอก โรงเรียนซึ่งทางโรงเรียนควรมีการบริหารจัดการในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัย ยานพาหนะ ที่พัก เพื่อช่วยให้การเข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นไปอย่างมี คุณภาพและประสิทธิภาพ

8. การประกันคุณภาพทางโรงเรียนควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการ การประกันคุณภาพการจัดการเรียนรวมขึ้นในโรงเรียน

9. การจัดตารางเวลาให้บริการสอนเสริม จำนวนเด็กที่ครูสอนเสริมจะต้อง ให้บริการควรเริ่มจากจำนวน 5-6 คน ในสัปดาห์แรก ๆ แล้วค่อย ๆ เพิ่มจำนวนเด็กขึ้นในสัปดาห์

ต่อมาทีละสัปดาห์ แต่ควรจัดให้บริการตามจำนวนที่ต้องรับผิดชอบภายใน 6 สัปดาห์ การค่อย ๆ ทบอยจัดบริการให้แก่เด็กเช่นนี้ จะช่วยผ่อนคลายความยุ่งยากในการที่จะต้องจัดตารางเวลาให้บริการแก่เด็ก ครูสอนเสริมจะต้องประสานงานกับครูทั่วไปทุกชั้นเรียนที่เด็กกระจายอยู่ และจัดเวลาในแต่ละวันให้กับตนเองให้มีเวลาสำหรับเตรียมการก่อนเด็กมารับบริการที่ห้องสอนเสริมหรือก่อนที่ครูสอนเสริมจะเข้าไปให้บริการในชั้นเรียน จัดให้มีเวลาที่จะใช้ในการตรวจสอบเด็กบางกรณี และจัดให้มีเวลาที่จะให้คำแนะนำปรึกษาหารือกับครูคนอื่น ๆ การจัดตารางเวลาที่จะทำให้ทุกฝ่ายยอมรับเป็นสิ่งที่ยาก ฉะนั้นครูสอนเสริมจึงต้องคำนึงถึงเด็กว่าตารางเวลาที่จัดให้กับเด็กที่รับผิดชอบแต่ละคนนั้นเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก

3.1.3 นักเรียน (Student: S)

ในการบริหารจัดการเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านนักเรียนซึ่งการเตรียมความพร้อมด้านนักเรียนมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ คือ เตรียมความพร้อมด้านร่างกาย วิชาการ อารมณ์และสังคม และการช่วยเหลือตนเอง หากพิจารณาตั้งแต่แรกเกิดจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหรือเตรียมความพร้อมทันทีที่พบความพิการหรือความบกพร่องเพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้าน ซึ่งในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มนั้นเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดที่เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อม เพราะช่วงอายุ 0-3 ปี เป็นช่วงที่สมองเจริญเติบโตมากที่สุด การเตรียมความพร้อมทำได้โดยกระตุ้นพัฒนาการในส่วนที่เหลืออยู่ เมื่อได้รับการพัฒนาระดับการทำงานต่างๆ (Functional level) จะยิ่งสูงขึ้น ในทางการกลับกัน หากไม่ได้รับการพัฒนาการกระตุ้นหรือการส่งเสริมส่วนที่เหลืออยู่อย่างมีประสิทธิภาพความสามารถในการทำงานต่างๆ จะเลือนหายไป ทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ทันที ดังนั้น การช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการได้อย่างเห็นผลชัดเจน (เบญญา ชลธารันนท์, 2546) นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กที่มีความต้องการพิเศษเอง เนื่องจาก เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ในสถานการณ์จริงได้อยู่ร่วมกับเด็กปกติวัยเดียวกัน ไม่ได้ถูกแบ่งแยกออกจากสังคม (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2544) ซึ่งจากข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้สำรวจจำนวนคนพิการ ในวัยเรียนหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษปี 2548 มีจำนวน 1.54 ล้านคน จำแนกเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่เข้ารับการศึกษา ร้อยละ 6.23 บุคคลที่ยังไม่ได้เข้ารับการศึกษาจำนวนร้อยละ 93.77 บุคคลออทิสติกที่เข้ารับการศึกษา ร้อยละ 32.19 บุคคลที่ยังไม่ได้เข้ารับการศึกษาจำนวนร้อยละ 67.81 และบุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์และสมาธิสั้นที่เข้ารับการศึกษา ร้อยละ 10.50 บุคคลที่ยังไม่ได้เข้ารับการศึกษาจำนวนร้อยละ 89.50 (ภารกิจ โครงการและประสานงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2549: 2) ดังเห็นได้ว่าจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีโอกาส

ได้รับการศึกษาตามวัยนั้นมีปริมาณน้อยกว่าเด็กที่ได้รับการศึกษา ทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพ จึงควรให้โอกาสทั้งทางด้านการฟื้นฟูสภาพและการศึกษาแก่เด็กโดยเร็วที่สุด

2. การเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป ทางโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปในโรงเรียน โดยการให้ข้อมูลเพื่อให้นักเรียนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดการยอมรับและสามารถช่วยเหลือและปฏิบัติต่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องอย่างถูกวิธี และเท่าที่จำเป็น ที่ผ่านมามีพบว่า การที่คนส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบต่อคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สมเพช เวทนา สงสาร กลัว ไม่ไว้ใจ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542: 197) ซึ่งมักเกิดจากความไม่รู้หรือมีข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้นครูควรทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับลักษณะความพิการให้นักเรียนทั่วไปในชั้นเรียนได้รู้จัก และควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังเช่น การศึกษาของจิตติรัตน์ พุกจินดา และคณะ (2545) ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์ที่ใช้เพื่อพัฒนาการทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีการจัดกิจกรรมให้เด็กออทิสติกทำกิจกรรมร่วมกันกับเด็กปกติในห้องเรียน เมื่อสิ้นสุดกิจกรรม เด็กปกติให้ความสนใจและช่วยเหลือเด็กออทิสติกมากขึ้น หรือครูอาจจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนทดลองเป็นคนพิการและทำกิจกรรมต่างๆ จากนั้นให้อภิปรายถึงความรู้สึกลงของนักเรียนแต่ละคนกิจกรรมเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปได้เข้าใจถึงความคับข้องใจ ความไม่สะดวก และความลำบากของเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากขึ้น กิจกรรมอื่นที่ช่วยให้นักเรียนทั่วไปเข้าใจและยอมรับเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากขึ้น เช่น การเชิญผู้ทำงานกับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้นักเรียนในชั้นเรียนและนักเรียนทุกคนในโรงเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ การทัศนศึกษาสถานที่ดูแลคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้นักเรียนได้เห็นและเรียนรู้ว่าคนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นอยู่อย่างไร นอกจากนี้ควรสอนทักษะการช่วยเหลือเบื้องต้นในการช่วยเหลือเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องเบื้องต้นให้กับนักเรียนทั่วไปด้วย

3.1.4 สภาพแวดล้อม (Environment: E)

สภาพแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment: LRE) โรงเรียนควรพยายามให้เด็กได้เรียนรวมในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด หากไม่สามารถจัดให้เด็กเรียนรวมได้เต็มเวลาอาจจัดเป็นบางเวลาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเฉพาะบุคคล โดยทั่วไป ควรจัดให้นักเรียนทุกคนเข้าเรียนในชั้นเรียนทั่วไป

โรงเรียนควรปรับสภาพแวดล้อมโดยใช้หลักวิชาการ คือ พิจารณาถึงสภาพความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภทซึ่งมีการจัดสภาพแวดล้อมดังนี้

1) สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน หลักสำคัญในการจัดต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด ความเป็นตัวของตัวเอง ให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ และมีความสุข อาจแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรม โดยแบ่งพื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและครู พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว และพื้นที่จัดมุมสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ หรือมุมส่งเสริมการอ่าน หรือ มุมเล่นต่างๆ

2) สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณรอบๆ โรงเรียน จัดสภาพแวดล้อมที่มีการคงสภาพที่เป็นธรรมชาติ มีสนามเด็กเล่นพร้อมเครื่องเล่นสนาม ให้เด็กได้ออกกำลังกาย ให้เด็กได้เล่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย ควบคู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา มีกระบะทรายสำหรับพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก มัดใหญ่ จัดระวางความปลอดภัยภายในบริเวณ โรงเรียนและบริเวณนอกโรงเรียน ดูแลรักษาความสะอาด สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ในการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

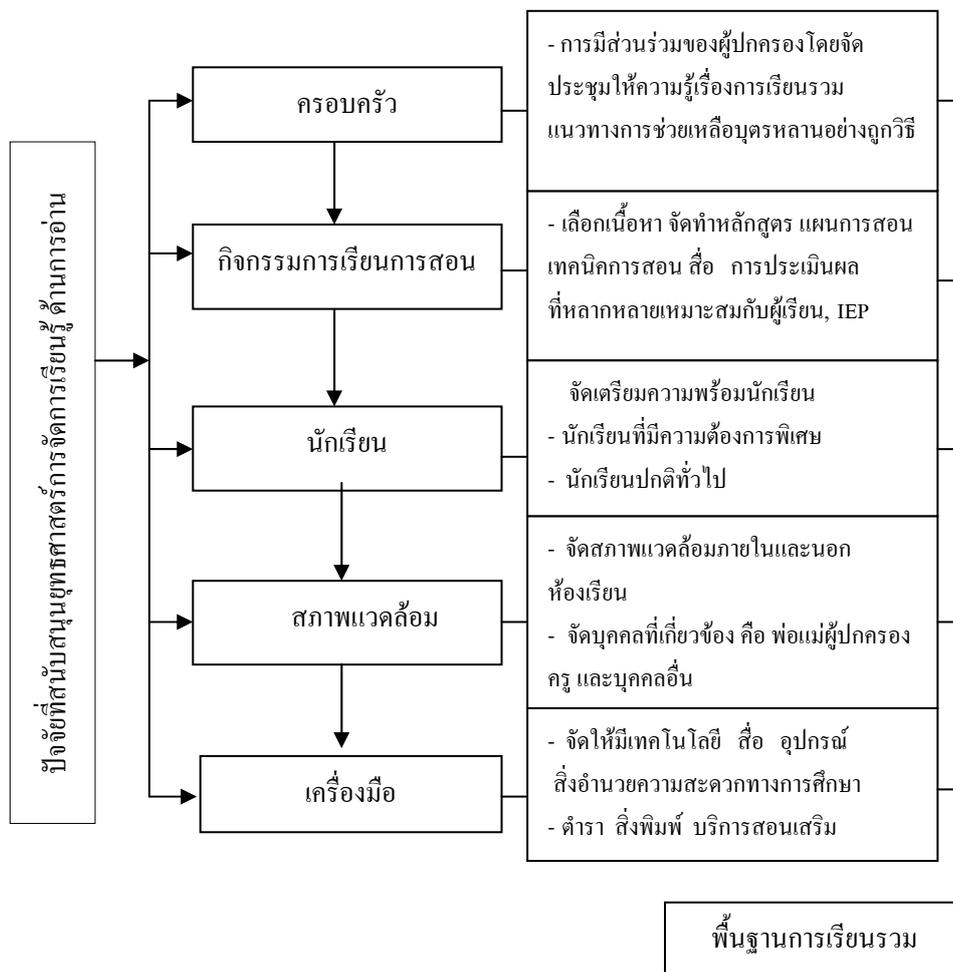
2. บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โรงเรียนทั่วไปที่มีการจัดการเรียนรวม ผู้บริหารจะเป็นผู้ที่สำคัญยิ่งในโรงเรียนที่จะเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนรวมในโรงเรียน หากทางโรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนรวมให้คณะกรรมการ โรงเรียนทราบ และพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนรวมประจำโรงเรียน ซึ่งควรประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอก เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนรวม แนวทางการดำเนินงานจัดสรรงบประมาณ บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และรูปแบบในการจัดการเรียนรวม ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องอาสาเป็นวิทยากร หรือหากมีกิจกรรมการดำเนินงานด้านคนพิการในสังคมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรวมจะได้เผยแพร่ให้ทราบทุกคนรับทราบ ครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษต้องเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน โดยทำงานร่วมกันเป็นทีม (ผดุง อารยะวิญญู, 2545) นอกจากนี้โรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรม ประชุมสัมมนา ให้แก่ผู้บริหาร โรงเรียนและครู ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาพิเศษอย่างต่อเนื่อง ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

สอดคล้องกับความต้องการพิเศษของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งโรงเรียนต้องมีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน ครู และผู้ปกครอง เพื่อพิจารณาความพร้อมของเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สำหรับเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมตามศักยภาพและความต้องการพิเศษของแต่ละคน นอกจากนี้โรงเรียนจะต้องมีการประสานงานในการส่งต่อเด็กที่มีความบกพร่องในระดับมากหรือรุนแรงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ เพื่อเข้ารับการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพความบกพร่องของแต่ละคน ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์สูงสุดในการได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม (วิเชียร แดงสาย, 2545: ออนไลน์, ผดุง อายระวิญญู, 2545)

3.1.5 เครื่องมือ (Tools: T)

เครื่องมือ หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวก หรืออุปกรณ์ ที่นำมาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรวมช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเกิดการเรียนรู้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ อันได้แก่นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ งบประมาณ ระบบการบริหารจัดการ กฎกระทรวง เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อทางการศึกษา เช่น อุปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ บริการต่างๆ ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของนักเรียนที่มีความบกพร่อง รวมทั้งการสอนเสริมวิชาการต่าง ๆ ตำรา ความช่วยเหลืออื่นๆ ทางการศึกษา เช่น กิจกรรมบำบัดและ (ภารกิจโครงการและประสานงานวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2549: 63-64)

จากการศึกษาวิจัยที่สนับสนุนยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการอ่านภายใต้หลักการเรียนรวมนั้น จะเห็นว่าการให้ความสำคัญกับสิ่งต่อไปนี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียน การจัดสภาพแวดล้อม และสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก หรือเครื่องมือ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2544: 6-11; พวงทอง ศรีวิสัย, 2544; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่, 2545) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำปัจจัยเหล่านี้ไปดำเนินการเพื่อส่งเสริมยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน ได้ประสบความสำเร็จตามบริบทที่โรงเรียนเป็นอยู่ และจากการศึกษาวิจัยที่สนับสนุนยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านภายใต้พื้นฐานการเรียนรวมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการอ่านแสดงได้ดังภาพที่ 11



ภาพที่ 11 ปัจจัยที่สนับสนุนยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านภายใต้พื้นฐานการเรียนรู้รวม

3.2 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนรวม

ในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนรวม มีนักการศึกษาหลายท่านได้ เสนอแนะการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนรวมไว้ดังนี้ (Mastropieri, Margo & Thomas, 2000)

3.2.1 บรรยากาศของความเป็นมิตร เด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันไม่มีการรังเกียจเดียดฉันท์ ทุกคนเป็นมิตร จนไม่สนใจคำว่าพิการหรือปกติ

3.2.2 นักเรียนประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ตามความสนใจและความสามารถของตน

3.2.3 ครูผู้สอนมีความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนและเฝ้ามองดูการร่วมกิจกรรมของนักเรียนและเฝ้ามองดูการร่วมกิจกรรมของนักเรียนด้วยความยินดี

3.2.4 ผู้เรียนมีโอกาสเลือกที่จะประกอบกิจกรรม มีทั้งกิจกรรมที่ง่ายและ
กิจกรรมที่ยาก

3.2.5 บรรยากาศห้องเรียนที่มีเพื่อนคอยช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งกันและกัน
ไม่ใช่บรรยากาศแข่งขันหรือแก่งแย่งแข่งขัน

3.2.6 บรรยากาศของการสร้างปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทางสังคม เด็กทุกคน
ได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ห้องเรียนอาจไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยนัก

3.2.7 บรรยากาศของการเรียนการสอนที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางครูไม่ใช่แหล่ง
ความรู้ ครูไม่ใช่ผู้สอน แต่ครูเป็นผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.2.8 บรรยากาศที่ผู้เรียนแต่ละคนทำกิจกรรมที่หลากหลายแตกต่างกันไม่จำเป็น
ที่ทุกคนจะต้องทำในสิ่งเดียวกันและบรรลุเป้าหมายสูงสุดอันเดียวกัน

3.2.9 เป็นการเรียนการสอนที่มีได้ดำเนินไปเฉพาะในห้องเรียน แต่เป็นการ
เรียนรู้ที่จะต้องออกไปสู่แหล่งวิชาการในชุมชน

3.2.10 เป็นการเรียนรู้ที่ไม่เน้นเฉพาะทักษะทางวิชาการ แต่เน้นทักษะทางสังคม
และทุกทักษะที่เป็นทักษะใหม่

3.3 การปรับสภาพแวดล้อมในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

สมพร หวานเสร็จ (2543: 7) ได้กล่าวถึงการปรับสภาพแวดล้อมในการจัด
การศึกษาแบบเรียนรวมว่า การปรับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ
จำเป็นพิเศษของเด็กนั้นต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จและจัดการเรียนการสอนรวมทั้งประเมินผลตาม
แนวทางที่กำหนดไว้ด้วยซึ่งขั้นตอนสำคัญของการปรับสภาพแวดล้อมในการจัดการศึกษา
แบบเรียนรวม มีดังนี้

3.3.1 ศึกษาลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา ประเมิน
ความสามารถของเด็กจุดอ่อน จุดแข็ง จากเครื่องมือที่ใช้ประเมินอาจได้แก่ แบบทดสอบมาตรฐาน
และแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น หรือจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

3.3.2 กำหนดแนวทางการเรียนรู้และหลักสูตร ให้เหมาะกับลักษณะของเด็ก
จัดหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และห้องเรียนให้เหมาะสม เช่น จัดชั้นเรียน โต๊ะเรียน
ห้องเรียน ให้เป็นระเบียบ สะดวกในการจัดกิจกรรม จัดครูที่มีความรู้ทางด้านการศึกษาเข้าสอน
จัดบริการเสริมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้ผู้ปกครองมีบทบาทในการเรียนการสอนด้วย

3.2.3 กำหนดขอบเขตของการดำเนินการว่าจะดำเนินการเรียนรวมเฉพาะเด็กที่มี
ความต้องการพิเศษในห้องเรียนห้องเดียว หรือดำเนินการสำหรับเด็กทุกคนในโรงเรียน เป็นต้น

3.2.4 ดำเนินการสอนตามแผนที่กำหนด โดยเด็กทุกคนที่เข้าร่วมโครงการจะต้องมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ครูจะต้องแสดงการสอนที่พึงประสงค์ตามแผนที่กำหนดและจะต้องปรับพฤติกรรมของเด็กตามวิธีที่ถูกต้องเหมาะสม

3.2.5 การประเมินผล โดยพิจารณาจากผลงานของนักเรียน ทักษะที่เด็กแสดงออกทัศนคติที่เปลี่ยนไปของนักเรียนปกติที่เรียนรวม ครู ผู้บริหารและผู้ปกครองของนักเรียน

3.4 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

การจัดการเรียนการสอนเรียนจะประสบผลสำเร็จได้ดีหากได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงควรให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ทุกฝ่าย และประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนเข้าใจเหมือนกันหมด บุคคลที่เกี่ยวข้องควรให้ความร่วมมือ (ผดุง อารยะวิญญู, 2543, 2545) ดังนี้

3.4.1 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และผู้ช่วยทั้งหลายจะต้องเห็นด้วยกับ โครงการเรียนร่วม รัฐสมควรสร้างระบบแรงจูงใจให้ผู้บริหารโรงเรียนเห็นคล้อยตามและยินดีจัดการเรียนรวม หากผู้บริหารโรงเรียนไม่เห็นด้วยแล้วยากที่โครงการเรียนรวมนั้นจะประสบความสำเร็จ ผู้บริหารที่ไม่เคยพบเห็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาก่อนเลยมักไม่เข้าใจ และมักจะปฏิเสธเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งถ้าผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารนี้อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงควรมีการแนะนำ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาทางการศึกษาพิเศษ และแนะนำให้ผู้บริหารเข้าใจความต้องการพิเศษทางการศึกษา

3.4.2 ครูที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนจะต้องมีครูการศึกษาพิเศษ ในโรงเรียนถ้าโรงเรียนจะจัดกิจกรรมการเรียนรวมสำหรับเด็กประเภทใด ควรมีครูที่สำเร็จการศึกษาในการสอนเด็กประเภทนั้น จะต้องมีครูหลายคน หรืออาจมีครูพี่เลี้ยงด้วย ซึ่งมีหน้าที่ช่วยครูการศึกษาพิเศษหากเปิดรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลายประเภทจะต้องมีครูการศึกษาพิเศษมีความรู้และประสบการณ์กับเด็กแต่ละประเภทในหลายประเภทด้วย นายกรัฐมนตรี (2543) แต่จากสภาพปัจจุบันนี้ ครูที่ทำการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังมีความคิดว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีหลายประเภทเตรียมการสอนยากและซับซ้อน และมีหลายระดับชั้น เป็นปัญหาในการเตรียมการสอนของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกับเด็กปกติ ถ้าขาดความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่จะต้องสอนเป็นรายบุคคล ต้องใช้เวลามากในการสอน ทำให้ครูผู้สอนมีเวลากับเด็กปกติน้อยลง ไม่มีเครื่องมือในการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และการประเมินผลเด็กพิเศษต้องใช้เวลามากกว่าเด็กปกติ (ทัศนีย์ สิทธิวงศ์, 2544; สุภาพร ชินชัย, 2550) จากเหตุผลต่างๆ ดังกล่าวจึงส่งผลให้ครูที่ทำการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่สามารถทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4.3 ครูผู้สอนเด็กปกติ ครูจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อเด็ก (ศรียา นิยมธรรม, 2531: 38 -39; ผดุง อารยะวิญญู, 2533: 201-202; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2543) ในปัจจุบันครูที่สอนเด็กปกติจำนวนมากมีทัศนคติในทางลบต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา ไม่เข้าใจระบบการศึกษาพิเศษหรือเข้าใจคลาดเคลื่อน ไม่เข้าใจปรัชญาการศึกษา ความเข้าใจผิดและทัศนคติที่ไม่ดีเหล่านี้ ล้วนเป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนรวมทางโรงเรียนครูจะต้องร่วมมือกันหาทางขจัดสิ่งเหล่านี้ให้หมดไป ครูปกติเกือบทั้งหมดไม่รู้วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนรวม บางคนพูดจาให้เด็กท้อแท้หมดกำลังใจ บางคนแสดงความรังเกียจจนออกนอกหน้า บางคนเอาใจเด็กจนเกินไป ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะ ทางโรงเรียนจึงควรประชุมปรึกษาหารือ หากลยุทธ์และแนวทางการขจัดสิ่งเหล่านี้ให้หมดไปก่อนการจัดการเรียนรวม จึงจะทำให้การเรียนรวมประสบความสำเร็จ ฉะนั้นก่อนเริ่มโครงการเรียนรวม ควรมีการประชุมครูทุกคนในโรงเรียนให้ทราบ นอกจากครูแล้วบุคลากรทุกคนในโรงเรียนทุกคนควรทราบเกี่ยวกับโครงการเรียนรวม และทุกคนควรทราบและปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนอย่างไร สิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ ครูที่สอนเด็กเรียนรวม นอกจากนี้จากการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของครูในการสอนเด็กออทิสติกร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนระดับประถมศึกษาของสุภาพร ชินชัน (2549) พบว่าความพึงพอใจในการทำงานของครู และการรับรู้ของครูด้านลักษณะและความสามารถในการเรียนของนักเรียนออทิสติกอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้นผู้บริหารจึงควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในลักษณะและความสามารถของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้มากขึ้น รวมทั้งควรส่งเสริมปัจจัยต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ครูมากขึ้นในการทำงาน โดยเฉพาะด้านนโยบายและการบริหารงาน ความก้าวหน้า ลักษณะงาน สภาพการทำงานและการนิเทศงาน อันจะส่งผลต่อการเรียนการสอนที่ดีมากขึ้นต่อไป

3.4.4 นักเรียนปกติ ก่อนเริ่มโครงการเรียนรวม ควรมีการประชุมนักเรียนเพื่อชี้แจงให้เข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน สิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ ตลอดจนมีมาตรการในการให้รางวัล และการลงโทษนักเรียนที่ปฏิบัติไม่ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย เด็กที่เรียนห้องเดียวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรได้รับการเน้นเกี่ยวกับเรื่องเรื่องนี้ให้มาก ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อเด็กเรียนรวม จะช่วยให้เด็กปกติปรับทัศนคติที่เหมาะสมต่อเด็กที่มี

ความต้องการพิเศษ การพัฒนาให้เกิดระบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการช่วยเหลือในการเรียนจากเด็กนักเรียนปกติ ซึ่งส่งผลต่อการเรียนที่ดีขึ้นของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2544; วิไล พัฒน์มงคลพร, 2535; Anne

& Kroeger, 2004: 18; Maheady, Harper & Mallette, 2001: 4-14)

3.4.5 นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนส่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ ครูควรให้ความรู้แก่เด็กเหล่านี้เสียก่อน เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในชั้นเรียนรวม สิ่งที่เขาคาดหวังว่าจะได้รับจากเพื่อน และครูปกติในชั้นเรียนรวม ทั้งนี้เพื่อป้องกันความคาดหวังหรือความไม่เข้าใจกันที่อาจเกิดขึ้นในชั้นเรียนรวม เด็กที่จะเข้าเรียนรวมในชั้นปกติ ควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรวม (ผดุง อารยะวิญญู, 2533)

3.4.6 ผู้ปกครองทางโรงเรียนควรให้ความรู้และข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการเรียนรวม ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ เช่น ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการเรียนรวม วิธีเรียนรวมปรัชญาของการศึกษาพิเศษและการเรียนรวม วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่บ้าน ลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แนวทางการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง เป็นต้น การเรียนรวมจะประสบผลสำเร็จได้ดีควรได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และผู้ปกครองควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรวม (ศรียา นิยมธรรม, 2531: 38-39; ผดุง อารยะวิญญู, 2533: 201-202; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรื, 2543)

3.4.7 ความพร้อมของโรงเรียน จากการศึกษาถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้อกับความพร้อมของครูในการสอนเด็กออทิสติกเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนระดับประถมศึกษาของ สุภาพร ชินชัย (2550) พบว่า ความพร้อมของโรงเรียนด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากรและหลักสูตรมีผลต่อความพร้อมของครูในการสอนเด็กออทิสติกเรียนร่วมกับเด็กปกติ เมื่อพิจารณาทางด้านและภาพรวมจะมีระดับความพร้อมอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจึงควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาปัจจัยด้านต่างๆ ให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเอื้อให้ครูที่มีหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมสามารถทำการสอนเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับด้านบุคลากรนั้น จากการศึกษาของผดุง อารยะวิญญู (2544) พบว่า มีการผลิตครูการศึกษาพิเศษในสาขาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กปัญญาเลิศและการศึกษาพิเศษทั่วไป (การเรียนร่วม) แต่ยังไม่มีการผลิตในสาขาเด็กออทิสติก เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาเด็กสมาธิสั้น เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม และเด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน ทั้งๆ ที่ครูเป็นบุคลากรหลักในการจัดการเรียนการสอน

3.4.8 บริการสนับสนุนจากภายนอก ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนการศึกษาพิเศษบุคลากรที่ทรงความรู้ในสถาบันและองค์กรท้องถิ่น เช่น นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด นักแก้ไขการพูด สมาคมตัวแทนต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น สามารถให้การช่วยเหลือเพื่อให้

โรงเรียนสามารถเข้าถึงการบริการได้ เช่น การให้การอบรมความรู้ในด้านต่างๆ ทั้งด้านการจัดการศึกษาเครื่องมือ การคัดกรองพัฒนาของเด็ก การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการที่เป็นปัญหาในการเรียนการจัดการให้ความรู้ในเรื่องทักษะอาชีพแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรื, 2543) แต่เนื่องจากการผลิตบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ ยังผลิตได้ไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ต้องให้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาจิตเวชศาสตร์ กิจกรรมบำบัด กายภาพบำบัด การแก้ไขการพูด โสตสัมผัสวิทยา ล่ามภาษามือ และยังไม่มีการผลิตบุคลากรในด้านดนตรีบำบัด พฤติกรรมบำบัด หากไม่สามารถผลิตบุคลากรดังกล่าวได้ทันความต้องการในอนาคต หน่วยงานบางแห่งได้เสนอแนะให้อบรมครูประจำการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการสอนและช่วยเหลือเด็ก (ผดุง อารยะวิญญู, 2544)

จากการประมวลองค์ประกอบต่างๆ ที่จะส่งผลให้การจัดการเรียนรวมประสบความสำเร็จได้นั้น สรุปได้ว่า จะต้องเกิดจากความร่วมมือของบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอนเด็กออทิสติก ครูที่สอนเด็กปกติ เพื่อนร่วมชั้นเรียนของเด็ก ออทิสติกนักวิชาชีพต่างๆ รวมทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองและคนในชุมชน ซึ่งทุกฝ่ายต้องมีการวางแผนแนวทางต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็ก ซึ่งอาจมีการริเริ่มโครงการนำร่องในบางพื้นที่ เพื่อให้ได้ความเชี่ยวชาญอย่างเพียงพอสำหรับการขยายตัวทั่วไป จึงจะทำให้การจัดการเรียนรวมประสบความสำเร็จได้ในที่สุด ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นโดยพยายามที่จะดึงบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นลักษณะของการรวมพลังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรวม

4.1 งานวิจัยในประเทศ

สุพรรณณี คงกะนันท์ (2545) ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ที่ใช้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการตั้งใจเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนในชั้นเรียนรวม ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาว่า ในชั้นเรียนที่ศึกษามีนักเรียนออทิสติก นักเรียนสมาธิสั้นและนักเรียนปกติ จำนวนหนึ่งที่มีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน คือ เล่นคนเดียว เหม่อ ทำงานช้า คุยกับเพื่อน พูดคนเดียว ลุกจากที่นั่ง โดยไม่ได้รับอนุญาต ส่งเสียงดังในเวลาเรียน ทำงานไม่เสร็จและไม่คิดตามงานที่ค้าง อาจารย์นักวิจัยได้ร่วมกับนักเรียนสร้างข้อตกลงในการเรียน เขียนข้อตกลงติดไว้หน้าห้อง มีการทบทวนข้อตกลงก่อนทำการเรียนการสอนทุกครั้ง ให้แรงเสริม ชมเชยและตักเตือนนักเรียน และใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ พบว่า นักเรียนออทิสติกมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง

ในด้านการพูดแข่ง คุยกับเพื่อน พูดคนเดียว ส่งเสียงดังในเวลาเรียน และถูกจากที่โดยไม่ได้รับอนุญาต นักเรียนสมาธิสั้นมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลงในด้านการพูดคุยกับเพื่อน พูดคนเดียว เหม่อ เล่นกับเพื่อน เล่นคนเดียว ทำงานช้าทำงานไม่เสร็จ ไม่ส่งสารบ้านและไม่ติดตามงานที่ค้าง นักเรียนปกติมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลงในด้านการทำงานช้า เหม่อ เล่นคนเดียว พูดแข่ง ไม่ส่งสารบ้าน คุยกับเพื่อน การส่งเสียงดังในเวลาเรียนและนักเรียนในห้องเรียนมีความเห็นว่าการใช้ข้อตกลงในการเรียนที่นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดขึ้นทำให้บรรยากาศในการเรียนดีขึ้น นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมการตั้งใจเรียนดีขึ้น

จินตนา แจกแก้ว (2545) ทำการพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองด้านการสนับสนุน การศึกษา โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของผู้ปกครองด้านการสนับสนุนการศึกษามีการพัฒนาขึ้นในระดับหนึ่ง โดยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาที่ถูกต้องชัดเจนกว่าเดิม มีทัศนคติที่ดีต่อการสนับสนุนการศึกษา และมีแนวโน้มของพฤติกรรมในการสนับสนุนการศึกษาที่พึงประสงค์ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองด้านการสนับสนุนการศึกษา มีประสิทธิภาพจริง โดยสามารถระดมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดท่าคันजू ได้แก่ คณะครู คณะกรรมการโรงเรียน เจ้าหน้าที่อนามัย ผู้ใหญ่บ้านและกำนันของหมู่ที่ 2, 3 และ 4 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลปากป่อง กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน และผู้ปกครองของนักเรียนวัดท่าคันजूทุกคน โดยมีการยอมรับผลที่เกิดจากกระบวนการฯ ไปปฏิบัติและเห็นประโยชน์ของการนำกระบวนการฯ ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น

ดารณี อุทัยรัตนกิจและคณะ (2546) ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรวมในโรงเรียนและการพัฒนาของครูเพื่อการเรียนรู้สูงสุดของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) ประเมินการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2) ศึกษากลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนและการจัดการในชั้นเรียนรวม 3) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนดีในชั้นเรียนรวม และ 4) เสนอแนะโปรแกรมการฝึกอบรมครูผู้สอนในชั้นเรียนรวม สำหรับโครงการย่อยที่ 2 เพื่อศึกษากลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนและการจัดการในชั้นเรียนรวม และเพื่อสร้างเสริมศักยภาพของอาจารย์ในการพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนรวม และเพื่อสร้างเสริมศักยภาพของอาจารย์ในการพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนรวมด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของอาจารย์นักวิจัยร่วม จำนวน 25 คน โดยมีการวิจัยย่อยจำนวน 12 เรื่อง เป็นการศึกษาในชั้นเรียนการศึกษาพิเศษสำหรับนักเรียนออทิสติกระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นเรียนรวมที่มีนักเรียนออทิสติก ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-5 กลุ่มนักเรียนปกติ จำนวน 370 คน นักเรียนออทิสติกจำนวน 43 คน นักเรียนสมาธิสั้นจำนวน 55 คน และนักเรียนที่มี

ความบกพร่องทางการเรียนรู้จำนวน 1 คน เป็นการศึกษาปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนปกติ และนักเรียนออทิสติกในชั้นเรียนรวมจำนวน 4 เรื่อง ปัญหาพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนจำนวน 4 เรื่อง ปัญหาความสามารถในการเรียนรู้ทางวิชาการของนักเรียนออทิสติกจำนวน 2 เรื่อง และปัญหา พัฒนาการทางสังคมของนักเรียนออทิสติกจำนวน 2 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนในลักษณะร่วมคิดร่วมทำกับกลุ่มเพื่อนอาจารย์ไปพร้อมๆ กับการเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนรวมอย่างต่อเนื่อง โดยมีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย และมีนักจิตวิทยาโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการทำงานกับนักเรียน ออทิสติกมาเป็นเวลามากกว่า 10 ปี และคณะผู้จัดวิจัยหลักเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก ทำให้อาจารย์นักวิจัยดำเนินการวิจัยได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย นอกจากนี้ทำให้อาจารย์ ส่วนใหญ่กระตือรือร้นในการที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนในชั้นเรียนรวม อาจารย์มีการพัฒนาทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและการจัดการในชั้นเรียนรวม และทักษะ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน จึงนับได้ว่าเมื่ออาจารย์ได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนรวมควบคู่ไปกับการปฏิบัติการสอนอย่างเหมาะสมแล้ว ได้ก่อให้เกิดผลดีต่อวงการศึกษารวมทั้งเรื่องการจัดการเรียนรวม และวิชาชีพครู คือ นักเรียนมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น ข้อค้นพบเกี่ยวกับกล ยุทธ์การจัดการเรียนการสอนและการจัดการในชั้นเรียนรวมจะเป็นประโยชน์ต่อเพื่อครูที่ทำการ สอนนักเรียนออทิสติกในชั้นเรียนรวม และอาจารย์นักวิจัยร่วมมีการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นครู มืออาชีพมากยิ่งขึ้น นั่นคือ อาจารย์นักวิจัยมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ด้วย กระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีชีวิตชีวา จนในที่สุดก็จะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจที่กว้างขวางและลึกซึ้งเกี่ยวกับการสอนนักเรียนออทิสติกในชั้นเรียนรวมและในศาสตร์ การสอนอื่นๆ ผลการศึกษาครั้งนี้ยืนยันอย่างชัดเจนถึงความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วมว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาของครูไปสู่ความเป็นมืออาชีพในแวดวงวิชาการของ วิชาชีพครู (สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม, 2540)

สมศักดิ์ ชัยพิพัฒน์ และคณะ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมสุขภาพชุมชน และอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนสามารถใช้แผนการสอนนี้ได้ แม้บาง ท่านจะรู้สึกว่าเป็นหัวข้อค่อนข้างใหม่ก็ตาม ครูพบว่า แผนการจัดการเรียนการสอนนี้ ช่วยให้อัด กิจกรรมการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมนอกโรงเรียน ส่วนการประเมินผลด้าน นักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่พอใจ เพราะรู้สึกว่าได้เรียนรู้จากของจริง โรงเรียน 3 แห่ง จาก 6 โรงเรียน มีการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ร่วมกับชุมชน เช่น ปัญหาและการกำจัดขยะ การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง การใช้ยา และการสำรวจมลพิษทางน้ำ เป็นต้น ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ

จากการใช้แผนการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น คือ เรื่องการขาดวัสดุอุปกรณ์ และเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งในระดับมัธยมศึกษาปลายควรเพิ่มกิจกรรมให้มากขึ้นในแผนการสอนที่สร้างขึ้นนี้

อุไรวรรณ เจริญถาวรพาณิชและคณะ (2549) ได้สำรวจผู้บริหารโรงเรียนผู้บริหารจัดการเรียนร่วม และครูผู้สอนเด็กออทิสติก ระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 222 คน พบว่า โรงเรียนหลายแห่งยังขาดการบริหารจัดการเรียนร่วมที่เหมาะสมสำหรับเด็กออทิสติกในหลาย ๆ ด้าน โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการบริหาร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้นำนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการมาวางแผนการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก และมีการประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนร่วม สนับสนุนให้เด็กออทิสติกร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน ตลอดจนมีการจัดสัมมนาให้ความรู้แก่บุคลากรภายนอกและผู้ปกครองของเด็กออทิสติก แต่พบว่า โรงเรียนมีปัญหาขาดแผนดำเนินงานการบริหารจัดการเรียนร่วมที่ชัดเจน โดยส่วนใหญ่การวางแผนดำเนินงานในระยะสั้นเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ในขณะที่คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่เห็นด้วยกับการวางแผนดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมอย่างเพียงพอด้านการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) มาใช้กับเด็กออทิสติกในโรงเรียน แต่โรงเรียนมีปัญหาเรื่องการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับเด็กออทิสติก โดยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้หลักสูตรเฉพาะสำหรับเด็กออทิสติกเพียงร้อยละ 7 และใช้หลักสูตรของโรงเรียนร้อยละ 54 อีกทั้งโรงเรียนยังขาดการประสานงานร่วมกันระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร และขาดผู้นิเทศเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับเด็กออทิสติก ซึ่งขัดแย้งกับหลักสูตรที่จำเป็นต้องได้รับข้อมูลจากบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมสำหรับเด็กออทิสติก ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่รูปแบบการจัดการเรียนร่วมไม่เหมาะสมเด็กออทิสติกในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา ซึ่งอาจไม่เหมาะสมกับเด็กออทิสติกทุกคน ควรมีการคำนึงถึงระดับความสามารถ สติปัญญา ความรุนแรงของอาการ และพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กออทิสติกแต่ละคนเป็นสำคัญ รวมทั้งโรงเรียนควรให้การช่วยเหลือ เด็กออทิสติกให้มีทักษะพร้อมมากขึ้นก่อนพิจารณาให้เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ นอกจากนี้โรงเรียนยังขาดการวัดและประเมินผลที่ไม่เหมาะสมกับเด็กออทิสติก เนื่องจากโรงเรียนรูปแบบการจัดการเรียนร่วมในลักษณะเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลาการดำเนินการวัดและประเมินผลจึงใช้รูปแบบเดียวกันกับเด็กปกติ โรงเรียนจึงควรพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผลเด็กออทิสติก โดยจะต้องค้นหาและคัดแยกเด็กออทิสติก ทั้งก่อนการเข้าเรียน ระหว่างการเรียน และภายหลังจากการที่เรียนแล้ว รวมทั้งการวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสมกับเด็กออทิสติก โดยแยกการวัดและการประเมินผล

ระหว่างเด็กออทิสติกกับเด็กปกติของโรงเรียน ด้านสถานที่ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และ บริการสนับสนุน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาที่จำเป็นสำหรับเด็กออทิสติกหลายอย่างตามที่กระทรวงศึกษาธิการระบุไว้เช่น โต๊ะเรียนแบบเดียวกับเด็กหูหนวก เครื่องป้องกันศีรษะกระแทก เป็นต้น รวมทั้งขาดบริการสนับสนุนหลายอย่าง เช่น การบริการและแก้ไขการพูดไม่เพียงพอ และไม่เหมาะสมกับเด็กออทิสติกในโรงเรียน รวมทั้ง การบริการกิจกรรมบำบัด และดนตรีบำบัด ทั้งที่มีการกำหนดให้บริการกิจกรรมบำบัดและดนตรีบำบัด เป็นการบริการทางการศึกษาที่จำเป็นสำหรับบุคคล ออทิสติก ดังนั้น โรงเรียนจึงควร จัดบริการส่งเสริมเพิ่มเติมจากในปัจจุบันโดยประสานงานกับหน่วยงานภายนอกหรือจัดหาบุคลากรที่มีความชำนาญเชี่ยวชาญพิเศษ เพื่อช่วยเหลือด้านบริการส่งเสริมและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และด้านบุคลากร พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกด้วยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ สัมมนา แต่กลับพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก ออทิสติกและการจัดการเรียนร่วม แสดงให้เห็นว่า วิธีการพัฒนาบุคลากรด้วยการอบรม สัมมนา อาจไม่สามารถช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจต่อเด็กออทิสติกและการจัดการเรียนร่วมได้อย่าง เพียงพอเพราะตามหลักการบริหารงานบุคลากรเรียนร่วม ต้องมีการเตรียมบุคลากรด้วยการสร้างทัศนคติต่อการเรียนร่วม การสร้างขวัญกำลังใจ รวมทั้งการนิเทศตามผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญและการประสานงานในการจัดการเรียนร่วม และขาดการจัดทำเอกสารแนะนำการปฏิบัติงาน และการประสานงานเผยแพร่แก่บุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาและชุมชน ดังนั้น โรงเรียนจึงควรประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญสาขาให้มากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น ทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องเด็กออทิสติก การประชุมอบรมสัมมนากิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน เป็นต้น เพื่อรับการช่วยเหลือด้านบุคลากรจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกของโรงเรียน

สุภาพร ชินชัย (2551) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ : กรณีศึกษาโรงเรียนเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า 1) โรงเรียน ยังมีปัญหาในการจัดการเรียนรวมในส่วนของ การขาดความรู้ความครุในเรื่อง การคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และสมาธิสั้น ชน ผิดปกติ ความรู้ในเรื่องเทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ความรู้เรื่องของการกระตุ้น พัฒนาการเบื้องต้น เด็กนักเรียนปกติมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเองยังปฏิเสธความบกพร่องของตัวเองอยู่ทำให้ไม่ได้รับความช่วยเหลือ และ ผู้ปกครองที่ยังขาดการเอาใจใส่ช่วยเหลือบุตรหลานของตนเองอย่างเต็มที่ 2) การพัฒนารูปแบบ

การจัดการเรียนรวมในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาวิธีการที่เหมาะสมสามารถแก้ไขปัญหาได้จริง ตรงตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง สนับสนุนส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การคิดค้นแก้ปัญหาการหาแนวทางในการแก้ปัญหา ที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกโรงเรียน เกิดเป็น โครงการ ในการแก้ปัญหา 7 โครงการ ได้แก่ โครงการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โครงการเทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แต่ละประเภท โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการสร้างเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการ โครงการให้ความรู้เด็กที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องการพัฒนาการควบคุมตนเอง โครงการส่งเสริมพัฒนาการด้านการรับรู้สึกและการใช้กล้ามเนื้อซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายในโรงเรียน และโครงการผู้ปกครองสอนลูก ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายนอกโรงเรียน ในการดำเนินโครงการทุกโครงการมีการประเมินร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้รับผิดชอบโครงการในระหว่างการดำเนินงาน 3 รอบ เพื่อนำปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติใหม่จนบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ 3) การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและเทคนิค F.S.C. สามารถสนับสนุนส่งเสริมให้ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การค้นหาปัญหาและความต้องการ การกำหนดแนวทางและวางแผนในการแก้ปัญหา การลงมือปฏิบัติและการประเมินผล ทำให้ฝ่ายต่างๆ เกิดการเรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรวมในชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน 4) ได้รูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนกรณีศึกษา คือ APACP Model

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ซิค (Schick, 1996) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบ การจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนพิเศษกับห้องเรียนปกติที่มีเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เรียนร่วมกับเด็กที่ปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ โดยใช้โปรแกรม CISSAR กับนักเรียนในห้องเรียนร่วม 824 ห้อง และห้องเรียนพิเศษ 536 ห้อง จากการศึกษาพบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางบวกได้ดีกว่าเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม

ฟิช (Fish, 2004) ทำการศึกษาเรื่องความเห็นของผู้ปกครองของนักเรียนออทิสติกที่มีต่อการมีส่วนร่วมการจัดทำโปรแกรมการศึกษารายบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองมีความเห็นว่าตนเองไม่มีสิทธิ์เท่าที่ควร ในการจัดทำ โปรแกรมศึกษารายบุคคล และความคิดเห็นของพวกเขาไม่มีประโยชน์และไม่เป็นที่ยอมรับจากการนักศึกษา นอกจากนี้ผู้ปกครองคิดว่ากฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษเป็นเรื่องยากที่จะทำความเข้าใจและไม่รู้เกี่ยวกับบริการต่างๆที่ทางโรงเรียนจัดให้สำหรับเด็ก

แฮร์ริส (Harris, 2005) ทำการศึกษาเรื่อง ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผู้ครองในการสื่อสารและร่วมมือกันในการพัฒนาเป้าหมายและจุดประสงค์ที่เหมาะสมสำหรับ โปรแกรม การศึกษารายบุคคล เก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครองที่ช่วยกันจัดทำโปรแกรม การศึกษารายบุคคล และศึกษาประสบการณ์ ทักษะคิดและปุมหลังของผู้ปกครองและครูด้วย ผลการศึกษาพบว่า ทั้งครูและผู้ปกครองขาดความเข้าใจในการสื่อสารและร่วมมือกันในระหว่าง ดำเนินการจัดทำโปรแกรมการศึกษารายบุคคล ครูต้องการให้ผู้ปกครองยอมรับฟังและเชื่อมั่นใน ความรู้ ความสามารถของครู และควรคาดหวังในสิ่งที่เป็นไปได้ในระหว่างการร่วมกันจัดทำ โปรแกรมการศึกษารายบุคคล ผู้ปกครองกังวลเกี่ยวกับบริการที่เด็กจะได้รับมากกว่าเป้าหมายและ จุดประสงค์

จากการประมวลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรวมกับเด็กปกติทั่วไปโดยมีการจัดหลักสูตร กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สามารถส่งผลต่อการพัฒนา ความสามารถในการเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้ดี โดยทำให้นักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษเกิดการเรียนรู้ได้ดีและส่งผลต่อความสามารถในการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ดีขึ้นด้วย ดังนั้นในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ใช้ หลักการเรียนรวมมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน

การประเมินความสามารถด้านการอ่าน

การศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางการเรียนรู้ได้นำเสนอรายละเอียดดังนี้

1. ความสามารถในการอ่าน
2. ความสนใจในการเรียน
3. ความคงทนในการอ่าน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความสามารถด้านการอ่าน

ความสามารถในการอ่าน

1. ความหมายของความสามารถในการอ่าน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ดังนี้

เบียร์ (Bear, 1998) และ เบตต์ (Betts, 1967) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการอ่านไว้ว่า เป็นการรับรู้ความหมายของสัญลักษณ์ที่เป็นภาษาเขียน การควบคุมความสัมพันธ์ของภาษาและโครงสร้าง ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และความสามารถในการใช้คำชี้แนะที่อยู่ในบริบทมาช่วยในการอ่าน

สมิท (Smith, 1997) และฟรอสต์ (Frost, 2001) กล่าวถึงความสามารถในการอ่านว่าเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ในการสร้างความหมาย กล่าวคือ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมของผู้อ่าน ข้อมูลในบทอ่าน และบริบทการอ่าน เพื่อที่จะสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น

ณภัทร เทพพรธนะ (2541: 101-102) ศรีวิไล พลมณี (2545: 153 -136) และวัฒนา บุญจัน (2541: 101-102) ได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่า ความสามารถในการอ่าน เป็นความสามารถในการทำความเข้าใจตัวอักษร คำศัพท์ สัญลักษณ์หรือตัวอักษรที่ประสมกันเป็นกลุ่มคำ ประโยคหรือข้อความ โดยต้องอาศัยการตีความโดยมีความรู้ประสบการณ์และการใช้ความหมายบริบทเข้าช่วยในการตีความ ความคิด ข้อเท็จจริง เรื่องราวที่อ่าน อีกทั้งต้องสามารถแปลความ สรุปสิ่งที่อ่าน ขยายความ และสามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่อง ได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนนำความรู้ที่อ่านได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

สรุปได้ว่า ความสามารถในการอ่านเป็นความสามารถที่ผู้อ่านสามารถรับรู้ความหมายของสิ่งที่อ่านได้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียน จับใจความสำคัญ และบอกรายละเอียดของเรื่องที่อ่านได้ โดยอาศัยกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมของผู้อ่าน ข้อมูลบทอ่าน และบริบทอ่าน และสามารถสรุปประเด็น ทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่าน

แบล และคณะ (Blair et al., 1992: 5) ได้เสนอว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน มีดังนี้

1. ปัจจัยเกี่ยวกับหนังสือที่อ่าน ได้แก่

- 1.1 เนื้อหาสาระของเรื่องที่อ่าน
- 1.2 ลักษณะหรือลีลาการเขียนของเรื่องที่อ่าน
- 1.3 โครงสร้างของหนังสือ
- 1.4 ความน่าอ่านของหนังสือ
- 1.5 ประเภทของวัสดุที่ใช้ทำหนังสือ

2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบทของการอ่าน ได้แก่

- 2.1 ความเชื่อและความคาดหวังของครู
- 2.2 ภาระการสอน

- 2.3 การกำหนดวิธีการสอน
- 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
- 3. ปัจจัยเกี่ยวกับผู้อ่าน
 - 3.1 แรงจูงใจ
 - 3.2 ประสบการณ์พื้นฐาน
 - 3.3 โครงสร้างความรู้เดิมของนักเรียน
 - 3.4 ความมุ่งหวัง
 - 3.5 ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์
 - 3.6 ความรู้เกี่ยวกับวิชาการ
 - 3.7 ความสามารถในการถอดความ
 - 3.8 ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการรู้คิด (Metaacognition)

ลูอี และกินเซอร์ (Lue & Kinzer, 1995: 238–251) ได้อธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านไว้ดังนี้

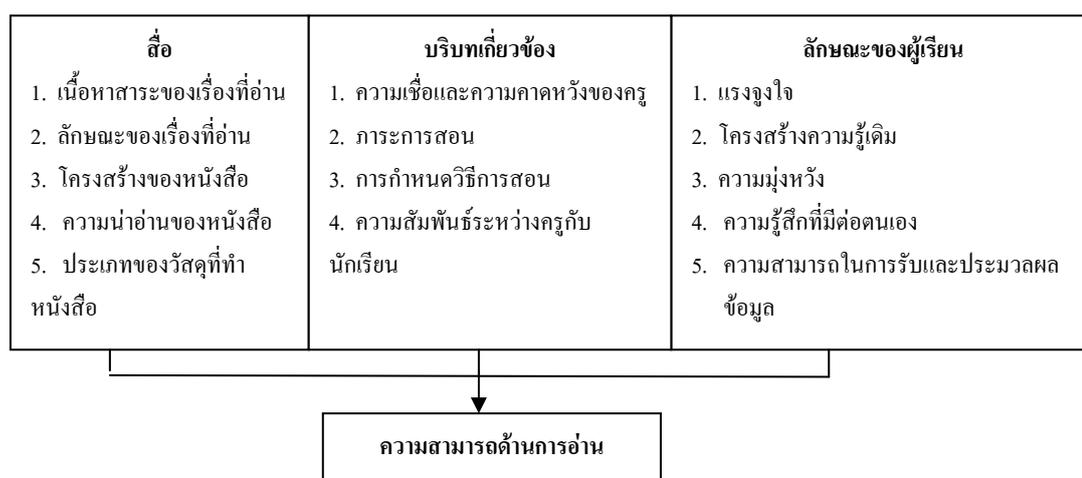
1. ปัจจัยด้านสติปัญญา เพียเจต์ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ว่าจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องผ่านกระบวนการต่างๆ ทั้ง 4 ขั้นคือ ขั้นการรับรู้จากการสัมผัส (Sensorimotor) ขั้นเตรียมการทางสมองที่จะเริ่มมีเหตุผล (Preoperational) การเรียนรู้รูปธรรม (Concrete Operational) และการเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม (Formaloperational)
 2. ปัจจัยด้านภาษาพูด พื้นฐานด้านภาษาเป็นสิ่งสำคัญในการอ่านหากผู้อ่านมีพื้นฐานทางภาษาพูดดีจะสามารถพัฒนาการอ่านได้ดี
 3. ปัจจัยด้านการรับรู้ การรับรู้ของมนุษย์นั้นมีหลายทาง ได้แก่ การรับรู้ทางสายตา ทางหู ทางสัมผัส ทางจมูก ทางปาก เป็นต้น แต่การรับรู้ที่มักเน้นในการอ่าน ได้แก่ การรับรู้ทางตาและทางหู ในด้านการอ่านนั้นถือว่าความสามารถในการแยกแยะสิ่งที่รับรู้จากทางตาและทางหู ซึ่งหมายถึงความสามารถในการที่จะบอกได้ว่าสิ่งที่เห็นหรือสิ่งที่ได้ยินนั้นมีความคล้ายหรือแตกต่างอย่างไรเป็นสิ่งสำคัญมาก
 4. ปัจจัยด้านความรู้สึกรู้จัก ปัจจัยด้านนี้ ได้แก่ ทศนคติ และความสนใจ
 5. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่บ้าน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียน สิ่งที่ผู้ปกครองควรทำเมื่อนักเรียนอยู่ที่บ้าน ได้แก่ การใช้เวลาในการพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนอ่านและตอบคำถามเมื่อนักเรียนสงสัย เป็นต้น
- มานิก บัญประเสริฐ (2546: 9) กล่าวถึงปัจจัยที่จะให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวที่อ่านว่าผู้อ่านจะเข้าใจข้อความมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่

1. ลักษณะของเรื่องที่อ่าน
2. ประสบการณ์ร่วมระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน
3. ความสามารถในด้านภาษาของผู้อ่านและผู้เขียน

จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่านข้างต้นสรุปได้ว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถ ได้แก่

1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้อ่านซึ่งรวมถึงความสามารถในการอ่านความรู้พื้นฐานเดิมของผู้อ่าน
2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบทของการอ่าน ได้แก่ ลักษณะของสิ่งที่อ่าน

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการอ่านสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 12



ภาพที่ 12 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการอ่าน

3. ระดับความสามารถในการอ่าน

ระดับของความสามารถในการอ่านเป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าผู้อ่านเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ซึ่ง เรย์เกอร์ (Rayger, 1985: 67) และเฮร์เบอร์ (Herber, 1933: 213- 216) ได้แบ่งระดับความสามารถในการอ่านเป็น 3 ชั้น ดังนี้

1. ชั้นความสามารถเข้าใจตัวอักษร (Literal Comprehension) คือ ความสามารถในการเข้าใจ เรื่องของคำและความคิดของผู้เขียน ตามตัวอักษรที่ปรากฏ

2. ขั้นความสามารถเข้าใจตีความ (Interpretative Comprehension) คือ ความสามารถในการตีความข้อความต่างๆ ไปได้ รวมถึงเข้าใจลำดับเหตุการณ์และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล และสามารถเปรียบเทียบข้อเท็จจริงต่างๆ ที่พบในบทอ่านกับประสบการณ์ส่วนตัวได้

3. ขั้นความสามารถในการนำไปใช้ (Applied Comprehension) คือ ความสามารถในการประเมินแนวคิดของผู้เขียนได้ สามารถนำแนวคิดนั้นไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมของตนเอง และนำไปประยุกต์ใช้สถานการณ์ใหม่ได้ ซึ่งขั้นนี้เป็นการผสมผสานระหว่างความคิดของผู้อ่านกับความคิด

เคมปี (Kemp, 1989: 139- 142) แบ่งความสามารถในการอ่านเป็น 5 ระดับ โดยเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ดังนี้

1. ขั้นความสามารถเข้าใจตัวอักษร (Literal Comprehension) ระดับนี้มุ่งเน้นการอ่านเพื่อให้ได้ความคิดที่ปรากฏอย่างชัดเจนในข้อความ

2. ขั้นความสามารถจัดลำดับเรียงความ (Reorganizing Comprehension) ระดับนี้มุ่งให้ผู้อ่านวิเคราะห์ สังเคราะห์ และรวบรวมความคิด จากสารที่ปรากฏอย่างชัดเจนในเนื้อความ การสร้างความคิดใหม่โดยอาจใช้ประโยชน์ของผู้แต่งโดยตรง หรืออาจแปลความจากประโยชน์ของผู้แต่งโดยใช้ประโยชน์ใหม่แต่ความหมายคงเดิม

3. ขั้นความสามารถสรุปอ้างอิง หรือลงคิดเห็น (Inferential Comprehension) ระดับนี้ผู้อ่านจะสรุปอ้างอิงลงความเห็นได้เมื่อใช้ความคิด และสารสนเทศที่ปรากฏในเนื้อความใช้สัญชาตญาณ และประสบการณ์เป็นพื้นฐานในการนึกคิด จินตนาการและตั้งสมมติฐาน โดยทั่วไปแล้ว ความเข้าใจระดับนี้ ต้องการคิดและการจินตนาการที่กว้างไกลออกไปจากข้อความที่ปรากฏ

4. ขั้นความสามารถประเมินค่า (Evaluation Comprehension) คือ ระดับของการตัดสินใจเชิงประเมินค่า โดยเปรียบเทียบความคิดที่เสนอในเรื่องราวที่อ่านกับเกณฑ์ ภายนอก ซึ่งจากผู้เชี่ยวชาญหรืออื่นๆ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ภายใน ซึ่งได้จากประสบการณ์ความรู้ ค่านิยมของผู้อ่านเอง สิ่งสำคัญของการประเมินค่า คือ จะต้องมีการตัดสินใจและเน้นคุณภาพในแง่ความถูกต้อง การยอมรับได้ หรือความน่าจะเป็นของเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น

5. ขั้นความสามารถซาบซึ้ง (Appreciative Comprehension) คือ ความสามารถในระดับนี้รวมเอามิติทางความเข้าใจที่กล่าวมาทั้งหมดไว้ด้วยกัน เพราะเกี่ยวข้องกับผลกระทบทางจิตวิทยา และความงามของเนื้อหาต่อผู้อ่าน ผู้อ่านจะมีความรู้สึกทางอารมณ์ และความงามต่องานเขียนนั้น และจะมีปฏิกิริยาต่อคุณค่าทางจิตวิทยา และความงามของงานนั้น

บงกช สัมพันธ์ (2549: 14) ได้กล่าวว่าความเข้าใจในการอ่านต้องประกอบด้วยความสามารถ 4 ประการ ดังนี้

1. เข้าใจความหมายศัพท์ วลี ประโยค
2. แยกแยะข้อเท็จจริงและทำตามคำสั่งได้อย่างมีระบบ
3. จับใจความที่สำคัญที่สุดพร้อมจำแนกกระหว่างใจความสำคัญรายละเอียดได้
4. เข้าใจและเรียงลำดับข้อความได้
5. สรุปเรื่องราวและให้ข้อคิดเห็นได้
6. ทำนายผลได้ใกล้เคียง
7. เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลได้
8. จำแนกข้อเท็จจริงได้จากความคิดเห็นจากการพิสูจน์ สมมติฐาน
9. แก้ปัญหาด้านการตีความได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำที่มีความหมายกำกวม
10. อ่านมีวิจารณ์ญาณและมีความซาบซึ้ง

4. การวัดและประเมินความสามารถในการอ่าน

การพัฒนาความสามารถในการอ่าน จำเป็นต้องทราบถึงระดับความเข้าใจในการอ่านของผู้อ่านก่อน ดังนั้น การวัดความสามารถในการอ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพราะการวัดที่เป็นระบบ จะช่วยให้ทราบถึงระดับความสามารถในการอ่านของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้ผู้สอนสามารถวางแผนทางในการพัฒนาความสามารถในการอ่านให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งในการวัดความสามารถในการอ่านนั้น แมดเซน (Madsen, 1983: 89–92) และจอห์น (John, 1986: 118–140) ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับการวัดความสามารถในการอ่านจะต้องวัด 5 ประการ ดังนี้

1. การหาใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. การหาข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน
3. การจัดเรียงลำดับเรื่องราวจากเรื่องที่อ่าน
4. การสรุปและอ้างอิง
5. การประเมินผลและการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบ

นอกจากนี้ ฮิวส์ (Hughes, 1989: 116–117) ได้แนะนำเกี่ยวกับสิ่งที่ควรวัดในการประเมินความสามารถในการอ่านไว้ ดังนี้

1. ข้อมูลสำคัญในข้อความ
2. รายละเอียดสนับสนุนข้อมูลสำคัญ
3. ความสำคัญของข้อความ โดยพิจารณาจากคำสรรพนามที่ใช้ในบทอ่าน
4. ความหมายของคำศัพท์ โดยใช้การเดาจากบริบท

5. การตีความบทอ่านตั้งแต่ต้นเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการสรุปเรื่อง

5. เกณฑ์การวัด และประเมินความสามารถในการอ่าน

ความสามารถในการอ่าน คือ ระดับความเข้าใจในการอ่านซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ต้องอาศัยเกณฑ์ในการวัดที่ครอบคลุมระดับความเข้าใจในการอ่าน เพื่อที่จะสามารถตัดสินระดับความสามารถในการอ่านของผู้เรียนจากแบบทดสอบได้อย่างถูกต้องซึ่งมีนักการศึกษาให้เกณฑ์ในการวัดความเข้าใจในการอ่านไว้หลายท่านด้วยกันดังนี้

เบทส์ (Betts, 1967: 87) จอห์นสัน และเครส (Johnson & Kress, 1971: 159) มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในการกำหนดเกณฑ์การวัดระดับความสามารถในการอ่าน 3 ระดับดังนี้

1. ระดับการอ่านอิสระ ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาของบทอ่านจากการอ่านด้วยตนเอง โดยได้คะแนนความสามารถในการอ่านร้อยละ 90 ขึ้นไป
2. ระดับการอ่านตามที่สอน ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาของบทอ่านจากการอ่านด้วยตนเองร่วมกับการอ่าน อธิบายจากครูผู้สอน โดยได้คะแนนความสามารถในการอ่านร้อยละ 70 ขึ้นไป
3. ระดับการอ่านที่คับข้องใจ ระดับนี้ ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาของบทอ่านจากอ่าน อธิบายของครูผู้สอนและการค้นคว้าเพิ่มเติม โดยได้คะแนนความสามารถในการอ่านร้อยละ 50 ขึ้นไป หรือต่ำกว่า

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 24) ได้กำหนดระดับผลการเรียนจากคะแนนในการทดสอบความสามารถในการอ่านไว้ดังนี้

ระดับผลการเรียน	ความหมาย	ช่วงคะแนนร้อยละ
4	ดีมาก	80 - 100
3	ดี	70 - 79
2	ปานกลาง	60 - 69
1	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด	50 - 59
0	ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด	0 - 49

อัจฉรา วงศ์โสธร (2548: 154-155) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินความสามารถในการอ่านว่า ควรพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ เกณฑ์ที่กำหนดตามส่วนประกอบของภาษาแบบแยกย่อยและเกณฑ์ที่กำหนดตามความสามารถรวม ดังรายละเอียด ดังนี้

1. ความสามารถในการอ่านที่เป็นเกณฑ์แบบย่อย ได้แก่
 - 1.1 ความรู้ทางด้านคำศัพท์ หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจคำศัพท์และสำนวนต่างๆ

1.2 ความรู้ด้านไวยากรณ์ หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ ด้านไวยากรณ์ ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำสรรพนาม ความเชื่อมโยงของเนื้อความ เช่น การใช้คำสันธาน คำบุพบท การกำหนดหน้าที่ของภาษาว่าเป็นการขอร้อง เชื้อเชิญ หรือขออนุญาต เป็นต้น

2. ความสามารถในการอ่านที่เป็นเกณฑ์แบบรวม ได้แก่

2.1 ความสามารถในการเรียบเรียงความ หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจ บทอ่าน และความสามารถในการตอบคำถามโดยการเรียบเรียงถ้อยคำใหม่ให้ได้ใจความเดิม หรือสามารถตอบคำถามแบบเลือกตอบ และแบบเรียงลำดับข้อความได้โดยใช้ความรู้ในด้านคำศัพท์ และความรู้ในด้านไวยากรณ์

2.2 ความสามารถในการอ่านข้อมูลที่เป็นรายละเอียด หมายถึง ความสามารถในการโยงรายละเอียดความสามารถที่เกี่ยวข้องเข้ากับใจความสำคัญของเรื่องได้ว่าเป็นรายละเอียดสนับสนุนหรือเป็นรายละเอียดที่ให้ข้อมูลขัดแย้งกัน และเข้าใจความสัมพันธ์ต่างๆ

2.3 ความสามารถอ่านจับใจความสำคัญ หมายถึง ความสามารถในการระบุแก่นเรื่อง หัวเรื่อง และใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน

2.4 ความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินความสำคัญของเนื้อความและสุนทรียศาสตร์ของการใช้ภาษา หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจ วิเคราะห์ ประเมิน บทอ่านได้ว่า เป็นสาระประเภทใดใช้ลีลาภาษาแบบทางการหรือไม่เป็นทางการ เข้าใจเจตนาทัศนคติของผู้เขียนที่แฝงอยู่ วิพากษ์ วิวิจารณ์ถึง เหตุและผลที่เกิดขึ้นได้ ตลอดจนสามารถประเมินบทอ่านได้ว่า มีความชัดเจน เข้าสู่ประเด็นอย่างไรไม่อ้อมค้อม และใช้ภาษาได้กระชับหรือไม่

6. ลักษณะของแบบวัดความสามารถในการอ่าน

มีนักการศึกษากล่าวถึงขั้นตอนและวิธีการ และลักษณะของแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน ดังนี้

จรรยา บุญเปลื้อง (2549: 92-93) ได้สรุปหลักในการเลือกข้อความเพื่อนำมาทำแบบทดสอบ ดังนี้

1. ความยาว เนื่องจากแบบทดสอบนั้นจะมีข้อความต่างๆ หลายประเภท ฉะนั้นแต่ละเรื่องควรเป็นเรื่องสั้นๆ ประมาณ 100-250 คำ โดยให้มีความเพียงพอสำหรับตั้งคำถามได้ 6-8 ข้อ

2. เนื้อเรื่องควรเป็นเรื่องหลายชนิดรวมกัน เช่น ชีวประวัติ นวนิยาย นิทาน และบทกลอน เนื้อเรื่องที่ยกมาควรเป็นเรื่องที่มีความสมบูรณ์ในตัวไม่ต้องอ่านเพิ่มเติมจากที่อื่นอีก และเนื้อเรื่องต้องไม่เป็นเรื่องที่รู้จักกันโดยทั่วไป ซึ่งนักเรียนสามารถจะตอบคำถามได้โดยไม่ต้องอ่านเนื้อเรื่องเลย

3. ภาษาที่ใช้ เนื้อเรื่องประกอบด้วยคำศัพท์ หรือ โครงสร้างที่ยุ่งยากเกินไป ผู้ออกแบบทดสอบควรดัดแปลงให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้ตอบ และควรตั้งคำถามอย่างชัดเจน การจัดทำแบบทดสอบเพื่อวัด ประเมินผลความสามารถในการอ่าน นอกจะต้องคัดเลือกข้อความที่นำมาเป็นแบบทดสอบให้ถูกต้องเหมาะสมแล้ว ลักษณะและรูปแบบของแบบทดสอบก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการประเมินผลความเข้าใจในการอ่านซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะและรูปแบบของแบบทดสอบที่ใช้ในการวัดและการประเมินผล ความสามารถในการอ่านไว้ ดังนี้

ฟินอคเชียโร และซาโกะ (Finocchiaro & Sako, 1983: 97-98) ได้อธิบายถึงแบบทดสอบที่ใช้ในการวัดความสามารถในการอ่านว่ามีอยู่ 3 แบบ คือ

1. แบบทดสอบอัตนัย ได้แก่ แบบทดสอบความเรียง โดยให้ผู้เรียนตอบคำถามจากเรื่อง ที่อ่าน โดยเขียนคำตอบเป็นประโยค คือ ข้อความยาวๆ
2. แบบทดสอบปรนัย ได้แก่ แบบเลือกตอบ แบบถูกผิด แบบจับคู่ แบบเติมคำ เป็นต้น
3. แบบทดสอบกึ่งปรนัย ได้แก่ แบบทดสอบที่ต้องการคำตอบสั้นๆ ให้เติมหรือต่อให้สมบูรณ์ ให้คะแนนโดยผู้สอนหรือผู้ทดสอบที่มีความสามารถในการประเมินผล

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่าน อาจทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่ได้รับความนิยม คือ การประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ อย่างไรก็ตาม ผู้ประเมินจะต้องเลือกลักษณะของการประเมินที่เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนการสอน และตรงตามความต้องการของผู้เรียนเพื่อสามารถวัดและประเมินความสามารถของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ความสนใจในการเรียน

1. ความหมายของความสนใจ

ดิวี่ (Dewey, 1959: 66) และนันแนลตี้ (Nunnally, 1970: 415) ได้ให้ความหมาย ความสนใจว่า หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือสนใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แนวคิดใด แนวคิดหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ

ธอร์นไคค์ และเอลิซาเบธ (Thorndike & Elizabeth, 1969: 24) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงบทบาทและเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่งๆ

กู๊ด (Good, 1973: 94) กล่าวว่า ความสนใจเป็นความรู้สึกชอบที่คนเราแสดงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งความรู้สึกนี้อาจมีชั่วขณะหนึ่งหรืออาจจะมีถาวรตลอดไปได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความอยากรู้อยากเห็นของบุคคลนั้น โดยมีอิทธิพลจากประสบการณ์ของเขาเอง

เมอร์เร็นส์ และเลห์แมนน์ (Mehrens & Lehmann, 1973: 530) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อเป้าหมาย ซึ่งเป็นกิจกรรมแสดงออกมาในลักษณะของความชอบไม่ชอบในกิจกรรมนั้นๆ

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2543: 105) และรวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธ์ (2543: 154) ให้ ความหมายความสนใจว่า ความสนใจหมายถึง ศักยภาพภายในของบุคคลที่รู้สึกพอใจ ต้องการ อยากรู้อยากเห็น ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดและพยายามกระทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ

2. ลักษณะของความสนใจ

วนิช บรรจง และคณะ (2546: 52) ได้กล่าวถึงลักษณะของความสนใจไว้ดังนี้

1. ความสนใจเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติที่เข้มข้น คือ คนเราจะต้องมีความสนใจต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นอย่างๆไป
2. ความสนใจเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล คนหนึ่งอาจมีความสนใจต่อสิ่งหนึ่งแต่คน อื่นอาจไม่สนใจต่อสิ่งที่ตนสนใจ
3. ความสนใจทำให้คนเอาใจใส่จดจ่อต่อสิ่งที่ตนสนใจ
4. เมื่อเกิดความสนใจต่อสิ่งใดแล้วย่อมมีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งนั้น
5. คนยอมมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จตามความมุ่งหมายถ้าคนๆนั้นมีความสนใจต่อสิ่งนั้น

ทวิ ท่อแก้ว และอบรม สีนภิบาล (2541: 54) ได้กล่าวถึงลักษณะของความสนใจไว้

- ดังนี้
1. ความสนใจเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในบุคคลจะถูกชักนำโดยสิ่งแวดล้อม
 2. ความสนใจเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ดังนั้นแต่ละบุคคลต้องสนใจในสิ่งต่างๆ
- แตกต่างกันและมีความเข้มข้นแตกต่างกันด้วย
3. ความสนใจที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดย่อมเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์
 4. ความสนใจย่อมทำให้บุคคลเอาใจจดจ่อต่อสิ่งที่สนใจ
 5. ความสนใจเมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมทำให้บุคคลตั้งความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งไว้
 6. ทำให้บุคคลเกิดความมุ่งมั่นที่จำทำให้เกิดผลสำเร็จ
 7. ความสนใจอาจเป็นความรู้สึกชั่วขณะหรือตลอดไปก็ได้

สรุปได้ว่า ลักษณะของความสนใจ จะเป็นความรู้สึกและทัศนคติที่เข้มข้น ที่เกิดขึ้น ภายในจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีความหมาย บุคคลแต่ละคนจะมีความสนใจต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่งแตกต่างกันซึ่งอาจเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งหรือตลอดไปก็ได้ ตามประสบการณ์ของ บุคคลนั้นๆ และความสนใจจะทำให้บุคคลเกิดความมุ่งมั่นที่จะทำในสิ่งนั้นๆ ให้ประสบ ความสำเร็จ

3. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2543: 67-70) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ ดังนี้

1. ความสนใจเกิดขึ้นจากความพร้อมความต้องการ และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม
2. ความสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นเรื่องของแต่ละบุคคลโดยเฉพาะคนทุกคนไม่จำเป็นต้องมีความสนใจในเรื่องเดียวกันและในระยะเวลาเดียวกัน
3. ความสนใจนั้นมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับสุขภาพของร่างกาย เด็กจะสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นระยะสั้นหรือยาว ย่อมขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของร่างกาย
4. ความสนใจเฉพาะอย่างนั้น อาจเปลี่ยนไปตามวัยและเวลาของแต่ละบุคคล แต่ละแบบแผนของความสนใจค่อนข้างคงที่ ทำให้วัดความสนใจในอนาคตของคนได้
5. ความสนใจมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับสภาพทางจิตใจ และระดับเขาวนปัญญาของเด็ก เด็กที่มีเขาวนปัญญาต่ำ จะสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว และไม่สลับซับซ้อนซึ่งผิดกับผู้ที่มีระดับเขาวนปัญญาสูงมักจะสนใจหลายๆสิ่งในเวลาเดียวกัน และอาจเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน
6. ความสนใจมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับรากฐานทางประสบการณ์ของบุคคล บุคคลใดจะสนใจเรื่องใด จำเป็นต้องมีความรู้เรื่องนั้นพอสมควร ถ้าเขาขาดประสบการณ์เขาอาจไม่สนใจ แต่เพียงอยากรู้อยากเห็นชั่วคราวแล้วก็เลิกความสนใจไป

4. การสร้างความสนใจ

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2540: 243) ได้เสนอวิธีการสร้างความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนีย์ ธีรดากร (2542: 160 -161) ดังนี้

1. ศึกษาความต้องการของนักเรียนส่วนใหญ่ เพื่อจะได้จัดบทเรียน สภาพห้องเรียน และสื่อการเรียนต่างๆให้ตรงกับความต้องการของเขา
2. ศึกษาทำความเข้าใจกับเด็กแต่ละคนให้ดี สำรวจความต้องการความสนใจของเขา เพื่อจะได้นำสิ่งนั้นมาสร้างความสนใจให้แก่เด็กได้เหมาะสม ตลอดจนการจัดสภาพการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการความสนใจของผู้เรียนนั้นๆ
3. จัดสภาพห้องเรียนให้น่าสนใจ มีการตั้งคำถามย่อย และท้าทายความสามารถของนักเรียน พยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากที่สุด และเลือกเรียนให้ตรงกับ ความนัดและความสามารถของเขาจะทำให้เขาสนใจสิ่งที่ได้รับมอบหมายให้ทำ
4. ให้การเสริมแรงโดยพยายามให้นักเรียนได้รับประสบผลสำเร็จในการเรียนหรือการทำงานนั้นๆ

5. ชี้แนวทางหรือให้ทราบความก้าวหน้าในการทำงานทุกนระยะของนักเรียน ทำให้เขามีความสนใจจะเรียนและทำงานนั้นๆ ต่อไป
6. ก่อนสอนเรื่องใดควรสร้างความรู้พื้นฐานให้กับเด็กเสียก่อน
7. จัดบทเรียนให้เหมาะสมกับความถนัด ความสามารถของเด็ก ไม่ให้ยากหรือง่ายจนเกินไป เพื่อไม่ให้เด็กเกิดความท้อถอยในบทเรียน
8. ชี้แจงให้เด็กเห็นความก้าวหน้าของตนเอง
9. การสอนต้องให้เด็กทราบเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของบทเรียน
10. จัดสภาพห้องเรียน กระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้สึกสนใจ สนุกสนานและตื่นตัวในการเรียนอยู่เสมอ
11. ในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง ครูควรจัดอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับเรื่องที่จะสอนเพื่อสร้างความสนใจและทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน
12. จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำให้มากที่สุด
13. จัดบทเรียนให้มีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน เพื่อให้เขาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาการสร้างควมสนใจสรุปได้ว่า การสร้างควมสนใจกับผู้เรียนนั้น จะต้องศึกษาทำความเข้าใจกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล สร้างควมคุ้นเคย มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน จัดเนื้อหาในบทเรียนให้มีความหมาย และมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงของผู้เรียน เนื้อหาในบทเรียนจัดให้ตรงตามความสามารถและความต้องการของผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด มีการกระตุ้นเตือนความสนใจในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและสร้างควม สนุกสนานให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

5. การประเมินความสนใจในการเรียน

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2543) ได้เสนอวิธีการวัดความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับเพาเวลล์ (Powell, 1963: 189–192) ไว้ 3 วิธีดังนี้

1. ใช้แบบสอบถามความสนใจ (Interest Inventories) หรือแบบวัดความสนใจ ประกอบด้วยข้อความชุดหนึ่งสำหรับให้แต่ละบุคคลแสดงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อข้อความต่างๆเหล่านั้น
2. ใช้แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaires) โดยให้แต่ละบุคคลมีอิสระที่จะตอบคำถามต่างๆได้ตามความรู้สึกที่แท้จริงของตน

3. ใช้การสังเกต (Observe) ซึ่งจะช่วยให้ผู้สังเกตได้สังเกตเห็นพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตได้

เดวิส (Davis, 1964: 160- 161) ได้เสนอเทคนิควัดความสนใจดังนี้

1. ค้นหาสิ่งที่แต่ละบุคคลชอบทำในระยะ 1/2 ปี ที่ผ่านมา ถ้าเขาขอมสละเวลาว่างที่มีอยู่เพื่อทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2. ค้นหาว่าแต่ละบุคคลมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ มากน้อยเพียงใด ถ้าเขามีความรู้ในเรื่องนั้นมากก็แสดงว่าเขาสนใจ เรื่องนั้น ทั้งนี้เพราะคนเราย่อมจำสิ่งที่ตนสนใจได้ดีกว่าสิ่งที่ไม่สนใจ ให้แต่ละบุคคลแสดงความรู้ที่ชื่นชอบ หรือไม่ชอบต่อข้อความต่างๆ ที่กำหนดไว้ให้

สรุปได้ว่า การประเมินความสนใจสามารถวัดได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้วิจัยว่าต้องการจะวัดอะไรและจะใช้วิธีใดวัด เช่น การใช้แบบสอบถาม การใช้การสังเกต ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าวิจัยประเมินความสนใจโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมแสดงความสนใจในการเรียนของผู้เรียน

ความคงทนในการเรียน

ความคงทนในการเรียนเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ต้องมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความคงทนในการเรียนจึงทำให้มนุษย์ระลึกได้ หรือจำได้ในสิ่งที่เรียนผ่านมาแล้ว ซึ่งความคงทนในการเรียนจะมีพื้นฐานมาจากความจำในสิ่งที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์มาแล้ว ซึ่งความจำทำให้สามารถยืดหยุ่นเอาประสบการณ์ ความรู้ หรือสิ่งที่ผ่านมาไว้ได้ เด็กในวัยเรียนต้องพึ่งพาความจำในการเรียนรู้ และทำกิจกรรมของตน เนื้อหาวิชาทักษะที่เรียนผ่านไปแล้วเด็กต้องจำเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ใหม่

1. ความหมายของความคงทนในการเรียน

กิลฟอร์ด (Guiford, 1956: 188) ได้ให้ความหมายความคงทนในการเรียนซึ่งสอดคล้องกับ อัดัม (Adam, 1967: 178) ที่ให้ความหมายของความคงทนในการเรียนไว้ว่า ความคงทนในการเรียน หมายถึง ความสามารถที่จะเก็บหน่วยความรู้จากการเรียนไว้และนำหน่วยความรู้นี้มาใช้ได้ในลักษณะเดียวกับที่เก็บเอาไว้ ซึ่งการเก็บความรู้เอาไว้ ถือว่าเป็นการคงไว้ซึ่งผลการเรียนเป็นความสามารถที่จะระลึกได้ถึงสิ่งเร้าที่เคยเรียนมา หรือมีประสบการณ์มาก่อน หลังจากเวลาผ่านไประยะหนึ่งซึ่งความคงทนในการเรียนนี้เป็นความสามารถในการจำของกิจกรรมทางสมองทุกแขนง

นักจิตวิทยา ได้แก่ กางเย่ (Gagne, 1970: 129) ได้กล่าวว่า ความคงทนในการเรียนและการจำ เป็นของคู่กัน การที่จะจดจำสิ่งต่างๆ ที่ได้เรียนมามากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับ

องค์ประกอบหลายอย่างซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ ซึ่ง กางเย่ (Gagne, 1970: 140) ได้อธิบายขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. **ขั้นสร้างหรือทำความเข้าใจ** ผู้เรียนจะต้องให้ความสนใจใส่ใจและรับรู้สิ่งต่างๆ จากสถานการณ์ของสิ่งเร้า ผ่านประสาทสัมผัสและแปลความหมายของสิ่งที่รับรู้นั้นๆ ทั้งนี้แล้วแต่ความสามารถ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล
2. **ขั้นการเรียนรู้หรือขั้นการรับไว้** ในขั้นนี้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบประสาท เกิดเป็นความสามารถอย่างใหม่ขึ้น
3. **ขั้นเก็บเอาไว้ในความจำ** ในขั้นนี้สิ่งที่รับเอาไว้จะถูกเก็บไว้ในส่วนของความจำ ในสมองระยะยาวของการเก็บไว้นี้แตกต่างกันแล้วแต่บุคคล สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม
4. **ขั้นการรื้อฟื้นหรือระยะฟื้นความจำ** เป็นขั้นที่นำเอาสิ่งที่เรียนรู้มาและเก็บไว้ในส่วนของความจำของสมองมาใช้ ซึ่งจะออกมาในรูปของพฤติกรรมหรือการกระทำที่สังเกตหรือวัดได้โดยบุคคลอื่น การรื้อฟื้นนี้อาจจะออกมาโดยพฤติกรรมบ่งถึงหรือพาดพิงไปถึงการใช้ความสามารถ ของสติปัญญา

กระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จะต้องเริ่มขึ้นจากการสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ของสิ่งเร้าโดยการรับรู้และตีความหมายจนเกิดการเรียนรู้เป็นความสามารถใหม่ขึ้น แล้วเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้มาเก็บไว้ในส่วนของความจำ ช่วงระยะเวลาหนึ่งเมื่อนำมาใช้ก็รื้อฟื้นส่วนที่เก็บไว้ในความจำนั้นออกมาในลักษณะของการกระทำที่สังเกตได้ และในระบบความจำของมนุษย์จะแบ่งชั้นของความจำออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

1. **ความจำการรับรู้สัมผัส (Sensory Memory)** หมายถึง การคงอยู่ของความรับรู้สัมผัส หลังจากที่มีการเสนอสิ่งเร้าสิ้นสุดลง ความจำชนิดนี้ เป็นความจำระยะสั้นมากโดยจะสูญหายไปเกือบหมดภายในเวลาประมาณ 1 วินาที จะมีข้อมูลบางส่วนเท่านั้นที่ถูกส่งต่อไปยังความจำระยะสั้น ความจำการรับรู้สัมผัสนี้ ถ้าสิ่งเร้าเข้าไปทางตา ความจำที่เกิดขึ้นก็เรียกว่าความจำภาพติดตา ถ้าสิ่งเร้าเข้าไปทางหูความจำที่เกิดขึ้นก็เรียกว่า ความจำเสียงก้องหู (Echoi) และถ้าเข้าไปทางอวัยวะเคลื่อนไหว ก็เรียกว่า ความจำการกระทำ (Enative)

2. **ความจำระยะสั้น (Short Term Memory: STM)** คือ ความจำจากที่ได้รับการตีความจึงเกิดการเรียนรู้และจะอยู่ในความจำระยะสั้นเราใช้ความจำระยะสั้นสำหรับ การทำงานชั่วคราว เพื่อใช้ให้เป็นประโยชน์ในขณะที่จำอยู่นั้น ซึ่งความจำระยะสั้นนี้จะเก็บสิ่งที่ได้เรียนรู้ไว้เพียง 1-2 วินาที และจะเลือนหายไป อีกทั้งความจำระยะนี้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องโดยมีการเข้ารหัสหรือเป็นการแปลงสารจากลักษณะหนึ่งไปแฝงไว้ในสารอีกลักษณะหนึ่งซึ่งมีการเข้ารหัสเป็นภาพ เป็นเสียง และเป็นความหมาย การดูแลระบบนี้เกิดจากการถูกรบกวน แต่ถ้ามีเวลา

ทบทวนนานๆ ก็จะคงสาร หรือจำไว้นานและทำให้สารเข้าไปเก็บในระบบได้มากขึ้น ประโยชน์ของความจำระยะสั้น คือ การช่วยให้ข้อมูลที่ได้รับเข้ามาเดิมยังคงอยู่ต่อไปได้ระยะหนึ่งจนกระทั่งเราสามารถรับรู้ข้อมูลที่เข้ามาใหม่ได้โดยตลอดและตีความหมายได้ เช่น เมื่อเราฟังคำตื้นๆ ของประโยคเรายังจับใจความและตีความหมายไม่ได้ ต่อเมื่อเราฟังคำตื้นๆ ไปจนกระทั่งจบประโยคจึงจะเข้าใจความหมายได้ การที่ข้อมูลเก็บไว้ได้ในความจำระยะสั้นเพียงช่วงเวลาสั้นๆ นั้นเป็นสิ่งที่ดีทำให้เราสามารถรับรู้ข้อมูลที่เข้ามาแทนที่ได้ หากข้อมูลเก่ายังคงค้างอยู่นานเกินควรอาจจะเป็นการรบกวนการเรียนรู้ และตั้งใจรับรู้ในขณะนั้น เพราะเราขอมต้องการที่จะเอาใจใส่ต่องานในขณะนั้นมากกว่าที่จะให้ข้อมูลเดิมซึ่งไม่มีประโยชน์มากีดขวางอยู่

3. ความจำระยะยาว (Long Term Memory: LTM) คือ ระบบความจำที่เก็บสิ่งที่เรียนรู้หรือรับรู้ไว้อย่างถาวร โดยจะมีการคงอยู่ของสิ่งที่เรียนรู้เข้าไปนานกว่า 30 วินาทีขึ้นไป เราจะไม่รู้สึกรู้สึกลงในสิ่งที่จำอยู่ในความจำระยะยาว แต่เมื่อต้องการใช้หรือมีสิ่งเร้ามาสะกิดใจก็สามารถรื้อฟื้นขึ้นมาได้ โดยสามารถนำสิ่งนั้นๆ ออกมาใช้ได้ทุกเวลาที่ต้องการ เช่น สามารถจำบทเพลงบางบทตั้งแต่เรียนในชั้นอนุบาล หรือระดับประถมศึกษาได้ สิ่งต่างๆ ที่ผ่านเข้าไปในระบบความจำระยะยาวนั้นเป็นสิ่งที่ผ่านเข้ามาในระบบความจำระยะสั้นถ่ายทอดไปในระบบความจำระยะยาวได้ ซึ่งผิดกับบางสิ่งบางอย่างที่ผู้เรียนไม่สนใจจดจำ เมื่อผ่านเข้ามาในระบบความจำระยะสั้นแล้วก็จะเลือนหายไป

จากการศึกษาความหมายของความคงทนในการเรียน สามารถสรุปได้ว่า ความคงทนในการเรียนเป็นความสามารถในการสะสมความรู้หรือประสบการณ์ รวมทั้งพฤติกรรมต่างๆ ที่ได้เรียนรู้มาแล้วในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งสามารถวัดออกมาได้แม้ว่าเวลาจะผ่านไปแล้วก็ตามซึ่งจากการศึกษาของผู้วิจัยได้วัดความคงทนในการเรียนของผู้เรียน โดยวัดหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนไปแล้วเป็นเวลา 2 สัปดาห์

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคงทนในการเรียน

สิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความคงทนในการเรียน สรุปได้ 2 ประการ คือ ประการที่ 1 ลักษณะความต่อเนื่องหรือความสัมพันธ์กันของประสบการณ์ที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ และประการที่ 2 การทบทวนสิ่งที่ได้เรียนไปแล้วอยู่เสมอ ซึ่งหลังจากเรียนรู้สิ่งใดๆ หากไม่มีการทบทวนอัตราการจำจะลดลงเรื่อยๆ จากผลการวิจัยของ Baddely (1976) ได้ทดสอบการจำพยางค์ไว้ ความหมายและไม่มีกรทบทวน พบว่าช่วงแรกๆ ความจำจะลดลงอย่างรวดเร็ว ในระยะเวลาเพียง 1 ชั่วโมง ความคงทนในการเรียนจะลดลงเหลือเพียงครึ่งหนึ่งหลังจากนั้นอัตรา การจำจะลดลงอย่างช้าๆ จนเหลือเพียงร้อยละ 10 เมื่อเวลาผ่านไป 1 สัปดาห์ แต่ถ้าหากมีการทบทวนอยู่เสมอแล้ว

ช่วงระยะเวลาที่ความจำระยะสั้นจะฝังตัวกลายเป็นความจำระยะยาวหรือความคงทนในการจำนั้น ประมาณภายใน 14 วันหลังจากที่ได้ผ่านการเรียนรู้ไปแล้ว (นิตย บุษงามงคล, 2546)

3. หลักการเกี่ยวกับความคงทนในการเรียน

สุชา จันทน์เอม (2543: 94) ได้กล่าวถึงหลักเกี่ยวกับความคงทนในการเรียนไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้สิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็ว และจำได้นานกว่าสิ่งที่ไร้ความหมาย

2. การเรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงวัตถุ หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกันมากกว่า 2 อย่างขึ้นไป จะเกิดขึ้นได้ ถ้านำวัตถุหรือเหตุการณ์นั้นไว้ติดกันหรือต่อเนื่องกัน หลักการนี้มาจากหลักความใกล้ชิด (Proximity) และหลักความต่อเนื่อง (Continuity)

3. ความถี่ของสิ่งเร้า (Stimulus) และการตอบสนองที่เกิดขึ้นเหมือนหรือคล้ายกันมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ตามกฎความถี่ของธอร์น ไคค์ (Thorndike) การกระทำซ้ำๆ หรือการซักซ้อมนั้นจะเกิดประโยชน์อย่างดีต่อความคงทนของข้อมูลในระยะสั้นๆ แต่กระบวนการที่ใช้ เช่น การใช้รหัส การเสริมแต่ง และการถ่ายทอดเป็นอย่างดี จะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความคงทนของข้อมูล ความจำในระยะยาว การกระทำซ้ำๆ เป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนทักษะ ดังนั้นผู้ออกแบบสารจึงต้องออกแบบสารให้มีความหมายที่ผู้เรียนสามารถจำได้ดีขึ้น

4. การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับผลการเรียน ถ้าผลการเรียนนั้นให้ความชื่นชอบ ลดความเครียด จะทำให้การเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ พินทุมดี สิงหเสนี (2541: 86) ได้เสนอแนะวิธีช่วยให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนไว้ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 การจัดบทเรียนให้มีความหมาย (Meaningfulness) ได้แก่

- 1.1 การสร้างสื่อสัมพันธ์
- 1.2 การจัดเป็นระบบไว้ล่วงหน้า
- 1.3 การจัดลำดับขั้น
- 1.4 การจัดเข้าเป็นหมวดหมู่

ประการที่ 2 การจัดสถานการณ์ช่วยการเรียนรู้ (Mathemagenic) ได้แก่

- 2.1 การทบทวนบทเรียนภายหลังจากที่อ่านจบไปแล้วแต่ละครั้ง
- 2.2 การจัดอย่างมีหลักเกณฑ์
- 2.3 การสร้างจินตนาการให้สัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องจำ

เอบบิงโฮ (Ebbinghaus, 1978 อ้างถึงใน พินทุมดี สิงหเสนี, 2541: 92) ได้ทำการศึกษาเรื่องความคงทนในการเรียนของคนเราโดยให้ท่องคำที่ไม่มีมีความหมาย พบว่า

เวลาผ่านไปหลังจากเรียน 20 นาที คนเราจะมีความคงทนในการเรียนประมาณ 58 %
 เวลาผ่านไปหลังจากเรียน 1 ชั่วโมง คนเราจะมีความคงทนในการเรียนประมาณ 42 %
 เวลาผ่านไปหลังจากเรียน 9 ชั่วโมง คนเราจะมีความคงทนในการเรียนประมาณ 35 %
 เวลาผ่านไปหลังจากเรียน 2 วัน คนเราจะมีความคงทนในการเรียนประมาณ 30 %
 เวลาผ่านไปหลังจากเรียน 31 วัน คนเราจะมีความคงทนในการเรียนประมาณ 20 %
 ผลการทดลองสรุปได้ว่า เวลาที่มีผลต่อการจำของคนเรา เวลายิ่งผ่านไปนานความจำจะ
 ยิ่งลดลง แต่อัตราส่วนระหว่างความจำและเวลาไม่เป็นสัดส่วนตายตัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความสามารถด้านการอ่าน

1. งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความสามารถด้านการอ่าน ได้แก่ งานวิจัยที่
 เกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่าน ความสนใจในการเรียน และความคงทนในการอ่าน ดังนี้
 สมศรี อุดยรัตน์พันธุ์ (2546) ได้ศึกษาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ของเด็ก
 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมศิลปะ ผลการศึกษาพบว่า

1) ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะอยู่ในระดับดี และ 2) ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ของเด็กที่มี
 ปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนกิจกรรมศิลปะสูงขึ้น

อภิชญา สวัสดิ์ (2546) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนที่มี
 ความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการสอนอ่านคำภาษาไทย
 โดยใช้เกมฝึกทักษะผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนที่มี
 ความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการสอนโดยใช้เกมฝึกทักษะ
 อ่านคำภาษาไทยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

กัญญา สุวลักษณ์ (2549) ได้ศึกษา การพัฒนาความสามารถในการจำพยัญชนะไทย
 ของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จากการสอนโดยใช้เกมและแบบฝึก ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มี
 ปัญหาทางการเรียนรู้มีความสามารถในการจำพยัญชนะไทยหลังการสอนโดยใช้เกมและแบบฝึก
 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

สมัย กุตรระแสง (2551) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านและสะกดคำภาษาไทยของ
 นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการสอนอ่านและสะกดคำโดยใช้แบบฝึก
 ทักษะ ผลการศึกษาพบว่าแบบฝึกทักษะการอ่านและสะกดคำภาษาไทยที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ
 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (80/80) เท่ากับ 84.64/88.32 ความสามารถในการอ่านและสะกดคำภาษาไทย

ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังการสอนอ่านและสะกดคำภาษาไทย อยู่ในระดับดีมาก และความสามารถในการอ่านและสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ก่อนและหลังการสอนอ่านและสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านและสะกดคำภาษาไทย สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพลินจิต คนขยัน (2551) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียน และความพึงพอใจในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท. ผลการศึกษาพบว่า 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 88.20/83.11 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท.กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แตกต่างกัน โดยนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามคู่มือครูของ สสวท. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครูของ สสวท. ที่ทดสอบหลังเรียนกับทดสอบหลังจากทดลองผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยนักเรียนที่เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูญเสียความจำร้อยละ 10.67 และสามารถคงทนความรู้ได้ร้อยละ 85.11 ของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน นักเรียนที่เรียนตามคู่มือครูของ สสวท. สูญเสียความจำร้อยละ 7.77 และสามารถคงทนความรู้ได้ร้อยละ 92.23 ของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

ประครองณัฐ แสนสนาม (2551) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคการเรียนแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ประกอบการใช้บทเรียนสำเร็จรูปที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงานความร้อน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ และบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง งานและพลังงานความร้อน กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 81.23/ 81.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/ 80 2) ผลการเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้(5Es) และบทเรียนสำเร็จ เรื่อง งานและพลังงานความร้อน พบว่า นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ระหว่างหลังเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์

กับหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยความคงทนในการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

จรัสกร เล็กตระกูล (2553) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านคำและความสนใจในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจากการใช้ชุดพัฒนาทักษะการอ่านผลการศึกษาพบว่า 1) ความสามารถในการอ่านคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหลังการสอนจากการใช้ชุดพัฒนาทักษะการอ่านอยู่ในระดับดีมาก 2) ความสามารถในการอ่านคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหลังการสอนจากการใช้ชุดพัฒนาทักษะการอ่าน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 3) ความสนใจในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหลังการสอนจากการใช้ชุดพัฒนาทักษะการอ่านอยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

โรเบิร์ต (Roberts, 1995) ได้พัฒนาแบบทดสอบสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยแบ่งเป็นแบบทดสอบสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับเรื่องเสียง (Phonotic) นักเรียนที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับเรื่องการมองเห็นคำ(Orthographic)และแบบทดสอบสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทั้งสองแบบ หรือแบบผสม ซึ่งครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับการถอดรหัส (Decoding Tasks) และการเข้ารหัสข้อมูล (Encoding)

เบอร์คิลแฮมเมอร์ (Berkelhammer, 1996) ได้ศึกษาปัญหาการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน นักเรียนที่มีสมาธิสั้นและนักเรียนปกติที่ไม่มีปัญหาในการเรียนรู้ปัญหาด้านพฤติกรรม พบว่า ที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่านจะมีปัญหาในด้านต่อไปนี่คือการอ่านตกหล่น การเพิ่มสระหรือตัวอักษรเพิ่มเข้าไปในคำที่อ่านและการอ่านย้อนกลับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านมีความสามารถในการอ่านน้อยที่สุด รองลงมาคือนักเรียนที่มีสมาธิสั้นและที่อ่านผิดพลาดน้อยที่สุดคือนักเรียนปกติ

แมรี่ และเซียง (Mary and Chiang, 1997: 174–178) ได้ศึกษาวิธีการสอนอ่านและเขียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ จากครูการศึกษาพิเศษและนักการศึกษาทั่วไป จากนักเรียนเกรด 2 และเกรด 5 ว่าใช้วิธีสอนแบบใดบ้าง พบว่า กลุ่มครูสอนนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ใช้วิธีสอนต่อไปนี่จากมากไปน้อยตามลำดับคือ ใช้วิธีอ่านเรื่องแล้วเติมคำตอบลงในช่องว่างของเนื้อเรื่องไว้ 90.7 % การอ่านรายบุคคล 87.0 % การแลกเปลี่ยนหนังสือกันอ่าน 81.5 % และการสลับกันอ่าน 74.1 % และยังมีอีก 17 วิธีที่ใช้สอนทั้งนักเรียนปกติ และนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้

ฟอล (Fall, 1999) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางภาษาของ สตีเวนสัน (Stevenson Language Skill Program) ซึ่งเป็น โปรแกรมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่าน ได้คัดแยกนักเรียนแล้วจัดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการเปรียบเทียบรายคู่ มีนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองที่ใช้โปรแกรมของสตีเวนสัน 5 คน และอีก 5 คน เรียนด้วยวิธีการสอนซ่อมเสริมอื่น เป็นเวลา 10 สัปดาห์ครูสัมภาษณ์ข้อมูลจากนักเรียนพบว่าโปรแกรมการสอนนี้ใช้ได้ดีหากจัดให้นักเรียนเป็นรายบุคคล

ฮิล (Hill, 1999) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทำงานของระบบความจำระยะสั้น (Working memory) และความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านกับนักเรียนที่ไม่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านซึ่งมีอายุ 9-13 ปี โดยการบรรยายปัญหา ซึ่งต้องใช้ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลและการประมวลความรู้ ส่วนการทดสอบเกี่ยวกับความสามารถในการเข้ารหัสนั้นใช้วิธีให้เนื้อเรื่องที่มีความยาวบ้างสั้นบ้างแตกต่างกัน แล้วให้เล่าเรื่องที่อ่านนั้นซ้ำและถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาโดยตรง พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ยังเล่าเรื่องได้แต่มีความครบถ้วนน้อยกว่านักเรียนที่ไม่มีความบกพร่องในการเรียนรู้

เฟรดริกสัน และจาคอบ (Frederickson & Jacobs, 2001) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับความสามารถของตนเอง กับความสามารถทางวิชาการของนักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่าน พบว่าความสามารถทางวิชาการของนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านมีความสัมพันธ์กับการยอมรับความสามารถของตนเองนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านมีความสามารถทางวิชาการต่ำจะมีการยอมรับความสามารถของตนเองในด้านที่เกี่ยวกับวิชาการต่ำกว่านักเรียนอื่นๆ ที่มีความสามารถทางวิชาการสูงกว่า

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน เป็นนักเรียนที่มีระดับปัญญาในระดับปกติหรือสูงกว่าปกติ แต่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน มีความจำสับสนในตัวพยัญชนะที่คล้ายกัน มีความสามารถในการจำต่ำกว่านักเรียนปกติและมีการยอมรับความสามารถของตนเองต่ำ การพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านนั้นสามารถพัฒนาได้โดยครูต้องพิจารณาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัย ความสนใจและสามารถของ นักเรียน แนวการจัดกิจกรรมที่มีการวิจัยพบว่าสามารถนำมาใช้ได้ดีกับนักเรียนกลุ่มนี้ ได้แก่ การสอนแบบเล่นปนเรียน การเล่นเกม การเรียนรู้ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลายซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีการรับรู้จะช่วยให้เด็กนักเรียนมีโอกาสรับรู้บทเรียนได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้ยังควรคำนึงถึงการเรียนรวม โดยจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือ

นักเรียนที่มีความบกพร่องได้เรียนรวมในชั้นเรียนร่วมกับนักเรียนปกติทั่วไป เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ และเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันในการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ซึ่งการส่งเสริมให้นักเรียนมีการยอมรับความสามารถของตนเองและของเพื่อนในชั้นเรียนรวมมากขึ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงควรเน้นให้นักเรียนมีโอกาสได้รับทราบพัฒนาการของความสามารถของตนเองอยู่เสมอ และ ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครู การปฏิสัมพันธ์นี้จะนำไปในทางสนับสนุนให้กำลังใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติที่มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้จัดแสดงความสามารถในการอ่านของตนให้เพื่อนและครูได้ทราบ ดังนั้น การบูรณาการแนวคิดแบบพหุสัมพันธ์และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ และมีการจัดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านจึงเป็นสิ่งที่น่าจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มนี้เป็นอย่างยิ่ง

กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยการบูรณาการแนวคิดพหุสัมพันธ์ และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติภายใต้พื้นฐานการเรียนรวม เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ความสนใจและความคงทนในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับประถมศึกษา

กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยการบูรณาการแนวคิดพหุสัมพันธ์ และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติภายใต้พื้นฐานการเรียนรวม เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและความสนใจในการเรียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านระดับประถมศึกษา นำเสนอกรอบแนวคิด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยการบูรณาการแนวคิดพหุสัมพันธ์ และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ

ตอนที่ 2 กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนการจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการจัดสภาพแวดล้อม

ตอนที่ 1 กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยการบูรณาการแนวคิดพหุสัมพันธ์ และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ

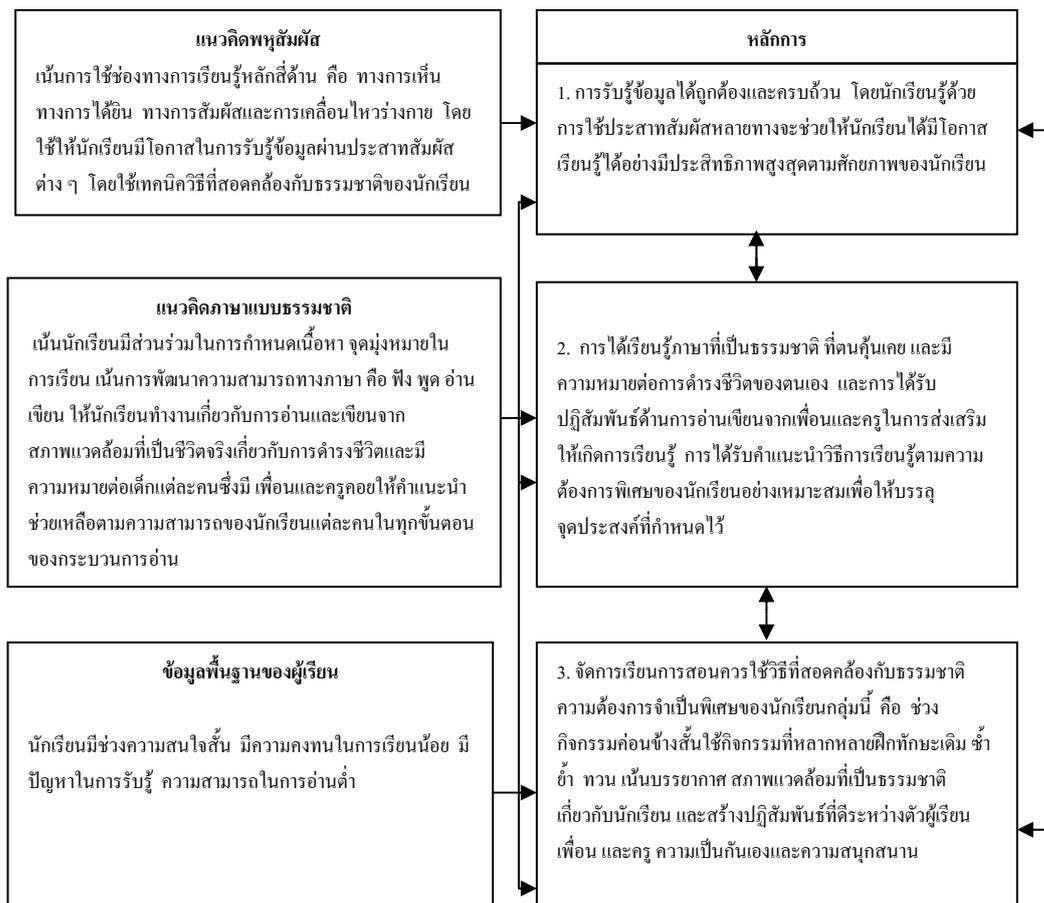
จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยการบูรณาการแนวคิดพหุสัมพันธ์ และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติเพื่อเสริมสร้างความสามารถความสนใจและความคงทนในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาโดยใช้แนวคิดและหลักการต่างๆเป็นพื้นฐานแสดงได้
ดังภาพที่ 13

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิดพหุสัมพันธ์และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ แล้วสังเคราะห์เป็นยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านได้ดังนี้

หลักการของยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน

1. การรับรู้ข้อมูลได้ถูกต้องและครบถ้วน โดยนักเรียนเรียนรู้การใช้ประสาทสัมผัสหลายทางจะช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตามศักยภาพของนักเรียน
2. การได้เรียนรู้ภาษาที่เป็นธรรมชาติ ที่ตนคุ้นเคย และมีความหมายต่อการดำรงชีวิตของตนเอง และการได้รับปฏิสัมพันธ์ด้านการอ่านเขียนจากเพื่อนและครูในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การได้รับคำแนะนำวิธีการเรียนรู้ตามความต้องการพิเศษของนักเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
3. ในการจัดการเรียนการสอนควรใช้วิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนกลุ่มนี้ คือ ช่วงกิจกรรมก่อนข้างสั้น ใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ฝึกทักษะเดิมซ้ำๆ เน้นบรรยากาศความเป็นกันเองและสนุกสนาน

ความสัมพันธ์ของหลักการของยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน ข้อมูลพื้นฐาน แนวคิดพหุสัมพันธ์และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติแสดงดังภาพที่ 14



ภาพที่ 14 ความสัมพันธ์ของหลักการของยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน ข้อมูลพื้นฐาน แนวคิดพหุสัมพันธ์และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ

จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับการอ่าน ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง แนวคิดพหุสัมพันธ์และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ สามารถสังเคราะห์เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านนั้นจะต้องมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีโอกาสได้รับรู้ผ่านช่องทางการเรียนรู้หลัก 4 ด้าน คือ ทางการเห็น ทางการได้ยิน ทางการสัมผัสและทางการเคลื่อนไหวร่างกายซึ่งจะส่งผลต่อความจำ ความสนใจและเจตคติที่ดีต่อการเรียน นักเรียนจะเป็นผู้มีความสามารถในการอ่านนั้นจะต้องมีความสามารถในการสะกดคำ มีความรู้เกี่ยวกับส่วนประกอบของคำ สามารถเปล่งเสียงได้ถูกต้องตามอักขรวิธีอ่านออกเสียงได้ชัดเจนมีความรู้เรื่องคำและความหมายของคำ มีความสามารถในการเลือกความหมายและหาเหตุผลจากประเด็นย่อยในแต่ละส่วนของเนื้อหาที่อ่าน ตลอดจนมีความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลหรือเนื้อหาที่อ่าน นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังต้องเน้น

การฝึกหัดซ้ำๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลายมีลักษณะที่เร้าความสนใจและมีขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อ สะดวกแก่การจัดลำดับงานของนักเรียน คำหรือเนื้อหาที่ให้นักเรียนอ่านควรเป็นคำที่นักเรียนคุ้นเคย เป็นภาษาธรรมชาติของนักเรียน เป็นคำที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นคำที่มีความหมายต่อ นักเรียนในระหว่างที่นักเรียนทำกิจกรรมครูควรคอยให้คำแนะนำและช่วยให้นักเรียนสามารถทำ กิจกรรมแต่ละขั้นตอนได้ตามที่กำหนด

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ การอ่าน ข้อมูลพื้นฐาน แนวคิดพหุสัมพันธ์และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนด ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านในยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านได้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน และเรียนรู้ทักษะ พื้นฐานตามเนื้อหาสาระ

1.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน

1.2 เรียนรู้ทักษะพื้นฐาน

1.2.1 จัดลำดับจุดประสงค์การเรียน

1.2.2 รับรู้ข้อมูลและฝึกทักษะ

1.2.3 อ่านคำหรือข้อความใหม่

1.2.4 บันทึกคำที่อ่านได้

ขั้นที่ 2 นำความรู้ไปใช้

2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการอ่าน

2.2 การอ่านและพิจารณาคัดเลือกข้อมูล

2.3 การกำหนดความสัมพันธ์ของข้อมูล

2.4 การประมวลความสัมพันธ์

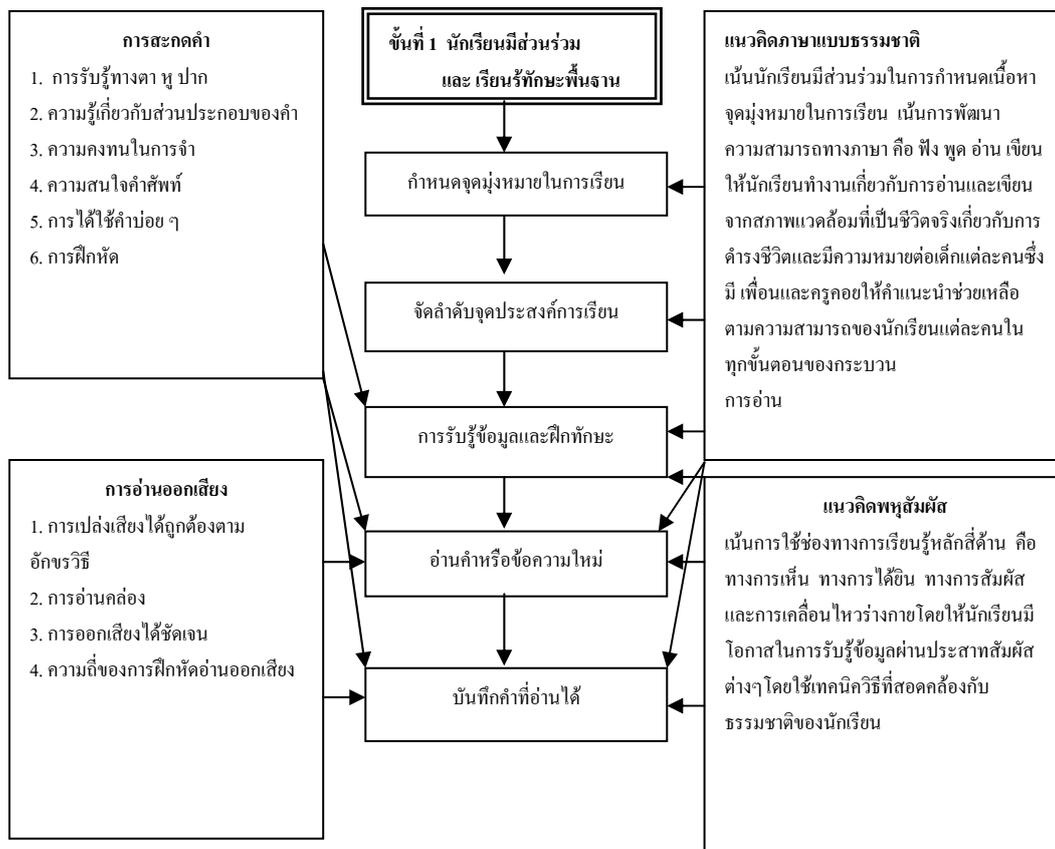
2.5 การสรุปใจความสำคัญของข้อมูล

ขั้นที่ 3 นำเสนอและประเมินผลงาน

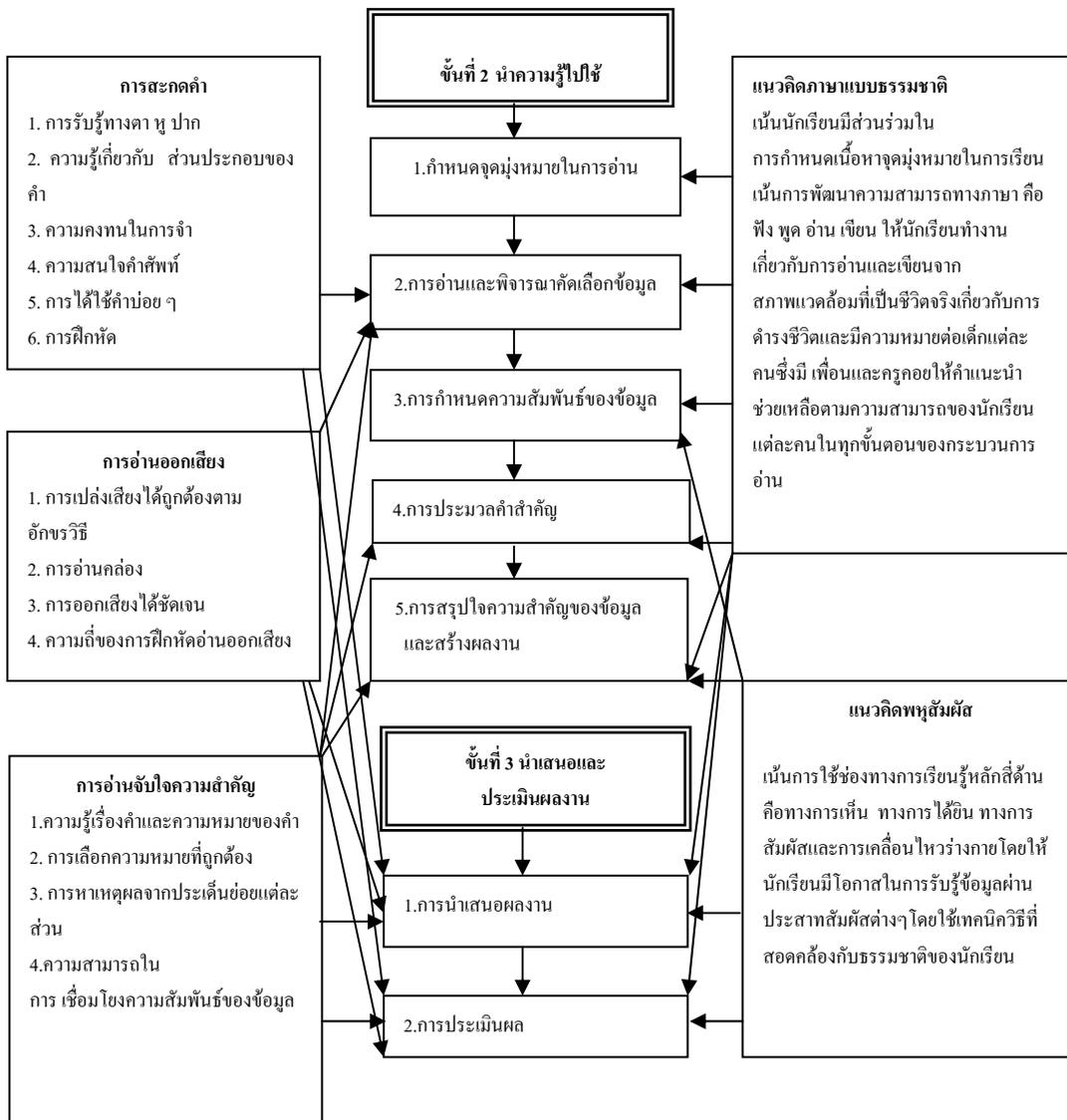
3.1 การแสดงผลงาน

3.2 การประเมินผล

ความสัมพันธ์ของความสามารถในการอ่าน สะกดคำ อ่านออกเสียง กับขั้นตอน การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านในยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านที่พัฒนาขึ้นแสดง ได้ดังภาพที่ 15 – 17



ภาพที่ 15 ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่าน แนวคิด และขั้นการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ทักษะพื้นฐาน



ภาพที่ 16 ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่าน แนวคิด กับขั้นการนำความรู้ไปใช้ และนำเสนอและประเมินผลงาน

จากภาพความสัมพันธ์ของความสามารถในการสะกดคำ การอ่านออกเสียง การอ่านจับใจความ แนวคิดพหุสัมพันธ์ แนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ กับขั้นตอนการเรียนการสอนของ ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ด้านอ่านจะเห็นได้ว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านที่สังเคราะห์ขึ้นนี้ มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน สะกดคำ การอ่านในทุกขั้นตอน ยกเว้นในขั้นตอน การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนและจัดลำดับจุดประสงค์การเรียน แต่ที่กำหนดให้มีกิจกรรมนี้ขึ้น เนื่องจากเป็นไปตามแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ทุกหน่วยการเรียนรู้

เป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียนและนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนซึ่งการให้นักเรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนและจัดลำดับจุดประสงค์การเรียนจะทำให้นักเรียนได้ทราบว่ากำลังเรียนรู้เรื่องอะไร และเรียนอย่างไร ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความสนใจในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนที่จะเรียนต่อไปมากขึ้นและแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติยังเกี่ยวข้องในขั้นตอนการทำกิจกรรมในยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านนี้ ส่วนแนวคิดพหุสัมพันธ์ได้ถูกนำไปใช้ในเกือบทุกขั้นตอนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ยกเว้นในขั้นตอนการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนการจัดลำดับจุดประสงค์การเรียน

การจัดการการเรียนรู้ตามยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยการบูรณาการแนวคิดพหุสัมพันธ์และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ความสนใจและความคงทนในการอ่านของนักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้ระดับประถมศึกษาผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดพหุสัมพันธ์และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ และที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ขั้นตอนการจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยการบูรณาการแนวคิดพหุสัมพันธ์ และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ

แนวคิดพหุสัมพันธ์	การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดพหุสัมพันธ์	ขั้นตอนการจัดการการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
เน้นการใช้ช่องทางการเรียนรู้หลักสี่ด้าน คือ ทางกรเห็น ทางกรได้ยิน ทางกรสัมผัสและการเคลื่อนไหวร่างกายโดยให้นักเรียนมีโอกาสในการรับรู้ข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ โดยใช้เทคนิควิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียน	1. การจัดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้การรับรู้ข้อมูลและฝึกทักษะผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ ได้แก่ ทางกรเห็น ทางกรได้ยิน การสัมผัส การเคลื่อนไหว โดยใช้เทคนิควิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียน ที่มีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงจากง่ายไปหายาก	1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน และเรียนรู้ทักษะพื้นฐานตามเนื้อหาสาระ 1.1 ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน 1.2 การเรียนรู้ทักษะพื้นฐาน 1.2.1 นักเรียนจัดลำดับจุดประสงค์การเรียนตามหน่วยการเรียนย่อยที่ครูจัดไว้ให้

ตารางที่ 2 ขั้นตอนการจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยการบูรณาการแนวคิดพหุสัมพันธ์ และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ (ต่อ)

แนวคิดพหุสัมพันธ์	การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดพหุสัมพันธ์	ขั้นตอนการจัดการการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
<p>เน้นการใช้ช่องทางการเรียนรู้หลักสี่ด้าน คือ ทางกาเห็น ทางกาได้ยิน ทางกาสัมผัสและการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยให้นักเรียนมีโอกาสในการรับรู้ข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ โดยใช้เทคนิควิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียน</p>	<p>1. การจัดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้ การรับรู้ข้อมูลและฝึกทักษะผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ ได้แก่ ทางกาเห็น ทางกาได้ยิน ทางกาสัมผัส การเคลื่อนไหว โดยใช้เทคนิควิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียนที่มีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาให้นักเรียนได้ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงจากง่ายไปหายาก</p>	<p>1.2.2 รับรู้ข้อมูลและฝึกทักษะโดย เน้นรับรู้ผ่านทาง การเห็น ทางกาได้ยิน การเคลื่อนไหวของร่างกาย หรือการสัมผัสอย่างมีความหมายให้มากที่สุด</p> <p>1.2.3 อ่านคำหรือข้อความใหม่โดยรับรู้ผ่านทางกาเห็น ทางกาได้ยิน การสัมผัสหรือการเคลื่อนไหวของร่างกาย อย่างมีความหมายให้มากที่สุด</p> <p>1.2.4 บันทึกคำที่อ่านได้</p>
	<p>2. จัดกาเรียนรู้โดย ให้นักเรียนได้ใช้ ช่องทางการเรียนรู้หลัก 4 ด้าน คือ ทางกาเห็น ทางกาได้ยิน การสัมผัส และการเคลื่อนไหว ใน การรับรู้ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิธีที่ สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียน เพื่อ สร้างข้อสรุป และมีการจัดเรียงลำดับ จุดประสงค์ /เนื้อหาให้นักเรียนได้เรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงจากง่ายไปหายาก</p>	<p>2. ช้่นนำความรู้ไปใช้</p> <p>2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการอ่าน</p> <p>2.2 การอ่านและพิจารณาข้อมูลโดยรับรู้ผ่านทางกาเห็นทางกาได้ยินการสัมผัสหรือการเคลื่อนไหวของร่างกาย อย่างมีความหมายให้มากที่สุด</p> <p>2.3 การกำหนดความสัมพันธ์ของข้อมูล</p> <p>2.4 การกำหนดคำสำคัญของเรื่องที่อ่าน</p> <p>2.5 การสรุปใจความสำคัญของข้อมูล และสร้างผลงานที่ใช้การรับรู้ผ่านทางกาเห็น ทางกาได้ยิน การสัมผัส หรือการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างมีความหมายมากที่สุด</p>
	<p>3. จัดกาเรียนรู้โดย ให้นักเรียนได้ ใช้ ช่องทางการเรียนรู้หลัก 4 ด้าน คือ ทางกาเห็น ทางกาได้ยิน การสัมผัส และการเคลื่อนไหวในการรับรู้ ข้อมูล สร้างข้อสรุป นำเสนอและประเมินผล งาน</p>	<p>3. ช้่นนำเสนอ และประเมินผลงาน</p> <p>3.1 การนำเสนอผลงานนักเรียนนำ ผลงานและเล่าเรื่องโดยดูจากแผนภาพที่ แสดงไว้</p> <p>3.2 การประเมินผลงาน</p> <p>ครูและนักเรียนร่วมกันประเมินผลงาน</p>

ตารางที่ 2 ขั้นตอนการจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยการบูรณาการแนวคิดพหุสัมพันธ์
และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ (ต่อ)

แนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ	การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ	ขั้นตอนการจัดการการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
<p>เน้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา จุดมุ่งหมายในการเรียนเน้นการพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้นักเรียนทำงานเกี่ยวกับการอ่านและเขียนจากสภาพแวดล้อมที่เป็นชีวิตจริงเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและมีความหมายต่อเด็กแต่ละคนซึ่งมีเพื่อนและครูคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือตามความสามารถของนักเรียนแต่ละคนในทุกขั้นตอนของกระบวนการอ่าน</p>	<p>จัดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา จุดมุ่งหมายในการเรียน จัดการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาที่อ่านตามสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงตรงตามความต้องการของนักเรียนและสภาพแวดล้อมที่เป็นชีวิตจริงของเด็ก</p>	<p>1. ชั้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนและการเรียนรู้ทักษะพื้นฐาน</p> <p>1.1 ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน</p> <p>1.2 การเรียนรู้ทักษะพื้นฐาน</p> <p>1.2.1 นักเรียนจัดลำดับจุดประสงค์การเรียนตามหน่วยการเรียนรู้ที่ครูจัดไว้ให้</p> <p>1.2.2 รับรู้ข้อมูลและฝึกทักษะโดยเน้นรับรู้ผ่านการเห็น ทางการได้ยิน การเคลื่อนไหวของร่างกาย หรือการสัมผัสอย่างมีความหมายให้มากที่สุด</p> <p>1.2.3 อ่านคำหรือข้อความใหม่โดยรับรู้ผ่านการเห็น ทางการได้ยิน การสัมผัสหรือการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างมีความหมายให้มากที่สุด</p> <p>1.2.4 บันทึกคำที่อ่านได้</p>
	<p>จัดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา จุดมุ่งหมายในการเรียน ให้นักเรียนทำงานเกี่ยวกับการอ่านและเขียนจากสภาพแวดล้อมที่เป็นชีวิตจริงเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและมีความหมายต่อเด็กในทุกขั้นตอนของกระบวนการอ่าน โดยมีเพื่อนและครูคอยช่วยเหลือ</p>	<p>2. ชื่อนำความรู้ไปใช้</p> <p>2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการอ่าน</p> <p>2.2 การอ่านและพิจารณาข้อมูลโดยรับรู้ผ่านการเห็น ทางการได้ยิน การสัมผัสหรือการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างมีความหมายให้มากที่สุด</p> <p>2.3 การกำหนดความสัมพันธ์ของข้อมูล</p> <p>2.4 การกำหนดคำสำคัญของเรื่องที่อ่าน</p> <p>2.5 การสรุปใจความสำคัญของข้อมูลและสร้างผลงานที่ใช้การรับรู้ผ่านการเห็น ทางการได้ยิน การสัมผัสหรือการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างมีความหมายให้มากที่สุด</p>

ตารางที่ 2 ขั้นตอนการจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยการบูรณาการแนวคิดพหุสัมพันธ์ และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ (ต่อ)

แนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ	การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ภาษาแบบธรรมชาติ	ขั้นตอนการจัดการการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
	5.จัดการเรียนรู้ โดยมีเพื่อน และครูคอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในการเรียน การนำเสนอผลงานตาม ความสามารถของนักเรียน แต่ละคน	3. ชี้นำเสนอ และประเมินผลงาน 3.1 การนำเสนอผลงาน นักเรียนนำเสนอผลงานและเล่าเรื่อง โดยดูจาก แผนภาพที่แสดงไว้ 3.2 การประเมินผลงานครูและนักเรียน ร่วมกันประเมินผลงาน

จากตารางที่ 2 ขั้นตอนการจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน โดยการบูรณาการแนวคิด พหุสัมพันธ์และแนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถแสดงรายละเอียดของขั้นตอน การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รายละเอียดขั้นตอนการเรียนรู้

ขั้นตอน การเรียนรู้	รายละเอียดของกระบวนการจัดการเรียนรู้
ขั้นที่ 1 ขั้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด จุดมุ่งหมายในการ เรียนและการ เรียนรู้ทักษะ พื้นฐาน	<p>1.1 นักเรียนร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน โดยนักเรียนจะได้รับการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนการสอน โดยการเล่นเพลงและร้องเพลงแล้วนักเรียนช่วยกันบอกว่า นักเรียน เรียนรู้เรื่องการอ่าน เพื่ออะไร นักเรียนได้ประโยชน์อะไรจากการฝึกอ่าน</p> <p>1.2 เรียนรู้ทักษะพื้นฐาน เป็นการเรียนเกี่ยวกับ การสะกดคำและการอ่านออกเสียงที่ประสมสระต่าง ๆ นหน่วยการเรียน โดยจะมีขั้นตอนในการเรียนรู้ดังนี้</p> <p>1.2.1 จัดลำดับจุดประสงค์การเรียน</p> <p>นักเรียนร่วมกันพิจารณาว่าจะเลือกเรียนหน่วยการเรียน เรื่องใดก่อนแล้วจัดลำดับหน่วยการเรียนที่ เลือกไว้ จากนั้นครูจะแจ้งให้นักเรียนทราบว่าหน่วยการเรียนที่นักเรียนเลือกมีจุดประสงค์อะไรบ้างซึ่ง นักเรียนจะได้เรียนรู้ตามลำดับจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนที่นักเรียนเลือก</p> <p>1.2.2 รับรู้ข้อมูลและฝึกทักษะนักเรียนฝึกทักษะในการอ่านสะกดคำ และ อ่านออกเสียง ตามลำดับ ขั้นตอนของกิจกรรม โดยเน้นการรับรู้ข้อมูลผ่านช่องทางการเรียนรู้หลัก คือ ทางการเห็น ทางการได้ยิน ทางการสัมผัส และการเคลื่อนไหว โดยฝึกให้นักเรียนสังเกตคำ ด้วยคำว่าคำที่ประสมสระจะมีการเน้นสี ให้เห็นเด่นชัด เพื่อเน้นย้ำในการจำคำ และอ่านคำ ใช้การสัมผัส โดยนำบล็อกตัวอักษรให้นักเรียนต่อเป็น คำหรือใช้ดินน้ำมันขดเป็นคำ แล้วอ่าน และใช้นิ้วมือลากเคลื่อนไหวไปตามการสะกดคำในกระเบาะทราย เพื่อส่งเสริมสร้างความสามารถในการอ่าน ความสนใจและความคงทนในการอ่านให้ดีขึ้น</p>

ตารางที่ 3 รายละเอียดขั้นตอนการเรียนรู้ (ต่อ)

ขั้นตอนการเรียนรู้	รายละเอียดของกระบวนการจัดการเรียนรู้
	<p>1.2.3 อ่านคำหรือข้อความใหม่ เมื่อนักเรียนได้ฝึกทักษะเกี่ยวกับการอ่านสะกดคำและอ่านออกเสียงคำที่ประสมกับสระที่นักเรียนเลือกแล้วนักเรียนจะได้ฝึกอ่านคำที่แตกต่างจากคำที่ได้เรียนในขั้นตอนของการฝึกทักษะ แต่เป็นคำที่ประสมสระเดียวกันเพื่อย้ำทักษะในการอ่านของนักเรียนและขยายขอบเขตของความรู้เกี่ยวกับคำที่ประสมสระนั้น ๆ ให้มากขึ้น</p> <p>1.2.4 บันทึกคำที่อ่านได้ เมื่อนักเรียนฝึกทักษะการอ่านคำที่ประสมสระได้ได้แล้ว นักเรียนบันทึกคำเหล่านั้นลงในแบบบันทึกผลการอ่าน</p>
<p>ขั้นที่ 2 นำความรู้ไปใช้</p>	<p>2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการอ่านเพื่อสรุปใจความสำคัญ นักเรียนบอกครูว่านักเรียนสนใจ หรือต้องการทราบอะไรบ้างที่เกี่ยวกับนิทานเสริมสร้างความสามารถในการอ่านสระ เรื่องที่ครูให้นักเรียนดู</p> <p>2.2 การรับและคัดเลือกข้อมูล เป็นขั้นตอนที่นักเรียนได้รับแจกหนังสือนิทานเสริมสร้างความสามารถในการอ่านสระจำนวน 10 เรื่อง โดยแจกให้อ่านทีละเรื่อง ฝึกอ่านเรื่องราวและสังเกต คำที่ประสมสระจะมีการเน้นสี เพื่อช่วยในการจำคำ การอ่านคำ และสังเกตรูปภาพเพื่อสื่อให้เข้าใจความหมายของคำ และข้อความหรือเรื่องราว ที่อ่าน</p> <p>2.3 การกำหนดความสัมพันธ์ของข้อมูล นักเรียนเล่าเรื่องย่อ ๆ ของนิทานที่อ่านช่วยกันบอกข้อความที่คิดว่าเป็นข้อความสำคัญของเรื่อง โดยครูช่วยเขียนข้อความนั้นบนกระดานจากนั้นช่วยกันพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อความว่าสัมพันธ์กันอย่างไร อะไรเป็นเหตุอะไรเป็นผล สิ่งใดเกิดขึ้นก่อนหรือหลัง โดยใส่หมายเลขหน้าตามลำดับการเกิดเหตุการณ์ไว้หน้า ข้อความที่ครูเขียนไว้ให้</p> <p>2.4 ประมวลคำ นักเรียนช่วยกันเลือกคำสำคัญจากข้อความที่ได้ในข้อ 2.3 แล้วให้นักเรียนเลือกปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้ที่นักเรียนชอบเขียนคำที่เลือกไว้ด้วยนิ้วมือลงในกระดาษทราย ขุดดินน้ำมันเป็นคำต่าง ๆ ที่ช่วยกันเลือกไว้ หรือ เขียน</p> <p>2.5 การสรุปใจความสำคัญของข้อมูล ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน และการคัดเลือกคำสำคัญจากเรื่องที่อ่านแล้วเขียนเป็นบัตรคำด้วยตนเอง พร้อมทำแผนภาพ (Mapping) ใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านจากนิทานเสริมสร้างความสามารถในการอ่านสระ</p>
<p>ขั้นที่ 3 นำเสนอ และ ประเมินผลงาน</p>	<p>3.1 การนำเสนอผลงาน นักเรียนนำเสนอแผนที่ทำเสร็จแล้วมาติดแสดงไว้ที่ป้ายนิเทศ แล้วอ่านบัตรคำที่ทำขึ้นให้ครูและเพื่อนฟัง จากนั้นเล่าเรื่อง โดยดูจากแผนที่แสดงไว้พร้อมทั้งบอกความรู้สึกที่มีต่อผลงานของตนเองให้ครูและเพื่อน ๆ ฟัง</p> <p>3.2 การประเมินผลงาน นักเรียนและครูร่วมกันประเมินผลงานของเพื่อนนักเรียนที่นำเสนอลงในแบบประเมินผลงาน</p>

ตอนที่ 2 กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนการจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน
 การจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
 ที่มีประสิทธิภาพผู้วิจัยได้สังเคราะห์มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตารางที่ 4
 ด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ตารางที่ 5 และด้านการจัดสภาพแวดล้อม
 ตารางที่ 6 รายละเอียดแสดงได้ดังตารางที่ 4-6

**ตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านของนักเรียน
 ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน**

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่สนับสนุน
<p>1. การมีส่วนร่วมที่โรงเรียน</p> <p>1.1 การเข้าร่วมประชุม เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการอ่าน และความสนใจในการเรียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการอ่าน และร่วมกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น</p> <p>1.2 การร่วมจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่นักเรียนจะได้ใช้ประกอบการเรียนที่สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนแต่ละคน</p> <p>1.3 การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายผู้ปกครองในชั้นเรียนเพื่อวางแผนในการจัดการเรียนรู้</p>	<p>หลักการเรียนรวม</p> <p>1. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือมีความบกพร่อง หากได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตั้งแต่แรกเกิดหรือทันทีที่พบความพิการ การบริบาลดังกล่าวจะช่วยพ่อแม่และครอบครัวให้มีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจในการเลี้ยงดู เพื่อพัฒนาศักยภาพของลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ทุกคนในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเด็กพิเศษที่ได้รับการบริการสอนเสริมโดยตรงจากผู้ปกครองหรือบุคลากรจะทำให้สามารถพัฒนาทักษะการใช้งาน ของส่วนที่มีความบกพร่องได้มากขึ้น ซึ่งจะทำได้สามารถเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนได้</p>

ตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านของนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่สนับสนุน
<p>2. การมีส่วนร่วมที่บ้าน</p> <p>2.1. การสนทนา พูดคุย พาเด็กอ่าน ทบทวน เนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ เพื่อเป็นการเพิ่มเติม ซ้ำ ย้ำ ทวนจากที่เคยเรียนมาจากโรงเรียนแล้ว</p> <p>2.2 การพานักเรียนผลิต สื่อ อุปกรณ์ ด้วยตนเอง เพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ด้านการอ่าน เช่น กระดาษทราย สำหรับฝึกเขียน และอ่าน ดินน้ำมัน สี ไม้หรือสีเทียน</p> <p>2.3 ดูแลช่วยเหลือ ตรวจสอบ การบ้าน หรือแบบฝึกหัดที่นักเรียน ได้รับมอบหมายให้ทำจากโรงเรียน</p> <p>2.4 อ่านนิทานเสริมสร้าง ความสามารถในการอ่านจากหน่วย การเรียนรู้ แล้วตั้งคำถามนักเรียน เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน</p> <p>2.5 รายงานพฤติกรรมทางการเรียน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการ เรียนรู้ ด้านการอ่านให้ทาง โรงเรียน ทราบ</p>	<p>หลักการเรียนรวม</p> <p>1. การจัดการเรียนรวมต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของผู้เชี่ยวชาญ หลายสาขาอาชีพและพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองในลักษณะการร่วมพลัง คือ การร่วมตัดสินใจ รับผิดชอบ วางแผน ดำเนินการและติดตาม ประเมินผลตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการร่วมกัน</p> <p>2. การเรียนรวมจะประสบความสำเร็จต้องได้รับความร่วมมือจาก ผู้ปกครอง โดยโรงเรียนต้องชี้แจงและข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการ เรียนรวม เช่น วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่บ้าน การดูแลให้ช่วยเหลือ เรื่องการ เรียนหรือทักษะทางวิชาการ ตลอดจนแนวทางการอบรมเลี้ยงดูที่ ถูกต้อง</p> <p>ทฤษฎีการอ่านของลิวและกินเซอร์</p> <p>ลิว และกินเซอร์ ได้สรุปแนวคิดในการอ่านไว้ 3 แนวคิดคือ 1) แนวคิดที่เน้นความสำคัญของผู้อ่าน 2) แนวคิดที่เน้นความสำคัญของ เนื้อหาที่อ่าน 3) แนวคิดที่เน้นปฏิสัมพันธ์ของทุกองค์ประกอบ พื้นฐานของแนวคิดที่เน้นความสำคัญของผู้อ่าน คือ ความเชื่อว่า บุคคลจะสามารถอ่านได้โดยใช้ความรู้พื้นฐานเดิมที่มีอยู่ในการเดา สิ่งที่อ่าน ดังนั้นสิ่งที่ผู้อ่านควรมี คือ ความรู้เกี่ยวกับการรู้คิด (Metacognitive Knowledge) ความสามารถในการสนทนาอภิปราย พูดคุยซักถาม กับคนรอบข้าง โดยเฉพาะที่บ้านหรือการมีปฏิสัมพันธ์ ที่ดีกับคนในครอบครัว และความรู้เกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ของ ประโยคและความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์</p> <p>แนวคิดพหุสัมผัส</p> <p>เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ช่องทางการเรียนรู้หลักสี่ทาง คือ ทางการเห็น ทางการได้ยิน ทางการสัมผัส และการเคลื่อนไหว ร่างกาย โดยใช้เทคนิควิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียน โดย มีผู้ปกครองคอยดูแลช่วยเหลือเรื่องการเรียน</p>

ตารางที่ 5 การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านของ
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล	แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่สนับสนุน
<p>ขั้นตอนในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มี 5 ขั้นตอน ดังนี้</p> <p>ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจและขออนุญาต ผู้ปกครองของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและ ร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและสถานศึกษาในการ ช่วยเหลือ พัฒนาส่งเสริม ความก้าวหน้าเด็ก</p> <p>ขั้นที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลและประเมิน ความสามารถพื้นฐานเกี่ยวกับเด็ก</p> <p>ขั้นที่ 3 ประชุมจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะ บุคคล โดยมีกลุ่มรับผิดชอบซึ่งจะเป็นผู้เกี่ยวข้อง กับการช่วยเหลือพัฒนาเด็กโดยตรง ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้แทน ครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัดและนักเรียน (กรณีที่สามารถเข้าร่วมประชุมได้) โดย ผู้รับผิดชอบเหล่านี้จะประชุมร่วมกันเขียนแผนการ จัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วมี การลงนามของผู้รับผิดชอบ</p> <p>ขั้นที่ 4 ใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยยึดจุดมุ่งหมายระยะยาวเป็นหลักนำไปกำหนด จุดมุ่งหมายระยะสั้น และนำจุดมุ่งหมายระยะสั้น ไปจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล</p> <p>ขั้นที่ 5 การติดตามและประเมินผล โดยคณะ ผู้จัดทำจะมีการประชุมประเมินความก้าวหน้า เพื่อปรับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้กับ เด็กที่มีความต้องการพิเศษคนนั้นใหม่ เมื่อเด็กคน นั้นพัฒนามาจนบรรลุจุดมุ่งหมายระยะยาวที่วาง ไว้แล้ว โดยปกติจะมีการติดตามประเมินผลปีละ 1 ครั้ง</p>	<p>หลักการเรียนรวม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็ก ที่มีความบกพร่อง ที่มีความแตกต่างเฉพาะบุคคลเข้าเรียน ร่วมกับนักเรียนปกติทั่วไปนั้นต้องอาศัยแผนการจัด การศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อช่วยให้เด็กที่มีความต้องการ พิเศษหรือเด็กที่มีความบกพร่อง ได้เรียนร่วมอยู่ในชั้น เรียนปกติอย่างมีประสิทธิภาพ และโรงเรียนสามารถ ให้บริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ 2. ในการจัดการเรียนรวมให้กับนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางการเรียนรู้ ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไปนั้น จะต้องส่งเสริมให้จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งเป็นแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ จำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ใน การจัดทำควรได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง บุคลากร ทางการศึกษาและบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อช่วยให้เด็ก ได้เรียนรู้ตามความสามารถของเด็ก และช่วยให้เด็กได้มี โอกาสพัฒนาตามสภาพความแตกต่างของแต่ละบุคคล 3. ในการจัดการเรียนรวม แผนการจัดการศึกษาเฉพาะ บุคคล ถือว่า เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ ความก้าวหน้าทางการเรียนและการพัฒนาของเด็กแต่ละ คนให้เป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน และเป็นการจัด การศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับเด็กคนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะ มีข้อมูลในการจัดเด็กเข้ารับบริการการศึกษา บริการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ทั้ง เป็นเครื่องมือในการ ประเมินผลสำหรับใช้ในการกำหนดความก้าวหน้า ของเด็ก

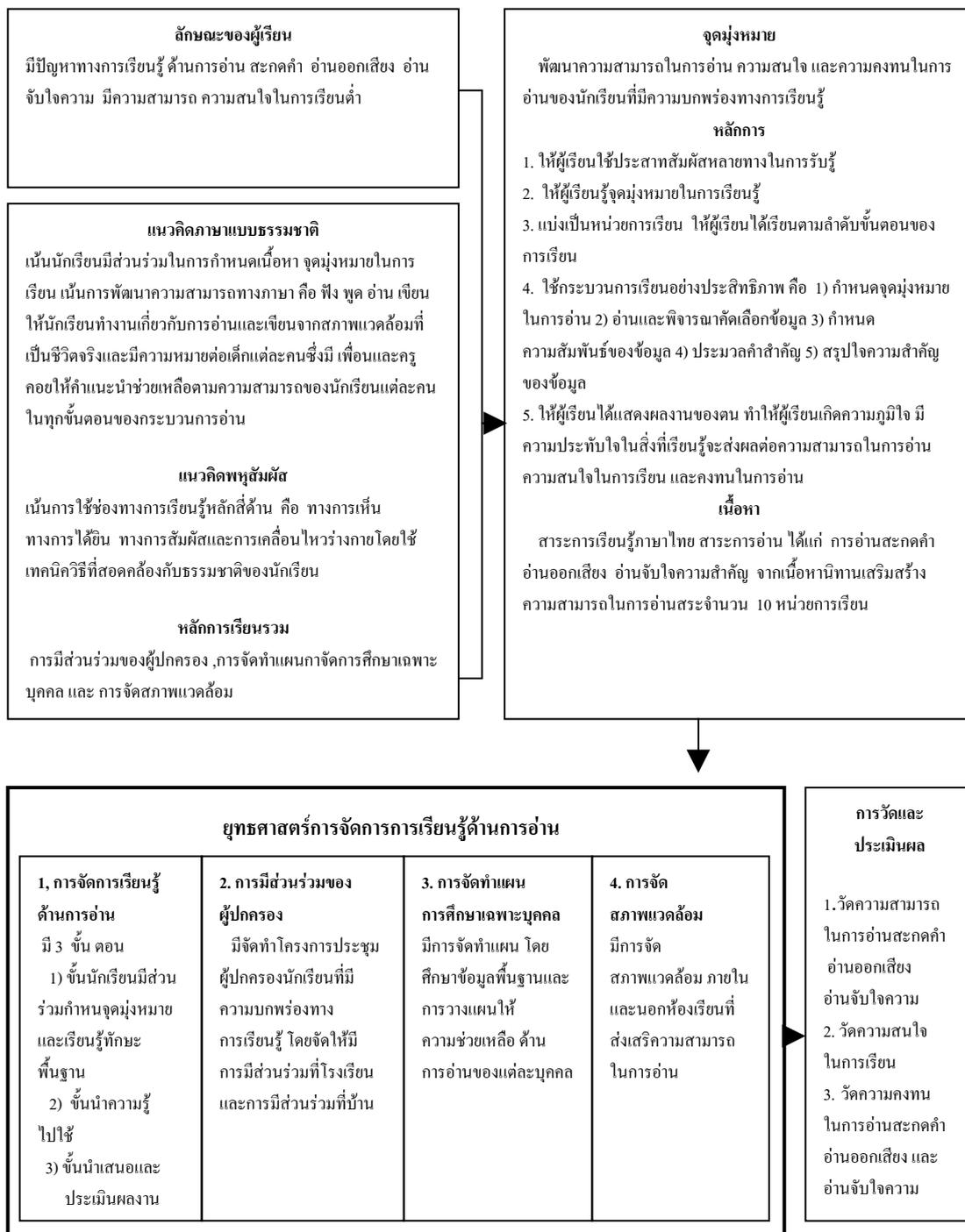
ตารางที่ 6 การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่มี
ความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน

การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อเสริมสร้าง ความสามารถในการอ่าน	แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่สนับสนุน
<p>1. การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุด ได้แก่ การจัด โต๊ะ ที่นั่ง มุมต่างๆ ในห้อง ป้ายนิเทศ สื่ออุปกรณ์การเรียน ตลอดจนบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งดำเนินการดังนี้</p> <p>1.1 การจัดโต๊ะเรียน และที่นั่ง ของนักเรียนมีการจัดให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้นั่งเรียนและทำงานด้วยความสะดวกสบาย โต๊ะเรียนและที่นั่งมีน้ำหนักเบา ยกและเคลื่อนย้ายได้ง่าย เพื่อให้สะดวกแก่การเคลื่อนไหว ขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โต๊ะเรียนและที่นั่งของนักเรียนจัดให้อยู่แถวหน้า ใกล้โต๊ะครู เพื่อนักเรียนจะได้มองเห็นตัวหนังสือที่กระดานดำอย่างชัดเจน และเพื่อความสะดวกในการกระตุ้นเตือนของครู และความสนใจในการเรียนของนักเรียนและโต๊ะครูควรจัดตั้งไว้ในตำแหน่งที่ไม่ทำให้เกะกะ หรือกีดขวาง และอยู่ในจุดที่ครูสามารถมองเห็นนักเรียนได้อย่างทั่วถึง</p> <p>1.2 การจัดมุมต่างๆ ในห้องเรียน จัดให้มีมุมหนังสือ หรือมุมส่งเสริมการอ่านภาษาไทย โดยมีโต๊ะและเก้าอี้สำหรับนั่งอ่าน มีชั้นวางหนังสือ และมีหนังสือที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียนหรือหนังสือที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่าน เพื่อให้ นักเรียนได้อ่านเพิ่มเติมในช่วงพักกลางวัน หรือเวลาว่างและปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน</p> <p>1.3 การจัดป้ายนิเทศ จัดให้มีป้ายนิเทศไว้ในห้องเรียนเพื่อนำเสนอ / แสดงผลงานของนักเรียนเมื่อเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียน โดยติดไว้ผนังด้านข้างด้านใดด้านหนึ่งในห้องเรียน หรือหน้าห้องข้างกระดานดำ</p>	<p>หลักการเรียนรวม</p> <p>1. การจัดการเรียนรวมให้กับเด็กที่มีความบกพร่อง จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อมีการจัดให้นักเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด ซึ่งโดยทั่วไปหมายถึง ชั้นเรียนปกติ ทั้งนี้การจัดการเรียนรวมนั้น อาจทำได้หลายรูปแบบโดยยึดหลักการว่า การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกต้องจัดให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นเฉพาะบุคคล</p> <p>2. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนรวม ควรจัดบรรยากาศของความเป็นมิตร เด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่มีการรังเกียจ ทุกคนเป็นมิตรกัน นักเรียนมีโอกาสเลือกสื่ออุปกรณ์ประกอบการเรียนที่หลากหลายตามความสามารถในการเรียนต่างๆ หรือตามความสนใจ</p> <p>3. ครูผู้สอนต้องมีความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนและเฝ้ามองดูการร่วมกิจกรรมของนักเรียนด้วยความยินดี นักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะประกอบกิจกรรม มีทั้งกิจกรรมที่ง่ายและกิจกรรมที่ยาก บรรยากาศห้องเรียนที่มีเพื่อนคอยช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งกันและกัน ไม่ใช่บรรยากาศแข่งขัน บรรยากาศของการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เด็กทุกคนได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน</p> <p>แนวคิดการอ่าน</p> <p>1. แนวคิดการอ่านของเพียเจต์</p> <p>มีแนวคิดว่าการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการอ่านคือการช่วยส่งเสริมให้ประสบการณ์ในเรื่อง การจัดสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้แก่เด็ก เพื่อ</p>

ตารางที่ 6 การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่มี
ความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน (ต่อ)

การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อเสริมสร้าง ความสามารถในการอ่าน	แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่สนับสนุน
<p>1.4 สื่ออุปกรณ์การเรียน จัดให้มุมมีสื่อและอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น ดินน้ำมันใช้สำหรับขุดเป็นพยัญชนะหรือคำที่อ่าน บัตรคำ กระดาษทรายใช้สำหรับการฝึกลากเส้นเพื่อเขียนเป็นคำขณะอ่านคำจะช่วยส่งเสริมในการจำคำได้ดี สีไม้ สีเทียนเพื่อฝึกเขียนคำให้เห็นเด่นชัด แบบฝึกทักษะการอ่านจากหนังสือเรียน บัตรสรุปสระ รูปพยัญชนะ รูปวรรณยุกต์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้จัดเรียงเป็นคำแล้วฝึกอ่าน เพื่อให้ให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้ใช้ประสาทสัมผัสในการเลือกวิธีการรับรู้ ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ได้ตามความต้องการจำเป็นพิเศษ และตามศักยภาพของผู้เรียน</p> <p>1.5 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน จัดบรรยากาศที่เป็นกันเอง การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน การแสดงความรัก ความอบอุ่นและการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดกับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้</p> <p>2. จัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน</p> <p>จัดสภาพแวดล้อมที่มีการคงสภาพที่เป็นธรรมชาติ มีสนามเด็กเล่นให้เด็กได้ออกกำลังกาย มีกระบะทรายสำหรับฝึกเขียนและอ่านคำ มีพื้นที่ว่างสำหรับเคลื่อนไหว หรือทำกิจกรรม มีส่วนหย่อมบัตรคำ มีต้นไม้พุดได้ โดยจัดทำป้ายบัตรคำติดไว้ตามสวนหย่อมหน้าอาคารเรียน ติดตามต้นไม้ในตำแหน่งที่เด็กมองเห็น นักเรียนจะได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม และจัดสถานการณ์ภายนอกให้เชื่อมโยงกับหน่วยการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและความคงทนในการเรียนที่ดี</p>	<p>ส่งเสริมความเจริญเติบโตทางสติปัญญา กระบวนการเรียนรู้ และความเฉลียวฉลาด โรงเรียน หรือแม้แต่ในบ้านของเด็กเอง พ่อแม่ผู้ปกครอง แม่บ้านในสถานพยาบาลที่เลี้ยงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้แก่เด็ก จึงจะช่วยปูพื้นฐานการเรียนรู้ของเด็กตลอดจนการเรียนรู้ภาษาของเด็กในโอกาสต่อไป</p> <p>1. แนวคิดการอ่านของบรูเนอร์</p> <p>มีแนวคิดที่ว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้จะเกิดจากการค้นพบจากสิ่งที่พบเห็นได้อ่าน ดังนั้นครูจึงต้องมีบทบาทสำคัญ ในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ได้ลงมือกระทำเพื่อให้เด็กเกิดการค้นพบความรู้ใหม่ จากการอ่าน โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ และให้ความช่วยเหลือ</p> <p>2. แนวคิดภาษาแบบธรรมชาติ</p> <p>มีแนวคิด เน้นการพัฒนาความสามารถทางภาษา คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน โดยให้นักเรียนทำงานเกี่ยวกับการอ่านและเขียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งใช้วิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนและมีเพื่อนในชั้นเรียนรวมทั้งคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือในเรื่องการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้เรียนรู้ร่วมอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลในทุกขั้นตอนของการเรียนรู้</p>

จากการศึกษา ข้อมูลพื้นฐาน ทฤษฎี แนวคิดที่สนับสนุนยุทธศาสตร์การจัดการ การเรียนรู้ ด้านการอ่านให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ แสดงกรอบแนวคิดของกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์ได้ดังภาพที่ 17



ภาพที่ 17 กรอบแนวคิดกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ด้านการอ่าน

